

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця

На правах рукопису

ФРУМКІНА АРИНА ЛЕОНІВНА

УДК 811.111:37.091.313:378.147:741

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ
ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

ДОДАТКИ. ТОМ 2

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ А. Л. Фрумкіна

Науковий консультант: **Мартинова Раїса Юріївна**, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України

Одеса – 2025

ЗМІСТ

ДОДАТОК А. ЗМІСТОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

.....	7
Додаток А 1. Компетенції Змістового аспекту педагогічної компетентності	7
Компетенції змістового аспекту педагогічної компетентності	7
Додаток А 2. Компетенції Змістового аспекту психологічної компетентності	9
Додаток А3. ЗМіст Художньо-образотворчої компетентності майбутніх учителів початкових класів.....	11
Додаток А4. Зміст Психологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів (формується засобами рідної мови).....	15
Додаток А5. Зміст Педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів (формується засобами рідної мови).....	17
Додаток А6. Етапи досягнення готовності майбутніх учителів початкових класів до їх психолого-педагогічної діяльності.....	19
Додаток А7. Художньо-образотворча компетентність майбутніх учителів початкових класів (формується засобами іноземної мови).....	21
Додаток А8. Іншомовно-мовленнєва компетенція майбутніх учителів початкових класів (формується засобами іноземної мови).....	22
Додаток А9. Зведена таблиця результатів сформованості у майбутніх учителів початкових класів диференціально-психологічної компетенції..	25
Додаток А10. Зведена таблиця результатів сформованості у майбутніх учителів початкових класів соціально-психологічної компетенції.....	26
Додаток А11. Зведена таблиця результатів сформованості у майбутніх учителів початкових класів аутопсихологічної компетенції	27

Додаток А12. Зведена таблиця рівнів сформованості диференціально-психологічної, соціально-психологічної та аутопсихологічної компетентностей.....28

ДОДАТОК Б. ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДЛЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....29

Додаток Б1. Процес формування художньо-образотворчої компетентності майбутніх учителів початкових класів для викладання образотворчої діяльності (малювання) іноземною мовою.....29

Додаток Б2. Формування компетенцій іншомовно-мовленнєвої компетентності майбутніх учителів початкових класів.....48

Формування англомовної граматичної компетенції.....48

Формування англомовної аудитивної компетенції.....55

Формування англомовної читацької компетенції.....59

Формування компетенції в англомовному діалогічному та полілогічному мовленні.....61

Формування компетенції в письмі.....67

ДОДАТОК В. ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....69

Додаток В1. Методичний аспект розвитку мовленнєвих компетентностей майбутніх учителів початкових класів для викладання образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови.....69

Компетентність у монологічному мовленні.....71

Компетентність у діалогічному та полілогічному мовленні.....75

Компетентність в аудіювання.....81

Додаток В2. Використання вербальних, матеріальних, технічних та інтегрованих засобів навчання образотворчої (малювання) та мовленнєвої діяльності. 86

Додаток В3. Формування навичок читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за основним кодом.....88

Додаток В4. Вправи з методики навчання учнів молодших класів образотворчої діяльності (малювання) на контурно-зображувальному етапі 93

Додаток В5. Вправи з методики навчання учнів молодших класів образотворчої діяльності (малювання) на лінійно-зображувальному етапі 105

Додаток В6. Група вправ з навчання техніки читання 114

Додаток В7. Група вправ з навчання техніки письма.....115

Додаток В8. Група вправ щодо засвоєння лексики, що вивчається116

Додаток В9. Група вправ щодо розвитку умінь побутового спілкування 121

Додаток В10. Типи вправ на лінгвопонятійному, предметно-мовленнєвому та професійно-діяльнісному етапах 124

Додаток В11. Лінгводидактична модель навчання молодших школярів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови 127

ДОДАТОК Г. ЗМІСТОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ НАПОВНЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....145

Додаток Г1. Навчання зображення дуба англійською мовою 145

Додаток Г2. Навчання зображенню листочка дуба англійською мовою 148

Додаток Г3. Навчання зображення kota англійською мовою.....151

Додаток Г4. Навчання зображення предметів меблів (стіл) англійською мовою 154

Додаток Г5. Формування навичок техніки читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за основним кодом 157

Додаток Г6. Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду 163

Додаток Г7. Матеріал для розширення словникового запасу учнів та необхідні граматичні конструкції для його застосування у предметно-мовленнєвій діяльності 192

Додаток Г8. Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 2 курсу, що вивчають англійську як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання) 194

Додаток Г9. Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 3 курсу, що вивчають англійську мову як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання) 197

Додаток Г10. Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 4 курсів, що вивчають англійську як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання) 203

ДОДАТОК Д. СТАТИСТИЧНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО 205

Додаток Д1. Теорія статистичної перевірки змін у підготовці майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання образотворчому мистецтву засобами англійської мови за допомогою *t*-критерію стьюдента 205

Додаток Д2. Статистична перевірка результатів сформованості диференційно-психологічної, соціально-психологічної та аутопсихологічної компетенцій 209

Додаток Д3. Статистична перевірка результатів сформованості історико-художньої та жанрово-образотворчої компетенцій	212
Додаток Д4. Статистична перевірка результатів здобуття здобувачами вищої освіти рівнів знань на навичок.....	217
Додаток Д5. Статистична перевірка результатів володіння здобувачами вищої освіти рівнями вмінь	226
Додаток Д6. Статистична перевірка результатів дослідно-експериментальної апробації розробленої системи підготовки майбутніх учителів початкових класів	229
Додаток Д7. Зведена таблиця компетентностей із деталізацією критеріїв, показників та результатів.....	239
Додаток Д8. Зведена таблиця інтегрованого навчання на трьох етапах	243

**ДОДАТОК А. ЗМІСТОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ
ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**ДОДАТОК А 1. КОМПЕТЕНЦІЇ ЗМІСТОВОГО АСПЕКТУ
ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

Компетенції змістового аспекту педагогічної компетентності	
Педагогічна компетентність	
Знати:	Вміти:
<i>Дидактична компетенція</i>	
теоретичні основи процесу навчання молодших школярів, зокрема закони, закономірності, принципи, правила, методи й технології навчання; традиційні та інноваційні форми організації освітнього процесу з урахуванням дидактичних закономірностей та принципів навчання; особливості аналізу навчального процесу в початковій школі.	трактувати поняття: «дидактичні закономірності», «дидактичні принципи», «методи й технології навчання»; диференціювати поняття процес навчання і навчальний процес диференціювати традиційні та інноваційні форми організації освітнього процесу і організувати процес навчання на основі наявних дидактичних принципів; організувати процес навчання з різними типами уроків.
<i>Виховна компетенція</i>	
принципи і методи організації виховної роботи шкільного колективу учнів початкових класів; принципи і методи організації виховної роботи учнів на уроках в процесі навчання; методи та принципи позакласної та позашкільної виховної роботи, педагогічної співпраці з батьками молодших учнів в позаурочний час.	проводити виховні заходи щодо виховання у дітей загальнолюдських і національних цінностей народу; здійснювати виховну роботу учнів під час сприйняття та засвоєння нової предметної інформації; розробляти сценарії проведення різноманітних позакласних виховних заходів та реалізовувати їх на практиці у рольовій драматизації.
<i>Організаційна компетенція</i>	

нормативні документи, що регулюють управління системи національної освіти; принципи, методи внутрішнього управління процесом виховання; шляхи підвищення професійної майстерності учителя початкової школи.	складати особистий план підвищення професійної кваліфікації; досягати виховних цілей в процесі навчально-педагогічної діяльності; удосконалювати досвід педагогічної діяльності на основі самоосвіти.
---	---

ДОДАТОК А 2. КОМПЕТЕНЦІЇ ЗМІСТОВОГО АСПЕКТУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Компетенції змістового аспекту психологічної компетентності	
Психологічна компетентність	
<i>Знати</i>	<i>Вміти</i>
<i>Диференціально-психологічна компетенція</i>	
<p>особливості розвитку кожного члена навчального колективу, його характер, темперамент та здатність до певного виду діяльності;</p> <p>емоційно-вольовий стан дитини, її можливу поведінку в різних стандартних та нестандартних ситуаціях;</p> <p>методи на неадекватне поведінка учня як під час уроку, і у позаурочний час.</p>	<p>визначати темперамент кожного учня, його інтерес до певних дисциплін та рівень здібностей засвоювати їх;</p> <p>коригувати поведінку дитини залежно від емоційно-обумовлених обставин, що виникають;</p> <p>впливати на особистість кожного учня для підтримання її нормативної поведінки та корекції ненормативної.</p>
<i>Соціально-психологічна компетенція</i>	
<p>особливості спілкування у шкільному колективі та взаємодії з ним;</p> <p>змістові відмінності міжособистісного та міжгрупового спілкування у шкільному колективі;</p> <p>засоби впливу: переконання, спонукання до належних дій попередження порушення дисципліни щодо особистості та всього учнівського колективу.</p>	<p>застосовувати техніки індивідуального та групового спілкування;</p> <p>застосовувати різні стратегії та тактики спілкування залежно від ситуації: конфліктної, стимулюючої, проблемної, пошукової;</p> <p>переконувати учня та групу учнів у необхідності дотримання правил та норм поведінки між двома учнями, між групою учнів та учнів із дорослими.</p>
<i>Аутопсихологічна компетенція</i>	
<p>психологічні особливості своєї особистості, а також педагогічні умови та чинники саморозвитку;</p> <p>засоби підвищення мотивації своєї педагогічної діяльності, а саме, регулярно отримувати позитивний результат у розвитку здібностей дітей: удосконалення їх пам'яті, мислення, свідомості у процесі навчання;</p>	<p>адекватно оцінювати свій рівень педагогічного працівника для роботи з дітьми молодшого шкільного віку;</p> <p>застосовувати засоби щодо підвищення інтересу роботи з дітьми молодшого шкільного віку у формі досягнення результатів в удосконаленні їх пам'яті,</p>

Компетенції змістового аспекту психологічної компетентності	
Психологічна компетентність	
критерії, показники та рівні оцінювання своєї професійної придатності на основі рефлексивного аналізу власних досягнень.	працездатності, свідомості у виконанні навчальних дій; оцінювати свою професійну придатність на основі аналізу власних досягнень певної педагогічної діяльності.

ДОДАТОК АЗ. ЗМІСТ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗОТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Подамо зміст художньо-образотворчої компетентності, що складається з трьох компетенцій у таблицях 1, 2, 3.

I. *Історико-художня компетенція* включає знання та вміння, подані в таблиці 1.

Таблиця 1. Зміст історико-художньої компетенції

Знання:	Вміння:
історії розвитку живопису у світовому образотворчому мистецтві 19-21 ст. та причини його видозміни;	викладу інформації про розвиток живопису у світовій мистецькій культурі 19-21 ст.; визначення його значущості для зображення навколишньої дійсності;
історії розвитку живопису в українському образотворчому мистецтві 19-21 ст. та причини його видозміни.	викладу інформації про розвиток живопису в українській культурі 19-21 ст.; визначення його значущості для зображення навколишньої дійсності.

Формування історико-художньої компетенції відбувається у її іншомовному супроводі в форматі читання іншомовних текстів з історії розвитку живопису. Якщо студенти мають набути знання в галузі живопису початку 19 ст. (наприклад, познайомитися з пейзажами Е. Ханта «Sound of Kerrera», «View of Nantlle», «Shadow of the Clouds», «A North Country Stream») засобами іноземної мови, вони повинні безперешкодно нормативно озвучувати відповідні тексти з урахуванням їх правильного інтонування (фонетична компетенція); безперешкодно приймати значення всіх лексичних одиниць у тексті й вільно використовувати в процесі його переказу (лексична компетенція); розуміти сенс різноструктурних граматичних мовних зворотів та їх відтворювати при переказі прочитаного (граматична компетенція); читати, аналізувати та інтерпретувати цей текст (компетенція у читанні); обговорювати прочитане в діалогічній та полілогічній формах мови (компетенція в говорінні); сприймати на слух

аналогічний зміст і відтворювати його (компетенція в аудіювання) і письмово викладати власні думки відповідно до змісту, що вивчається (компетенція в листі);

II. *Жанрово-образотворча компетенція* включає знання та вміння, подані в таблиці 2.

Таблиця 2.

Зміст жанрово-образотворчої компетенції	
Знання:	Вміння:
жанрів образотворчого мистецтва та видів їх поповнення з розвитком суспільства;	1) диференціювати жанри зображувального мистецтва, обґрунтовувати доцільність їх використання для вирішення різних мистецьких завдань;
творчості найвідоміших українських живописців;	презентувати роботи українських художників;
творчості найвідоміших зарубіжних живописців.	презентувати роботи зарубіжних художників.

Формування жанрово-образотворчої компетенції відбувається у її іншомовному супроводі в форматі презентації зразків живопису у різних жанрах. Наприклад, якщо студентам необхідно набути знань у галузі жанрово-образотворчого змісту, вони повинні представити відому картину певного жанру (наприклад, картину Мікеланджело да Караваджо «Кошик з фруктами» (жанр натюрморт)) у її іншомовному супроводі. Для цього студенти повинні описати її зображення з урахуванням емоційного вираження почуттів щодо зображеного кошика, повного земних плодів. Студенти повинні нормативно озвучити відповідний для опису текст, використовуючи як правильне звучання слів, а й логічний наголос, паузи, темп мовлення (фонетична компетенція); використовувати під час презентації такі стилістичні прийоми, як: метафори, епітети, порівняння, метонімію (лексична компетенція); їх презентаційне мовлення має характеризуватись абсолютною граматичною нормативністю та структурною різноманітністю (граматична компетенція). Крім того, студенти повинні вміти: удосконалити презентаційний матеріал читанням

додаткової літератури та введенням у у мовлення вилученого з тексту додаткового змісту (компетенція у читанні); обговорювати презентаційний матеріал зі слухачами (компетенція у розмові); прослуховувати додаткову інформацію з аудіо-, відеоджерел (компетенція в аудіювання); написати сценарій презентації художніх творів у різних жанрах (компетенція у письмі).

III. *Техніко-графічна компетенція* включає знання та вміння, подані у таблиці 3.

Таблиця 3.
Зміст техніко-графічної компетенції

Знання:	Вміння:
способів зображення окремих предметів навколишньої дійсності;	зображати окремі предмети навколишньої дійсності;
способів зображення окремих предметів навколишньої дійсності у їхній сюжетній взаємодії;	зображати окремі предмети навколишньої дійсності у їхній сюжетній взаємодії;
способів зображення окремих предметів навколишньої дійсності у їхній сюжетній взаємодії у різних жанрах.	зображати окремі предмети навколишньої дійсності у їхній сюжетній взаємодії у різних жанрах.

Формування техніко-графічної компетенції відбувається у її іншомовному супроводі у формі самостійного зображення навколишньої дійсності та презентації самостійно створених робіт іноземною мовою. Наприклад, якщо студентам необхідно набути знання способів зображення окремих предметів навколишньої дійсності у їхній сюжетній взаємодії, вони повинні описати техніку виконання конкретного сюжету засобами іноземної мови, а отже зробити це: фонетично адекватно (фонетична компетенція); лексично точно, достовірно та емоційно забарвлено (лексична компетенція); граматично нормативно, різноструктурно та логічно зв'язно (граматична компетенція). Крім того, студенти повинні вміти: вибрати із додаткових джерел інформації матеріал для вдосконалення техніки зображення малюнків (компетенція у читанні); презентувати свій малюнок слухачам та обговорити його (компетенція в

говорінні); прослухати рекомендації відомих зарубіжних спеціалістів щодо вдосконалення техніки малюнку (компетенція в аудіюванні); письмово описати свою техніку виконання різних малюнків та презентувати її однокурсникам (компетенція у письмі).

**ДОДАТОК А4. ЗМІСТ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ (ФОРМУЄТЬСЯ ЗАСОБАМИ РІДНОЇ МОВИ)**

Зміст психологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів (формується засобами рідної мови)				
Компетенція	Визначення	Знання	Вміння	Приклади завдань
Диференціально-психологічна	Здатність до застосування знань про особливості засвоєння навчального матеріалу учнями початкової школи у відповідності з їхніми індивідуальними та віковими характеристиками.	Особливості розвитку кожної дитини, її характер, темперамент, емоційно-вольовий стан, методи роботи з неадекватною поведінкою	Визначати темперамент учнів, коригувати поведінку залежно від обставин, впливати на особистість для підтримки нормативної поведінки.	Дати характеристику двом учням з практики на основі їхніх особистісних якостей і темпераменту.
Соціально-психологічна	Здатність до застосування знань про особливості комунікативної діяльності учнів, взаємостосунки вчителя й учнів, закономірності педагогічного спілкування.	Особливості спілкування у шкільному колективі, засоби впливу на особистість та колектив, міжособистісне спілкування.	Використовувати техніки індивідуального та групового спілкування, застосовувати стратегії залежно від ситуації, переконувати в необхідності дотримання правил.	Розробити стратегії спілкування в різних педагогічних ситуаціях (наприклад, дитина боїться зізнатися в провині).

Зміст психологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів (формується засобами рідної мови)				
Компетенція	Визначення	Знання	Вміння	Приклади завдань
Аутопсихологічна	Здатність до адекватного усвідомлення особистісно-професійних якостей, самопізнання, самооцінки, критичного мислення, емоційної усталеності.	Психологічні особливості своєї особистості, чинники саморозвитку, критерії та рівні оцінювання професійної придатності.	Адекватно оцінювати себе як педагога, коригувати діяльність, підвищувати інтерес до роботи з дітьми, аналізувати свої досягнення.	Оцінити власну педагогічну придатність і визначити шляхи вдосконалення своєї діяльності.

**ДОДАТОК А5. ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ (ФОРМУЄТЬСЯ ЗАСОБАМИ РІДНОЇ МОВИ)**

Зміст педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів (формується засобами рідної мови)				
Компетенція	Визначення	Знання	Вміння	Приклади завдань
Дидактична	Здатність майбутнього вчителя вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання на основі знань про сучасні теорії навчання та методи організації навчального процесу.	Теоретичні основи процесу навчання молодших школярів, закони, закономірності, принципи, методи, технології навчання, форми організації освітнього процесу.	Визначати форми організації навчання, використовувати дидактичні принципи, організувати процес навчання відповідно до типу уроку.	Які закономірності процесу навчання ви знаєте і як вони реалізуються на практиці?
Виховна	Здатність до планування, проектування, аналізу виховного процесу, ефективного використання виховного потенціалу уроків та позакласних занять.	Принципи і методи організації виховної роботи в колективі, методи та принципи позакласної роботи, педагогічна співпраця з батьками учнів.	Проводити виховні заходи, розробляти сценарії позакласних заходів, аналізувати та вдосконалювати виховну роботу з учнями.	Як вирішити конфліктну ситуацію: учні вашого класу побилися на перерві?
Організаційна	Здатність до організації навчально-виховного процесу, підвищення професійної кваліфікації,	Нормативні документи системи освіти, принципи управління виховним процесом, шляхи підвищення	Складати план підвищення кваліфікації, організувати навчально-виховний	Як організувати виступи учнів вашого класу на новорічному святі? Аргументуйте

Зміст педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів (формується засобами рідної мови)				
Компетенція	Визначення	Знання	Вміння	Приклади завдань
	ефективного управління педагогічною діяльністю.	професійної майстерності педагога.	процес, вдосконалювати педагогічну діяльність на основі самоосвіти.	розподіл ролей серед учнів.
Загально педагогічна	Поєднання дидактичної, виховної та організаційної компетенцій, спрямованих на досягнення професійної готовності до педагогічної діяльності.	Знання про інтеграцію дидактичних, виховних та організаційних принципів у навчально-виховному процесі.	Здатність до комплексної реалізації дидактичних, виховних та організаційних завдань, толерантного та гуманного підходу до учнів.	Як реалізувати педагогічні принципи в організації навчально-виховного процесу?

ДОДАТОК А6. ЕТАПИ ДОСЯГНЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЇХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Етапи досягнення готовності майбутніх учителів початкових класів до їх психолого-педагогічної діяльності				
Етап	Визначення	Методи	Засоби реалізації	Види контролю
Мотиваційний	Розуміння здобувачами вищої освіти практичної значущості змісту, що вивчається, для вдосконалення їхньої професійної діяльності.	Лекції викладача, обговорення важливості матеріалу.	Вербальні: лекції; Матеріальні: підручники; Технічні: відеоапаратура; Інтерактивні: презентації.	Обговорення, оцінка зацікавленості студентів.
Рецептивний	Усвідомлення та сприйняття студентами важливості та новизни матеріалу, його аналіз у співставленні з наявними знаннями.	Пояснення, конспектування, читання підручника, робота з інтерактивними програмами.	Вербальні: лекції; Матеріальні: графіки, таблиці; Технічні: аудіоапаратура; Інтерактивні: інтерактивна дошка.	Тести на перевірку знань.
Репродуктивний	Запам'ятовування та відтворення сприйнятого матеріалу без змін.	Відповіді на запитання, переказ, написання резюме.	Вербальні: відповіді на запитання; Матеріальні: картки із завданнями; Технічні: відеоапаратура; Інтерактивні: комп'ютерні програми.	Деталізуючі та ключові запитання до змісту курсу.
Продуктивний	Відтворення матеріалу з самостійними творчими перетвореннями,	Обговорення, аналіз, розробка графіків і	Вербальні: дискусії; Матеріальні: індивідуальні завдання;	Розв'язання задач тематичного змісту.

Етапи досягнення готовності майбутніх учителів початкових класів до їх психолого-педагогічної діяльності				
Етап	Визначення	Методи	Засоби реалізації	Види контролю
	деталізацією, розширенням змісту.	схем, написання планів.	Технічні: відеоматеріали; Інтерактивні: програми для задач.	
Рефлексивний	Синтез знань матеріалу, створення нового продукту на основі вивченого.	Написання доповідей, розробка проектів, створення нових інформаційних продуктів.	Вербальні: презентації; Матеріальні: проекти, брошури; Технічні: створення фільмів; Інтерактивні: додатки, онлайн-конференції.	Захист проектів, презентація результатів.

**ДОДАТОК А7. ХУДОЖНЬО-ОБРАЗОТВОРЧА
КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ (ФОРМУЄТЬСЯ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ)**

Компетенція	Знання	Вміння
Історико-художня	Історія розвитку живопису в світовому мистецтві XIX-XXI століть та причини його змін.	Виклад інформації про розвиток живопису в світовій культурі XIX-XXI століть та визначення його значущості.
	Історія розвитку живопису в українському мистецтві XIX-XXI століть та причини його змін.	Виклад інформації про розвиток живопису в українській культурі XIX-XXI століть.
Жанрово-образотворча	Жанри образотворчого мистецтва та їх збагачення відповідно до розвитку суспільства.	Розрізняти жанри образотворчого мистецтва, обґрунтовувати доцільність їх використання для вирішення художніх завдань.
	Творчість найбільш відомих українських митців.	Представляти твори українських митців.
	Творчість найбільш відомих зарубіжних митців.	Представляти твори зарубіжних митців.
Техніко-графічна	Способи зображення окремих предметів навколишньої дійсності.	Зображувати окремі об'єкти навколишньої дійсності.
	Способи зображення окремих об'єктів у їхній сюжетній взаємодії.	Зображувати окремі об'єкти у їхній сюжетній взаємодії.
	Способи зображення об'єктів у сюжетній взаємодії в різних жанрах.	Зображувати об'єкти у їхній сюжетній взаємодії у різних жанрах.

**ДОДАТОК А8. ІНШОМОВНО-МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ (ФОРМУЄТЬСЯ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ)**

Іншомовно-мовленнєва компетенція майбутніх учителів початкових класів (формується засобами іноземної мови)		
Складник	Знання	Уміння
Фонетична компетенція	<ul style="list-style-type: none"> - правила артикуляції ізольованих звуків, звукосполучень (на рівні складів, слів); - нормативне озвучування словосполучень, речень різних типів та надфразових єдностей з урахуванням їхнього інтонування. 	<ul style="list-style-type: none"> - транскрибувати звуки, звукосполучення на рівні слів та речень; - нормативно озвучувати ізольовані звуки, словосполучення, речення з урахуванням інтонації; - використовувати транскрипцію для передачі точного звучання.
Лексична компетенція	<ul style="list-style-type: none"> - слова і фрази різних стилістичних груп; - лексичні норми використання професійних термінів; - лексика художньо-графічної тематики (<i>impressionism, realism, brush, canvas, etc.</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> - розпізнавати та використовувати лексичні одиниці в текстах; - використовувати професійну лексику в мовленні; - інтерпретувати значення нових лексем через контекст; - застосовувати тематичну лексику у письмових та усних завданнях.
Граматична компетенція	<ul style="list-style-type: none"> - граматичні категорії (іменники, прикметники, займенники, часи дієслів); - вживання граматичних форм у контексті; - граматичні правила, які стосуються художньої термінології (<i>active/passive voice</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> - використовувати граматичні форми для опису процесів малювання; - будувати складні речення із професійною термінологією; - створювати текстів, відповідних граматичним нормам.

**Іншомовно-мовленнєва компетенція майбутніх учителів початкових класів
(формується засобами іноземної мови)**

Складник	Знання	Уміння
Читання	<ul style="list-style-type: none"> - тематичні тексти художньої та професійної спрямованості; - правила декодування графічних символів для розуміння тексту. 	<ul style="list-style-type: none"> - озвучувати тексти із повним розумінням; - виконувати завдання на основі прочитаного (вибір ключових фактів, порівняння інформації); - аналізувати тексти професійної спрямованості.
Монологічне мовлення	<ul style="list-style-type: none"> - структурні особливості монологів; - типи текстів (навчальні, професійні, описові). 	<ul style="list-style-type: none"> - створювати тематичні монологи з використанням професійної лексики; - описувати художні роботи; - будувати логічно структурованих розповідей; - використовувати підказки та ключові слова для розгортання мовлення;
Діалогічне мовлення	<ul style="list-style-type: none"> - типові моделі діалогів; - фрази етикетного та емоційного мовлення. 	<ul style="list-style-type: none"> - використовувати моделі спілкування для ведення діалогу; - інтерактивно взаємодіяти з іншими учасниками дискусії; - формулювати запитання та відповіді на них у межах обговорюваної теми.
Аудіювання	<ul style="list-style-type: none"> - правила сприйняття текстів різних жанрів; - типи аудіоматеріалів (розповіді, виступи, професійні тексти). 	<ul style="list-style-type: none"> - витягувати ключову інформацію з аудіотекстів; - використовувати мовну здогадку для розуміння змісту незнайомих слів; - аналізувати прослухані тексти, робити висновки та брати участь у дискусіях на їх основі.
Письмо	<ul style="list-style-type: none"> - особливості письмових текстів різних жанрів (есе, статті, тематичні твори); 	<ul style="list-style-type: none"> - писати тексти з чіткою логічною структурою; - висловлювати власні думки у письмовій формі (есе, листи, статті);

**Іншомовно-мовленнєва компетенція майбутніх учителів початкових класів
(формується засобами іноземної мови)**

Складник	Знання	Уміння
	- лексико-граматичні правила написання текстів професійної тематики.	- використовувати професійну лексику та тематичні кліше у письмових роботах; - оформлювати офіційні документи.

**ДОДАТОК А9. ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СФОРМОВАНOSTI У МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ**

Університет	Рівень	Бал (%)	Кількість здобувачів
Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського	Високий рівень	90–100% (16–18 балів)	15
	Достатній рівень	75–89% (14–15 балів)	8
	Задовільний рівень	50–74% (10–13 балів)	17
Ізмаїльський державний гуманітарний університет	Високий рівень	90–100% (16–18 балів)	17
	Достатній рівень	75–89% (14–15 балів)	14
	Задовільний рівень	50–74% (10–13 балів)	16
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького	Високий рівень	90–100% (16–18 балів)	25
	Достатній рівень	75–89% (14–15 балів)	6
	Задовільний рівень	50–74% (10–13 балів)	7
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького	Високий рівень	90–100% (16–18 балів)	17
	Достатній рівень	75–89% (14–15 балів)	5
	Задовільний рівень	50–74% (10–13 балів)	1
Криворізький державний педагогічний університет	Високий рівень	90–100% (16–18 балів)	12
	Достатній рівень	75–89% (14–15 балів)	6
	Задовільний рівень	50–74% (10–13 балів)	7

**ДОДАТОК А10. ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СФОРМОВАНOSTI У МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ**

Університет	Рівень	Бал (%)	Кількість здобувачів
Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського	Високий рівень	90–100% (10–12 балів)	15
	Достатній рівень	75–89% (8–9 балів)	11
	Задовільний рівень	50–74% (6–7 балів)	12
Ізмаїльський державний гуманітарний університет	Високий рівень	90–100% (10–12 балів)	20
	Достатній рівень	75–89% (8–9 балів)	16
	Задовільний рівень	50–74% (6–7 балів)	17
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького	Високий рівень	90–100% (10–12 балів)	10
	Достатній рівень	75–89% (8–9 балів)	14
	Задовільний рівень	50–74% (6–7 балів)	10
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького	Високий рівень	90–100% (10–12 балів)	13
	Достатній рівень	75–89% (8–9 балів)	8
	Задовільний рівень	50–74% (6–7 балів)	3
Криворізький державний педагогічний університет	Високий рівень	90–100% (10–12 балів)	20
	Достатній рівень	75–89% (8–9 балів)	11
	Задовільний рівень	50–74% (6–7 балів)	0

**ДОДАТОК А11. ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СФОРМОВАНOSTI У МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ АУТОПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ**

Університет	Рівень	Бал (%)	Кількість здобувачів
Південно-український національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського	Високий рівень	90–100% (8–9 балів)	21
	Достатній рівень	75–89% (6–7 балів)	10
	Задовільний рівень	50–74% (5 балів)	7
Ізмаїльський державний гуманітарний університет	Високий рівень	90–100% (8–9 балів)	25
	Достатній рівень	75–89% (6–7 балів)	14
	Задовільний рівень	50–74% (5 балів)	11
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького	Високий рівень	90–100% (8–9 балів)	24
	Достатній рівень	75–89% (6–7 балів)	12
	Задовільний рівень	50–74% (5 балів)	4
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького	Високий рівень	90–100% (8–9 балів)	12
	Достатній рівень	75–89% (6–7 балів)	8
	Задовільний рівень	50–74% (5 балів)	2
Криворізький державний педагогічний університет	Високий рівень	90–100% (8–9 балів)	20
	Достатній рівень	75–89% (6–7 балів)	7
	Задовільний рівень	50–74% (5 балів)	4

ДОДАТОК А12. ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ РІВНІВ СФОРМОВАНОСТІ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ, СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА АУТОПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Університет	Компетентність	Високий рівень (90–100%)	Достатній рівень (75–89%)	Задовільний рівень (50–74%)
Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського	Диференціально-психологічна	18	12	9
	Соціально-психологічна	20	10	8
	Аутопсихологічна	21	10	6
Ізмаїльський державний гуманітарний університет	Диференціально-психологічна	22	14	7
	Соціально-психологічна	24	13	6
	Аутопсихологічна	25	14	11
Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького	Диференціально-психологічна	20	10	5
	Соціально-психологічна	23	12	6
	Аутопсихологічна	24	12	4
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького	Диференціально-психологічна	14	8	5
	Соціально-психологічна	16	9	3
	Аутопсихологічна	12	8	2
Криворізький державний педагогічний університет	Диференціально-психологічна	17	9	5
	Соціально-психологічна	18	10	4
	Аутопсихологічна	20	7	4

**ДОДАТОК Б. ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДЛЯ
ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**ДОДАТОК Б1. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-
ОБРАЗОТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ
ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ)
ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ**

I етап – мотиваційний – полягає у переконанні здобувачів вищої освіти у необхідності вивчати певний предметний зміст для здобуття їхньої професії. Мотиваційний етап передують лексичними знаннями, навичками та аудитивними вміннями сприймати зміст мотиваційного мовлення викладача. Так, для формування *історико-художньої компетенції* іншомовне мовлення викладача може бути таке:

In order to be real professionals in your field, you must be clearly aware of the history of the development of painting, both world and Ukrainian; understand the reasons for its modification; possess the information regarding specific historical and cultural periods; know the art terminology, painting concepts in the historical sequence of the development of their corresponding activities. The history of painting is an endless chain that began with the very first paintings. Each style grows from the styles that were before it. Every great artist adds something to the accomplishments of earlier artists and influences the trends of the later artists. Throughout the history, painting reflects a changing world and our ideas about it. The history of painting was influenced by many factors: geography, religion, national features, historical events, development of new materials. All these factors must be taken into account, because they help to shape the artist's vision and style.

Звідси здобувачі повинні опанувати знання такої лексики, як: «*history of the development of painting*» – «історія розвитку живопису», «*reasons for modification*» – «причини видозміни», «*historical and cultural period*» – «історико-культурний період», «*Art terminology / painting concepts*» – «художньо-образотворчі поняття», «*historical sequence of the development*» – «історична послідовність розвитку» та інші; мовними навичками її вживання у словосполученнях та реченнях та вміннями її слухового сприйняття.

Для формування жанрово-образотворчої компетенції мотивація виявлятиметься у переконанні здобувачів вищої освіти необхідності оволодіння різними жанрами образотворчого мистецтва. Прикладом виду мотивації може бути такий.

You know that there are different genres of fine art: portrait, landscape, still life and others. Mastering the genres will allow you to depict the surrounding reality on the paper in all its diversity and beauty. So, in the still life genre you can present a variety of food products. In the portrait genre you can paint outstanding artists / painters of different periods of time and of different nationalities. In the landscape genre you can depict the beauty of the surrounding nature.

Depending on the subject of the image, the genres are divided into the “high” (grand genre) and “low” genre (petit genre). The “high» genre includes the historical genre: battle, allegorical, religious and mythological; the «low» genre includes scenes from everyday life: portrait, landscape, still life, animalism. However, the genres of painting are not constant. They develop together with life, changing with the development of art. Some genres die off or take on a new meaning (for example, vanitas, capriccio and Veduta), new genres arise, usually inside the previously existing ones (for example, urban landscape, sea landscape and interior appeared inside the landscape genre), and some genres unite (for example, historical, mythological, battle genres).

So, our goal of training is to systematize knowledge of the fine art genres; to get acquainted with the image of the world in fine art and its vision in different periods of time, as well as to raise interest in world culture and art in general.

Звідси здобувачі вищої освіти повинні здобути знання такої лексики, як: «*genres of fine art*» – «жанри образотворчого мистецтва», «*to master the genres*» – «опанувати жанри», «*diversity and beauty*» – «різноманітність і краса», «*still life genre*» – «жанр натюрморт», «*landscape genre*» – «жанр пейзаж», «*beauty of the surrounding nature*» – «краса навколишньої природи» та інші; мовні навички вживання у словосполученнях та реченнях, вміння слухового сприйняття.

Для формування техніко-графічної компетенції мотивація виявлятиметься у переконанні здобувачів вищої освіти оволодіти технікою графічного зображення довколишньої дійсності. Прикладом такого виду мотивації може бути такий.

In order to be real professionals in the field of your activity, you should master the technique of drawing activity inside out. You should be able to: depict individual objects of the surrounding reality; depict individual objects of the surrounding reality in their plot interaction; depict individual objects of the surrounding reality in their plot interaction in different genres.

The artist's skill is manifested in the ability to portray any objects and phenomena surrounding him quickly and accurately. He can do it by mastering the technique of drawing activity, i.e. a standard set of drawing actions for the contour painting of various objects. The artist must know the technique of the line, the shading, the specific manner of drawing and writing, the method of using certain materials (paper, canvas, wood, pencil, coal, paints: pastel, oil, watercolor, gouache) in accordance with their properties and art expressions.

Звідси, здобувачі вищої освіти повинні здобути знання такої лексики, як: *artist's skill* – майстерність художника, *to portray surrounding objects* – зображати навколишні предмети, *to master the technique of drawing activity* –

володіти технікою образотворчої діяльності, *a set of drawing actions* – набір накреслювальних дій, *contour painting* – контурне зображення, *technique of the line* – техніка лінії, *shading* – тушовка, *canvas* – полотно; «*pastel, oil, watercolor paints*» – «пастельні, масляні, акварельні фарби»; «*properties and art expressions*» – «властивості та вирази мистецтва»; сформувати мовні навички вживання у словосполученнях та реченнях, вміннями слухового сприйняття.

II етап – рецептивний полягає у пред'явленні здобувачам вищої освіти нового тематичного матеріалу в форматі лекцій. Для її успішного сприйняття рецептивний етап передують знаннями лексико-граматичного матеріалу, навичками його вживання у словосполученнях та реченнях, аудитивними вміннями його сприйняття. Так, для формування історико-художньої компетенції фрагмент лекції 1 англійською може бути представлений таким текстом.

Lecture 1

Our first lecture is devoted to the history of art. We will consider different periods of art development.

Dating from the Upper Paleolithic era, about thirty five thousand (35,000) years ago the scientists already discovered sculptures, cave paintings, rock paintings and petroglyphs. All of the great ancient civilizations, such as Ancient Egypt, India, China, Greece, Rome or Arabia had works and styles of art. In the Middle Ages, most of the art in Europe showed Biblical stories in paintings, stained glass windows, and mosaic tile floors and walls. Islamic art includes geometric patterns, Islamic calligraphy, and architecture. In India and Tibet, painted sculptures, dance, and religious painting were done. In China, arts included jade carving, bronzework, pottery, poetry, calligraphy, music, painting, drama, and fiction. There are many Chinese artistic styles, which are usually named after the ruling dynasty. In Europe, after the Middle Ages, (which some people call the Mediaeval Period or the «Dark Ages») there was a «Renaissance»

which means «rebirth». People rediscovered science and artists were allowed to paint subjects other than religious subjects. People like Michelangelo and Leonardo da Vinci still painted religious pictures, but they also now could paint mythological pictures too. These artists also invented linear perspective where things in the distance look smaller than things close up in the picture. This was new because in the Middle Ages people would paint all the figures close up and just overlapping each other. In the late 1800s, artists in Europe, responding to Modernity created many new painting styles such as Classicism, Romanticism, Realism, and Impressionism. The history of the twentieth century art includes Expressionism, Fauvism, Cubism, Dadaism, and Surrealism, and Minimalism.

All the above-mentioned peculiarities of the art development are reflected in the historical genre which describes the historical events, as well as prominent historical figures. Initially, the historical genre existed as allegorical-mythological, and all images of this genre were devoted to the events of ancient or Christian mythology, and real events were interpreted in the form of allegory, using symbolic attributes, emblems. Since the XVII century the true-to-life portrayal of historically significant events from the past and present times have come. The main types of works in the historical genre are historical paintings, murals, reliefs, monumental and easel sculpture, miniature, book and easel graphics. The historical genre can be combined with the battle genre, which is devoted to the topics of war and military life.

Щоб прослухати цю лекцію, здобувачі вищої освіти повинні здобути знання такої лексики, як: «*historical events*» – «історичні події», «*allegorical-mythological genre*» – «алегорично-міфологічний жанр», «*symbolic attributes*» – «символічні атрибути», «*true -to-life portrayal of historic events*» – «правдиве зображення історичних подій», «*historical paintings, murals, reliefs, monumental and easel sculpture, miniature, book and easel graphics*» – «історичні картини, розписи, рельєфи, монументальна і станкова скульптура, мініатюра, книжкова та станкова графіка», «*battle genre*» –

«батальний жанр» та іншими; мовні навички вживання у словосполученнях та реченнях, вміннями слухового сприйняття, а також вміння конспектувати та записувати основні тези лекції під диктовку викладача.

Для формування жанрово-образотворчої компетенції фрагмент лекції 2 англійською може бути представлений таким текстом.

Лекція 2

The genre is a historically formed internal subdivision in most arts. In the fine arts, the main genres are determined by the subject of the image that means the landscape is nature, portrait and nude are image of a man, etc. There are subdivisions within the genres. The main genres of fine art are the following: historical, domestic, animalistic, portrait, landscape, still life, interior, nude. Portrait is one of the main genres in painting. The most important criterion for drawing a portrait is the similarity of the image with the model. It is achieved by the true depicting of appearance, disclosing of its spiritual essence and psychological state. Besides, a necessary condition is the ability to identify and emphasize the typical personality traits that reflect the era, time, social environment and nationality. At the same time, each artist is subjective in his vision of the model, he has his own worldview, his own aesthetic credo, which is embodied in his creative manner, in the means of image interpretation, in the reflection of the style of the era.

Let's consider different functions of portraiture. Portraiture has broad and varied functions. In the Roman Empire (44 BC-AD 476), portraits of the emperor were required to be present in order for court proceedings to take place. Many societies regard portraits as important ways to convey status and acknowledge power and wealth. During the Middle Ages (5th century to 15th century) and the Renaissance (14th century to 17th century), portraits of donors were included in works of art as a means of verifying patronage, power, and virtue. Many societies have employed portraits as a means of remembering the dead. Egyptian mummy portraits and Roman death masks played important roles in death rituals.

Japanese portrait sculptures commemorate deceased monks, and skulls refashioned to be lifelike are memorial representations of ancestors in Oceania.

Early Christian art, dating from the 3rd century to the 7th century, included portraits in mosaic and sculpted portraits. Mosaic portraits, such as those in the apse of the Byzantine church of San Vitale, Ravenna, Italy (526-547), depict their subjects in stylised frontal images that convey authority. Medieval Gospel books included portraits of the Gospel authors, shown writing at their desks. Flat and sometimes formulaic, these portraits often conveyed the artist's understanding of the author based on the author's text. Noblemen and kings commissioned a variety of books, which were adorned with lavish portraits of these individuals.

Щоб прослухати цю лекцію, здобувачі вищої освіти повинні здобути знання такої лексики, як: «*genre subdivisions*» – «розподілення на підвиди жанрів», «*historical, domestic, animalistic, portrait, landscape, still life, interior, nude*» – «історичний, побутовий, анімалістичний, портрет, пейзаж, натюрморт, інтер'єр, ню», «*criterion for drawing a portrait*» – «критерій портретності», «*similarity of the image with the model*» – «схожість зображення з моделлю», «*disclosing of spiritual essence and psychological state*» – «розкриття духовної сутності та психологічного стану», «*the ability to identify and emphasize the typical personality traits*» – «вміння виявити і підкреслити типові риси особистості» та іншими; мовні навички її вживання у словосполученнях та реченнях, вміння слухового сприйняття, а також вміння конспектувати та записувати основні тези лекції під диктовку викладача.

Для формування техніко-графічної компетенції фрагмент лекції 3 англійською може бути представлений таким текстом.

Лекція 3

The term «graphics» (from the Greek verb «to write, to draw») was originally used concerning writing and calligraphic art. A new meaning emerged in the late nineteenth and early twentieth centuries in connection with the

development of industrial printing. According to the technique point, graphics is divided into drawing and printed graphics. Printed kinds of graphics include different types of engraving. Graphics is a kind of art in which non-pictorial elements such as: decorative motifs, ornament, text occupy a special place. The more important feature of graphics is its ability to respond quickly to current events, the ability to replicate, the sequence of disclosure of the design in a series of prints.

Graphics is also defined as art based on contour lines, black and white contrast, stroke, stain and colour. Colour depends on the peculiarities of the image which are inherent in the painting. The artistic and expressive qualities of the graphics are laconic, imaginative and have a certain understatement. The subject symbol is a specific feature of a graphic image designed for the active work of the viewer.

According to the technique division, graphics is divided into drawing and printed graphics (different types of engraving). In fine arts, technique means a set of special skills, methods and techniques by means of which an artistic work is performed. Learning the techniques of drawing, understanding the properties of different materials, their painting possibilities, the development of the skills to use different materials in the image creating. Undoubtedly, it is important for the development of fine art. The choice of a particular material to create a picture is determined by its expressive possibilities. Mastering different materials, ways of working with them, understanding their expressiveness allows students to use them more effectively when displaying their impressions of the environment.

Щоб прослухати цю лекцію, здобувачі вищої освіти повинні здобути знання такої лексики, як: «*contour lines, black and white contrast, stroke, stain and colour*» – «контурні лінії, контраст чорного і білого, штрих, пляма і колір», «*graphics is divided into drawing and printed graphics*» – «графіку розподіляють на малюнок і друковану графіку», «*engraving*» – «гравюра», «*techniques of drawing*» – «техніка малювання», «*painting possibilities*» –

«зображальні можливості», «*understanding the expressiveness*» – «розуміння виразності» та іншими; мовні навички вживання у словосполученнях та реченнях, вміння слухового сприйняття, а також вміння конспектувати та записувати основні тези лекції під диктовку викладача.

III етап – репродуктивний – полягає у розвитку умінь усно і письмово викладати попередньо прослуханий лекційний матеріал. Для цього здобувачам вищої освіти пропонувалось виконати такі завдання: прочитати зміст лекції англійською мовою у позаурочний час у вигляді домашнього завдання; відповісти на деталізуючі та ключові запитання щодо змісту лекції, письмово викласти зміст лекції, а потім усно відтворити його.

Для формування історико-художньої компетенції таким текстом було представлено вище фрагмент лекції 1.

Деталізуючі запитання нього можуть бути такими:

What art things did the scientists discover about thirty five thousand years ago?

What did the history of the twentieth century art include?

When did the historical genre appear?

Ключовими запитаннями до нього можуть бути такі:

What is a historical genre? What is it dedicated to?

What are the main types of works in the historical genre?

What meaning does the historical genre have for the present-day art?

Для формування жанрово-образотворчої компетенції таким текстом було представлено вище фрагмент лекції 2.

Деталізуючі запитання до нього можуть бути такими:

What are the functions of portraiture?

What is the most important criterion for drawing a portrait?

What is the necessary condition to draw a portrait?

Ключові запитання до нього можуть бути такі:

What is a genre?

What are the main genres of fine arts?

What social factors are depicted through a portrait?

Для формування техніко-графічної компетенції таким текстом був представлений вище фрагмент лекції 3.

Деталізуючі запитання до нього можуть бути такими:

How is graphics divided according to the technique division?

What influences the artist's choice of a particular material to paint a picture?

What do the artists usually display in their pictures?

Ключові запитання до нього можуть бути такі:

What is graphics?

What does the technique in fine arts mean?

What is important for the development of fine arts?

IV етап – продуктивний – полягає у навчанні здобувачів вищої освіти: обговорювати зміст прослуханої лекції, інтерпретувати, тобто пояснювати іншими словами та висловлювати свою точку зору щодо змісту прослуханої лекції; самостійно розширювати її зміст та здійснювати презентацію. Цей етап передують лексичними знаннями для: обговорення досліджуваного змісту; інтерпретації досліджуваного змісту; вживання.

Для формування *історико-художньої компетенції* іншомовне мовлення здобувача вищої освіти в рамках представленого фрагменту лекції 1 для її обговорення може бути таким:

Англійська	Українська
<i>Let me advance my opinion. I absolutely agree that the works of the greatest masters of the past and leading artists of the present time allow us to trace the history of the development of the drawing, reveal its expressive means and the possibilities of working with various graphic materials: pencil, ink, charcoal, etc.</i>	<i>Дозвольте висловити свою думку. Я абсолютно згоден, що роботи найбільш відомих майстрів минулого і провідних художників сучасності дозволяють простежити історію розвитку малюнка, розкривають його виразні засоби і можливості роботи різними графічними матеріалами: олівцем, тушшю, вугіллям та ін. Більш</i>

<p><i>Moreover, I would like to emphasize that taking into account different artistic traditions (primitive art, Hellenistic archaic, the Ancient East, primitivism, ancient Russian art, Japanese art, etc.) helps contemporary artists to follow the art history, reconsider the reality emotionally and holistically, express brightly a creative individuality in the drawings.</i></p> <p><i>In addition, I would like to underline that many artists of the twentieth century, while continuing to develop existing traditions, bring many new trends to the field of free, expressive, evocative drawing.</i></p>	<p><i>того, мені хотілося б зробити акцент, що опора на різні художні традиції (первісне мистецтво, грецьку архаїку, Стародавній Схід, примітивізм, давньоруське мистецтво, японське художнє мистецтво та ін.) допомагає сучасним художникам прослідити історію малюнка, емоційно-цілісно переосмислити дійсність, яскраво висловити свою творчу індивідуальність у малюнку.</i></p> <p><i>Крім того, я хотів би підкреслити, що багато художників ХХ ст., продовжуючи розвивати вже існуючі традиції, привносять багато нового в галузь вільного, виразного, експресивного малюнка.</i></p>
--	--

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: «let me advance my opinion» – «Дозвольте висловити свою думку», «I absolutely agree with...» – «я абсолютно згоден», «in this sense I would like to emphasize» – «в цьому сенсі я хотів би підкреслити», «moreover / furthermore» – «більш того», «I would like to emphasize» – «я хотів би підкреслити» та інші; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих умінь їх вживання.

В рамках *інтерпретації змісту* фрагменту лекції 1 іншомовне мовлення здобувача вищої освіти може бути таким.

Англійська	Українська
<p><i>Let's dwell upon on the content of the first lecture. It presents a historical genre as one of the art genres. To begin with, we can say that a historical genre describes the historical events, as well as prominent historical figures. Suffice it to say that initially the historical genre existed as allegorical-mythological, and all images of this</i></p>	<p>Зупинимось детальніше на змісті першої лекції. У неї представлено історичний жанр як один із мистецьких жанрів. Для початку можна сказати, що історичний жанр описує історичні події, а також видатних історичних діячів. Досить сказати, що спочатку історичний жанр існував як алегорично-міфологічний, і всі</p>

<p>genre were devoted to the events of ancient or Christian mythology. <i>I consider to make an accent</i> that all real events were interpreted in the form of allegory, using symbolic attributes, emblems. The artists <i>played on contrasts and contradictions</i>. Since the XVII century the true-to-life portrayal of historically significant events from the past and present times have come. <i>Correspondently</i>, the main types of works in the historical genre are historical paintings, murals, reliefs, monumental and easel sculpture, miniature, book and easel graphics. <i>Notably, to impress the viewer</i>, the historical genre can be combined with the battle genre, which is devoted to the topics of war and military life.</p>	<p>образи цього жанру були присвячені подіям античної чи християнської міфології. <i>Вважаю зробити акцент</i>, що всі реальні події трактувалися у вигляді алегорії, використовуючи символічні атрибути, емблеми. Художники грали на контрастах та суперечностях. З XVII століття в картинах почали відображати справжні історично-значущі події минулого та сучасного часу. <i>Відповідно</i>, основними видами робіт в історичному жанрі є історичні картини, фрески, рельєфи, монументальна та станкова скульптура, мініатюра, книжна та станкова графіка. <i>Примітно, щоб вразити глядача</i>, історичний жанр може поєднуватися з батальним жанром, який присвячено темам війни та військового життя.</p>
---	--

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: «*Let's dwell upon on the content of the first lecture*» – «зупинимось детальніше на змісті першої лекції», «*To begin with*» – «насамперед», «*suffice it to say*» – «досить сказати», «*I consider to make an accent*» – «вважаю зробити акцент», «*to play on contrasts and contradictions*» – «грати на контрастах і суперечностях», «*correspondently*» – «відповідно», «*besides*» – «крім того», «*notably*» – «особливо», «*to impress the viewer*» – «щоб вразити глядача»; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих умінь їх вживання.

В рамках *розширення* змісту фрагменту лекції 1 іншомовне мовлення здобувача вищої освіти може бути таким.

Англійська	Українська
------------	------------

<p><i>After listening to the lecture, I realized that the ancient Greek artists developed their canons, exploring the human body. They stated that the essence of beauty lay in a harmonious order, in symmetry, in the harmony of parts and the whole. In addition, I consider it is worth adding that the artists of Ancient Greece tried to depict the real world as accurately as possible, therefore, I presume, that the basis of teaching drawing was drawing from nature. I attach importance to this question, so let me advance some examples of the works of ancient Greek artists, besides the works that were mentioned at the lecture.</i></p>	<p><i>Прослухавши лекцію, я зрозумів, що давньогрецькі художники розробля-ли свої канони, досліджуючи тіло людини. Вони стверджували, що сутність прекрасного полягає в стрункому порядку, в симетрії, в гармонії частин і цілого. Крім того, я вважаю за необхідне додати, що художники Стародавньої Греції намагалися зобразити реальний світ якомога точніше, тому, як я розумію, в основу методу навчання малюнку було покладено малювання з натури. Я вважаю це запитання важливим, тому дозвольте навести ще декілька прикладів творчості давньогрецьких митців, крім тих, що були названі на лекції.</i></p>
--	---

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: «*additionally*» – «крім того», «*it is worth adding that*» – «необхідно додати», «*I presume that...*» – «я вважаю», «*I attach importance to this question*» – «Я вважаю це запитання важливим», «*let me advance some examples*» – «дозвольте навести ще декілька прикладів»; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих умінь їх вживання.

Для формування *жанрово-образотворчої компетенції* іншомовне мовлення здобувача вищої освіти в рамках представленого фрагменту лекції 2 для її обговорення може бути таким:

Англійська	Українська
<p><i>The first thing to be considered is such genre of fine art as portrait, to be exact, the typology of portrait. There are many reasons why portrait is considered one of the main genres in art, but we will pay our attention to them later. First, we emphasize that depending on the technique of painting and purpose portraits can be</i></p>	<p><i>По-перше, що необхідно розгляд-нути щодо жанрів образотворчого мистецтва – це портрет, а точніше це – типологія портрета. Є багато причин, чому портрет вважається одним з головних жанрів у мистець-тві, однак на них ми зупинимося пізніше. Спочатку наголосимо, що залежно</i></p>

<p>the following: easel (paintings, busts, graphic sheets); monumental (murals, mosaics, statues); memorials (relief on medals, coins, monuments). <i>It is important to emphasize</i> that the nature of the image also distinguishes two groups of portraits: ceremonial and chamber. <i>It seems obvious to me</i> that a self-portrait can be called a costume portrait when a person is presented as a mythological, historical or literary character.</p>	<p>від техніки виконання і призначення портрети бувають: станкові (картини, бюсти, графічні аркуші); монументальні (фрески, мозаїки, статуї); меморіальні (рель'єф на медалях, монетах, пам'ятниках). <i>Важливо підкресли-ти</i>, що за характером зображення також виокремлюються дві групи портретів: парадні і камерні. <i>Мені здається очевидним</i>, що самостійним видом портрету можна назвати костюмний портрет, коли людина представлена як міфологічний, літературний персонаж.</p>
---	---

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: *«the first thing to be considered is»* – «перше, що необхідно розглянути...», *«to be exact»* – «точніше», *«there are many reasons why»* – «є багато причин чому», *«it is important to point out that»* – «важливо підкреслити, що», *«it seems obvious to me»* – «мені здається очевидним, що», *«first, let's emphasize»* – «спочатку наголосимо», *«we will pay our attention later»* – «ми зупинимося пізніше»; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих умінь їх вживання.

В рамках інтерпретації змісту фрагменту лекції 2 іншомовне мовлення здобувача вищої освіти може бути таким.

Англійська	Українська
<p><i>Considering the lecture material we came to understanding that portraiture is not a simple action, it has broad and varied functions. First of all, in the Roman Empire, portraits of the emperor were required to be present in order for court proceedings; in the Middle Ages, portraits of donors were included in works of art as a means of verifying patronage, power, and virtue. It is worth mentioning that</i></p>	<p><i>Розглядаючи матеріал лекції, ми зрозуміли, що портретний живопис – це не проста діяльність, він несе в собі широкі та різноманітні функції. Перш за все, в Римській імперії були потрібні портрети імператора для того, щоб розглядати судові процеси; в середні віки портрети меценатів були включені до творів мистецтва як засіб вихваляння меценатства, сили та чесноти. Варто згадати, що багато суспільств використовували портрети</i></p>

many societies have employed portraits as a means of remembering the dead. <i>To continue this line of thought</i> we can say that Egyptian mummy portraits and Roman death masks played important roles in death rituals.	як засіб пам'яті про загиблих. <i>Для продовження цієї думки можна також зауважити</i> , що портрети мумії в Єгипті та римські маски смерті відігравали важливу роль у похоронних ритуалах.
--	---

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: «*considering the lecture material*» – «розглядаючи лекційний матеріал», «*we came to understanding*» – «ми прийшли до розуміння», «*first of all*» – «поперше», «*it is worth mentioning*» – «варто згадати», «*to continue this line of thought*» – «щоб продовжити цю лінію думки»; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих умінь їх вживання.

В рамках розширення змісту фрагменту лекції 2 іншомовне мовлення здобувача вищої освіти може бути таким.

Англійська	Українська
<i>First and foremost, we can say that portrait is one of the main genres in painting. As far as I am concerned, the most important criterion for drawing a portrait is the similarity of the image with the model. It is achieved by the true depicting of appearance, disclosing of its spiritual essence and psychological state. Furthermore, a necessary condition is the ability to identify and emphasize the typical personality traits that reflect the era, time, social environment and nationality. What is more, each artist is subjective in his vision of the model, he has his own worldview, his own aesthetic credo. They are embodied in the painter's creative manner, in the means of image interpretation, in the reflection of the style of the era. A further point is that there is one more kind of</i>	<i>Перш за все, можна сказати, що портрет є одним з головних жанрів у живописі. Наскільки я обізнаний, найважливішим критерієм малювання портрета є схожість зображення з моделлю. Це досягається правдивим відображенням зовнішності, розкриттям духовної сутності та психологічного стану людини. Крім того, необхідною умовою є здатність виявляти та підкреслювати типові риси особистості, які відображають епоху, час, соціальне середовище та національність. Більше того, кожен художник є суб'єктивним у своєму баченні моделі, у нього є власний світогляд, власне естетичне кредо. Вони втілені в творчій манері художника, в засобах інтерпретації зображень, у відображенні стилю епохи. Справа в тому, що існує ще один вид портрету, це автопортрет. Він визначається як портрет</i>

<p>portrait, such as: a self-portrait. It is defined as a portrait of the artist by the artist. <i>And one more point to draw attention to</i> is that a self-portrait does not necessarily have to be representational – an abstract or symbolic depiction by an artist of himself can also be classed as a self-portrait.</p>	<p>художника, намальований самим художником. <i>І ще один момент, на який слід звернути увагу</i>, це те, що автопортрет не обов'язково повинен бути зображувальним – абстрактне або символічне зображення самого художника також можна класифікувати як автопортрет.</p>
---	---

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: «*First and foremost*» – «в першу чергу», «*As far as I am concerned*» – «наскільки я обізнаний», «*furthermore*» – «крім того», «*what is more*» – «більше того», «*a further point is*» – «ще справа в тому, що...», «*and one more point to draw attention to*» – «І ще один момент, на який слід звернути увагу»; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих умінь їх вживання.

Для формування техніко-графічної компетенції іншомовне мовлення здобувача вищої освіти в рамках представленого фрагменту лекції 3 для її обговорення може бути таким:

Англійська	Українська
<p><i>To begin with I would like to emphasize that the teaching of drawing techniques in Ancient Egypt was conducted in two directions. On the one hand, the free movement of the hand was practiced so that the main contour lines were easily applied with a brush to the surface of the board or papyrus. On the other hand, the student had to have a strong and firm hand to scratch firmly the contour of the drawing on the wall for the mural, on the stone for the bas-relief, etc. In addition, I would like to point out that while teaching drawing, copying of images prevailed.</i></p>	<p><i>Перш за все, я хочу зробити акцент на тому, що навчання техніці малювання в Стародавньому Єгипті здійснювалося за двома напрямками. З одного боку, відпрацьовувався вільний рух руки, щоб головні контурні лінії легко наносилися пензлем на поверхню дошки або папірусу. З іншого боку, учень повинен був мати міцну і тверду руку, щоб впевнено видряпувати контур малюнка на стіні для фрески, на камені для барельєфа тощо. Крім того, мені хотілося б вказати на те, що при навчанні малювання переважало копіювання образів.</i></p>

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: «*To begin with I would like to emphasize*» – «Перш за все, я хочу зробити акцент на тому», «*on the one hand*» – «з одного боку», «*on the other hand*» – «з іншого боку», «*I'd like to point out*» – «мені хотілося б вказати на те, що»; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих умінь їх вживання.

В рамках інтерпретації іншомовне мовлення здобувача вищої освіти може бути таким.

Англійська	Українська
<p>Performing the drawing, we must be able to convey the texture of such materials as: glass, wood, stone, water. <i>However, as far as I understand</i>, there are no clear rules for different materials depicting. <i>Therefore, the essential point of the work</i> is the process of experimenting with the technique and materials of the drawing, and also, <i>if I understood the teacher correctly</i>, the path to success lies through studying and observing the nature.</p>	<p>Виконуючи малюнок ми повинні вміти передати фактуру таких матеріалів, як: скло, дерево, камінь, вода. <i>Однак, як я зрозумів</i>, чітких правил передачі фактури немає. Тому <i>важливим моментом роботи</i> є процес експериментування з технікою і матеріалами малюнка, а також, <i>якщо я правильно зрозумів викладача</i>, шлях до успіху лежить через вивчення і спостереження натури.</p>

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: «*however*» – «однак», «*as far as I understood*» – «як я зрозумів», «*the most essential part of work is*» – «важливим моментом роботи є», «*if I understood the teacher correctly*» – «якщо я правильно зрозумів викладача»; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих умінь їх вживання.

В рамках розширення змісту фрагменту лекції 3 іншомовне мовлення здобувача вищої освіти може бути таким.

Англійська	Українська
<p><i>I would like to make some explanatory remarks on the content of the lecture. Therefore</i>, graphics is a kind of visual art in which the</p>	<p><i>Хотілося б зробити декілька уточнень з приводу змісту прослуханої лекції. Отже</i>, графіка – це вид образотворчого мистецтва, у</p>

artistic image is created on the flat surface by means of lines, spots, strokes. *I would like to emphasize* that they are the main means of expression of graphic art. *In addition*, a white sheet of paper takes an active part in creating a general impression of a graphic work. *It is worth noting* that sometimes graphics is called a black and white art, but it can use colour too, *in this way* colour follows the peculiarities of the image which are inherent in the drawing. *I think we need to pay attention* that the artistic and expressive qualities of the graphics are laconic, imaginative and have a certain understatement. The subject symbolic indicators are features of the graphic image, designed for the active work of the viewer.

якому художній образ створюється на площині за допомогою ліній, плям, штрихів. *Я хочу підкреслити*, що вони є основними засобами вираження графічного мистецтва. *Крім того*, активну участь у створенні загального враження від графічного твору бере білий аркуш паперу. *Доцільно зауважити*, що іноді графіку називають мистецтвом чорно-білого, *однак* у неї може використовуватися колір, таким чином він підпорядковується особливостям зображення властивим малюнку. *Я вважаю, що необхідно звернути увагу*, що художньо-виражальні якості графіки полягають у лаконізмі, образності, певній недомовленості. Умовні позначення предмету є рисою графічного зображення, розрахованого на активну роботу глядача.

Звідси випливає необхідність знання таких стійких виразів, як-от: «*I would like to make some explanatory remarks on*» – «Хотілося б зробити декілька уточнень з приводу», «*therefore*» – «отже», «*I would like to emphasize*» – «Я хотів би підкреслити», «*it is worth noting*» – «доцільно зауважити», «*I think we need to pay attention*» – «Я вважаю, що необхідно звернути увагу»; сформованість мовленнєвих навичок, а потім мовленнєвих вмінь їх вживання.

V етап засвоєння різнотипної інформації: змістової, пов'язаної з освітнім компонентом образотворчої діяльності (малювання), та іншомовно-мовленнєвий – це **рефлексивно-творчий** етап. Він полягає у розвитку умінь практичного застосування здобутих знань в іншомовному супроводі. Для цього здобувачам вищої освіти пропонується виконання таких завдань: розв'язання задач з аргументацією своєї діяльності та коментуванням

отриманого результату; виконання та захист проєктів; підготовка, написання та презентація тематичних доповідей.

Для формування *історико-художньої компетенції* завданнями можуть бути такі: виклад подій у ретроспективній послідовності; обґрунтування причин розвитку напрямів живопису (натюрморт, портрет, краєвид); опис творчості відомих світових та українських живописців.

Для формування *жанрово-образотворчої компетенції* завданнями можуть бути такі: характеристика різних жанрів образотворчого мистецтва; визначення соціально-історичних передумов виникнення певних жанрів; опис робіт світового та українського живопису, представлених у різних жанрах.

Для формування *техніко-графічної компетенції* такими завданнями можуть бути такі: виконання малюнка в різних жанрах (реалізм, кубізм, імпресіонізм тощо); порівняння характеристик таких жанрів (наприклад, маринізм та реалізм) та графічна демонстрація; опис технік зображення різних предметів довколишньої дійсності та їхня практична демонстрація.

Викладене вище являє собою послідовність формування предметно-змістової компетентності майбутніх учителів початкових класів до викладання образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови, тобто вивчення основного освітнього компоненту іноземною мовою. Однак такий вид компетентності не може уможливити викладання освітнього компоненту іншомовно-мовленнєвими засобами.

Формування названих видів компетентності забезпечило високий професійно-мовленнєвий рівень майбутніх викладачів.

ДОДАТОК Б2. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ІНШОМОВНО- МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Для викладання образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови майбутні учителі повинні опанувати такі граматичні явища, як:

іменники в однині і множині, в відмінках; прикметникаи у всіх ступенях порівняння; різні види займенників: особисті, вказівні, зворотні, запитальні, відносні, неозначені, заперечні для характеристики своїх малюнків та малюнків учнів, наприклад,

<i>These are all students' drawings. This is my drawing of the flower. And this is Peter's drawing. Peter's one is better. But Ann's drawing is the best in the group. It impressed everybody.</i>		<i>Це все малюнки учнів. Ось тут мій малюнок квітки. А це малюнок Петра. У Петра краще. Але малюнок Ганни найкращий в групі. Він вразив усіх.</i>
--	--	---

видо-часові форми дієслова для характеристики образотворчих дій, що відбуваються в момент образотворчої діяльності (малювання), що відбувалися раніше, а також які відбуватимуться у майбутньому, наприклад,

<i>I draw pictures every day. Now I am drawing a portrait. Yesterday I was drawing a landscape. I drew the landscape of my home town. Tomorrow I will draw a seascape</i>		<i>Я малюю малюнки щодня. Зараз я малюю портрет. Вчора я малював пейзаж. Я намалював пейзаж рідного міста. Завтра я намалюю морський пейзаж.</i>
---	--	--

активну та пасивну форми дієслова для порівняння образотворчих дій, що виконуються людиною зараз і виконувались кимось в інший період часу, наприклад,

All students of my group are painting a landscape now. They are trying to copy everything in detail. Their pictures are drawn very carefully. I know that Paul Gauguin drew landscapes. His picture "Mountains in Tahiti" was drawn in a magic and soothing way. The English painter William Turner painted seascapes. His works were sold for millions of dollars.

Усі студенти моєї групи зараз малюють пейзаж. Вони намагаються все ретельно скопіювати. Їхні композиції малюються дуже прискіпливо. Я знаю, що Поль Гоген також малював пейзажі. Його картина «Гори на Таїті» була намальована чарівним чином. Англійський художник В. Тернер писав морські пейзажі. Його роботи продавалися за мільйони доларів.

емоційно-забарвлені граматичні вирази для прояву своїх емоцій щодо створюваних та створених малюнків, наприклад,

емоція захоплення може бути виражена так:

*Oh, how nice this picture is!
What a thrill! Wow! The people in the picture are really alive.*

О, яка гарна картина! Яке хвилювання! Оце так! Люди на малюнку наче живі.

*How lovely this tree is painted!
Superb! I feel blissful about all this!
Look! The tree is waving its branches like an alive being.*

Як чудово намальовано це дерево! Прекрасно! Я відчуваю щастя від усього цього! Подивіться! Дерево розмахує гілками, наче жива істота.

емоція вдячності та задоволення може бути виражена так:

*I am so grateful to you for the opportunity to visit this exhibition.
Thank you very much for the chance to meet contemporary Ukrainian artists.
I have never had the chance to*

Я такий вдячний вам за можливість відвідати цю виставку. Дуже дякую за те, що маю можливість познайомитися з сучасними українськими

<i>communicate face to face with the masters of art.</i>	художниками. Мені ще ніколи не випадав шанс віч-на-віч поспілкуватися з метрами мистецтва.
--	--

емоція «сподівання і подив» може виражатися так:

<i>I'm very much surprised how you could make a picture of a bird so well. You were not able to draw it yesterday. How did it come? I want to hope that from now on you will paint only beautiful pictures.</i>	Я дуже здивований, як це ти так гарно зробив малюнок птаха. Ще вчора ти не зміг його намалювати. Як це так? Я сподіваюсь, що відтепер ти малюватимеш тільки чудові картини.
---	---

Мовленнєвими складниками іншомовно-мовленнєвої компетентності є: передмовленнєві та мовленнєві вміння. Як перші, так і другі реалізуються в аудіюванні, читанні, письмі, монологічному/діалогічному/полілогічному мовленні, засновані на тематично обумовлених ситуаціях. Різниця полягає лише в тому, що передмовленнєві вміння розвиваються на основі використання різних опор, що поступово ускладнюються, а мовленнєві вміння обумовлюються інформаційними, сенсаційними, провокаційними і емоціогенними ситуаціями, що виникають спонтанно.

Опорами для розвитку передмовленнєвих умінь є тематичні тексти, деталізуючі запитання, деталізуючі слова та словосполучення, ключові запитання, ключові слова та словосполучення, образотворча наочність (Мартинова, 2004).

Як видно, названі опори представлені в такій послідовності, що кожне подальше висловлювання набуває все більшої самостійності, як у його змістовому, так і лексико-граматичному аспектах, наприклад, «Прочитайте уривок з біографії відомого англійського художника Вільяма Хогарта, дайте відповідь на запитання і скажіть, чому цей художник захопився портретним живописом та сатиричним зображенням життя своєї епохи».

William Hogarth is remembered as the father of realistic portraits, satirical caricatures and moral paintings. He believed that art should have moral as well as aesthetic qualities and tried to bring this into all the works he produced. In the late 1720s, Hogarth painted a series of group portraits of English families, the so-called «conversation pieces»: “A Musical Party”, “The Assembly at Wanstead House”, “The Wollaston Family”. Also he created a series of moral paintings which took a satirical look at the government and social scene of the day, and highlighted the best and worst parts of English culture.

Вільяма Хогарта пам'ятають як батька реалістичних портретів, сатиричних карикатур та моральних картин. Він вважав, що мистецтво повинно мати як моральні, так і естетичні якості, і намагався внести це у свої роботи. В кінці 1720-х років В. Хогарт намалював серію групових портретів англійських родин, так звані «фрагменти розмов»: «Музична вечірка», «Асамблея у Ванстед Хаусі», «Сім'я Волластон». Також він створив серію моральних картин, які сатирично відображали уряд та суспільство того часу. В них він висвітлив найкращі та найгірші риси англійської культури.

Як видно з прикладу, іншомовне мовлення виходить саме з представленого уривку біографії. У здобувачів вищої освіти воно досягається шляхом письмового, а потім усного викладу прочитаного.

Розглянемо таку опору – деталізуючі запитання. Здобувачі вищої освіти повинні на підставі запитань продукувати власне мовлення, наприклад, розглядаючи картину Тóмаса Гейнсборо «Дама в блакитному», вони повинні відповісти на такі запитання:

Who painted this picture?

Who is depicted in this picture?

How is this lady dressed?

Хто намалював цю картину?

Хто зображений на цій картині?

Як одягнена пані на картині?

<i>What colors prevail in the picture?</i>	<i>Які кольори переважають?</i>
<i>What impression do they create?</i>	<i>Яке враження вони створюють?</i>
<i>What genre is this picture painted in?</i>	<i>У якому жанрі написана ця картина?</i>

Після відповідей на запитання здобувачам вищої освіти пропонується самостійно описати картину.

Прикладом опори з ключових запитань може бути картина Михайла Бойчука «Українка» (1910 р.), в якій поєднувалося українське фольклорне образотворче мистецтво та церковне мистецтво Візантії.

<i>What genre is this picture painted in?</i>	<i>В якому жанрі написана ця картина?</i>
<i>What idea is embodied in it?</i>	<i>Яка ідея втілена в цій картині?</i>
<i>What features of Ukrainian folklore are present in the picture?</i>	<i>Які риси українського фольклору присутні у картині?</i>
<i>What features of church art of Byzantium are present in the picture?</i>	<i>Які риси церковного мистецтва Візантії присутні у картині?</i>
<i>Why do you like this picture?</i>	<i>Чому вам подобається ця картина?</i>

Відповідь на кожне з наведених запитань передбачає продукування кількох речень, що в цілому складає розгорнуте об'ємне висловлювання на основі цієї опори.

Мовленнєві вміння розвиваються на основі вищезгаданих ситуацій, наприклад,

інформаційна ситуація: розкажіть про свої плани відвідування художньої виставки на підставі даного оголошення:

<i>Tomorrow in our city the exhibition of famous Ukrainian artist</i>	<i>Завтра в нашому місті відкриється виставка відомого українського</i>
---	---

Alexander Roitburd will open. It will take place at the art museum which is situated in Sofiyivska street, 5A. The museum starts working at 10 a.m.

художника Олександра Ройтбурда. Вона відбудеться у художньому музеї, що на вулиці Софіївській, 5а. Музей почне працювати о 10.00 ранку.

Прикладом мовленнєвої діяльності на основі даного оголошення може бути:

A: Ann, will you go to the exhibition of famous Ukrainian artist Alexander Roitburd tomorrow?

A: Ганна, ти завтра підеш на виставку відомого українського художника Олександра Ройтбурда?

B: With pleasure. Let's meet near the museum at 10 o'clock.

B: Із задоволенням. Зустрінемося біля музею о 10 годині ранку.

A: Ok. See you soon.

A: Так. До зустрічі.

At the exhibition

На виставці

A: Look! What a wonderful picture «Morning in a pine forest». Do you like it?

B: Подивіться! Яка чудова картина «Ранок у сосновому лісі». Тобі це подобається?

B: Yes. It is a real masterpiece. Come here. There are some other pictures in this room: «Harmony in the illuminated being», «Roitburd versus Caravaggio», «Mary and the Three Theological Virtues».

B: Так. Це справжній шедевр. Ходи сюди. У цій кімнаті є ще декілька картин: «Гармонія висвітлюваного буття», «Ройтбурд проти Караваджо», «Марія та три богословські чесноти».

A: Yes, they are perfect. It is a pity that such an outstanding artist has gone away recently.

B: Так, вони чудові. Шкода, що такий видатний художник нещодавно пішов з життя.

сенсаційна ситуація: давайте послухаємо, що нам збирається сказати наш друг Андрій. Він пропонує нашій увазі якусь сенсацію. Прикладом розмови у зв'язку із почутою сенсацією може бути така.

A: Dear friends, tomorrow the charitable auction on selling paintings of the famous Ukrainian artists will take place in the City Garden.

B: It can't be so. Such marvellous and expensive works can't be sold in our city. Usually they are sold in the capital of the country.

A: It's true but I have met the chief manager who's said that such auction will be tomorrow. Come to the City Garden at 12 o'clock and you will see that I am telling the truth.

A: Шановні друзі, завтра в Міському саду відбудеться благодійний аукціон з продажу картин відомих українських художників.

B: Не може бути. Такі чудові та коштовні картини неможливо продати у нашому місті. Зазвичай їх продають у столиці.

A: Це так, але я зустрічався з головним менеджером, який сказав, що такий аукціон буде завтра. Приходьте до Міського саду о 12 години, і ви побачите, що я кажу правду.

провокаційна ситуація на основі неперевіреної інформації. Прикладом розмови у зв'язку з цим може бути така.

A: Hey, Peter, you told us yesterday that you would exhibit your works in Kiev in the art museum, and I have just met the event organizer, and he said that your works had been excluded from the exhibition show.

B: It can't be so. You are lying.

A: Хей, Пітер, ти нам вчора сказав, що будеш виставляти свої роботи в Києві в художньому музеї, а я тільки що зустрів організатора цієї виставки, і він сказав, що твої роботи виключені з показу.

B: Не може бути. Ти брешеш.

A: Look! I have an exhibition program – your name is absent.

B: Well, this program is old. It was published a month ago. But I have a new program that I received yesterday. Look, my works are in the list. They will be exhibited, and I am officially inviting you.

A: Поглянь! У мене виставкова програма – твоє ім'я відсутнє.

B: Ні, ця програма застара. Вона була опублікована місяць тому. А у мене нова програма, яку я отримав учора. Подивіться, мої картини є у списку. Вони будуть виставлятися, і я офіційно запрошую вас.

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Розвиток аудитивних умінь здійснювався чотири етапи.

На *першому етапі* здобувачі вищої освіти навчались сприймати на слух тексти та іншомовне мовлення людей, що складається з абсолютно знайомої раніше вивченої лексики та граматики. Наприклад,

The most common definition of painting is the art of portraying and representing objects with line and color. While painting, artists use different types of paint. For example, many artists prefer oil painting. Others choose to use pastel or watercolor, gouache or enamel. All techniques are attractive in their own way.

Найпоширеніше визначення живопису – це мистецтво зображати та представляти об'єкти лінією та кольором. Під час малювання художники використовують різні види фарб. Наприклад, багато художників віддають перевагу живопису олією. Інші вирішують використовувати пастель або акварель, гуаш або емаль. Усі техніки по-своєму привабливі.

На *другому етапі* здобувачі вищої освіти навчаються сприймати на слух тексти різних жанрів та мовлення комунікантів, які включають незнайомі мовні явища з їх покроковим збільшенням як у лексикологічному аспекті, так і в кількісному.

Розглянемо приклади накопичення незнайомої інформації у текстах для аудіювання. Відповідно до досліджень Р. Мартинової (2004, 364-365) таких видів текстів є сім.

У *тексти першого виду* до знайомого матеріалу додаються незнайомі слова-інтернаціоналізми: *realism, cubism, impressionism, architecture, sculpture, graphic*, зміст яких легко визначається.

У *тексти другого виду* до знайомого матеріалу додаються слова-інтернаціоналізми + слова, що відрізняються приналежністю до іншої частини мови: *to paint – paints, to color – color to brush – brush*.

У *тексти третього виду* до знайомого матеріалу додаються незнайомі слова: слова-інтернаціоналізми + слова, що відрізняються приналежністю до іншої частини мови + слова, що відрізняються від знайомих слів додаванням до них префіксів (*to paint – to repaint – underpaint, to decorate – to redecorate, to draw – redraw, to create – to recreate*).

У *тексти четвертого виду* до знайомого матеріалу додаються незнайомі слова: слова-інтернаціоналізми + слова, що відрізняються приналежністю до іншої частини мови + слова, які відрізняються від знайомих слів додаванням до них префіксів + слова, що відрізняються від вивчених закінченнями (*draw – drawing, paint – painted – painting*).

У *тексти п'ятого виду* до знайомого матеріалу додаються: слова-інтернаціоналізми + слова, що відрізняються приналежністю до іншої частини мови + слова, які відрізняються від знайомих слів додаванням до них префіксів + слова, що відрізняються від вивчених закінченнями + слова, які відрізняються від вивчених суфіксами (*to paint – painter, art – artist, to depict – depiction, to decorate – decoration, color – colorful*).

У *тексти шостого виду* до знайомого матеріалу додаються: слова-інтернаціоналізми + слова, що відрізняються приналежністю до іншої частини мови + слова, які відрізняються від знайомих слів додаванням до них префіксів + слова, що відрізняються від вивчених закінченнями + слова,

які відрізняються від вивчених суфіксами + слова, які відрізняються від вивчених тим, що замість вивчених додаються інші прийменники (*to be good at/ in; to paint in / on / with; to create with / by / in*).

У *тексти сьомого виду* до знайомого матеріалу додаються: слова-інтернаціоналізми + слова, що відрізняються приналежністю до іншої частини мови + слова, які відрізняються від знайомих слів додаванням до них префіксів + слова, що відрізняються від вивчених закінченнями + слова, які відрізняються від вивчених суфіксами + слова, які відрізняються від вивчених тим, що замість вивчених прикметників, вживаються прислівники + нові слова, які можна зрозуміти з контексту. Наприклад, *Her painting was beautiful, marvelous, wonderful. The visit to the painting museum was exciting, interesting, nice. In the early-20th-century avant-garde art movement that revolutionized European painting and sculpture, inspired a new trend in painting – cubism.*

На *третьому етапі* здобувачі вищої освіти навчаються сприймати на слух автентичні тексти та мовлення носіїв мови, які включають як вивчений мовний матеріал, так і будь-який інший. Розуміння значення прослуханого здійснюється на основі мовної та контекстуальної здогадки. **Мовна здогадка** передбачає розкриття значення слова на основі аналізу його словотворчих елементів (суфіксів, префіксів, закінчень), якщо вони відомі здобувачам вищої освіти хоча б частково. **Контекстуальна здогадка** з'являється коли контекст із його тематичним, значеннєвим і структурними зв'язками актуалізує категорійне значення слова, що звужується до конкретного.

Прикладом автентичного тексту, який здобувачі вищої освіти сприймають на слух, може бути такий.

In the centre of the room, clamped to an upright easel, stood the full- | *У центрі кімнати, притиснутий до вертикального мольберта, стояв*

<p><i>length portrait of a young man of extraordinary personal beauty. "What a nice life-sized portrait!" – said Lord Henry. "You skilfully mirrored this man in your art. You must certainly send it next year to the Grosvenor to show everybody your masterpiece". ("The Picture of Dorian Gray" by O. Wilde)</i></p>	<p>повнорозмірний портрет молодої людини надзвичайної особистої краси. "Який гарний портрет у натуральну величину!" – сказав лорд Генрі. Ви вміло відобразили цю людину у своєму мистецтві. Ви обов'язково повинні надіслати його наступного року до Гросвенору, щоб показати всім свій шедевр". («Портрет Доріана Грея» О. Уайльд)</p>
--	---

В цьому випадку незнайоме для здобувачів вищої освіти слово «*full-length*» семантизується з урахуванням мовної здогадки. Здобувачі вищої освіти знають слово «*full*», яке означає «повний», і слово «*length*», яке означає «довжина», в цілому значення слова «*full-length*» перекладається «на повну довжину, повнорозмірний». Інше слово «*extraordinary*» складається зі слів «*extra*» – «особливий, вищої якості» та «*ordinary*» – «звичайний». Загалом значення слова «*extraordinary*» перекладається «незвичайний, понад звичайного». Що стосується контекстуальної здогадки, то у реченні «*You must certainly send it next year to the Grosvenor to show everybody your masterpiece*» незнайомим для здобувачів вищої освіти є слово «*the Grosvenor*». Сенс його може бути зрозумілий за контекстом, у якому йдеться про виставлення картин у якомусь значимому місці.

На четвертому етапі здобувачі вищої освіти навчаються сприймати на слух автентичні тексти професійної спрямованості. В цьому випадку: прослуховування виступів англомовних художників; перегляд документальних неперекладних фільмів щодо проведення виставок робіт цих художників; безпосередня участь у комунікації із зарубіжними

майстрами живопису при повному розумінні їхнього мовлення та адекватному реагуванні на нього.

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Читання професійно-орієнтованих текстів

Прикладом читання такого автентичного професійного тексту може бути такий (розмова двох художників):

Young artist 1: You know, the Alabama Center for the Arts is pleased to announce the opening of the exhibition of Daniel White's paintings in the Main Gallery on September 9. The exhibit will feature 20 paintings of the artist. It will be on display during River Clay Fine Arts Festival.

Young artist 2: Sounds interesting.

But do you know what Daniel White is specialized in?

Young artist 1: Yes. His work is figurative painting. He says, «I paint to understand the world around me, to connect with art history, to connect with others. In my recent work I have focused on the figures in my painting, while concurrently alternating between figures and narrative scenes. The juxtaposition of these elements

Художник-початківець 1: Ви знаєте, Центр мистецтв Алабами радий оголосити про відкриття виставки картин художника з Алабами Даніеля Уайта у Головній галереї 9 вересня. На виставці буде представлено 20 картин художника, які можна буде побачити під час фестивалю образотворчих мистецтв на річці Клей.

Художник-початківець 2: Звучить цікаво. А ти знаєш, у чому Даніель Уайт спеціалізується?

Художник-початківець 1: Так, його творчість – образний живопис. Він каже: «Я малюю, щоб зрозуміти довколишній світ, зв'язатися з історією мистецтва, зв'язатися з іншими людьми. У своїй останній роботі я зосередився на фігурах, одночасно чергуючи фігури та сюжетні композиції. Співставлення

provides a platform for the painting.»

Young artist 2: Oh, yes, I've got it! I've heard about him. He creates a formal painting using informal subject matter.

цих елементів забезпечує майданчик для картини».

Художник-початківець 2: Я чув про нього. Він створює офіційний живопис, але з неформальною тематикою.

Для повного розуміння цього тексту на основі мовного припущення ми можемо визначити значення слова «*background*», яке семантизується на основі такого припущення. Здобувачі вищої освіти знають слово «*back*», яке означає «назад», і слово «*ground*», яке означає «основа, фон», загалом значення слова «*background*» перекладається «на задньому плані».

Що стосується контекстуальної здогадки, то в реченні «*The exhibit will be on display during River Clay Fine Arts Festival*» незнайомим для здобувачів вищої освіти є словосполучення «*River Clay Fine Arts Festival*». Сенс його може бути зрозумілий за контекстом, у якому йдеться про щорічне виставлення картин молодих художників у певному місці біля річки.

Щодо реалізації вміння виокремлювати в тексті основну інформацію, вибирати головні факти, то ці факти полягають у тому, що молодий американський художник виставлятиме свої картини у павільйоні мистецтв. Працює він у особливому жанрі образного живопису.

Щодо реалізації вміння вибірково розуміти потрібну інформацію, вона полягає в тому, що якщо нам потрібна інформація про місце проведення виставки, то ми обираємо інформацію про Центр мистецтв Алабами. Якщо необхідна інформація про те, чим привертають увагу картини цього художника, то ми вибираємо фразу «*він одночасно чергує фігури та сюжетні композиції у своїх малюнках*».

Щодо реалізації вміння ігнорувати невідомий мовний матеріал, несуттєвий для розуміння, то, наприклад, такі слова, як: «*concurrently*», «*juxtaposition*» неважливі для загального розуміння тексту.

Щодо реалізації вміння читати з повним розумінням змісту аутентичні англомовні професійно-орієнтовані тексти, воно полягає в тому, щоб читач зрозумів з тексту, що Даніель Уайт досліджує сферу особистих відчуттів та формальних принципів живопису, зосередившись на портретній роботі, і водночас узгоджуючи сучасні портрети з особливостями «традиційного» зображення портрету в минулому.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ТА ПОЛІЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Передмовленнєві вміння розвиваються на основі діалогів-кліше, пов'язаних із необхідністю вживати у мові всі типи вищеприписаної лексики та усі види вищепредставлених граматичних форм. Розглянемо такі приклади.

Для залучення лексики першого виду в діалогічне / полілогічне мовлення діалогами-кліше можуть бути такі.

Діалог:

<i>A: Peter, what painting genres are you fond of?</i>	<i>A: Петро, які жанри живопису вам подобаються?</i>
--	--

<i>B: I am fond of impressionism. It gives a special perception of nature and accurate depiction of light.</i>	<i>B: Я люблю імпресіонізм. Це дає особливе сприйняття природи і точне зображення світла.</i>
--	---

<i>A: Oh, I am fond of impressionism too. I like dynamic scenes of nature and presentation of figures in unusual visual angles.</i>	<i>B: О, я теж люблю імпресіонізм. Мені подобаються динамічні сцени природи та подання образів у незвичних ракурсах.</i>
---	--

Полілог:

<i>A: Students, what painting genres do you know?</i>	<i>A: Студенти, які жанри живопису ви знаєте?</i>
---	---

B: *I know impressionism, cubism, abstract painting.*

C: *I can add classism, post-impressionism, modernism.*

B: *Я знаю імпресіонізм, кубізм, абстрактний живопис.*

C: *Я можу додати ще класицизм, пост-імпресіонізм, модернізм.*

У цих прикладах акцент робиться на лексиці, що позначає назви видів живопису та особливостей кожного з них, а в граматичному плані – на вживання такої граматичної форми, як теперішній час.

Для залучення лексики другого виду в діалогічне / полілогічне мовлення діалогами-кліше можуть бути такі:

Діалог

A: *Students, answer the question. What are the main features of such trend of the XX century art as modernism?*

B: *Modernism is a philosophical movement. Artists experimented with new ways of seeing and with fresh ideas about the nature of materials and functions of art.*

Полілог

A: *Peter, do you know any painters of the Middle Ages?*

B: *No, I am not interested in this period. I prefer reading about the masters of the XX century.*

C: *Me too. There are many interesting trends in art in the XX century: abstract painting, modernism, symbolism.*

У цих прикладах акцент робиться на лексиці, що позначає різні історичні періоди розвитку живопису, а граматичному плані – на видових формах дієслів і вживання герундія.

Для залучення лексики третього виду в діалогічне / полілогічне мовлення діалогами-кліше можуть бути такі:

Діалог

A: *Students, when you only begin drawing, use a pencil, not colours or felt pens.*

Полілог

A: *Students, who has got a coloured pencil? I need to colour the flower.*

B: *I have only colours and felt pens.*

<p>B: <i>But if I want to draw more vivid lines, can I use a pen?</i></p> <p>A: <i>The problem is that you can't erase pen, unlike pencil if you drew incorrect. That's why it's better to use a pencil.</i></p>	<p>C: <i>I have some coloured pencils. Which one do you need?</i></p> <p>A: <i>I'd like to have a pink one. But if you don't have it, I will take a red.</i></p> <p>C: <i>Here you are.</i></p>
--	--

У цих прикладах акцент робиться на лексиці, що означає інструменти створення малюнків, а граматичному плані – на умовних реченнях.

Для залучення лексики четвертого виду в діалогічне / полілогічне мовлення діалогами-кліше можуть бути такі:

Диалог	Полилог
<p>A: <i>Have you brought sketchbooks with you today?</i></p> <p>B: <i>Yes, I have. But my sketchbook has been taken by someone. And I don't know where it is. Can I take some paper for drawing?</i></p> <p>A: <i>Ok. Take paper, fix it to the easel and start drawing. If you find your sketchbook later, you will put your paper picture into it.</i></p>	<p>A: <i>Students, tomorrow we will go to the canvas wall art museum.</i></p> <p>B: <i>What is the earliest canvas painting?</i></p> <p>A: <i>One of the earliest surviving oils on canvas is a French Madonna with angels made in the 14th century.</i></p> <p>C: <i>Are there many artists who worked with canvas?</i></p> <p>A: <i>Yes, many artists painted onto canvas: J. Pollock, K. Noland, etc.</i></p>

У цих прикладах акцент робиться на лексиці, що означає поверхню для малювання, а граматичному плані – на умовних реченнях, відо-часових формах дієслова і пасивному стані.

Для залучення лексики п'ятого виду в діалогічне / полілогічне мовлення діалогами-кліше можуть бути такі:

Діалог

A: *Students, today you can choose anything to paint with: multi-colored crayons, watercolours, gouache.*

B: *Can I paint only with a pencil? I haven't taken any colours with me.*

A: *Yes, you can. But you can ask some of your friends to share with you. Maybe someone has a water colour set and can share with you.*

Полілог

A: *Can I mix different colours in my work?*

B: *Yes, you can mix gouache paints with watercolor paints, using them together.*

C: *I know that artist Donna Zagotta does it in her works. She says that her style evolves through a trial and error process of deliberation and experimentation.*

У цих прикладах акцент робиться на лексиці, що позначає матеріали, що створюють колір, а в граматичному плані – на займенники різних видів та модальних дієсловах.

Для залучення лексики шостого виду в діалогічне / полілогічне мовлення діалогами-кліше можуть бути такі:

Діалог

A: *Students, when you start drawing any figure, at first present it in a linear form, don't try to paint it in a volumetric form at once.*

B: *What are going to draw today?*

A: *An ornament. Divide the paper into 4 sections. Draw 2 intersecting straight lines on the sheet: vertical and horizontal. Each straight line must become the axis of a rhombus of*

Полілог

A: *If we speak about Italian Painting of the Later Middle Ages, I can say that Giotto's figures are volumetric rather than linear, and the emotions they express are varied and convincingly human rather than stylized.*

B: *I know that he created a new kind of pictorial space with measurable depth.*

a certain size. Now look at the blackboard I will show you.

C: Yes, I read in the art book that with Giotto, the flat world of 13-century Italian painting was transformed into an analogue for the real world.

У цих прикладах акцент робиться на лексиці, що позначає методи зображення малюнків, а граматичному плані – на наказовому способі, видно-часових формах дієслова і пасивному стані.

Для залучення лексики сьомого виду в діалогічне / полілогічне мовлення діалогами-кліше можуть бути такі:

Діалог

A: I know that depicting simple forms is necessary by a line, a spot, in volume.

B: I agree. But what about composing simple forms? How can we do it?

A: Elements of compositions must be in compliance with their spatial location.

B: The main rules of composing are explained in our art textbook. Read them carefull and later we'll discuss.

Полілог

A: Speaking about complex forms in drawing I can say that depiction of a complex form is usually on the basis of simple forms.

B: And simple forms are depicted by a line, a spot, in volume.

C: Yes, if we follow theses rules, the image becomes incredibly realistic in terms of its forms.

У цих прикладах акцент робиться на лексиці, що означає види малюнків для початкового етапу навчання молодших школярів, а граматичному плані – на умовних реченнях, видно-часових формах дієслова, вживанні герундія, пасивному стані.

Для залучення лексики сьомого виду в діалогічне / полілогічне мовлення діалогами-кліше можуть бути такі:

Діалог

A: Today I can praise you. You reached a high level of competence in painting.

B: Thank you. I tried to do everything according to your instructions.

A: It is true. But also you used your own creativity. You added some fantastic elements into the picture. And it became more vivid and interesting.

Полілог

A: After assessment of your painting skills I can say that all students in your group reached a high level of competence in painting.

B: Yes, you painted according to the model but added elements of creativity.

C: And you also involved independent elements and created fantastic plots.

У цих прикладах акцент робиться на лексиці, що позначає результати досягнення навчання малювання, а в граматичному плані – на видо-часових формах дієслова, модальних дієсловах та ступенях порівняння прикметників.

Розвинуті в такий спосіб передмовленнєві уміння діалогічного і полілогічного мовлення дають підстави перейти до розвитку мовленнєвих умінь. У роботі зосереджуємось на інформаційних, дискурсивних та експресивних повідомленнях. Прикладом експресивного полілогічного мовлення може бути такий.

Teacher: Children, today we've come to the exhibition of the works of Ukrainian artist Yaroslav Tsiko, who stands out for his thoughts, vision and innovative ideas.

Student 1: What does he draw? In what genre does he create?

Учитель: Діти, сьогодні ми прийшли на виставку робіт українського художника Ярослава Ціко, який цікавий своїми думками, баченням і новаторськими ідеями.

Студент 1: А що він малює? В якому жанрі пише?

Teacher: *Yaroslav Tsiko is a very talented master. Each of you will find something in his works what he likes. You will be able to enjoy the subtleties of the portrait genre, colorful landscapes and even the modernist trend.*

Student 2: *Thank you for inviting us to this exhibition. We are already looking forward to its opening.*

Учитель: *Ярослав Ціко – це дуже талановитий майстер. Кожен з вас знайде для себе те, що йому подобається. Ви зможете насолоджуватися тонкощами портретного жанру, барвистими пейзажами і навіть модерністським напрямом.*

Студент 2: *Дякуємо Вам за те, що запросили нас на цю виставку. Ми вже з нетерпінням чекаємо її відкриття.*

Інтегровані уміння в діалогічному та полілогічному мовленні включають ведення іноземною мовою будь-яких видів комунікації на професійні теми. Це можуть бути: розмови із зарубіжними художниками-носіями іноземної мови; бесіди учасників міжнародних конференцій з проблем образотворчого мистецтва; обговорення побаченого у художньому музеї після проведення екскурсії; інтерв'ювання відомих зарубіжних художників

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПИСЬМІ

Вміння письмового викладу думок розвивали у послідовності: викладу інформації на основі відповідей на запитання до прочитаного, побаченого і почутого; написання творів відповідно до тем, що вивчаються; здійснення іншомовного листування; написання доповідей відповідно до тем конференцій; написання сценаріїв заходів; написання статей; написання анотацій до статей; написання рецензій на статті; написання ділової документації: інформаційних повідомлень, заяв, біографії.

Передмовленнєві вміння письма полягають у написанні: домашніх творів на вивчені теми з основного освітнього компоненту з опорою на деталізуючі запитання, слова та словосполучення; плану проведення екскурсій в експозиційних залах художніх музеїв із урахуванням переліку картин, що передбачаються до розгляду; веденні листування зі своїми закордонними друзями, які навчаються на художньо-графічних факультетах, з опорою на самостійно створений план викладу думки.

Мовленнєві вміння письма полягають у: письмовому описі як готових художніх творів, так і самостійно створених; заповненні договорів на право публічної демонстрації своїх картин на різних художніх виставках; письмове коментування поданих для аналізу художньо-графічних творів.

Інтегровані вміння письма полягають у здатності: письмового викладу змісту своїх малюнків та малюнків своїх колег; здійснення листування із зарубіжними колегами; конспектування автентичних професійно-орієнтованих текстів для самостійного розширення та поглиблення своїх предметних знань та умінь; написання переліку художньо-графічних творів для систематизації, наприклад, коротких довідників існуючих художньо-графічних творів у художніх музеях своїх міст; створення фотоальбомів художньо-графічних творів та власних письмових коментарів до кожного з них.

ДОДАТОК В. ЗМІСТОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

ДОДАТОК В1. МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Формування читацької компетентності; компетентності в монологічному, діалогічному та полілогічному мовленні; в письмі; в аудіювання здійснювалося за запропонованою Р. Мартиноювою концепцією, відповідно до якої досягнення засвоєння всього запрограмованого обсягу матеріалу забезпечується такими методичними діями з матеріалом, що вивчається, при якому кожне подальше включає елементи попереднього для накопичення і розширення лінгвомовленнєвого рівня його готовності до переходу в мовну діяльність (Р. Мартинова, 2004; 2022). Наведемо приклади реалізації цієї теорії на матеріалі вивчення: читацької компетентності; компетентності і в монологічному, діалогічному та полілогічному мовленні; компетентності в аудіювання; компетентності у письмі .

Читацька компетентність .

Для розвитку передмовленнєвих умінь у читанні адаптованих текстів виконуються такі види діяльності:

Перший вид діяльності ЧПД 1 (читацька передмовленнєва діяльність): читання тексту .

Другий вид діяльності ЧПД 2: відповіді на спеціальні, деталізуючі запитання до тексту.

Третій вид діяльності ЧПД 3: відтворення змісту тексту з опорою на запитання.

Для досягнення мовленнєвих умінь у читанні частково адаптованих текстів виконуються такі види діяльності:

Перший вид ЧМД 1 (читацька мовленнєва діяльність): перегляд тексту.

Другий вид ЧМД 2: семантизація важких для розуміння частин шляхом лінгвозмістового здогаду та перекладу окремих мовних одиниць українською мовою за допомогою словника .

Третій вид ЧМД 3: повторне читання тексту та вибір із нього необхідної інформації .

Четвертий вид ЧМД 4: та використання цієї інформації у своїй професійній діяльності.

Для розвитку рефлексивних умінь читання неадаптованих текстів виконуються такі види діяльності:

Перший вид ЧРД 1 (читацька рефлексивна діяльність): перегляд тексту для розуміння його загального змісту.

Другий вид ЧРД 2: уточнення сенсу не зрозумілих, але значущих за змістом частин шляхом перекладної семантизації мовних одиниць, що використовуються в них .

Третій вид ЧРД 3: конспектування важливої текстової інформації .

Четвертий вид ЧРД 4: створення власної розширеної інформації з теми, що вивчається шляхом синтезу всього прочитаного матеріалу;

П'ятий вид ЧРД 5: презентація самостійно створеного тексту однокурсникам для обговорення викладеного у ньому змісту.

Здатність здобувачів вищої освіти читати та викладати в усній та письмений формі отриману при читанні інформацію, інтерпретувати та обговорювати її, а також створювати власні тексти на основі прочитаного, є надійним підґрунтям для розвитку продуктивних мовленнєвих умінь у монологічній, діалогічній та полілогічній формах мовлення.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ.

Для досягнення передмовленнєвих умінь у монологічному мовленні виконуються такі види діяльності, які забезпечують висловлювання на основі опор, що поступово ускладнюються, а саме з опорою: на текст; на деталізуючі запитання; на деталізуючі слова та словосполучення; на ключові запитання; на образотворчу наочність; на документальний фільм, близький за змістом до тематики, що вивчається.

З опорою на текст:

Перший вид ПМД 1 (передмовленнєва монологічна діяльність): читання тематичного тексту та відповіді на спеціальні запитання до нього.

Другий вид ПМД 2: відтворення змісту цього тексту на основі поданих питань.

Третій вид ПМД 3: відтворення змісту цього тексту із зміною деяких обставин.

Четвертий вид ПМД 4: написання твору відповідно до тематики, що вивчається, і презентація його змісту однокурсникам з його подальшим обговоренням.

З опорою на запитання, що деталізують:

Перший вид МД 1 (мовленнєва діяльність): читання запитань вголос та відповіді на них вголос.

Другий вид МД 2: читання запитань про себе та відповіді на них вголос.

Третій вид МД 3: виклад інформації відповідно до змісту поданих питань.

Четвертий вид МД 4: написання твору за підтемами, пов'язаних із змістом запитань.

П'ятий вид МД 5: презентація своїх творів та обговорення їх.

З опорою на деталізуючі слова та словосполучення:

Перший вид МД 1: програмування обсягу висловлювання виходячи з максимально можливих дій із кожної з лінгвомовленнєвих одиниць.

Другий вид МД 2: відтворення зв'язкових речень у запрограмованому обсязі з кожною з лінгвомовленнєвих одиниць.

Третій вид МД 3: виклад змісту теми, що вивчається, з використанням представлених лінгвомовленнєвих одиниць у запрограмованому обсязі: а) в письмовій формі, б) в усній формі.

Четвертий вид МД 4: написання творів з використанням представлених лінгвомовленнєвих одиниць у запрограмованому обсязі та презентація творів однокурсникам з їх подальшим обговоренням.

З опорою на ключові запитання:

Перший вид МД 1: програмування обсягу висловлювання як відповіді на кожне з запитань відповідно до засвоєного лексико-граматичного та змістового матеріалу.

Другий вид МД 2: письмове; усне викладення інформації на основі максимально детальних відповідей на подані запитання.

Третій вид МД 3: написання творів на підтеми, що відповідають змісту поданих запитань з їх подальшою презентацією та обговоренням.

З опорою на зображувальну наочність:

Перший вид МД 1: написання плану викладу сюжету.

Другий вид МД 2: програмування кількості речень максимально детального розкриття кожного пункту плану.

Третій вид МД 3: письмовий опис картини, а потім його усна презентація однокурсникам для обговорення з ними.

З опорою на англомовний документальний фільм, близький за змістом до тематики, що вивчається.

Перший вид МД 1: перегляд фільму та написання плану його викладу.

Другий вид МД 2: вибір додаткових мовних засобів із словника для повноцінного викладу своїх думок.

Третій вид МД 3: виклад змісту переглянутого фільму англійською мовою та його обговорення з однокурсниками.

Для досягнення мовленнєвих умінь у монологічному мовленні виконуються такі види діяльності, які забезпечують висловлювання на основі різноманітних тематичних ситуацій: інформаційного, провокаційного, сенсаційного характеру.

Ситуації інформаційного характеру:

Перша група видів МД 1 (мовленнєва діяльність): викладіть свою думку у зв'язку: з прочитаним у газеті повідомленням; із почутим по телевізору оголошенням; із почутою від знайомого новиною.

Друга група видів МД 2: висловіть незгоду у зв'язку: з оголошеним конкурсом; з коментарями з приводу нового навчального предмета, який здається вам непотрібним; з необхідністю вивчення додаткових дисциплін; зі скасуванням низки маршрутів транспорту в місті.

Третя група видів МД 3: висловіть схвалення у зв'язку: зі скасуванням комендантської години; з досягненнями нашої армії у бойових діях; з отриманим запрошенням на заняття до закордонного вишу.

Ситуації провокаційного характеру:

Перша група видів МД 1: обґрунтуйте свою точку зору у зв'язку: зі сваркою ваших друзів; з неполадками у вашій сім'ї; із конфліктом між викладачем та здобувачем освіти.

Друга група видів МД 2: перегляньте англійськомовний художній фільм і висловіть свої претензії щодо: неправдивого сюжету; недостатньо професійної гри акторів; несправедливої розбіжності між головними героями.

Третя група видів МД 3: послухайте телевізійні новини та обґрунтуйте їх: неактуальність; неправдивість; несправедливість по відношенню до поведінки названих осіб.

Ситуації сенсаційного характеру:

Перша група видів МД 1: висловіть ***подив*** у зв'язку: з викладеними подіями, що не відбулися; зі скасуванням запланованого концерту, на який було продано всі квитки; з оголошенням про приїзд актора, який давно не виступає.

Друга група видів МД 2: висловіть ***захоплення*** у зв'язку з: перемогою нашої спортсменки на Олімпіаді; із приїздом до нашої країни делегації з дружньої Польщі; із отриманням премії за написану картину.

Третя група видів МД 3: висловіть ***радість*** у зв'язку з реалізацією мрії: про вступ на навчання до університету; про отримання запрошення на стажування до європейського вишу; про запрошення на престижну роботу.

Для досягнення **рефлексивних умінь у монологічному мовленні** виконуються такі види діяльності, які забезпечують висловлювання на основі непередбачених обставин: особистого характеру; навчального характеру; довколишньої дійсності.

Особистого характеру, а саме:

Перша група видів РМД 1 (рефлексивна мовленнєва діяльність): висловіть своє ставлення до таких подій, як: несподівана хвороба членів сім'ї; раптовий від'їзд мами з маленьким братом до іншої країни; несподіване звільнення з роботи старшого брата.

Навчального характеру, а саме:

Перша група видів РМД 1: висловіть своє ставлення до таких подій, як: раптове скасування занять; суттєвих змін у розкладі занять; звільнення улюбленого викладача.

Навколишньої дійсності, а саме:

Перша група видів РМД 1: висловіть своє ставлення до таких подій у навколишній дійсності, як: зіткнення двох автомобілів на ваших очах; проведення демонстрації у центрі міста у робочий час; перейменування вулиць у зв'язку з дерусифікацією .

Уміння усного та письмового монологічного мовлення створюють надійне підґрунтя для розвитку вмінь діалогічного та полілогічного мовлення.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ДІАЛОГІЧНОМУ ТА ПОЛІЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ.

Для розвитку *передмовленнєвих умінь у діалогічному та полілогічному мовленні* виконуються такі види діяльності, які забезпечують висловлювання на основі структури мовлення, що поступово ускладнюється. Такий підхід наростаючого структурування діалогічного та полілогічного спілкування вперше був запропонований М. Уестом у 50-ті роки 20 століття і модифікований Р. Мартиною на початку 21 століття. Він виключає: заучування готових діалогів; перетворення діалогічного і полілогічного говоріння на запитання-відповідь систему; потребу в мовленнєвих контактах на основі лише зовнішньої мотивації іноземною мовою. Правомірність розвитку умінь іншомовного спілкування на основі формул, обумовлена психологічними закономірностями формування іншомовного динамічного стереотипу який виробляється шляхом виконання різноманітних методичних дій та форм діяльності для запровадження інформації у довготривалу пам'ять та її негайної готовності бути вжитою у момент говоріння .

Тому ці формули для набуття різних форм діалогічного мовлення були такими.

Перша група видів ПДД 1 (передмовленнєва діалогічна діяльність): представлена формулою **S → R** (Стимул – реакція). Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: повідомлення; заперечення; запитання.

Друга група видів ПДД 2 представлена формулою: $S \rightarrow RS'$, де – S' – зустрічний стимул. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обміну повідомленнями; обміну запереченнями; в обміну запитаннями.

Третя група видів ПДД 3 представлена формулою: $S \rightarrow RJS'$: стимул – реакція – пояснення реакції (роз'яснення) + зустрічний стимул. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

Четверта група видів ПДД 4 представлена формулою: $2S \rightarrow RJS'$, стимул складається з 2 реплік – реакція, уточнення, зустрічний стимул складаються з 1 репліки. Структура реплік на розсуд учнів. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

П'ята група видів ПДД 5 представлена формулою: $2S \rightarrow 2RJS'$, стимул складається з 2 реплік – реакція складається з 2 реплік, уточнення та зустрічний стимул складаються з 1 репліки. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

Шоста група видів ПДД 6 представлена формулою: $2S \rightarrow 2R2JS'$, стимул складається з 2 реплік – реакція складається з 2 реплік, уточнення складається з 2 реплік, зустрічний стимул складається з 1 репліки. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

Сьома група видів ПДД 7 представлена формулою: $2S \rightarrow 2R2J2S'$, стимул складається з 2 реплік – реакція складається з 2 реплік + уточнення складається з 2 реплік + зустрічний стимул складається з 2 реплік. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

Восьма група видів ПДД 8 представлена формулою: $NS \rightarrow 2R2J2S'$, стимул складається з 2 реплік – реакція з 2 реплік + уточнення складається

з 2 реплік + зустрічний стимул складається з 2 реплік. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

Дев'ята група видів ПДД 9 представлена формулою: $NS \rightarrow NR2J2S'$, будь-яка кількість стимулів – будь-яка кількість реакцій + уточнення складається з 2 реплік + зустрічний стимул складається з 2 реплік . Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

Десята група видів ПДД 4 представлена формулою: $NS \rightarrow NRNJ2S'$, будь-яка кількість стимулів – будь-яка кількість реакцій + будь-яка кількість уточнень + 2 зустрічних стимулів. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

Одинадцята група видів ПДД 4 представлена формулою: $NS \rightarrow NRNJNS'$ будь-яка кількість стимулів – будь-яка кількість реакцій + будь-яка кількість уточнень + будь-яка кількість зустрічних стимулів. Продукування різних форм мовлення відповідно до неї: обговорення повідомлень; заперечення та пояснення; обмін запитаннями.

Як видно з представлених прикладів, такий спосіб розвитку передмовленнєвих умінь діалогічного та полілогічного мовлення забезпечує природність говоріння, не прив'язує його до якихось конкретних тем, а є необхідністю вираження своїх думок іноземною мовою.

Для досягнення мовленнєвих умінь в діалогічному та полілогічному мовленні виконуються такі види діяльності, які забезпечують висловлювання на основі: різноманітних ситуацій: побутових, навчальних, культурологічних, виховних; непередбачуваних обставин: у зв'язку з побутовими подіями, навчальними подіями, культурологічними подіями, подіями щодо виховання.

Діалогічна діяльність на основі різноманітних ситуацій (СДД – ситуаційна діалогічна діяльність)

В умовах непередбаченою діалогічної діяльності кількість та структура реплік не обмежується .

Перша група видів діяльності на основі побутових ситуацій СДД 1: наприклад, «Oh, dear, you have broken the cup». – «Well, it's bad, of course, but what can I do now?» – «Take a sweeper and gather the pieces of glass. And next time be careful with the dishes». – «Ok, I will try to be careful».

Друга група видів діяльності на основі навчальних ситуацій СДД 2: «Olya, look, it is very late! And you are still at the computer». – «I am doing my homework in phonetics, grammar and English history». – «Well, apparently, you didn't listen to the teacher very carefully, that's why you are wasting your time now and learning the material that he explained». – «I listened in a proper way, but I didn't understand many things that's why I am trying to master these subjects by myself».

Третя група видів діяльності на основі культурологічних ситуацій СДД 3: «Dima, have you heard that this year the Ukrainians will celebrate Christmas in the same way as in Europe and on the same date». – «Of course, I read information about it in the Internet. The Ukrainians will also celebrate Christmas on December 25th. Now we will be closer to Europe».

Четверта група видів діяльності на основі виховних ситуацій СДД 4: «Alex, why are you late for class again?» – «Sorry, but I overslept». – «But this is irresponsible of you. Look, all the students are in the classroom and only you are absent. – «I feel really sorry, but I worked at my part-time job very late yesterday and came home only at 2 a.m. That's why I couldn't wake up today. It will never happen again, sorry one more time».

Діалогічна діяльність на основі непередбачуваних обставин:

- у зв'язку з побутовими подіями: «Tanya, come out, we are waiting for you. – Sorry, I can't. I've lost the keys somewhere, and can't open the doors. – It is a pity. So, we are going to the cinema without you»;

- у зв'язку з навчальними подіями: «Students, open, please, your notebooks to check your homework. – We didn't do our homework because yesterday there was no light in our district almost the whole day. – Well, in that case, do it now, in the class. At the end of the lesson we will check it up»;

- у зв'язку з культурологічними подіями: «What are you trying on? Such a beautiful skirt. – This is a Scottish national costume. I will play the role of a Scotsman in a historical play at our theatre. You know I attend the theatre club. – Yes, I know. This costume suits you very well. – I think so too. That's why I have chosen particularly this suit»;

- у зв'язку з виховними подіями: «Good afternoon, may we come in?» – «Yes, of course. It seems to me I know you. You are the teachers from Kyiv». – «Yes, we are English teachers from Kyiv schools. We want to see how you teach a foreign language. What books do you use? « – «We use authentic English books and the textbooks written by our Ukrainian authors». – «What texts do you read in class?» – «We read very important texts in the new textbooks. They are about the heroes of our country who protect us».

Широка та об'ємна мовленнєва діяльність діалогічного характеру забезпечувала можливість реального діалогічного спілкування здобувачів вищої освіти. Представлені зразки мови продукуються спонтанно, без будь-якої підготовчої роботи та носять характер різномістового спілкування, відповідного реальності та потреби іншомовною комунікації.

Для досягнення рефлексивних умінь в діалогічному та полілогічному мовленні виконуються такі види діяльності, які забезпечують висловлювання на основі: презентації та обговорення доповідей, підготовка та рецензування статей та курсових робіт, дискусій

на основі змісту прочитаних матеріалів, дебатів представників різних організацією.

Форми рефлексивної діяльності діалогічного та полілогічного характеру в названих видах рольової ігри .

РПД 1 (рефлексивна полілогічна діяльність) включає: самостійний вибір додаткової мовної та змістової інформації для її синтезу з раніше вивченою з метою підготовки доповіді; презентація доповіді слухачам; відповіді на спонтанно виниклі запитання слухачів; аргументований захист своєї точки зору .

РПД 2 включає: вивчаюче читання статей, курсових робіт, що підлягають рецензуванню; виділення у прочитаній роботі її актуальності, переваг та недоліків; письмовий виклад рецензії; усне подання рецензії автору статті / курсовий роботи; пояснення йому висловленої точки зору.

РПД 3 включає: читання матеріалів за викладеною темі; підготовку питань до обговорення на основі прочитаного; читання кожного запитання присутнім та вислуховування їх точки зору у зв'язку з обговорюваною проблемою; надання можливості присутнім викласти свою позицію щодо обговорюваної роботи; підбиття підсумків дискусія.

РПД 4 включає: оголошення теми дебатів, запрошення на ринг груп з різними позиціями та подання членів комісії, яким доведеться оцінити у балах правомірність аргументів з кожної сторони; зачитування першої (другої, третьої, n) дискусійної проблеми здійснюється в аналогічних формах діяльності; надання можливості висловити свою точку зору кожній зі сторін; надання можливості членам комісії оцінити прослухане та аргументувати свою оцінку .

Представлена форма іншомовних рефлексивних діалогічних і полілогічних умінь відображає реальність подій, що відбуваються в життєдіяльності країни і в житті громадян, а звідси і реальність іншомовної полілогічної комунікації.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ В АУДІЮВАННЯ .

Для досягнення передмовленнєвих умінь у аудіюванні виконуються такі види діяльності, які забезпечують сприйняття інформації, що звучить, на основі поступового переходу навчального мовлення в автентичне. Суть такого переходу полягає в системному розширенні можливостей учнів сприймати звучання зі збільшенням кількості незнайомих мовних одиниць.

Перший вид діяльності АПД 1 (аудитивна передмовленнєва діяльність): прослуховування серії текстів не менше шести разів на основі формули Д. Нормана на різних заняттях з абсолютно знайомим мовним матеріалом.

Другий вид АПД 2: прослуховування серії текстів (не менше шести) на різних заняттях з абсолютно знайомим мовним матеріалом + з незнайомими лексемами у вигляді слів-інтернаціоналізмів, наприклад, *document, situation, business, businessman, revolution, constitution, computer, rose, coffee, Internet.*

Третій вид АПД 3: прослуховування серії текстів (не менше шести) на різних заняттях з абсолютно знайомим мовним матеріалом + з незнайомими лексемами у вигляді слів-інтернаціоналізмів + з незнайомими словами, які відрізняються від відомої частини мови приналежністю до іншої частини мови, наприклад, *a plant – рослина, to plant – садити; a record – запис, to record – записувати.*

Четвертий вид АПД 4: прослуховування серії текстів (не менше шести) на різних заняттях з абсолютно знайомим мовним матеріалом + з незнайомими лексемами у вигляді слів-інтернаціоналізмів + з незнайомими словами, які відрізняються від відомої частини мови приналежністю до іншої частини мови + зі знайомими словами, але з префіксами, що змінює їх значення, наприклад, *happy – unhappy, honest – dishonest, kind – unkind.*

П'ятий вид АПД 5: прослуховування серії текстів (не менше шести) на різних заняттях з абсолютно знайомим мовним матеріалом + з незнайомими

лексемами у вигляді слів-інтернаціоналізмів + з незнайомими словами, які відрізняються від відомої частини мови приналежністю до іншої частини мови+ зі знайомими словами, але з префіксами + зі знайомими словами, але із суфіксами, що змінює їх значення, наприклад, *to read* – читати, *reader* – читач; *to play* – грати, *player* – гравець: *foreign* – іноземний, *foreigner* – іноземець.

Шостий вид АПД 6: прослуховування серії текстів (не менше шести) на різних заняттях з абсолютно знайомим мовним матеріалом + з незнайомими лексемами у вигляді слів-інтернаціоналізмів + з незнайомими словами, які відрізняються від відомої частини мови приналежністю до іншої частини мови + зі знайомими словами, але з префіксами + зі знайомими словами, але з суфіксами + зі знайомими слова, але які відрізняються від вивчених закінченнями, наприклад *travel* – *travelled* – *travelling*, *develop* – *developed* – *developing*.

Сьомий вид АПД 7: прослуховування серії текстів (не менше шести) на різних заняттях з абсолютно знайомим мовним матеріалом + з незнайомими лексемами у вигляді слів-інтернаціоналізмів + з незнайомими словами, які відрізняються від відомої частини мови приналежністю до іншої частини мови + зі знайомими словами, але з префіксами + зі знайомими словами, але із суфіксами + зі знайомими словами, але які відрізняються від вивчених закінченнями + зі словами, які відрізняються від вивчених прийменниками після них, наприклад, *to wash* – *to wash up*; *to hand* – *to hand in*.

Восьмий вид АПД 8: прослуховування серії текстів (не менше шести) на різних заняттях з абсолютно знайомим мовним матеріалом + з незнайомими лексемами у вигляді слів-інтернаціоналізмів + з незнайомими словами, які відрізняються від відомої частини мови приналежністю до іншої частини мови + зі знайомими словами, але з префіксами + зі знайомими словами, але з суфіксами + зі знайомими словами, але які

відрізняються від вивчених закінченнями + зі словами, що відрізняються від вивчених, прийменниками після них + з незнайомими словами описового характеру, що не впливають на суть матеріалу, що викладається, і з їх можливою самостійною семантизацією на основі контексту, наприклад, *The girl has long beautiful hair, the hair is really luxuriant. The trip was interesting, nice, exciting.*

Представлена система розвитку передмовленнєвих аудитивних умінь доступна кожному за учня, що гарантує можливість початку розвитку мовленнєвих аудитивних умінь.

Мовленнєві аудитивні уміння полягають у сприйманні на слух аудіотекстів, які містять зростаючий обсяг незнайомого мовного матеріалу, що підлягає семантизації за контекстом або може бути виведений за межі актуального усвідомлення.

До мовленнєвих аудитивних умінь належить здатність сприймати на слух різні типи аудіотекстів із допустимим рівнем незнайомого мовного матеріалу. Зокрема, це: фабульні розповідні тексти – за умови наявності до 2% незнайомої лексики; фабульні описові тексти – з обсягом до 4% незнайомого матеріалу; уривки з романів, новел, п'єс – до 6% незнайомої лексики; римовані художні тексти – з лексичною новизною до 10%. Окрім того, вміння охоплюють сприйняття мовлення викладача та комунікацію з носієм мови. Кожен тип аудіотексту подається для слухання шість разів відповідно до запропонованої формули опрацювання.

Перший вид АМД 1 (аудитивна мовленнєва діяльність) досягається шляхом виконання її таких видів: одноразовим прослуховування текстів; виконанням тестових завдань для перевірки розуміння сприйнятого, відтворенням основного змісту, його колективним обговоренням. *Другий вид* АМД 2 досягається шляхом 6-кратного виконання її тих же видів із текстами 2 типу. *Третій вид* АМД 3 досягається шляхом 6-кратного виконання її тих же видів із текстами 3 типу. *Четвертий вид* АМД 4:

досягається шляхом 6-кратного виконання її тих же видів із текстами 4 типу. *П'ятий вид* АМД 5: досягається шляхом 6-кратного виконання її тих же видів із текстами 5 типу. *Шостий вид* АМД 6: досягається шляхом 6-кратного виконання її тих же видів із текстами 6 типу.

Розвинуті таким шляхом аудитивні мовленнєві уміння дозволяють перейти до розвитку рефлексивних умінь у даному вигляді мовленнєвий діяльності.

Рефлексивні аудитивні уміння передбачають здатність сприймати на слух будь-який тип звучання іноземної мови з різноманітних джерел інформації. До таких джерел, зокрема, належать: лекції з навчальної дисципліни, що вивчається; автентичні фільми іноземною мовою; телефонні розмови з носіями мови; оригінальні радіопередачі англійською; колективні англomовні бесіди та дискусії, зміст яких вимагає розуміння сутності порушених проблем.

Перший вид АРМД 1 (аудитивна рефлексивна мовленнєва діяльність) досягається шляхом реалізації таких видів: прослуховування іншомовною лекції викладача з курсу, що вивчається; виконання тестових завдань для перевірки розуміння сприйнятого, відтворення суті прослуханою лекції, колективного обговорення сприйнятої на слух інформації. *Друга* АРМД 2 досягається шляхом реалізації таких видів: перегляду іншомовні оригінальні фільмів; виконання тестових завдань для перевірки розуміння сприйнятого; відтворення суті переглянутого фільму; колективного обговорення сприйнятої на слух інформації. *Третій вид* АРМД 3 досягається шляхом реалізації таких видів: участі у телефонних розмовах із носіями мови; виклади суті телефонної розмови знайомим. *Четвертий вид* АРМД 4 досягається шляхом реалізації таких видів: прослуховування англomовної радіопередачі; виклади її короткого змісту навколишнім; обговорення викладеної інформації з ними. *П'ятий вид* АРМД 5 досягається шляхом реалізації таких видів: перегляду та прослуховування англomовних

дебатів на певну тему; виклади сприйнятою інформації та її обговорення із нею.

Регулярне прослуховування зразків автентичного іншомовного мовлення та подальше обговорення їхнього змісту сприяє розвитку рефлексивних аудитивних умінь. Навчання англomовної письмової мовленнєвої діяльності, а відповідно – і формування компетентності у письмі, розглядається нами у тісному взаємозв'язку з розвитком умінь усіх вищезгаданих видів комунікації. Тому досягнення **компетентності в письмі** ізольовано від інших видів мовленнєвої діяльності вважається методично необґрунтованим.

ДОДАТОК В2. ВИКОРИСТАННЯ ВЕРБАЛЬНИХ, МАТЕРІАЛЬНИХ, ТЕХНІЧНИХ ТА ІНТЕГРОВАНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ (МАЛЮВАННЯ) ТА МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Використання вербальних, матеріальних, технічних та інтегрованих засобів навчання образотворчої (малювання) та мовленнєвої діяльності.				
	Вербальні	Матеріальні	Технічні	Інтегровані
Знання	пояснення учителя та коментування учнями своїх образотворчих дій	дошка із зображенням малюнків, навчальний посібник, роздатковий матеріал (картки) із зображенням малюнків, підручник, зошити, дошка, ескізи малюнків	слайдове зображення лексичних одиниць, що відповідають виконуваним малюнкам	комп'ютерні програми з пред'явлення, закріплення лексичного матеріалу, що вивчається.
Навички	прослуховування, виголошення, читання слово-поєднань та речень учителем та учнями		секундомір, диктофон, магнітофон	інтерактивна дошка, комп'ютерні програми по швидкому відтворення мовного матеріалу, що вивчається
Лінгвістичні вміння	прослуховування зразкового читання тексту, діалогу, представленого учителем; сприйняття на слух інформації навчального характеру	тексти описового та діалогічного характеру в підручнику, картки з малюнками та запитаннями під ними	слайдова презентація текстів навчання образотворчої діяльності (малювання) програмних малюнків; аудіо / відео презентація способів зображення запланованих малюнків	<i>YouTube презентація способів навчання зображення запланованих малюнків; ілюстровані інструкції зображень у системі інтернет</i>

Використання вербальних, матеріальних, технічних та інтегрованих засобів навчання образотворчої (малювання) та мовленнєвої діяльності.				
	Вербальні	Матеріальні	Технічні	Інтегровані
Рецептивні мовленнєві вміння	пояснення учителем способів зображення малюнків та способів підбору та поєднання кольорів та фарб	малюнки із зображенням предметів, що вивчаються для образотворчої діяльності	англомовні навчальні фільми для прослуховування способів зображення малюнків та малюнків у готовому вигляді	комп'ютерні англійські програми навчання образотворчої діяльності (малювання) запрограмованих малюнків
Репродуктивні мовленнєві вміння	воспроизведение изученных способов рисования тех или иных предметов	(малювання); фарби (акварель, гуаш), олівці, фломастери, крейда, гербарій, лінійка, транспортир, гумка	аудіо / відео матеріали з запитаннями щодо представленого в них зображення малюнків з їх подальшим коментуванням	комп'ютерні програми з відтворення послідовності образотворчих дій, переглянутих у YouTube програмах
Продуктивні мовленнєві вміння	коментування своїх дій з зображенню чогось і з опису малюнків, що вийшли.	зразки малюнків та самостійно створені малюнки		комп'ютерні програми зі створення об'ємних малюнків, виконаних за зразком

ДОДАТОК В3. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ ТА ПИСЬМА МОВНОГО ТА ЛІНГВОМОВЛЕННЄВОГО МАТЕРІАЛУ, ЯКИЙ ЧИТАЄТЬСЯ ЗА ОСНОВНИМ КОДОМ

Формування навичок читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за основним кодом				
Номер уроку	Літери	Читання мовленнєвого матеріалу	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
			побутового характеру	предметного характеру
1, 2	Tt [t], Ee [e], Nn [n]	ten, tent, net	net, tent	ten
3, 4	Ii [i], Pp [p]	pen, pet; it, in, pit, pin, tin, tint, tip + <i>слова для читання з уроків 1, 2</i>	pet, it, in	pen, tint, tip, pin
5, 6	Aa [æ], Oo [ɔ], Ff [f]	fen; fit, fin, if; at, an, fat, pat, pan, fan, nap, tap, paint[peint] on, of [əf], top, pot, not, pont, font + <i>слова для читання з уроків 1,2; 3,4</i>	fat, a [ə] pan, a tap, a fan, a pot, on, not, at; a fat pet, in a pan, in a pot, in a net, in a tent, on a tap, on a pan, at a tent, at a pot, at a net, on a top of a tent, on a top of a pot, a fat pet in a net	a pet, a top, a tip of a pen, a tip of a pin; paint [peint]. Ann, paint a tent. Nat, paint a pin. Pat, paint a pen. Pif, paint a pet. Ann, paint a pen, paint a pin, paint a pet.
7, 8	Mm [m], Ll [l], Ss [s]	nest, sell, less, set, left, men, metal; sip, sit, still, slip, mint, mill, lip, miss, mist, lift, lit, little, nil, pill, till, fill, ill, film,	ill, still, little, a lamp, a map, a man, a stamp, a flat, an [ən] apple, a bottle, is [iz], sit;	Metal, a nest, a set, oil; a set of maps, a set of paints,

**Формування навичок читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за
ОСНОВНИМ КОДОМ**

		is [iz]; man, mat, am, map, flat, lamp, stamp, mass, plan, apple, lot, loft, stop, lost, bottle, oil + <i>слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6</i>	an ill man, a little apple; in a little flat, at a little lamp, on a top of a bottle. It is a pen. It is not a pin. It is a top of a map. It is not a top of a lamp. It is a little stamp. It is not a little pen. Tom, sit still. Ann, sit still. Tom is ill. Ann is ill. Lis is a fat pet. Lis is in a flat.	a metal pen, a metal pin, a little nest, an apple in a nest. A fat pet is in a flat. A little pet is in a nest. It is a top of a nest. It is a set of paints. It is not a set of pens. It is a set of oil paints. Ann, paint an apple. Tom, paint a little apple. Pif, paint a little apple in a pan.
9, 10	Bb [b], Dd [d], Gg [g]	bell, dent, end, egg, get, best, bed, bless; big, bill, dig, dip, pig, fig, gift; bad, dad, sad, sand, bag add, stand, damp, and, pad, glad, band, flag; old, blond, bolt, dog, pond, fond, got, doll, gold, god, golf + <i>слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8</i>	big, a gift, bad, sad, glad, a bag, a dad, a bell, a bed, an egg, a pond, a doll, old, a flag, stand, and; a bag and a map, a big apple and a little egg, a sad man and a glad dog, at a big pond and at a little tent. It is a big flag. It is on a top of a tent. It is a big doll. It is a gift. Meg, stand still. Den, stand at a tent. Bill, sit in a tent. Bill is an old dad. Bill is glad. Bill is not sad.	Gold, a pad, a dog, a pig, a gold pen, a little pad, a big dog, a bad pig. Bob, paint a gold pin. Tom, paint a little doll. It is a big bell. It is metal. It is a pad. A pad is in a bag. A bag is little. A bag is not big. It is a pen. It is a little pen. A pen is not in a bag. It is on a bed. It is a pig. It is a big pig. A pig is fat. A pig is glad.
11, 12	Hh [h], Cc [k]	hen, hem, hell, help; hiss, hill, clip, hit, his [hiz]; hat, hand, ham, has [hæz], cap, cat, can, cab, candle, clap, plastic;	hot, cold, left, his, a hat, a cap, a candle, a hand, a leg, help, has [hæz], can; a hot egg and a cold apple, a big hat and a little cap, a left hand and a left	Plastic, a cat, a hen, a compass, a plastic bottle and a metal compass, a big dog and a little cat, a fat pig and a little hen.

**Формування навичок читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за
ОСНОВНИМ КОДОМ**

		hot, host, hop, cold, compass [ˈkɒmpəs] + слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8	leg. It is a big candle. It is not a big lamp. Bob, help Den. Den, help Ann. Ann can help Tom. Bill has a flat. It is not little. It is big. His dad Pat is in his big flat. Pat is not sad. Pat is glad. Pat has a hat. Pat has a hat in a hand.	Bess is a little cat. Bess is fat. Bess is on a bed. Bess has a little egg. Bess is glad. Bob has a pin. His pin is gold. Bob can paint a gold pin. Ann can paint a big flag. Tom can not paint a flag. Tom has a metal compass. Tom can paint an apple.
13, 14	Rr [r], Uu [ʌ]	red, dress, rent; rid, rip, ripple, trip, strict, print, ribbon [ˈrɪbən]; rat, rabbit, ram, rag, tram, brand, crab, adult; rod, rob, roll, crop, frog, romantic; rust, rug, run, bus, bun, buff, plus, up, cup, plump, plum, cut, dust, hull, null, tug, bug, must, but, hut, bruss, gum, duff + слова для чтєния из уроков 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10	plump, a bus, a tram, a cup, a plum, a dress, a ribbon, must, run, stand up, but; a red cup, a fat pig and a plump man, a big bus and a little tram, in a tram and at a bus, a big apple and a little plum, a red dress and a red ribbon. Bob, stand up. Bob must stand still. Ann, sit still. Ann must sit still. Pat can run but Tom can not run. Tom can sit. Tom must help Bell. It is a red cup. A cup is at a little pot. A little pot is at a little pad.	Red, a rabbit, a frog; a little rabbit and a big cat. Bob has a red apple. Bob must paint a red apple. But Bob can not paint it. Bob can paint a little plum. It is a big frog. It is not in a tent. It is in a pond. It can not run. It can sit. Bill can paint a frog. It is a pet. But it is not a cat. But it is not a dog. It is a little rabbit. It is not in a flat. It is at a bed. It has a little plum. Tom can paint a rabbit and his plum.
15, 16	Kk[k], Jj [dz]	kettle, kept, keg, kelt, desk, jet, jest, milk, silk, disk, kid, kit, fill, kilt, kiss, kin, kitten,	a kettle, a desk, a jug, jam, milk, silk, cotton, jump; a jug of jam, a jug of	A kitten, a fat kitten and a fat cat, a red kitten and a red hen.

**Формування навичок читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за
ОСНОВНИМ КОДОМ**

		<p>jam, join, job, jolt, cotton [ˈkɒtən]; jump, jug + <i>слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10; 11,12; 13,14</i></p>	<p>milk, a metal kettle, a cotton dress and a silk ribbon. Bob can run and Dan can jump. It's Tom. Tom has a cotton cap on. His cap is big. It's Ann. Ann has a silk hat on. It is little. Bob can run, Ann can not jump. Bob is glad and Ann is sad. Bob and Ann sit at a desk.</p>	<p>It's Bob. Bob has a big jug. It's milk. Milk is in a jug. It's a little kitten. It's at a jug. It can jump into [ˈɪntə] a jug. But it must not jump. It must sit at a jug. It's Den. Den can paint a jug of milk. But Nat can not paint it. Nat has a compass. Nat can paint an apple. Nat can paint a little red apple at a big jug.</p>
17, 18	Vv [v], Уу [i]	<p>vet, vest, vessel, very, berry, jelly, merry, ferry, teddy, level, Bessy; silly, Kitty, victory; savvy, carry, vat, van, many, happy, candy; lorry, story, glory, sorry, hobby, Polly; bunny, funny, sunny + <i>слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10; 11,12; 13,14; 15,16</i></p>	<p>happy, silly, very, a vest, a berry, a candy, carry, many, seven; a happy man and a sad dad, a silly kitten, a very big flat, a very little nest, a cotton vest and a silk dress, a red berry, a berry and an apple, a little candy; seven cats, ten rabbits, many pets. It's Bob. Bob is at a pond. Bob has a tent. Bob is not in a tent. Bob is at a tent. Bob has seven cats. Bob can paint his cats. His cats can run and jump. Bob can run and jump too [tu:].</p>	<p>A hobby, seven cats, ten hats, many cups, many lamps. Bill has a hobby. His hobby is to paint pets. Bill can paint a cat. Bill can paint a kitten. Bill can paint a dog. Bill can paint a frog and a rabbit. Den has a net. Den has a jug in his net. Den has a cup in his net. Den has many plums and apples in his net. Den must carry his net into his flat. But Den can not carry it. Bob, help Den.</p>

**Формування навичок читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за
ОСНОВНИМ КОДОМ**

19, 20	Xx [ks], Ww [w]	well, wet, swept, swell, west, went, Rex; will, wig, win, wind, windy, wisp, wit, will, witty, six, mix; fax, wax, lax, axe, Max, wag; fox, box, ox + слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10; 11,12; 13,14; 15,16; 17,18	well, witty, a box, six, a box of cats, a witty man, a witty man and a silly kitten, Ann is ill and Bob is well. Ann is in a flat. Ann is in a bed. Bob is not in a flat. Bob is at a pond and at his tent. Bob has a nest. His nest is on the top of his tent. His silly little kitten is in his nest. It has a little frog. Bob is happy. And his little kitten is happy too [tu:].	A fox, a red fox, a silly fox. A fox is in a box. A dog is not in a box. A dog is at a box. A dog can jump into a box and hit a fox. It's Bill. Bill is at his desk. Bill must paint a cup of milk. But Bill can not paint it. Bill has a compass. Bill can paint a little box. Bill has a set of oil red paints. His box will be [bi:] red.
21, 22	Ck [k], Q, q [kw], Z, z [z]	black, clock, block, sock, dock quest, zest; quill, quit, quiz, quick, quickly, stick, zigzag, zip, zit, fizz, dizz, dizzy, biz; bronze; puzzle, buzz + слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10; 11,12; 13,14; 15,16; 17,18; 19,20	a clock, a sock, a stick, quick, quickly; a black dress and a red hat, a cotton red ribbon and a silk black vest, seven black socks and six red socks, very many socks and very many caps. Bob is at a pond. Bob has a dog. His dog is Rex. His dog is at a pond too. His dog is big and black. His dog has a stick. Rex can run very quickly. Rex can hit a cat.	Black, bronze, a bronze jug and a metal bottle, a bronze kettle and plastic cup. A man has a bronze clock. His bronze clock is in his flat. His desk is in his flat too. Bob is at a desk. Bob has a lamp, a map, a candle on his desk. Bob must paint a candle. But he can not paint it. Ann is at his desk too. Ann can help Bob. Ann is quick. Ann can paint quickly.

**ДОДАТОК В4. ВПРАВИ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УЧНІВ
МОЛОДШИХ КЛАСІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(МАЛЮВАННЯ) НА КОНТУРНО-ЗОБРАЖУВАЛЬНОМУ ЕТАПІ**

Вправи першої групи

Вправа 1.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна 1 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання).

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання.

Наприклад,

Teacher: It's a line. What's this? – *Pupils:* It's a line.

Teacher: It's a ruler. What's this? – *Pupils:* It's a ruler.

Teacher: I am drawing a line. I am drawing a line with a ruler. Vova, what are you drawing? – *Vova:* I am drawing a line.

Teacher: The line is straight. Vova, is your line straight? – *Vova:* Yes, the line is straight.

Teacher: Why is it straight? – *Vova:* The line is straight because I am using a ruler.

Вправа 2.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна 2 рівня складності.

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання).

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання.

Наприклад,

Teacher: It's a line. It's a wavy line. What's this? – *Pupils:* It's a line. It's a wavy line.

Teacher: I am drawing a wavy line. Vova, what are you doing? – *Pupil:* I am drawing a wavy line.

Teacher: Are you using a ruler? – *Pupil:* No, I am not using a ruler.

Teacher: Why aren't you using a ruler? – *Pupil:* I am not using a ruler because it is a wavy line.

Teacher: Is it a straight line? – *Pupil:* No, it is a wavy line.

Вправа 3.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна 3 рівня складності.

Мета: навчити розуміти і відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання).

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання.

Наприклад,

Teacher: It's a line. It's a broken line. What's this? – *Pupils:* It's a line. It's a broken line.

Teacher: Is it a straight line? – *Pupil:* No, it's a broken line.

Teacher: Is it a wavy line? – *Pupil:* No, it's a broken line.

Teacher: I am drawing. I am drawing a line. I am drawing a broken line. I am using a ruler. Vova, what are you doing? – *Pupil:* I am drawing a broken line.

Teacher: Are you using a ruler? – *Pupil:* Yes, I am using a ruler.

Teacher: Why are you using a ruler? – *Pupil:* I am using a ruler because I am drawing a straight, broken line.

Teacher: I am colouring a line. I am coloring a line with a red colour. Vova, what are you doing? – *Pupil:* I am coloring a line with a red color.

Teacher: Are you using a ruler? – *Pupil:* No, I am not using a ruler because I am not drawing. I am colouring a line with a red color.

Вправи другої групи

Вправа 1.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-імітаційна 1 рівня складності

Мета: навчити розуміти і відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), а також коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте за зразком дії малювання, які ви виконуєте.

Наприклад,

Teacher: It's a circle. It's a big circle. Children, what's this? – *Pupils:* It's a circle. It's a big circle.

Teacher: Is it a big circle? – *Pupil:* Yes, it's a big circle.

Teacher: I am drawing a circle with a compass. Children, repeat after me. –

Pupils: I am drawing a circle. I am drawing a circle with a compass.

Teacher: I am coloring the circle with a red color. It's a red color. What color is it? – *Pupils:* It's a red color.

Teacher: What shape is it? – *Pupils:* It's a circle.

Teacher: What are you doing? – *Pupils:* I am drawing a circle.

Teacher: What color are you coloring the circle? – *Pupil:* I am coloring the circle with a red color.

Teacher: Vova, are you using a ruler? – *Pupil:* No, I am not using a ruler.

Teacher: Why aren't you using a ruler? – *Pupil:* I am not using a ruler because I am drawing a circle.

Teacher: What are you using? – *Pupil:* I am using a compass. I am drawing a circle with a compass.

Вправа 2.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-імітаційна
2 рівні складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), а

також коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте за зразком дії малювання, які ви виконуєте.

Наприклад,

Teacher: It's a square. It's a big square. Children, what's this? – *Pupils:* It's a square. It's a big square.

Teacher: Is it a circle? – *Pupils:* No, it is a square.

Teacher: Is it a big square? – *Pupils:* Yes, it's a big square.

Teacher: Is it a big circle? – *Pupil:* No, it is not a big circle. It's a big square.

Teacher: It's a big orange square. What color is it? – *Pupil:* It's an orange color.

Teacher: I am drawing a big orange square. Vova, what are you doing? – *Pupil:* I am drawing a big orange square.

Teacher: I am drawing a big orange square with a ruler. What are you using? –

Pupil: I am using a ruler. I am drawing a big orange square with a ruler.

Teacher: Are you using a compass? – *Pupil:* No, I am not using a compass. I am using a ruler because I am drawing a square, not a circle.

Teacher: Children, look, it's a triangle. This is a pattern of triangle. I am drawing a triangle. I am using a ruler to draw a triangle. What are you drawing? – *Pupil:* I am drawing a triangle.

Teacher: Ok, pupils, draw a triangle to the pattern. Well-done.

Вправа 3.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-імітаційна
3 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), а також коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте за зразком дії малювання, які ви виконуєте.

Наприклад,

Teacher: I am drawing a triangle and a circle. The circle is in the triangle. I am using a ruler to draw a triangle. I am using a compass to draw a circle. Children, what are you drawing? – *Pupils:* I am drawing a triangle and a circle.

Teacher: What are you using to draw a triangle? – *Pupils:* I am using a ruler to draw a triangle.

Teacher: What are you using to draw a circle? – *Pupils:* I am using a compass to draw a circle.

Teacher: I am coloring the triangle with a blue colour. I am colouring the circle with a yellow colour. What colour are colouring the triangle? – *Pupils:* I am colouring the triangle with a blue color.

Teacher: Vova, what colour are you colouring the circle? – *Pupil:* I am colouring the circle with a yellow colour.

Teacher: Are you drawing to the pattern? – *Pupil:* I am drawing to the pattern. I am drawing a circle and a triangle to the pattern. Look. This is a circle and this is a triangle. This is a yellow circle and this is a blue triangle.

Вправи третьої групи

Вправа 1.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-творча 1 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками, а також самостійно коментувати як свої малювальні дій, так і дії однокласників.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте дії малювання, що виконуються вами та вашими однокласниками.

Наприклад,

Teacher: We are drawing an ornament from geometric shapes. I am drawing an ornament from four triangles and a circle. I am drawing a circle with a compass. In the circle I am drawing four triangles with a ruler. I am coloring the circle with a blue colour. I am colouring two triangles with a red colour. I am coloring two triangles with a yellow colour. It's a beautiful ornament. Now, draw to the pattern, children.

Teacher: Vova, what are you drawing? – *Pupil:* I am drawing an ornament from geometric shapes.

Teacher: What shapes are you drawing? – *Pupil:* I am drawing an ornament from four triangles and a circle.

Teacher: Are you using a compass? – *Pupil:* I am using a compass. *Teacher:* Are you using a ruler? – *Pupil:* I am using a ruler.

Teacher: What colors are you using? – *Pupil:* I am using a yellow color, a blue color and a red color.

Teacher: What is Vova drawing? – *Pupil:* Vova is drawing an ornament from geometric shapes. Vova is drawing an ornament from four triangles and a circle.

Teacher: Is Vova drawing to the pattern? – *Pupil:* Yes, Vova is drawing to the pattern. Vova is drawing an ornament to the pattern.

Вправа 2.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-творча 2 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками, а

також самостійно коментувати як свої дії малювання, так і дії однокласників.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, сказаний учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте дії малювання, що виконуються вами та вашими однокласниками.

Наведемо приклад.

Teacher: I am drawing an ornament. I am drawing an ornament from triangles, circles and semi-ovals. I am using a pencil. On the semi-oval I am drawing two small circles and two lines. My lines are straight because I am using a ruler. My circle is round because I am using a compass. What are you drawing?

Pupil: I am drawing an ornament from triangles, circles and semi-ovals.

Teacher: What are you using? – *Pupil:* I am using a pencil, a compass, a ruler.

Teacher: Why are you using a ruler? – *Pupil:* I am using a ruler because I am drawing straight lines.

Teacher: Why are you using a compass? – *Pupil:* I am using a compass because I am drawing a circle.

Teacher: What is Vova drawing? – *Pupil:* Vova is drawing an ornament from triangles, circles and semi-ovals.

Teacher: What is he using? – *Pupil:* He is using a pencil, a compass, a ruler.

Teacher: Is his ornament beautiful? – *Pupil:* Yes, the ornament is beautiful.

Вправа 3.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-творча 3 рівня складності.

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками, а також самостійно коментувати як свої дії малювання, так і дії однокласників.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, сказаний учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте дії малювання, що виконуються вами та вашими однокласниками.

Наведемо приклад.

Teacher: I am drawing an ornament. I am drawing an ornament from triangles, circles and semi-ovals. I am using a pencil. On the semi-oval I am drawing two small circles and two lines. My lines are straight because I am using a ruler. My circle is round because I am using a compass. Near the circle I am drawing a wavy line. I am joining two straight lines. I am painting an ornament. I am coloring an oval with a red color in the ornament. I am drawing a circle between two lines. What are you drawing?

Pupil: I am drawing an ornament. I am drawing an ornament from triangles, circles and semi-ovals.

Teacher: What are you using? – *Pupil:* I am using a pencil, a compass, a ruler.

Teacher: What are you coloring? – *Pupil:* I am coloring triangles, circles and semi-ovals.

Teacher: What colors are you using? – *Pupil:* I am using green, blue, red and yellow colors.

Teacher: What are you drawing between two lines? – *Pupil:* I am drawing a circle between two lines.

Teacher: Where are you drawing two straight lines? – *Pupil:* I am drawing two straight lines near the circle.

Teacher: Where are you drawing a circle? – *Pupil:* I am drawing a circle between two lines.

Teacher: Where are you drawing a semi-oval? – *Pupil:* I am drawing a semi-oval near two small circles and two lines.

Teacher: Vova, come to me, please. Look at the classroom. What are the children doing? – *Pupil:* The children are drawing an ornament.

Teacher: Vova, what is Masha drawing? – *Pupil:* Masha is drawing an ornament from semi-ovals. *Teacher:* What is Lena drawing? – *Pupil:* Lena is drawing an ornament from circles.

Teacher: Lena, show your ornament, please. Children, is this ornament beautiful? – *Pupils:* Yes, it is. The ornament is beautiful.

Вправи четвертої групи

Вправа 1.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-рефлексивна 1 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі дій малювання, коментувати ці дії за аналогією з наявними зразками, самостійно коментувати як свої малювальні дії, так і дії однокласників з урахуванням та оцінкою їх реальних навчальних досягнень.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, сказаний учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте власні дії малювання та дії однокласників з урахуванням та оцінки їх реальних навчальних досягнень.

Наприклад,

Teacher: We are drawing contours of a tree. I am drawing contours of an oak. I am using a pencil. I am using a ruler to draw a trunk. I am using a ruler to draw branches. I am coloring the trunk with a brown color. I am coloring the branches with a brown color. I am coloring the leaves with a green color. Children, what are you drawing? – *Pupils:* I am drawing contours of a tree.

Teacher: Vova, what tree are you drawing? – *Pupil:* I am drawing an oak.

Teacher: What are you using to draw a tree? – *Pupil:* I am using a pencil.

Teacher: What are you using to draw a trunk? – *Pupil:* I am using a ruler.

Teacher: What are you using to draw branches? – *Pupil:* I am using a ruler to draw branches.

Teacher: What colors are you drawing with? – *Pupil:* I am drawing with brown and green colors.

Teacher: Children, what is Vova drawing? – *Pupils:* Vova is drawing a tree.

Teacher: What is he using? – *Pupils:* He is using a ruler.

Teacher: What colors is he drawing with? – *Pupils:* He is drawing with brown and green colors.

Teacher: Masha, is his tree beautiful? – *Pupil:* Yes, it is. The tree is beautiful.

Teacher: Is Vova drawing to the pattern? – *Pupil:* Yes, Vova is drawing to the pattern. His tree is beautiful. I like it.

Вправа 2

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-рефлексивна 2 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі дій малювання, коментувати ці дії за аналогією з наявними зразками, самостійно коментувати як свої малювальні дії, так і дії однокласників з урахуванням та оцінкою їх реальних навчальних досягнень.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, сказаний учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте власні дії малювання та дії однокласників з урахуванням та оцінки їх реальних навчальних досягнень. Наприклад,

Teacher: Children, we are drawing contours of a flower. I am drawing contours of a rose. I am using a pencil to draw a rose. I am using a compass to draw petals. I am coloring a rose with a red color. I am coloring the leaves with a green color. What are you drawing, Vova? – *Pupil:* I am drawing a flower.

Teacher: What flower are you drawing? – *Pupil:* I am drawing a rose.

Teacher: How are you drawing a rose? – *Pupil:* I am drawing a rose with a pencil.

Teacher: What colors are you using? – *Pupil:* I am using red and green colors.

Teacher: What are you drawing near the flower? – *Pupil:* I am drawing a tree.

Teacher: How are you drawing a tree? – *Pupil:* I am using a ruler to draw a trunk and branches because the lines are straight.

Teacher: How are you colouring the tree? – *Pupil:* I am colouring the trunk and branches with a brown colour. I am coloring the leaves with a green colour.

Teacher: Are you drawing to the pattern? – *Pupil:* No, I am drawing my tree and my flower.

Teacher: Show me, please. It's well-done. And what is Masha drawing? – *Vova:* Masha is drawing a flower too. Masha is drawing a yellow camomile.

Teacher: Is it a nice flower? – *Vova:* Yes, it is a nice flower. I like it.

Teacher: And what is Slavko drawing? – *Vova:* I don't know. I don't understand. Slavko, is it a mouse or a frog? I don't like it.

Вправа 3.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-рефлексивна 3 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі дій малювання, коментувати ці дії за аналогією з наявними зразками, самостійно коментувати як свої малювальні дії, так і дії однокласників з урахуванням та оцінкою їх реальних навчальних досягнень.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, сказаний учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте власні дії малювання та дії однокласників з урахуванням та оцінки їх реальних навчальних досягнень. Наприклад,

Teacher: I am drawing a mouse. I am drawing a line. I am drawing a long line. I am drawing a black line. On this line I am drawing a semi-oval. This is a body. On the semi-oval I am drawing two small ovals. These are ears. On the semi-oval I am drawing two small circles. They are eyes. On the semi-oval I am drawing some lines. They are whiskers. Near the oval I am drawing a wavy line. This is a

tail. I am coloring the figure with a grey color. The mouse is ready. Children, what are you drawing? – Pupil *Vova*: I am drawing a mouse.

Teacher: How are you drawing a mouse? – Pupil: I am drawing a line. I am drawing a long black line. On this line I am drawing a semi-oval.

Teacher: What is it? – *Pupil*: It's a body.

Teacher: What are you drawing now? – Pupil: I am drawing two small ovals.

Teacher: What are these? – Pupil: These are ears.

Teacher: What are you drawing now? – Pupil: I am drawing two small circles.

Teacher: What are these? – Pupil: These are eyes.

Teacher: What are you drawing now? – Pupil: I am drawing some lines. They are whiskers.

Teacher: What are you drawing now? – Pupil: I am drawing a wavy line.

Teacher: What is it? – *Pupil*: It is a tail.

Teacher: What color are you using? – *Pupil*: I am using a grey color.

Teacher: What animal is it? – *Pupil*: It is a mouse.

Teacher: Show me, please. Well-done. And look, what is Masha drawing? –

Vova: Masha is drawing a lion. It is a big, brown and yellow lion. The lion is near the tree. Masha is drawing eyes and ears now. I like the picture. It is beautiful.

**ДОДАТОК В5. ВПРАВИ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УЧНІВ
МОЛОДШИХ КЛАСІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(МАЛЮВАННЯ) НА ЛІНІЙНО-ЗОБРАЖУВАЛЬНОМУ ЕТАПІ**

Вправи першої групи

Вправа 1.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна 1 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання).

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання.

Наприклад,

Teacher: It's a leave. What's this? – *Pupils:* It's a leaf.

Teacher: It's a maple leaf. What's this? – *Pupils:* It's a maple leaf.

Teacher: I am drawing a maple leaf. I am drawing a maple leaf with a ruler. Vova, what are you drawing? – *Vova:* I am drawing a maple leaf.

Teacher: Vova, is this a maple leaf? – *Vova:* Yes, this is a maple leaf.

Teacher: What color is the maple leaf? – *Vova:* The maple leaf is green. I am using a green pencil.

Вправа 2.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна 2 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання).

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання.

Наприклад,

Teacher: It's a maple leaf. It's green. What's this? – *Pupils:* It's a maple leaf. It is green.

Teacher: I am drawing a maple leaf with the ruler. Vova, what are you doing? –

Pupil: I am drawing a maple leaf with the ruler.

Teacher: Are you using a compass? – *Pupil:* No, I am not using a ruler.

Teacher: Why aren't you using a compass? – *Pupil:* I am not using a compass because it is not a round leaf.

Teacher: Is it a round leaf? – *Pupil:* No, it is a straight leaf.

Вправа 3.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна 3 рівня складності

Мета: навчити розуміти і відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання).

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання.

Наприклад,

Teacher: It's a leaf. It's an oak leaf. What's this? – *Pupils:* It's a leaf. It's an oak leaf.

Teacher: Is it a maple leaf? – *Pupil:* No, it's an oak leaf.

Teacher: Is it a chestnut leaf? – *Pupil:* No, it's an oak leaf.

Teacher: I am drawing. I am drawing a leaf. I am drawing an oak leaf. I am using a ruler. Vova, what are you doing? – *Pupil:* I am drawing an oak leaf.

Teacher: Are you using a ruler? – *Pupil:* Yes, I am using a ruler.

Teacher: Why are you using a ruler? – *Pupil:* I am using a ruler because I am drawing a straight, oak leaf.

Teacher: I am colouring a leaf. I am colouring a leaf with a green colour. Vova, what are you doing? – *Pupil:* I am coloring a leaf with a green colour.

Teacher: Are you using a ruler? – *Pupil:* No, I am not using a ruler because I am not drawing. I am colouring a leaf with a green colour.

Вправи другої групи

Вправа 1.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-імітаційна 1 рівня складності

Мета: навчити розуміти і відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), а також коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання.

Прокоментуйте за зразком дії малювання, які ви виконуєте. Наприклад,
Teacher: It's a tree. It's a big tree. Children, what's this? – *Pupils:* It's a tree. It's a big tree.

Teacher: Is it a big tree? – *Pupil:* Yes, it's a big tree.

Teacher: I am drawing a tree with a ruler. Children, repeat after me. – *Pupils:* I am drawing a tree. I am drawing a tree with a ruler.

Teacher: I am coloring the tree with a green colour and a brown colour. What colour is it? – *Pupils:* It's a green colour. It's a brown colour.

Teacher: What colour is the trunk? – *Pupils:* It's brown.

Teacher: What are you doing, Nick? – *Pupil:* I am drawing a tree.

Teacher: What colour are you colouring the trunk? – *Pupil:* I am colouring the trunk with a brown colour.

Teacher: Vova, are you using a ruler? – *Pupil:* Yes, I am using a ruler.

Teacher: Why are you using a ruler? – *Pupil:* I am using a ruler because I am drawing a trunk.

Вправа 2.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-імітаційна
2 рівні складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), а також коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте за зразком дії малювання, які ви виконуєте.

Наприклад,

Teacher: It's a flower. It's a big flower. Children, what's this? – *Pupils:* It's a flower. It's a big flower.

Teacher: Is it a tree? – *Pupils:* No, it is a flower.

Teacher: Is it a big flower? – *Pupils:* Yes, it's a big flower.

Teacher: Is it a little flower? – *Pupil:* No, it is not a little flower. It's a big flower.

Teacher: It's a big orange flower. What colour is it? – *Pupil:* It's an orange colour.

Teacher: I am drawing a big orange flower. Vova, what are you doing? – *Pupil:* I am drawing a big orangeflower.

Teacher: I am drawing a big orange flower with a compass. What are you using?

– *Pupil:* I am using a compass. I am drawing a big orange flower with a compass.

Вправа 3.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-імітаційна
3 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається в процесі образотворчої діяльності (малювання), а також коментувати свої дії за аналогією з наявними мовленнєвими зразками.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, що промовляється учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте за зразком дії малювання, які ви виконуєте.

Наприклад,

Teacher: I am drawing a tree with leaves and flowers. The leaves are on the tree. The flowers are on the tree. I am using a ruler to draw a tree. I am using a compass to draw a flower. Peter, what are you drawing? – *Pupil:* I am drawing a tree and leaves and flowers.

Teacher: What are you using to draw a trunk of the tree? – *Pupil:* I am using a ruler to draw a trunk.

Teacher: What are you using to draw a trunk? – *Pupil:* I am using a ruler to draw a trunk.

Teacher: I am coloring the trunk of the tree with a brown colour. I am coloring the leaves with a green colour. What colour are colouring the leaves? – *Pupil:* I am colouring the leaves with a green colour.

Teacher: Vova, what colour are you colouring the flowers on the tree? – *Pupil:* I am colouring the flowers with a yellow colour.

Teacher: Are you drawing to the pattern? – *Pupil:* I am drawing to the pattern. I am drawing a tree, leaves and flowers to the pattern.

Вправи третьої групи

Вправа 1.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-творча 1 рівня складності

Мета: навчити розуміти й відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, засвоєний у процесі образотворчої діяльності (малювання), коментувати власні дії за зразком, а також самостійно описувати як власний процес малювання, так і дії однокласників.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, озвучені вчителем. Повторіть їх хором і індивідуально, відповідаючи на запитання. Опишіть власні дії малювання та дії однокласників.

Наприклад,

Teacher: We are drawing a table from geometric shapes. I am drawing a table from four thin rectangles and one big rectangle. I am drawing rectangles with a ruler. I am colouring the table with a yellow colour. I am colouring four thin rectangles with a brown colour. They are legs of the table. It's a beautiful table. Now, draw to the pattern, children.

Teacher: Vova, what are you drawing? – *Pupil:* I am drawing a table from geometric shapes.

Teacher: What shapes are you drawing? – *Pupil:* I am drawing a table from four rectangles.

Teacher: Are you using a compass? – *Pupil:* I am using a ruler. *Teacher:* Are you using a compass? – *Pupil:* No, I am not using a compass.

Teacher: What colours are you using? – *Pupil:* I am using a yellow colour and a brown colour.

Teacher: What is Vova drawing? – *Pupil:* Vova is drawing a table from geometric shapes. Vova is drawing a table from four thin rectangles and one big rectangle. He is drawing a table to the pattern.

Вправа 2.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-творча 2 рівня складності

Мета: навчити розуміти й відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, засвоєний у процесі образотворчої діяльності (малювання), коментувати власні дії за зразком, а також самостійно описувати як власний процес малювання, так і дії однокласників.

Інструкція: Прослухайте кожне слово та вираз, озвучені вчителем. Повторіть їх хором і індивідуально, відповідаючи на запитання. Опишіть власні дії малювання та дії однокласників.

Вправа 3.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-творча 3 рівня складності

Мета: навчити розуміти й відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, засвоєний у процесі образотворчої діяльності (малювання), коментувати власні дії за зразком, а також самостійно описувати як власний процес малювання, так і дії однокласників.

Інструкція: Прослухайте кожне слово та вираз, озвучені вчителем. Повторіть їх хором і індивідуально, відповідаючи на запитання. Опишіть власні дії малювання та дії однокласників.

Друга та третя види вправ третьої групи були ідентичними першій за своїм змістовим наповненням, але з більш просунутим рівнем складності та мовленнєвої продуктивності.

Вправи четвертої групи

Вправа 1.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-рефлексивна 1 рівня складності

Мета: Навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал у процесі дій малювання, коментувати їх за зразками, а також самостійно описувати власні та дії однокласників, враховуючи й оцінюючи їхні навчальні досягнення.

Інструкція: Прослухайте кожне слово та вираз, вимовлений учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте власні та дії однокласників, враховуючи й оцінюючи їхні навчальні досягнення.

Наприклад,

Teacher: I am drawing a tree. I am drawing contours of the tree. I am using a pencil. I am using a ruler to draw a trunk. I am using a ruler to draw branches. I am colouring the trunk with a brown colour. I am colouring the branches with a brown colour. I am making line shades to paint the bark of the trunk. I am colouring the leaves with a green colour. Children, what are you drawing? –

Pupil: I am drawing a tree.

Teacher: Vova, what tree are you drawing? – *Pupil:* I am drawing contours of an oak.

Teacher: What are you using to draw a tree? – *Pupil:* I am using a pencil.

Teacher: What are you using to draw a trunk? – *Pupil:* I am using a ruler.

Teacher: What are you using to draw branches? – *Pupil:* I am using a ruler to draw branches.

Teacher: What colours are you drawing with? – *Pupil:* I am drawing with brown and green colours.

Teacher: How are you making the bark of the tree? – *Pupil:* I am making bark with line shades.

Teacher: What are you using to make shades? – *Pupil:* I am using a pencil.

Teacher: Petrik, is Vova's tree beautiful? – *Pupil:* Yes, it is. The tree is beautiful.

Teacher: Is Vova drawing the tree in volume? – *Pupil:* Yes, Vova is drawing the tree in volume. His tree is beautiful. I like it.

Вправа 2.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-рефлексивна 2 рівня складності

Мета: навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається під час дій малювання, коментувати їх за аналогією з наявними зразками, а також самостійно описувати власні та дії однокласників, враховуючи й оцінюючи їхні навчальні досягнення.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, сказаний учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте власні дії малювання та дії однокласників з урахуванням та оцінки їх реальних навчальних досягнень.

Наприклад,

Teacher: Children, today we're drawing a table. Make sure you have your albums, pencils, rulers and compasses ready on your desks. Look at the blackboard where I'll demonstrate how to draw a table. Draw a big rectangle in the middle of your paper. This rectangle is our table. Make sure it's nice and straight! Use your rulers to have the straight and even lines. Draw four straight lines, two on each side of the rectangle, downwards. These lines are our table legs. Children, what are you drawing? – *Pupil:* We are drawing a table.

Teacher: How many rectangles are we drawing? – *Pupil:* We are drawing one big rectangle.

Teacher: How many small rectangles are we drawing? – *Pupil:* We are drawing four small rectangles.

Teacher: Is your first rectangle big or small? – *Pupil:* It is big.

Teacher: Are your four rectangles big or small? – *Pupil:* They are small.

Вправа 3.

Тип: рецептивна, рецептивно-репродуктивна, продуктивно-рефлексивна 3 рівня складності

Мета: Навчити розуміти та відтворювати лінгвомовленнєвий матеріал, що вивчається під час дій малювання, коментувати їх за аналогією з наявними зразками, а також самостійно описувати власні та дії однокласників, враховуючи й оцінюючи їхні навчальні досягнення.

Інструкція: прослухайте кожне слово та вираз, вимовлений учителем. Повторіть їх хором та індивідуально, відповідаючи на запитання. Прокоментуйте власні та дії однокласників, враховуючи й оцінюючи їхні навчальні досягнення.

ДОДАТОК В6. ГРУПА ВПРАВ З НАВЧАННЯ ТЕХНІКИ ЧИТАННЯ

Вправа 1.

Тип: рецептивно-тренувальна

Мета: навчити учнів читати не тільки активну, а й будь-яку іншу лексику на правило, що вивчається.

Інструкція: прочитайте слова самостійно, потім хором за учителем та знову самостійно. Наприклад,

ng [ŋ]	a [ei]
Morning, thing, spring, song, long, sing, sang, ring, rang, king, bang, hang, cling, lungs, along, swing, wing.	Make, made, may, lay, pay, play, pray, ray, say, cake, day, name, shape, came, wavy, lake, plane, plate, page.

Вправа 2.

Тип: рецептивно-контрольна

Мета: сформувати автоматизми читання будь-яких слів на правило, що вивчається.

Інструкція: прочитайте слова із вправи № 1 за вказаний час (1 хвилина). Техніка читання визначається шляхом нормативного промовляння кількості складів за час, що дорівнює промовлянню тієї ж кількості складів рідною мовою.

ДОДАТОК В7. ГРУПА ВПРАВ З НАВЧАННЯ ТЕХНІКИ ПИСЬМА.

Вправа 1.

Тип: графічно-зображувальна.

Мета: продемонструвати учням орфографію матеріалу, що вивчається, і його писемну форму.

Інструкція: перепишіть слова, представлені на дошці, у словник з транскрипцією та перекладом. Наприклад, page [peɪdʒ] – сторінка, shape [ʃeɪp] – форма, long [lɔːŋ] – довгий, pink [pɪŋk] – розовий, landscape [ˈlændskeɪp] – краєвид.

Вправа 2.

Тип: письмово-тренувальна.

Мета: навчити писати мовний матеріал, що вивчається.

Інструкція: напишіть якомога більше словосполучень (не менше 36) з опорою на підстановчу таблицю.

A	big	car
	little	lake
	nice	skirt

A	fine	thing
	good	plate
	dirty	toy

Вправа 3.

Тип: письмово-контрольна.

Мета: навчити учнів писати матеріал, що вивчається, під диктовку учителя.

Інструкція: слухайте словосполучення, які вимовляються учителем, і запишіть їх.

ДОДАТОК В8. ГРУПА ВПРАВ ЩОДО ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИКИ, ЩО ВИВЧАЄТЬСЯ

Вправа 1.

Тип: презентаційно-семантизаційна

Мета: представити учням лексичний матеріал, що вивчається, і семантизувати його.

Інструкція: прочитайте з дошки представлений лексичний матеріал, зверніть увагу на його значення, подане праворуч, повторіть цей лексичний матеріал хором за учителем і запишіть у словник.

Active words	Translation	Active words	Translation
1. a name	1. ім'я	5. Thank you	5. Дякую
2. a cake	2. торт, тістечко	6. Lay the table	6. Накрийте стіл
3. a day	3. ранок	7. Make your bed	7. Застилати ліжко
4. a page	4. сторінка	8. I am sure	8. Я впевнений

Вправа 2.

Тип: рецептивно- і репродуктивно-контрольна в усній формі.

Мета: перевірити запам'ятовування матеріалу, що вивчається.

Інструкція: закрийте праву частину сторінки та перекладіть слова та вирази на рідну мову (рецептивно), закрийте ліву частину сторінки та перекладіть ці ж слова та вирази англійською мовою (репродуктивно).

Вправа 3.

Тип: репродуктивно-контрольна у письмовій формі

Мета: перевірити рівень засвоєння лексичного матеріалу в його письмовому поданні.

Інструкція: слухайте словосполучення, які вимовляє учитель рідною мовою, та записуйте їх англійською мовою.

Вправа 4.

Тип: вправа, що розвиває лінгвомовленнєві вміння говоріння з лексикою, що вивчається, на основі раніше вивченої граматики

Мета: розвинути вміння вживання лексики, що вивчається, в реченнях.

Інструкція: прочитайте речення англійською речення з лексикою, що вивчається, і відтворіть їх: а) рідною мовою, б) іноземною мовою при їх сприйнятті на слух, в) іноземною мовою зі зміною їх деяких елементів.

А) Речення з лексикою, що вивчається: 1. *My name is Ira.* 2. *I am at the desk.* 3. *I am drawing a little cat.*

Б) Ті самі речення, але сприйняті на слух.

В) Ті самі речення, але з такими змінами: 1) *My name is Toma.* 2) *I am at the table.* 3) *I am drawing a big dog.*

Вправа 5.

Тип: вправа, що розвиває вміння аудіювання

Мета: навчити учнів сприймати на слух лексичний матеріал, що вивчається, в пов'язаних за змістом реченнях, заснованих на вивчених граматичних конструкціях.

Інструкція: прослухайте речення, що промовляються почергово і: а) відтворіть їх рідною мовою, б) видозмініть елементи кожного з речень, що прослуховуються, в) запишіть свій варіант вживання лексичного матеріалу, що прослуховується. Наприклад,

а) Пов'язані за змістом речення для аудіювання:

I have a red apple. It is little but very tasty. It is on the plate. Plate is on the table. There is a red cup near the plate. There is milk in the cup».

б) Ті ж речення, але з такими змінами:

I have a green apple. It is big but it is not tasty. It is on the dish. Dish is on the desk. There is a glass near the dish. There is water in the glass».

в) Письмовий виклад свого тексту.

Група вправ із засвоєння граматики, що вивчається.

Вправа 1.

Тип: презентаційно-семантизаційна

Мета: Пояснити учням необхідність нового граматичного матеріалу, уявити та семантизувати його.

Інструкція: прочитайте з дошки написані речення з новими граматичними конструкціями. Зверніть увагу на їхній переклад, поданий праворуч; повторіть читання цих речень хором за учителем і запишіть їх у зошиті. Наприклад,

1. I am singing a song.	1. Я співаю пісню.
2. The children are playing chess.	2. Діти грають у шахи.
3. The little cat is sitting on the bed.	3. Маленький котик сидить на ліжку.
4. He is laying the table.	4. Він накриває стіл.
5. They are making a cake.	5. Вони приготують пиріг.

Вправа 2.

Тип: рецептивно- і репродуктивно-контрольна

Мета: перевірити засвоєння граматичного матеріалу, що вивчається, на рецептивному та репродуктивному рівнях.

Інструкція: закрийте праву частину сторінки та перекладіть речення на рідну мову (рецептивне), закрийте ліву частину сторінки та перекладіть ці ж речення англійською мовою (репродуктивне). Наприклад,

1. Lay the table and make the cakes.	1. Накрийте на стіл і приготуйте тістечки.
2. Children, taste the cakes.	2. Діти, скуштуйте тістечки.
3. They are making a big cake.	3. Вони готують великий пиріг.
4. Bob is playing in the yard.	4. Боб грається на дворі.
5. Net is singing a song.	5. Нет співає пісню.

Вправа 3.

Тип: вправа, що розвиває лінгвомовленнєві вміння говоріння з граматиною, що вивчається, з використанням раніше вивченої лексики.

Мета: розвинути вміння вживання граматики, що вивчається, в окремих і пов'язаних за змістом реченнях.

Інструкція: прочитайте речення англійською мовою та відтворіть їх:

- а) рідною мовою; б) іноземною мовою при їх сприйнятті на слух;
- в) іноземною мовою зі зміною деяких елементів.

а) Окремі речення:

1. Bob is singing a happy song.	1. Боб співає веселу пісню.
2. Ann is taking a little gift.	2. Ганна бере маленький подарунок.
3. They are swimming in the lake.	3. Вони плавають в озері.

б) Ті самі речення, але сприйняті на слух.

в) Ті ж речення, але з такими змінами: 1) *Bob and Nick are singing an English song.* 2) *Ann and Net are taking big gifts.* 3) *Vova is swimming in the river.*

б) Пов'язані за змістом речення (розповідь).

а) 1. *Bob is a boy.* 2. *He is in the park.* 3. *He is running with a dog at the tree.*

б) Ті самі речення, але сприйняті на слух.

в) Ті самі речення, але з такими граматичними змінами: 1. *Bob and Mark are boys.* 2. *They are in the yard.* 3. *They are sitting with a cat on the grass.*

Вправа 4.

Тип: права, що розвиває навички аудіювання.

Мета: навчити учнів сприймати на слух граматичний матеріал, що вивчається, в пов'язаних за змістом реченнях.

Інструкція: прослухайте міні-розповідь і відтворіть її: а) у письмовій формі рідною мовою; б) зі зміною деяких елементів; в) у письмовій формі англійською мовою свій варіант. Наприклад,

а) Пов'язані за змістом речення для аудіювання: «I have a big cake. It is a birthday cake. It is very tasty. It is on the pink plate. The plate is on the table. There is a red rose in the vase on the table. The rose is nice».

б) Ті самі речення, але з такими змінами: «*We have two big cakes. They are birthday cakes. They are very tasty. They are on the blue and yellow plates.*

The plates are on the tables. There are flowers in the vases on these tables. The flowers are roses. They are nice».

в) Письмовий виклад свого тексту.

ДОДАТОК В9. ГРУПА ВПРАВ ЩОДО РОЗВИТКУ УМІНЬ ПОБУТОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Вправа 1.

Тип: передмовленнєва в монологічному мовленні.

Мета: навчити учнів викладати думки з різними опорами: а) з опорою на текст; б) з опорою на деталізуючі запитання; в) з опорою на деталізуючі слова та словосполучення.

Інструкція: читайте кожне слово про себе та продукуйте відповідно до його змісту речення, запишіть отриману інформацію та подайте її класу.

Text

Olga is a smart girl. Olga is in her kitchen. Olga is going to [ˈgəʊɪŋ tu] press her skirt, shirt, dress, scarf and ribbon. Her things are not dirty. They are clean [kli:n]. Olga is a pupil [ˈpju:pl]. The girl is little. Olga is not in the second form. Olga is in the first form. And Olga's sister, Lina, is elder. Lina is in the third form. Lina is a good pupil. Lina can help Olga to do lessons. She can help her to paint a birch. Her hobby is to paint trees and pets.

Деталізуючі запитання до тексту

1) Who is a smart girl?	5) What form is Olga in?
2) Where is Olga?	6) Who is elder in the family?
3) What is Olga going to do?	7) What form is Lina in?
4) What things is Olga going to press?	8) What can Lina help Olga to do?

Деталізуючі слова та словосполучення: a smart girl, a kitchen, to press, clean things, a pupil, the first form, elder sister, the third form, help to paint.

Вправа 2.

Тип: мовленнєва в монологічному мовленні.

Мета: навчити учнів викладати свої думки відповідно до спонтанних побутових ситуацій.

Інструкція: уяви собі, що ти черговий по їдальні. Опиши свої дії, щоб підготувати столи до обіду дітей.

Наведемо приклад відповіді: *I am on duty today. I am in the canteen. I am laying the tables for dinner. I am taking clean plates and cups and putting them*

on the tables. The first plate, the second plate, the third plate... I am taking glasses and forks and putting them on the tables. There are eggs, apples, plums and cherries on the plates. And these are the cakes. I am putting them on the tables too. The cakes are big and tasty. The children are happy. They like dinner. They say «Thank you».

Група вправ з розвитку умінь предметного спілкування.

Вправа 1.

Тип: передмовленнєва в монологічному мовленні.

Мета: навчити учнів викладати думки з різними опорами: а) з опорою на текст; б) з опорою на деталізуючі запитання; в) з опорою на деталізуючі слова та словосполучення.

Інструкція: читайте кожне слово про себе та продукуйте відповідно до його змісту речення, запишіть отриману інформацію та подайте її класу.

Text

Good morning, children. Today you are going to paint flowers. Paint them multicolored. Paint long thick red lines, paint short thin grey lines, paint wavy blue lines and join them in a flower. The flower has an interesting shape. You can color the flower in orange, red, blue and gold. This flower is not large, it is little. This flower is not an artwork because [bi'kɔ:z] you are not artists. You only start to paint. But the works are good. I like them. They are nice.

Деталізуючі запитання до тексту

1) What are they going to paint today?	5) What size is the flower?
2) What lines are they painting?	6) What can they do?
3) What colors are the lines?	7) What can they paint?
4) What thing are they painting?	8) What can they color?

Деталізуючі слова і словосполучення: *to paint lines, multicolored lines, flowers, interesting shape, color, artwork, artists.*

Вправа 2.

Тип: мовленнєва в монологічному мовленні.

Мета: навчити учнів викладати свої думки відповідно до спонтанно виникаючих ситуацій предметного спілкування.

Інструкція: учитель образотворчої діяльності (малювання) перевіряє виконання домашнього завдання та виявляється, що один учень не намалював квітку в орнаменті. Уявіть себе в ролі учителя, підійдіть до цього учня та поговоріть з ним.

Наведемо приклад відповіді: Вова, where is your flower? I can explain to you how to do it. Divide your paper in 4 parts, take a ruler and do it. Now draw straight lines in the form of a triangle ['træɪæŋg(ə)l] on the right and on the left of each line. Join the tops of all these triangles. It's an ornament. Take red, blue, green felt-tips and color each triangle. Paint a flower in each traintgle. Do it and then show your work to me.

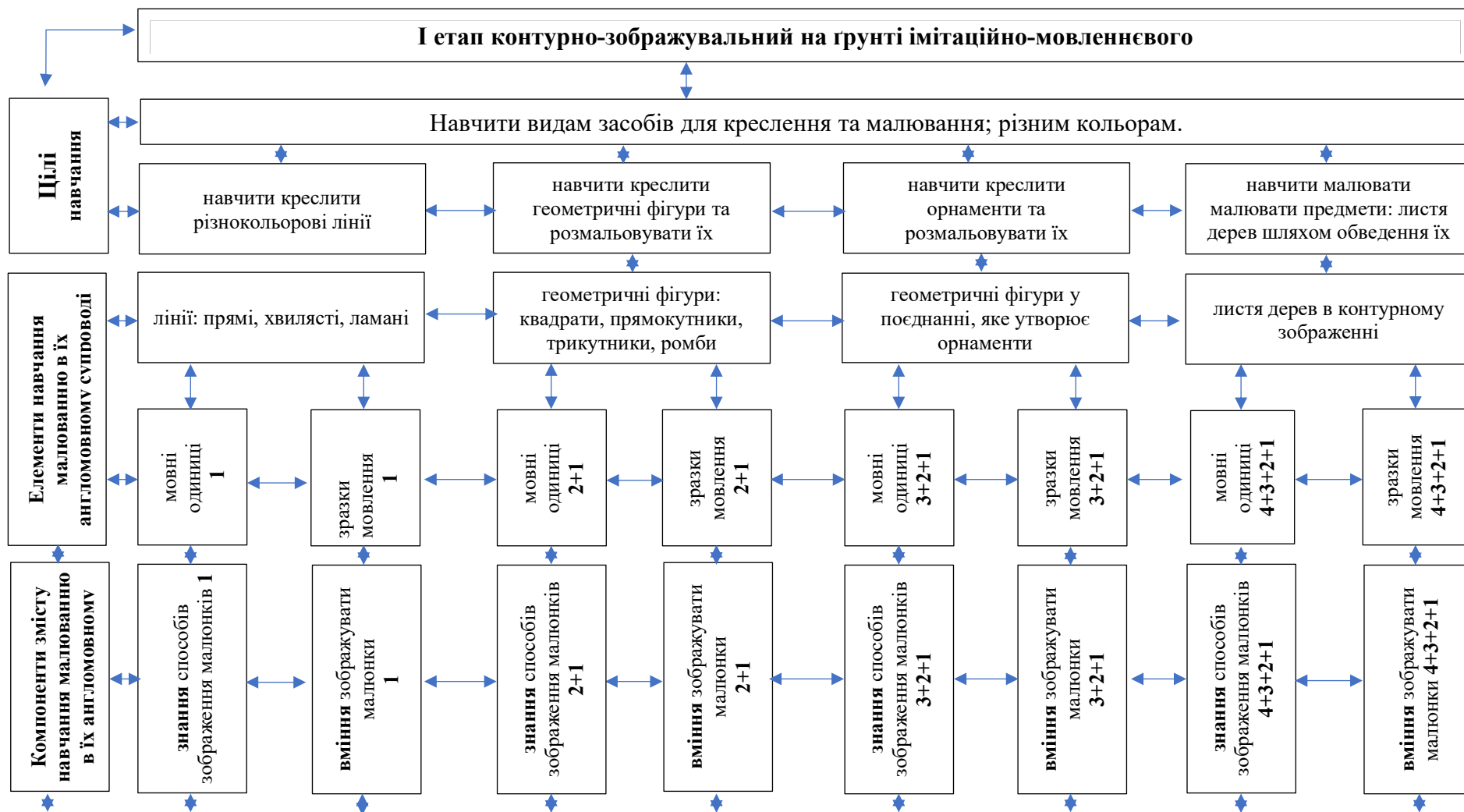
ДОДАТОК В10. ТИПИ ВПРАВ НА ЛІНГВОПОНЯТІЙНОМУ, ПРЕДМЕТНО-МОВЛЕННЄВОМУ ТА ПРОФЕСІЙНО-ДІЯЛЬНІСНОМУ ЕТАПАХ

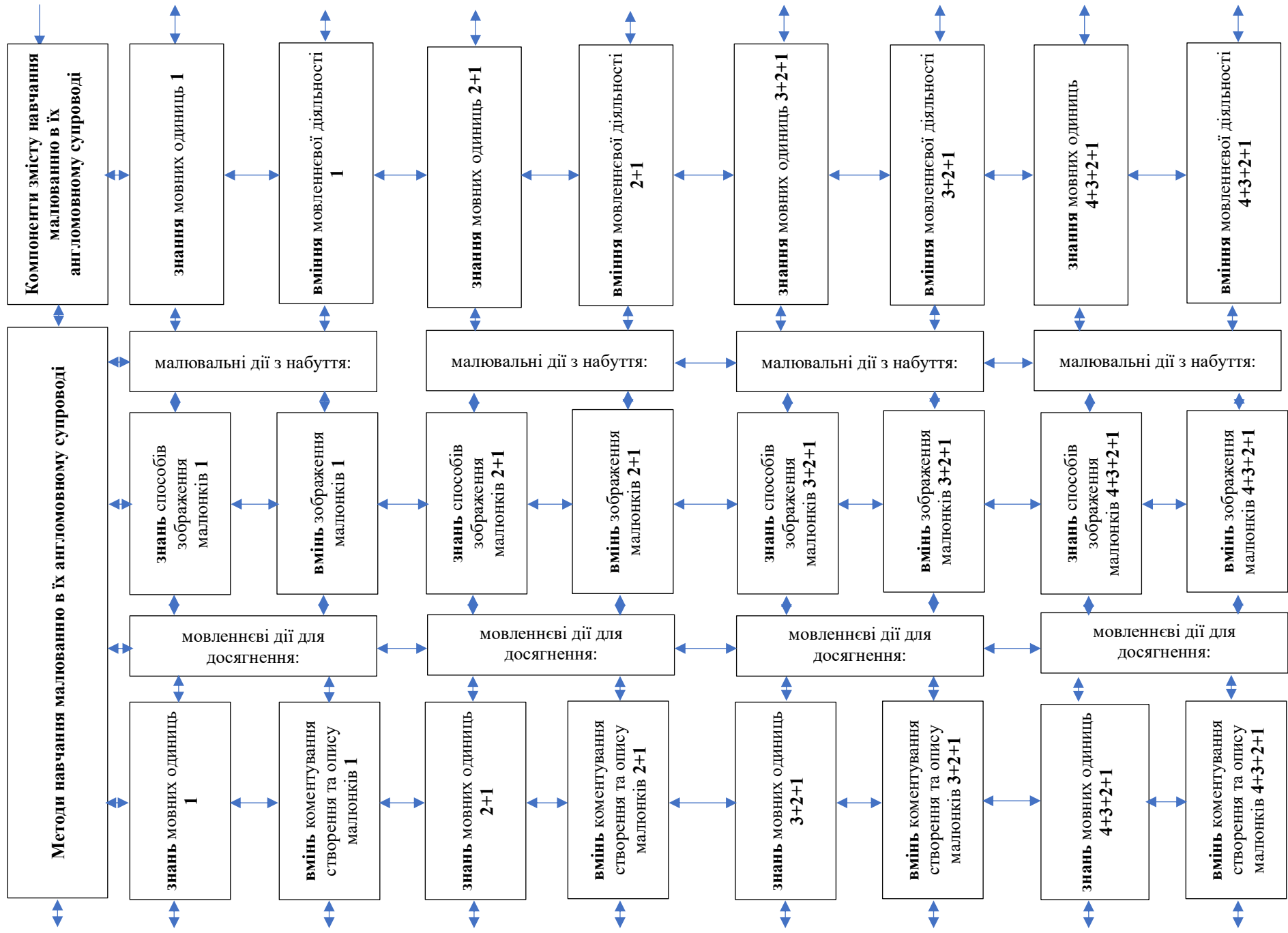
Етап	Тип вправи	Назва гри (варіанти)	Суть дії	Приклад завдання
Лінгвопонятійний	Презентаційно-семантизаційні	Блискавичне відкриття сенсу / Розшифруй код сенсу	Розгадує значення слів через підказки	Загадане слово: <i>migration</i> . Поясніть за 3 підказками.
Лінгвопонятійний	Лінгвомовленнєві	Конструктор мовлення / Прокачай фрази	Створює фрази зі слів	Із слів скласти якомога більше речень за 3 хвилини.
Лінгвопонятійний	Мовленнєво-репродуктивні	Відлуння мови / Лінгвоклонування	Повторює почуте із варіаціями	Перефразувати фразу зі збереженням змісту.
Лінгвопонятійний	Презентаційно-пояснювальні	Карта пояснень	Пояснює своїми словами	Пояснити слово <i>ecosystem</i> як для дитини.
Лінгвопонятійний	Рецептивно-мнемічні	Суперпам'ять	Запам'ятовує через ігри	Запам'ятати 15 слів за хвилину й відтворити.
Лінгвопонятійний	Рецептивно-репродуктивні	Слухай і вистріли	Відтворює почуте	Прослухати аудіо і записати ключові слова.
Лінгвопонятійний	Лінгвозмістові	Полювання за змістом	Вилловлює сенс	Сформулювати головну ідею у 10 словах.
Лінгвопонятійний	Рецептивно-пізнавальні	Мовний детектив	Пошук фактів	Знайти факти в тексті та розташувати їх хронологічно.
Лінгвопонятійний	Наочно-презентаційні	Побачити – перемогти	Описує побачене	Описати картинку без очевидних назв предметів.
Лінгвопонятійний	Контрольно-рецептивні	Тест-битва	Швидкий контроль	Пройти тест із 10 питань за 5 хвилин.
Предметно-мовленнєвий	Рецептивно-пізнавальні	Агент розвідки знань / Квест шукача сенсу	Пошук інформації у тексті	Знайти приклади змін клімату у тексті.
Предметно-мовленнєвий	Наочно-презентаційні	Очима до істини / Візуальний штурм	Описує візуальні образи	Створити сюжет за картинкою.

Етап	Тип вправи	Назва гри (варіанти)	Суть дії	Приклад завдання
Предметно-мовленнєвий	Предметно-репродуктивні	Клонування предметів	Опис предметів	Описати предмет так, щоб слухач здогадався, що це.
Предметно-мовленнєвий	Предметно-продуктивні	Твори нові світи	Вигадує нові об'єкти	Придумати і описати новий пристрій.
Предметно-мовленнєвий	Дискусійні	Битва думок / Дебатний ринг	Аргументує думку	Дебати: роботи замінять учителів – за чи проти?
Предметно-мовленнєвий	Рефлексивно-творчі	Інсайт-будівельник	Творить нові історії	Написати історію на тему "Моє слово змінило світ".
Предметно-мовленнєвий	Предметно-презентаційні	Флешмоб ідей	Презентує ідеї	Підготувати міні-презентацію стартапу.
Професійно-діяльнісний	Організаційно-підготовчі	Бойова розвідка	Планує дії	Скласти план підготовки виставки "Мова і мистецтво".
Професійно-діяльнісний	Організаційно-практичні	Місія в дії	Виконує план	Створити блог-платформу на тему освіти.
Професійно-діяльнісний	Предметно-образотворчі	Малюй словами	Описує твір мистецтва	Описати картину мовою без прямої згадки назви.
Професійно-діяльнісний	Творчо-образотворчі	Майстерня уяви	Створює креативні тексти	Написати сценарій короткометражного фільму про слова.
Професійно-діяльнісний	Презентаційні (професійні)	Показ великої ідеї	Публічна презентація	Провести презентацію на тему "Моя майбутня професія".
Професійно-діяльнісний	Дискусійні (професійні)	Мовна арена	Професійні дебати	Дебати: соціальні мережі – благо чи загроза?
Професійно-діяльнісний	Предметно-систематизаційні	Склади пазл знань	Структурує знання	Створити ментальну карту "Професійні навички вчителя".
Професійно-діяльнісний	Рефлексивно-діяльні	Оціни свою місію	Рефлексує	Написати рефлексію про сильні сторони проекту.

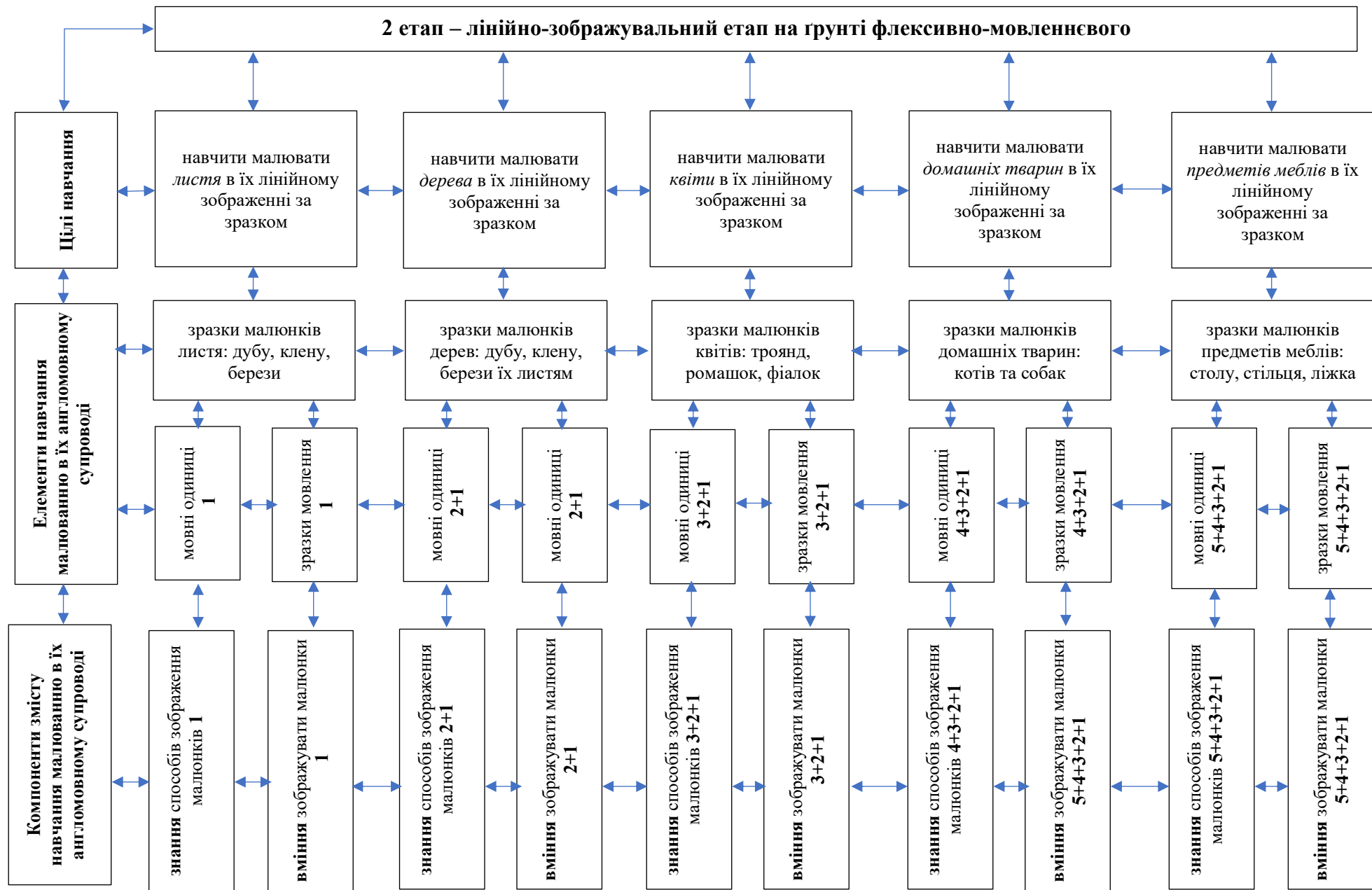
Етап	Тип вправи	Назва гри (варіанти)	Суть дії	Приклад завдання
Професійно-діяльнісний	Контрольно-оціночні	Тест драйв умінь	Підсумковий контроль	Пройти фінальний тест і написати самоаналіз.

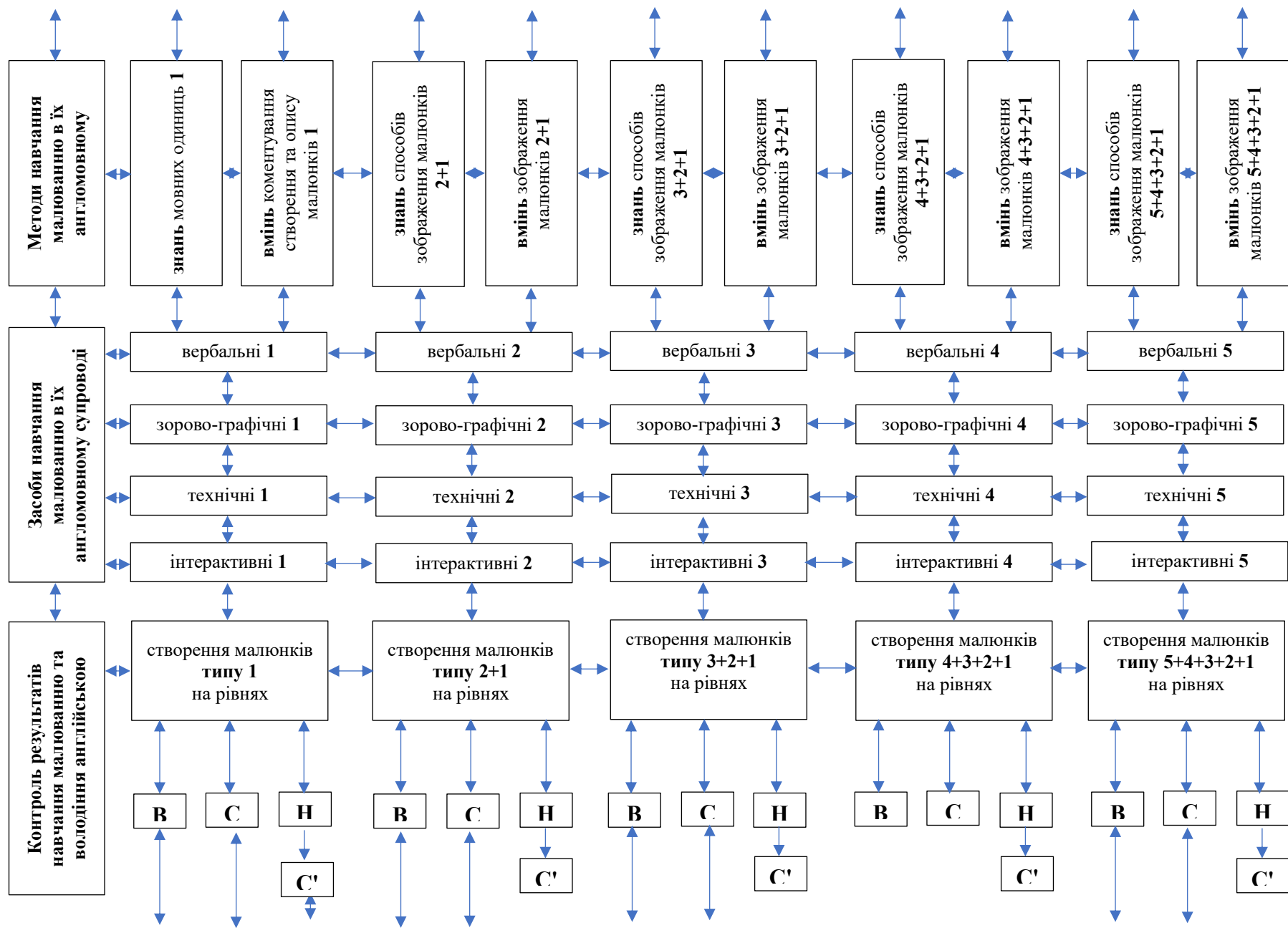
ДОДАТОК В11. ЛІНГВОДИДАКТИЧНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

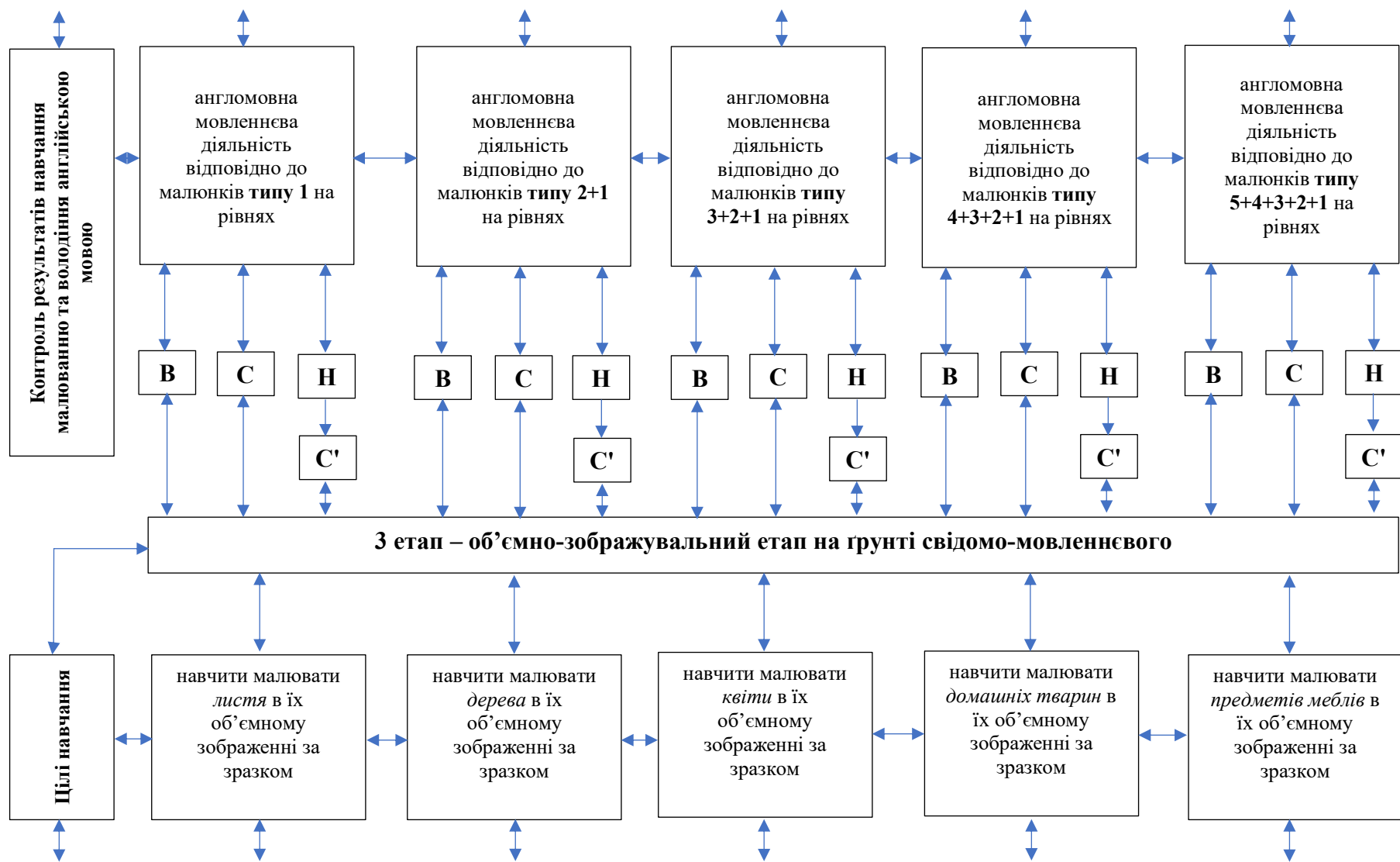

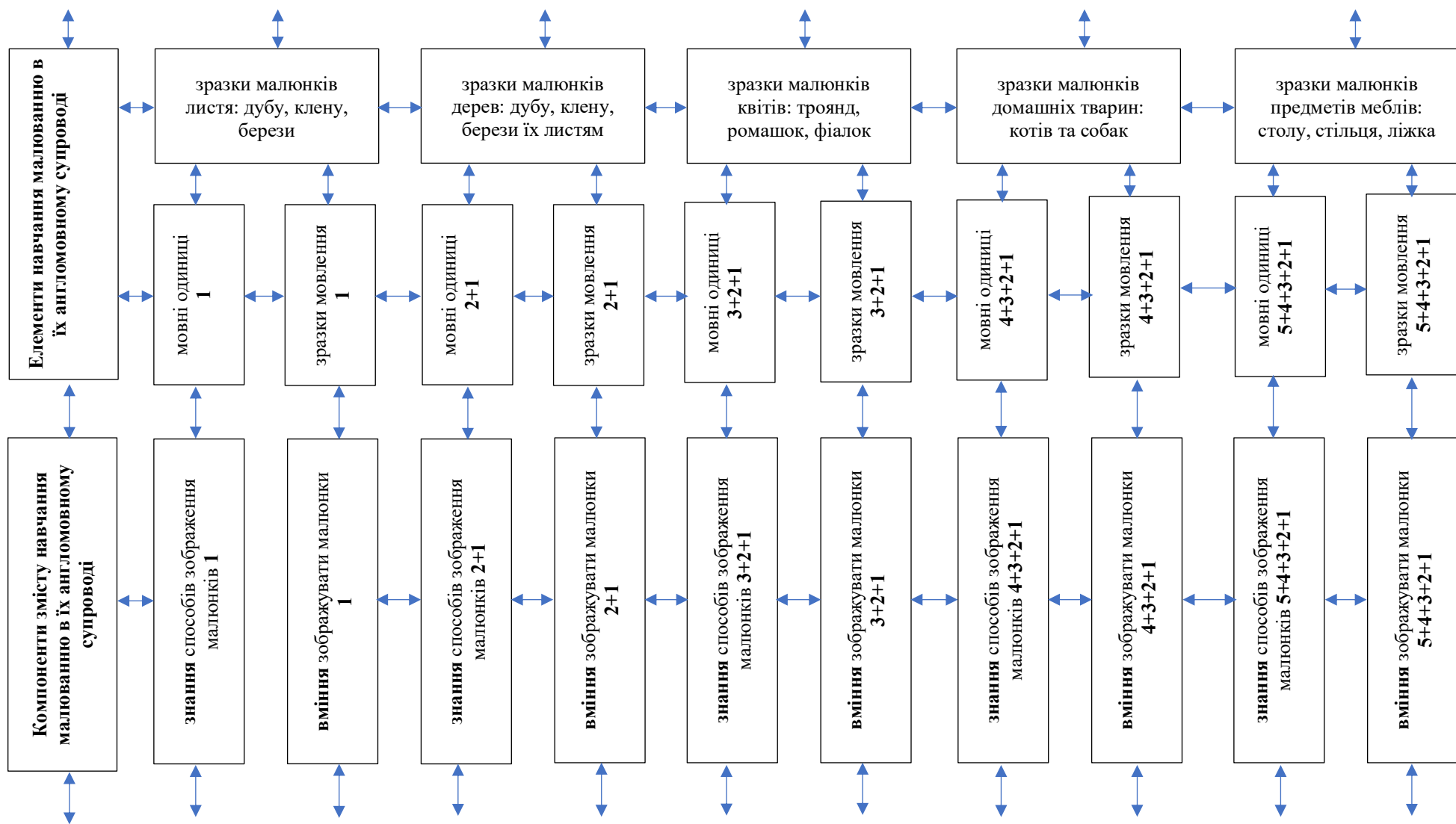

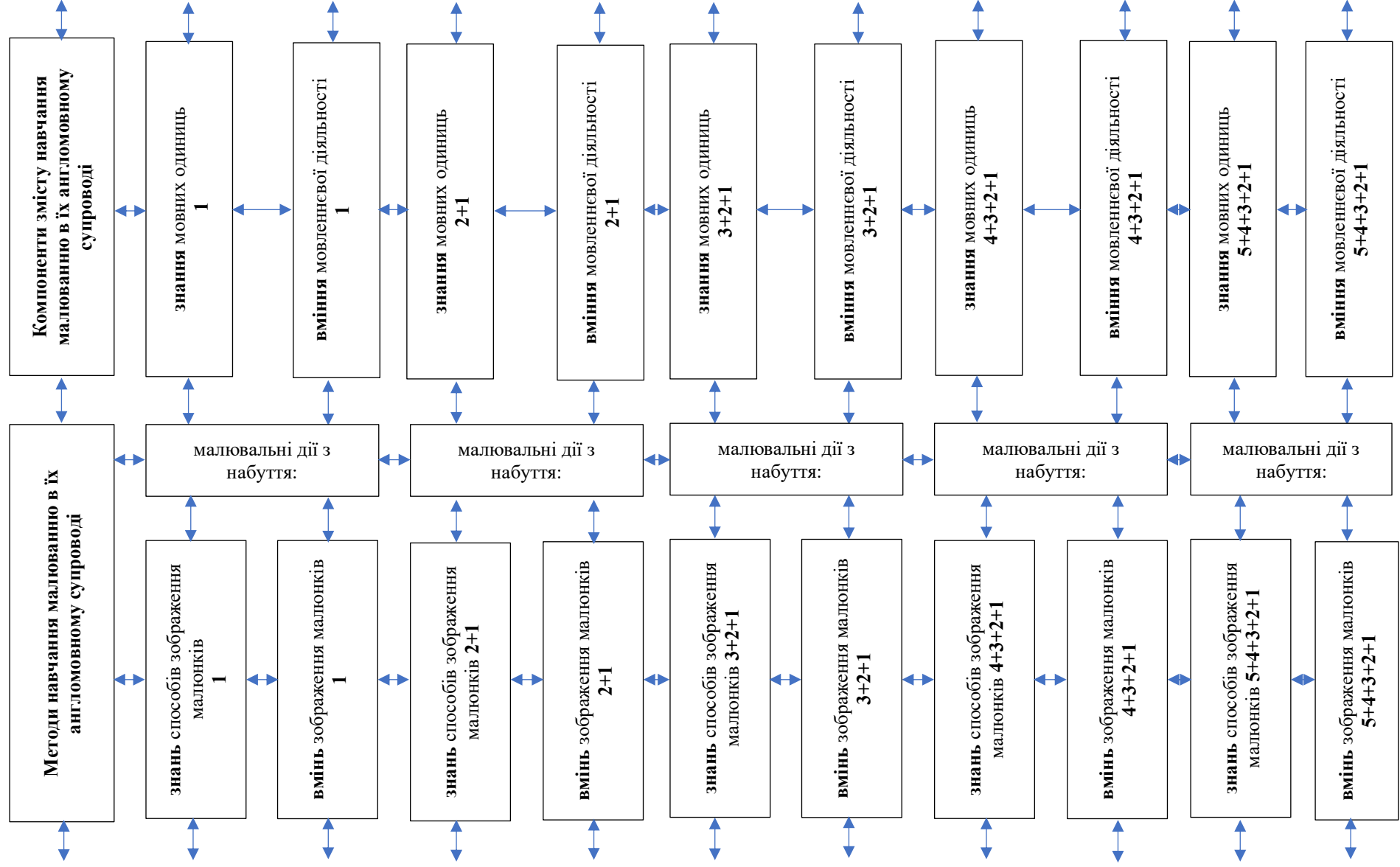

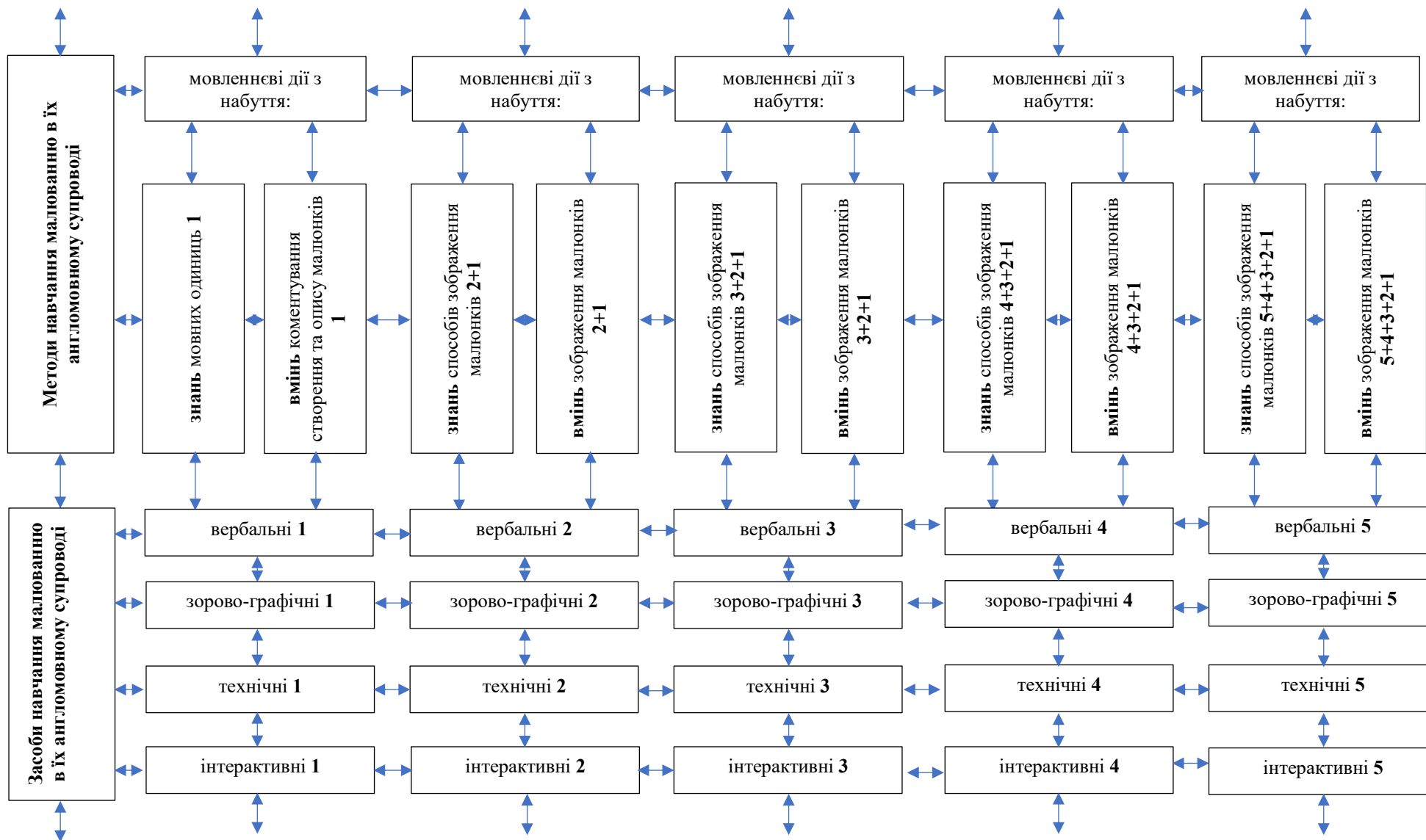

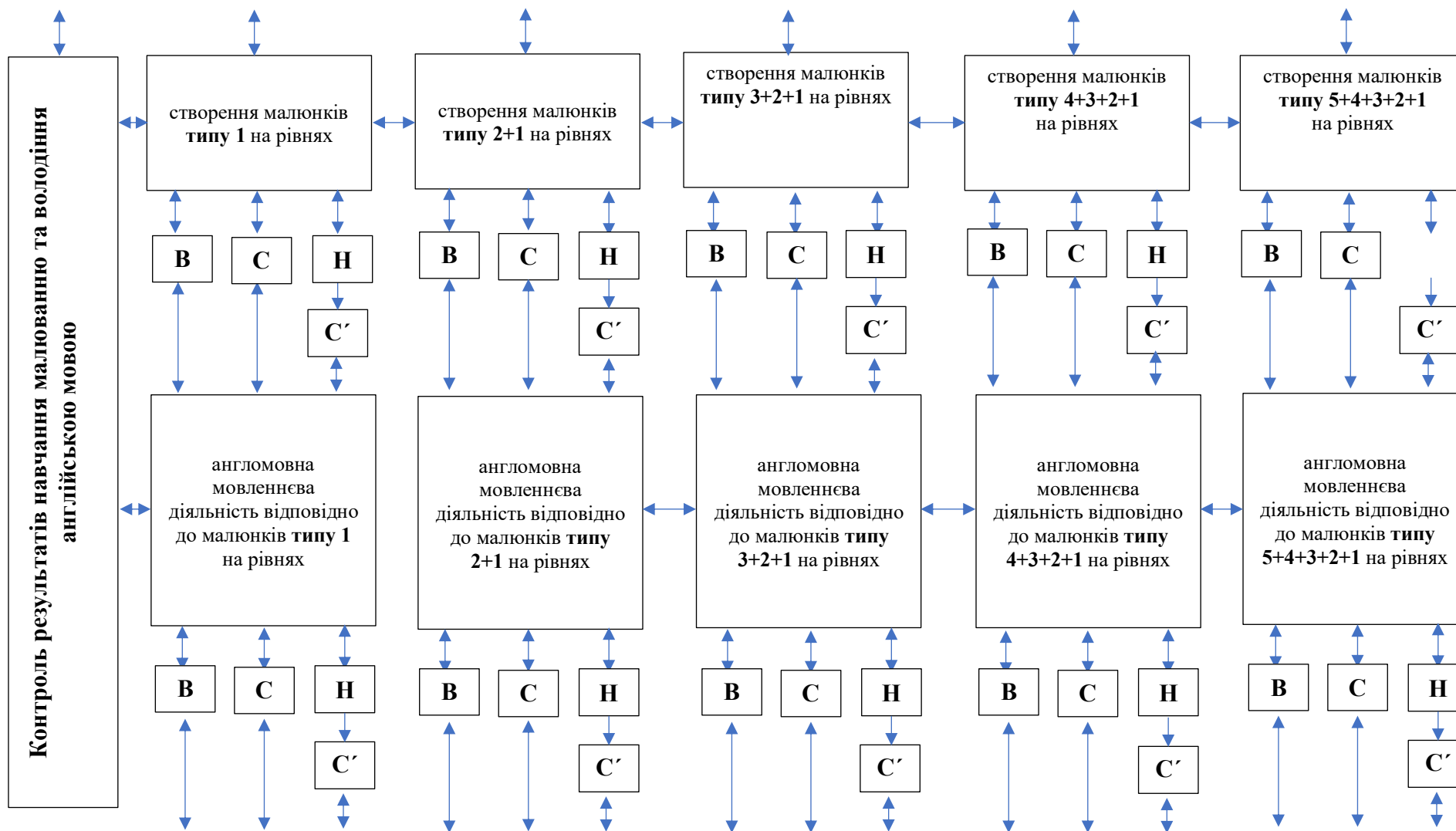

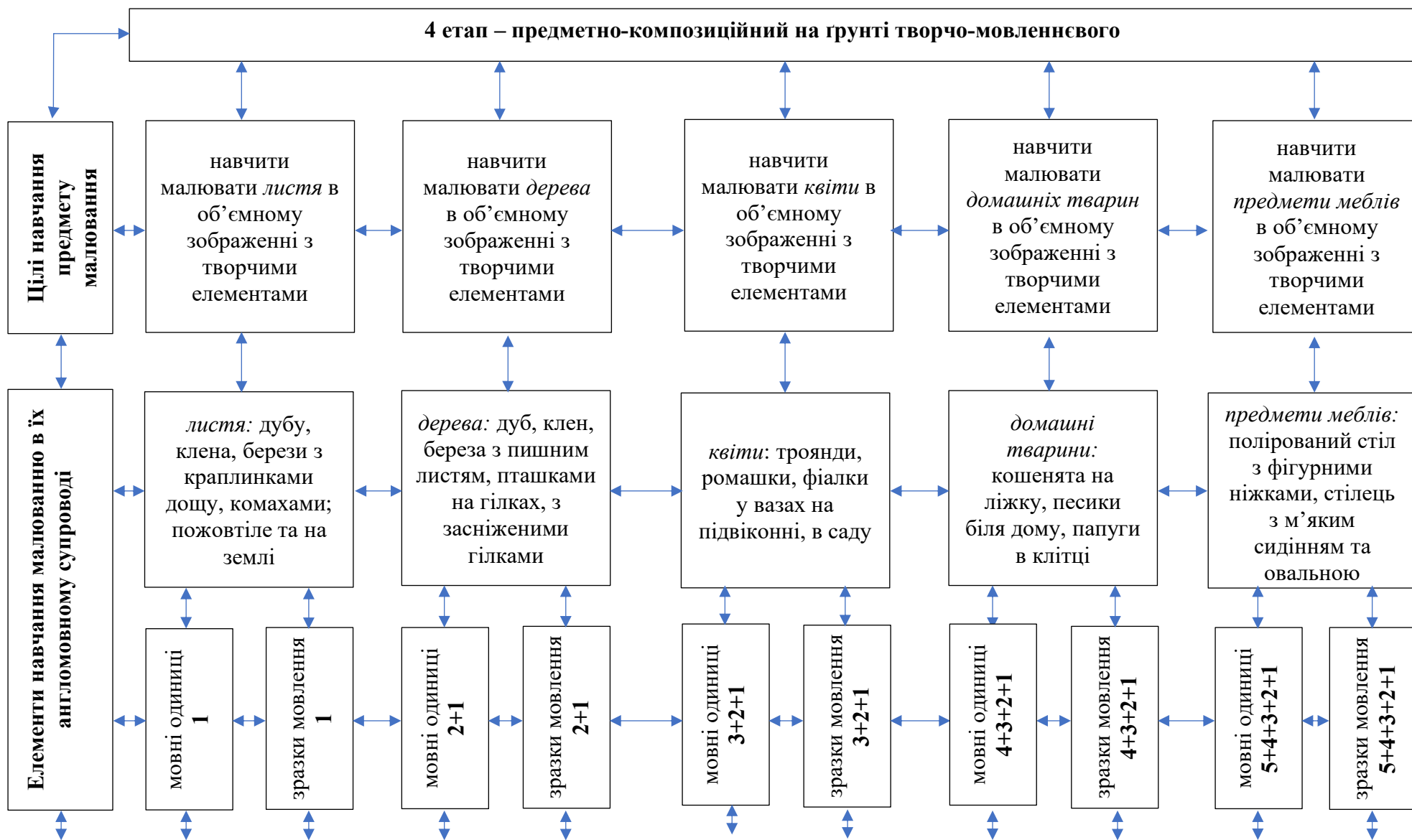

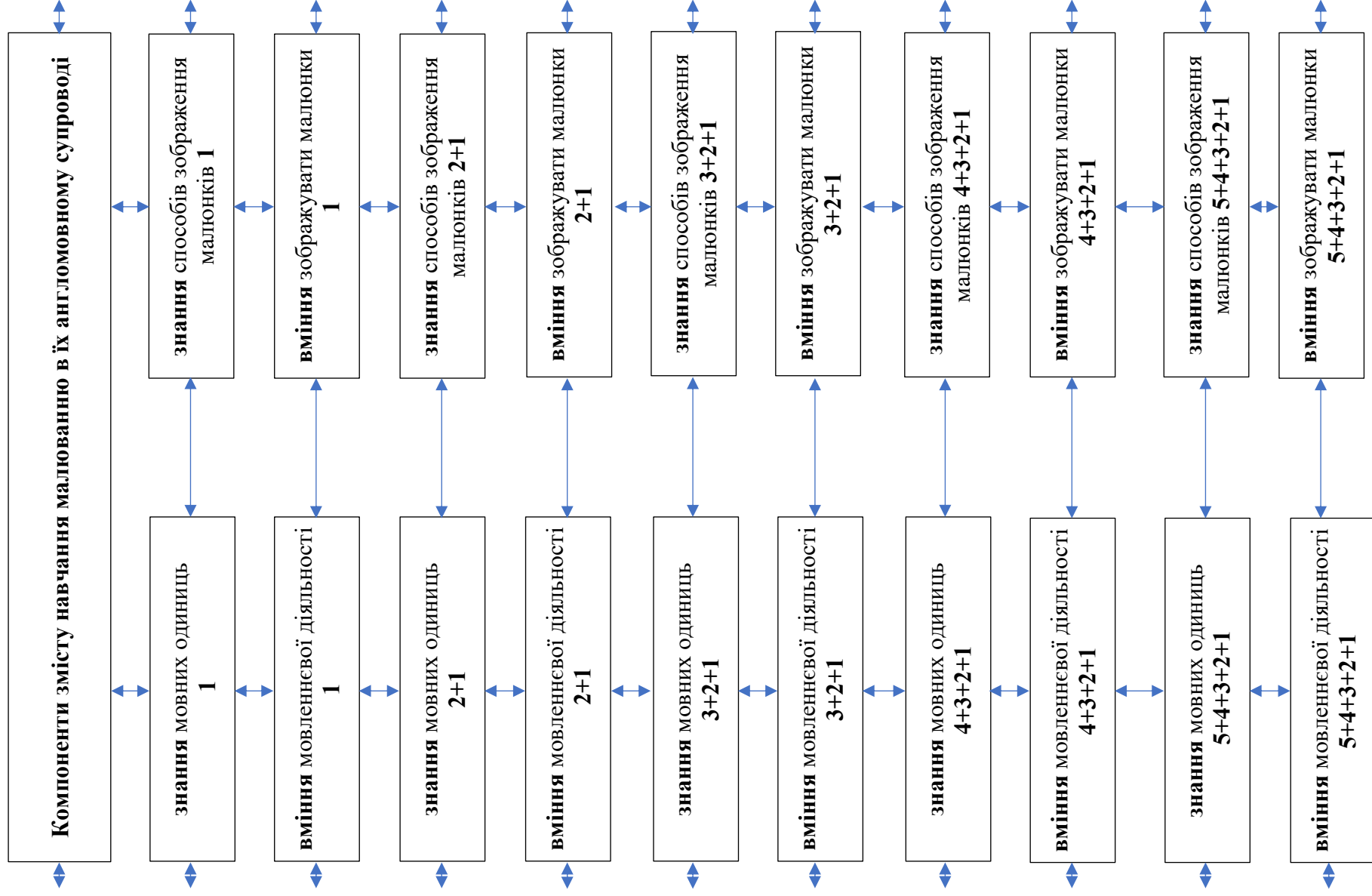

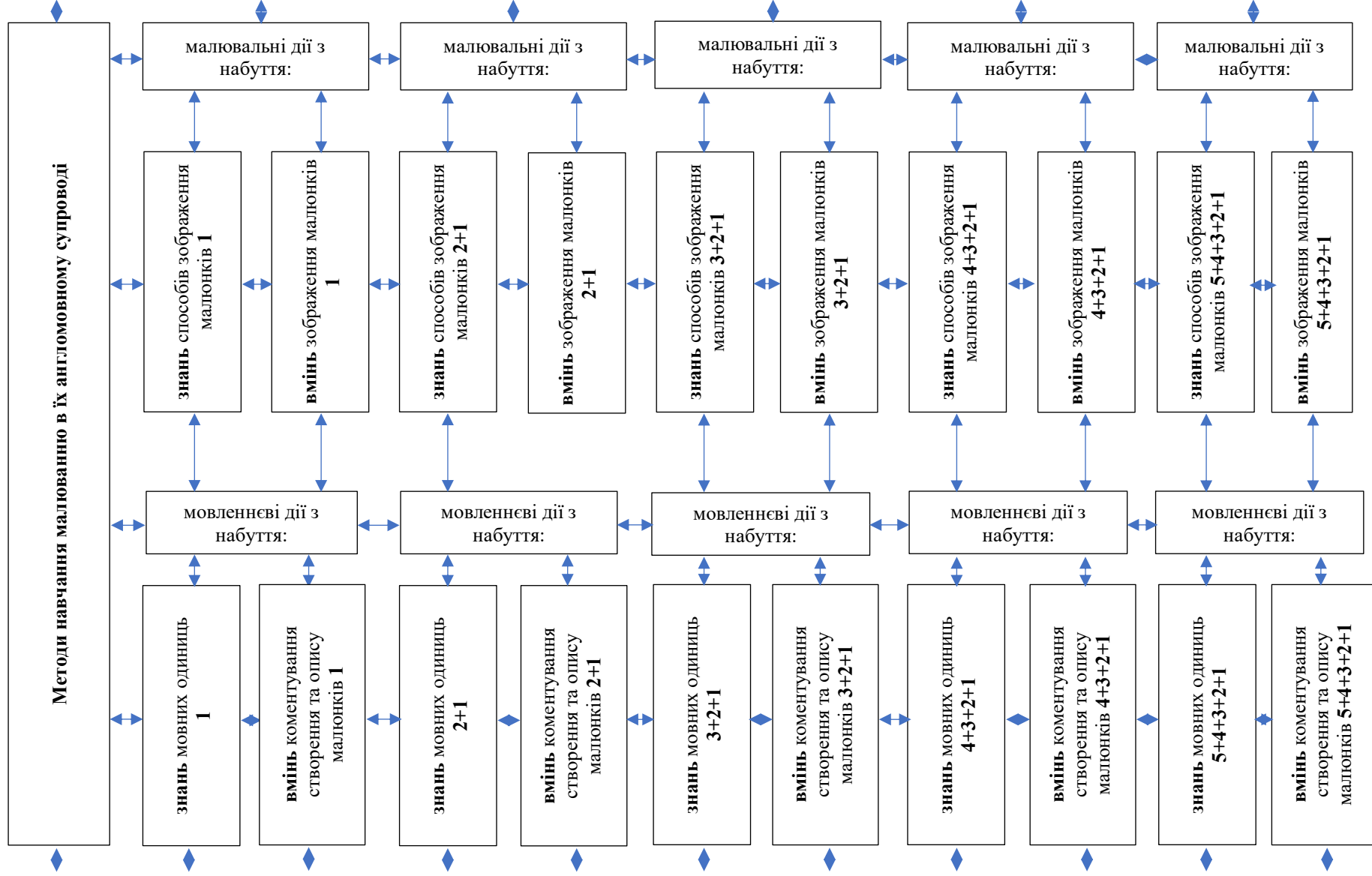

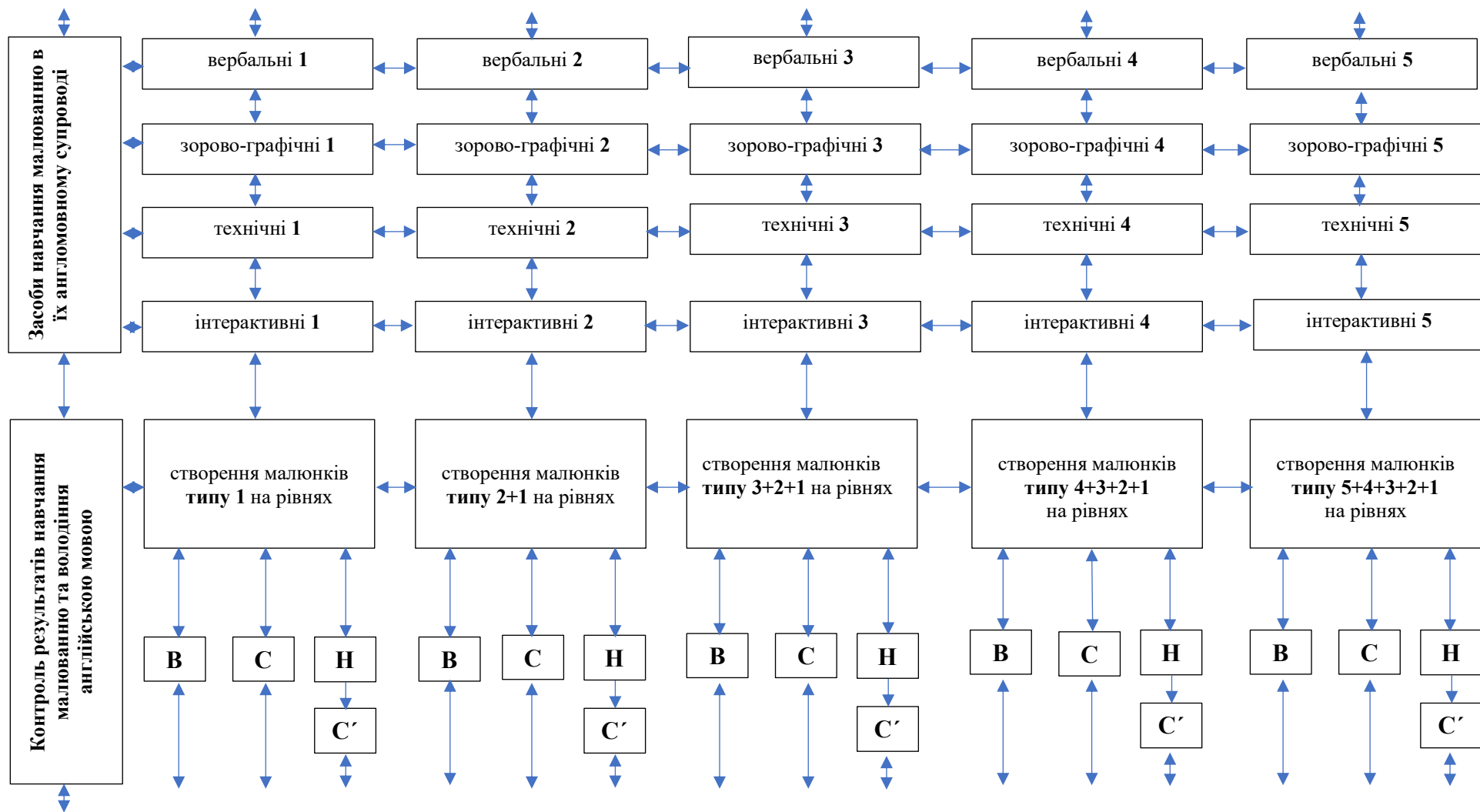

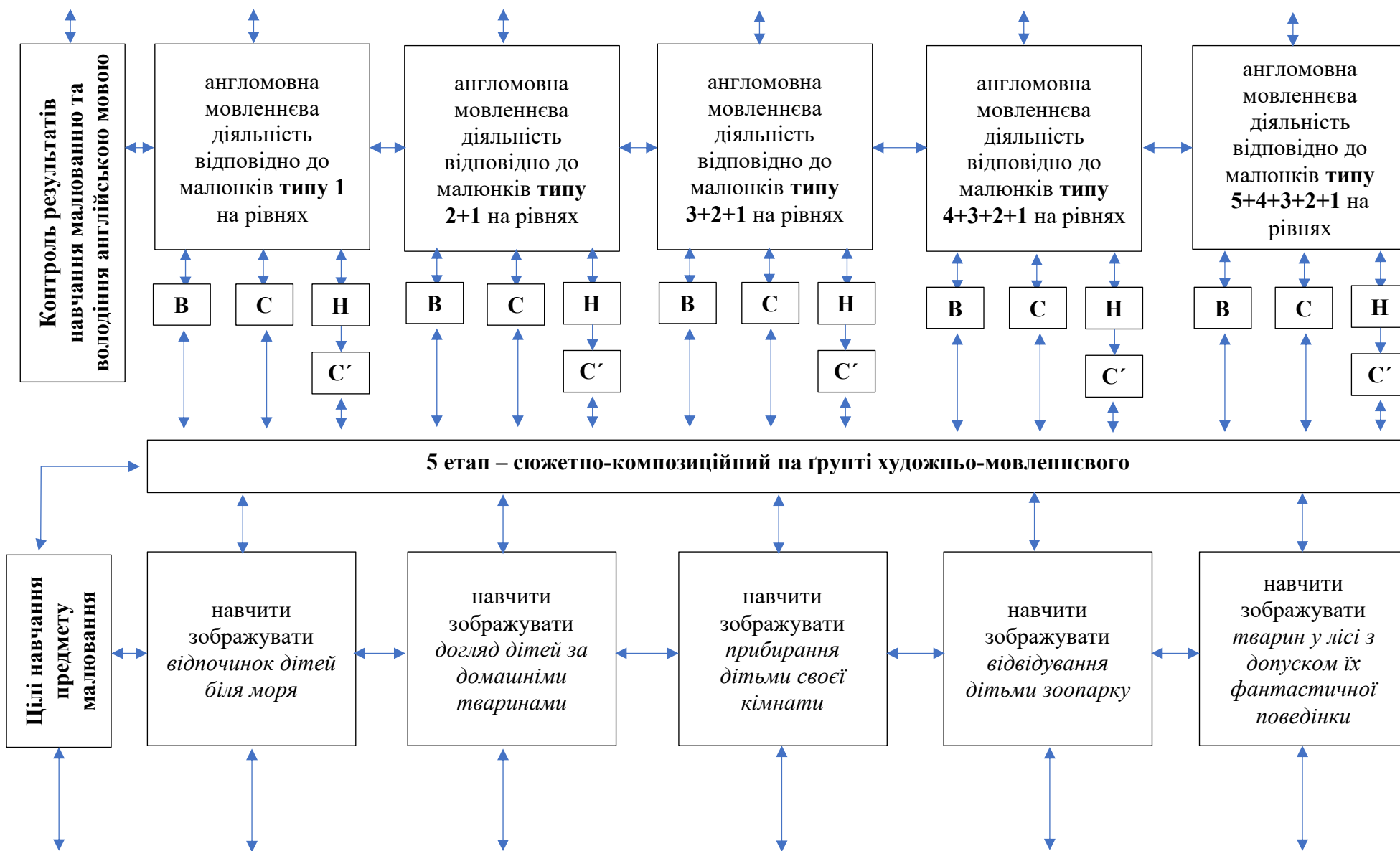

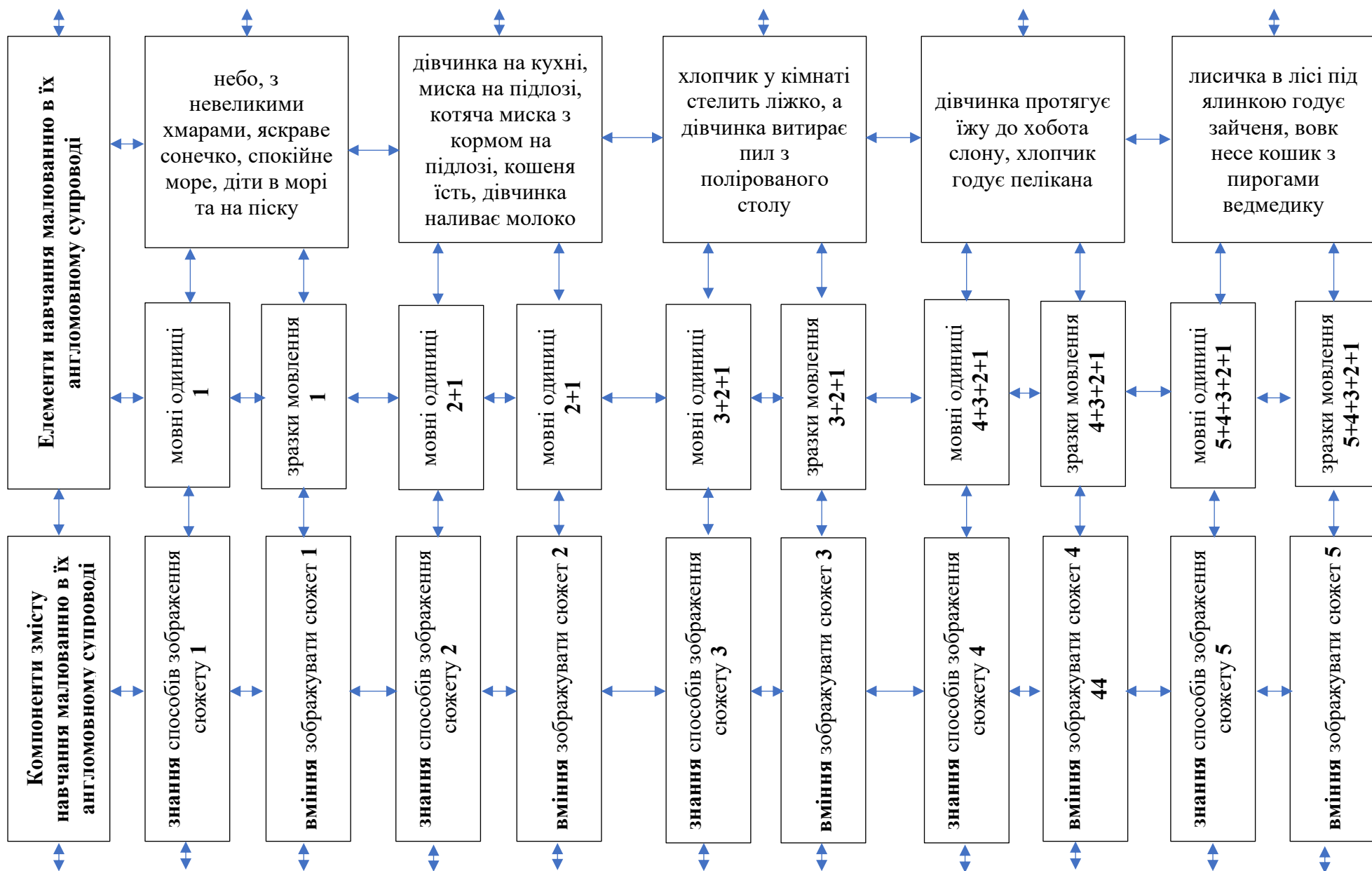

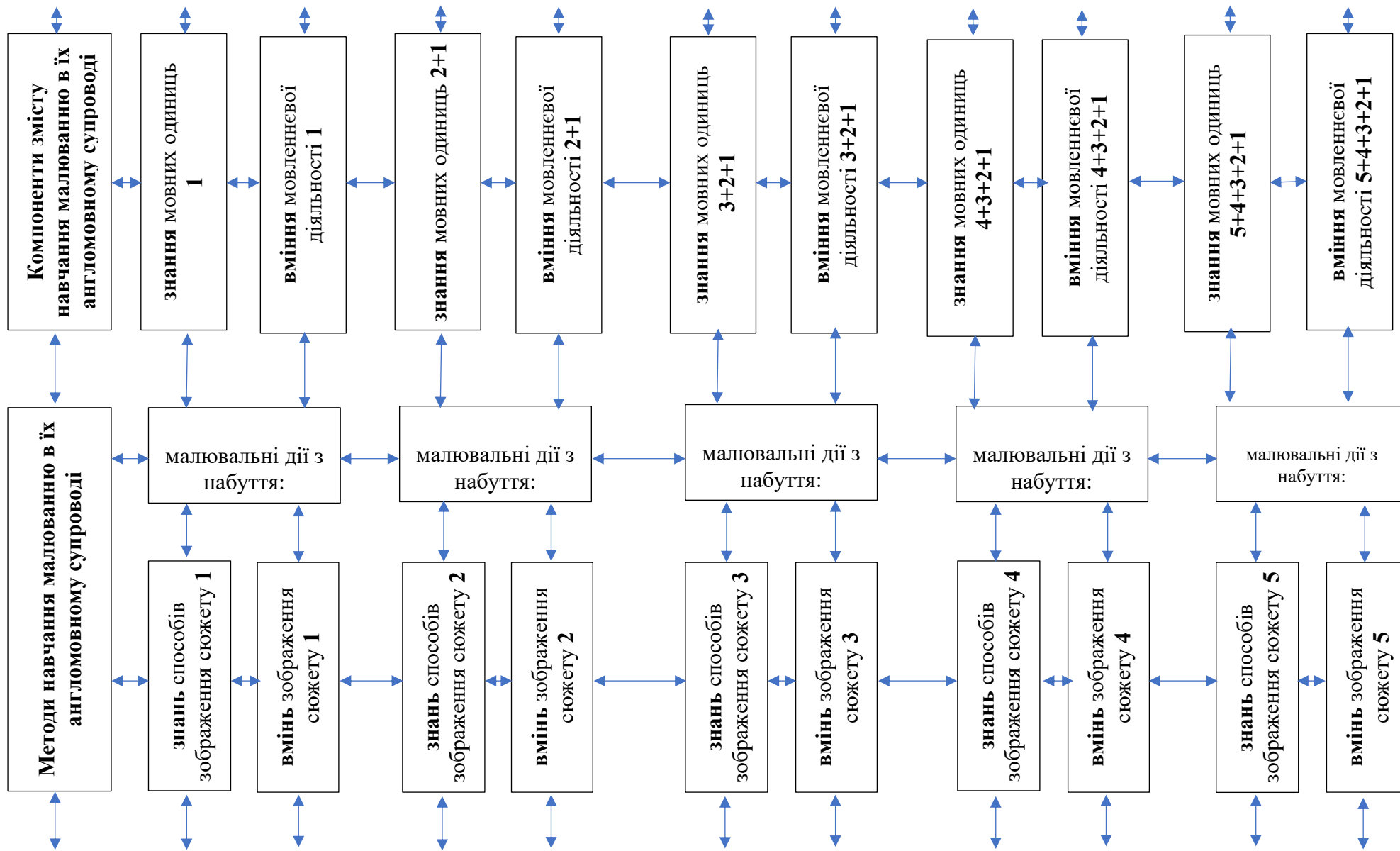

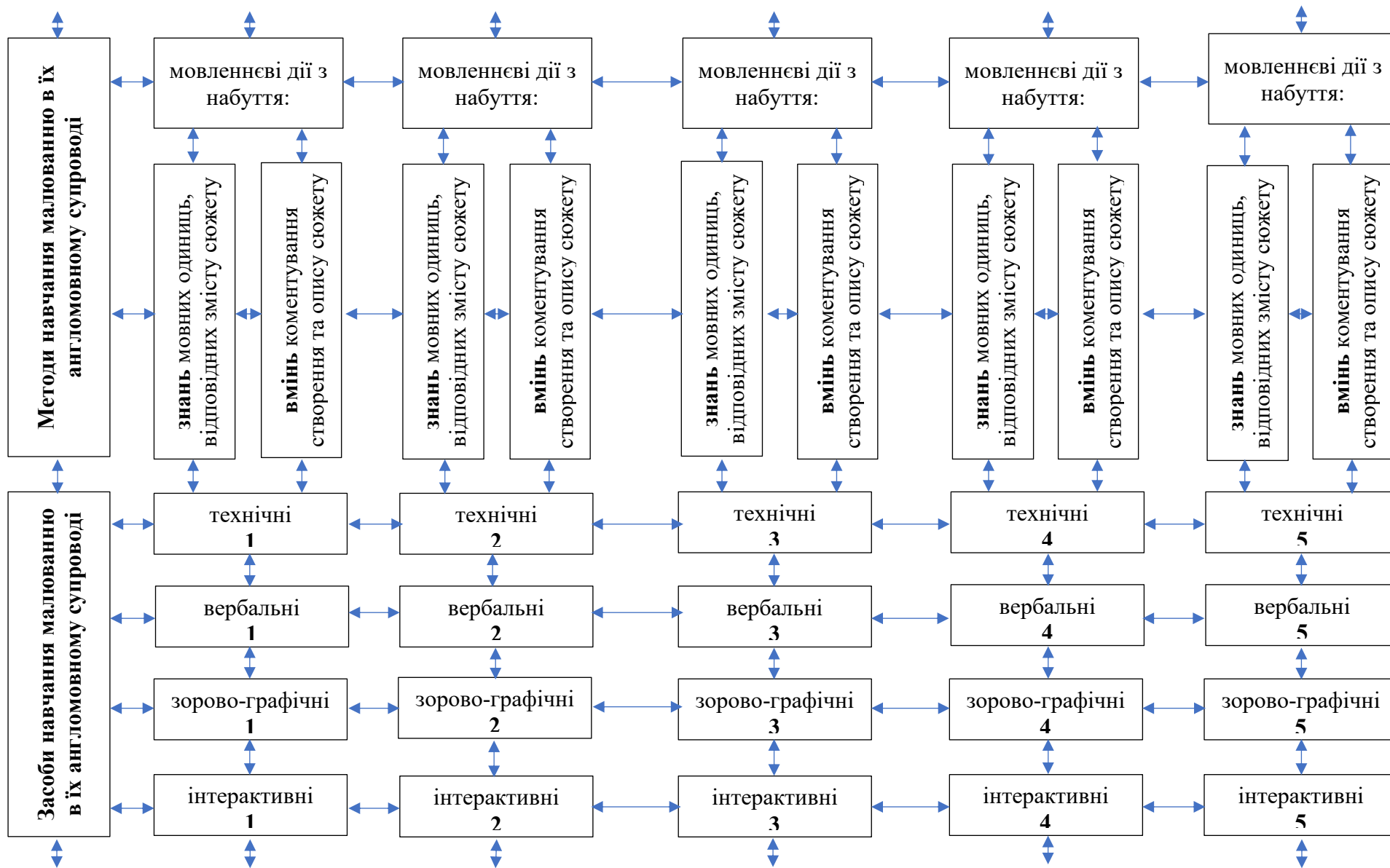

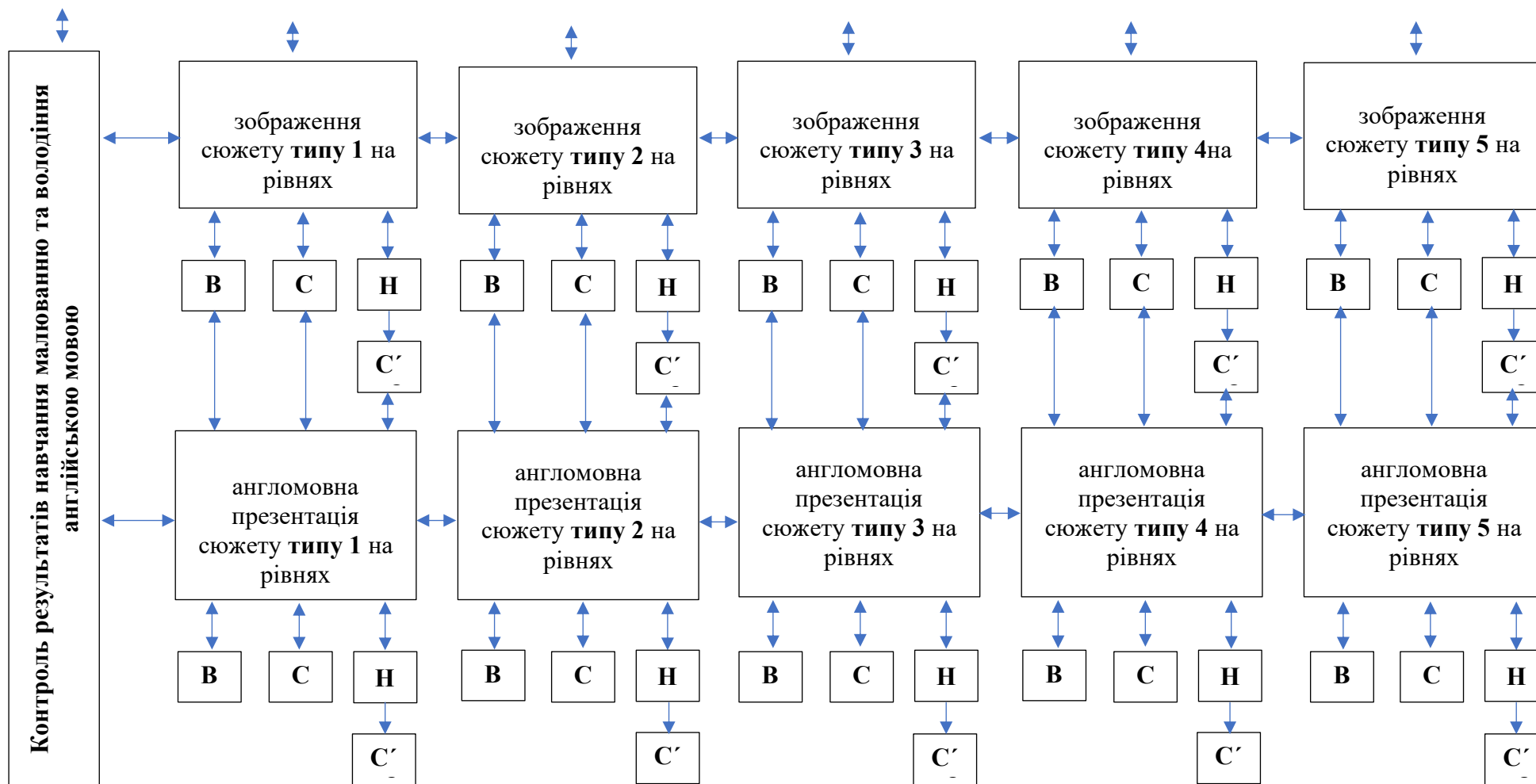

**ДОДАТОК Г. ЗМІСТОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ НАПОВНЕННЯ
ПРОЦЕСУ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(МАЛЮВАННЯ) ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**ДОДАТОК Г1. НАВЧАННЯ ЗОБРАЖЕННЯ ДУБА
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ**

– Children, today we are drawing a tree. Take your albums, pencils, stencils, rulers and compasses and put them on the desks. Look at the blackboard. I am showing how to paint a tree. Open the albums and repeat actions after me.

1 step. *Let's start with a **wavy, curved line** at the top of your paper. This will be the central vein of the oak leaf. The top of the leaf will be tilted to the right.*

Деталізуючі запитання:

1) What are we drawing today?	5) What part of the leaf is the wavy, curved line?
2) Are we drawing a flower or a tree leaf?	6) What are you drawing on?
3) Which line are we drawing?	7) Are you using a compass or a ruler to draw the ovals?
4) Where is the wavy, curved lime on the paper?	8) What are you painting with?

2 step. *We continue learning how to draw an oak leaf. Now, it's time to add some branches (or lobes) to our central vein. These are the signature features of an oak leaf. Use your pencil to draw short, curved lines branching out from the central vein on both sides. Look at the blackboard how I am drawing. And you are drawing the in your albums.*

Деталізуючі запитання:

1) What leaf are we drawing?	5) What tool are we using to draw the branches?
2) Which lines are we drawing?	6) What are you painting with: pencils or felt-tip pens?
3) What part of the leaf are they?	7) What lines are you drawing?
4) How will our lines look?	8) Where are you painting: on the blackboard or in the albums?

3 step. *We continue drawing an oak leaf. Now that we have the central vein and branches sketched, it's time to create the distinctive lobes of the oak leaf. Take a look at your central vein and branches. Imagine each branch reaching outwards and then curving slightly inwards at the tip. Use your pencil to carefully draw **curved lines** that follow this pattern. These lines will define the outer edges of the oak leaf lobes. Make sure the curves are smooth and not perfectly round. Oak leaf lobes have a natural, wavy look. Don't worry about making everything symmetrical! Oak leaves are a bit uneven, so your lobes can be different sizes and have slightly different curves.*

Деталізуючі запитання:

1) What are we drawing?	5) Are we using a ruler?
2) What are we drawing in the middle of our leaf?	6) What are we using: a compass or a stencil?
3) How does our oak leaf looks like?	7) Do the petals have the shape of an oval or a square?
4) What lines are you drawing?	8) How are you drawing the leaf bumpy?

4 step. *Our bumpy oak leaf is almost done! Now, let's add the stem that holds the mighty acorn (the oak tree's nut). Look at the bottom part of your central vein. Imagine a **double line** curving gently downwards from there. This double line will be the stem. Think about where the acorn would grow on the stem – closer to the bottom. Now, on either side of the stem (almost at the bottom), use*

*your pencil to draw two **short, straight lines**. These short lines are the **leaves** growing on the oak stem. They're much smaller and simpler than the big, bumpy leaf we've been drawing.*

Деталізуючі запитання:

1) What is the bumpy part of an oak leaf called?	5) What lines are you drawing on the stem?
2) How many lines make up the stem of an oak leaf?	6) How are you drawing the leaves?
3) Are you drawing straight or wavy lines?	7) What side are you drawing the leaves from?
4) What shape is the stem of an oak leaf?	8) Where do the leaves grow on an oak stem?

5 step. *Children, now we are coloring the oak leaf. Take the colored pencils. If you don't have pencils, take felt-tip pens. Paint the stem in green color. The lobes have a beautiful brown color. Use your favorite brown shade to color them in. We leave the space between the lobes empty. You can even add some light shading with your pencil there to make the leaf look more three-dimensional.*

Деталізуючі запитання:

1) What are you coloring?	5) What remains white in the picture?
2) What are you coloring with?	6) What are we painting in green color?
3) What color are you painting the stem of an oak leaf?	7) What color are you painting the lobes of the leaf?
4) What color are you painting the leaves?	8) What parts of an oak leaf are you coloring?

So, children, what have we got? – An oak leaf. It has central vein, bumpy lobes and a stem. Show me your drawings. Raise the drawings. Well done. You learned how to draw a leaf – an oak leaf. Do you like this leaf? – Yes, we like.

ДОДАТОК Г2. НАВЧАННЯ ЗОБРАЖЕННЮ ЛИСТОЧКА ДУБА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

– *Children, today we are drawing a leaf, an oak leaf. Take your albums, pencils, stencils, rulers and compasses and put them on the desks. Look at the blackboard. I am showing how to paint a leaf. Open the albums and repeat actions after me.*

1 step. *Start by drawing a long, curvy line for the tree trunk. It can be as wide or thin as you like. Remember, trees come in all shapes and sizes!*

Деталізуючі запитання:

1) What are we drawing today?	5) What part of the tree is this line?
2) Are we drawing a flower or a tree?	6) What are you drawing on?
3) Which line are we drawing?	7) Are you using a compass or a ruler to draw the line?
4) Is the line wide or not?	8) What are you painting with?

2 step. *We continue learning how to draw a tree. Now, it's time to add some branches that grow out from the sides of the tree trunk. Take your pencil and draw several slanted lines coming off the trunk at different angles.*

Trees don't grow perfectly symmetrical branches. Some branches might be longer, some shorter, and some might even curve more than others.

Деталізуючі запитання:

1) What part of the tree are we drawing?	5) What tool are we using to draw the branches?
2) Which lines are we drawing?	6) Are all branches the same?
3) What part of the tree are they?	7) What lines are you drawing?
4) How will our lines look like?	8) Where are you painting: on the blackboard or in the albums?

3 step. *We continue drawing tree. Use your pencil to lightly draw small ovals along the branches. These ovals will be the base shapes for our leaves.*

Don't worry about making them perfect circles – some can be a bit rounder, and some can be slightly elongated

Деталізуючі запитання:

1) What do we have on our tree drawing so far?	5) What lines are you drawing on the stem?
2) Are we drawing small or big ovals?	6) Are you drawing the leaves with pencil or with the felt-tip pens?
3) Are you drawing a line or an oval?	7) What do leaves grow on in a tree?
4) What shape are the leaves?	8) Where do the leaves grow on an oak stem?

4 step. *Our tree is almost done! Look at those ovals we drew on the branches. Remember, they'll become the leaves. Now, let's add some detail to those ovals. Use short, curved lines coming off the edges of the ovals to create pointed tips or smooth, rounded edges, depending on the type of leaves you want.*

Деталізуючі запитання:

1) What do we have on our tree drawing so far?	5) Are our leaves round or oval?
2) Are we drawing long or short lines?	6) Are you drawing the lines with pencil or with the felt-tip pens?
3) What tool will we use?	7) Is your tree looking more leafy now?
4) Are the edges smooth and rounded?	

5 step. *Children, now we are coloring our picture. Take the colored pencils. If you don't have pencils, take felt-tip pens. Let's start with the ground. Use a nice green shade to color the ground around the trunk. Choose a brown shade you like and color the trunk. Use different shades of green to color the leaves. You can even add some yellow or orange leaves for a touch of variety, just like real trees in fall!*

Деталізуючі запитання:

- 1) What are you coloring?
- 2) What are you coloring with?
- 3) What color are you painting the **ground where the tree stands?**
- 4) What color are you painting the trunk of the tree?
- 5) Can we use different shades of green for the leaves?
- 6) What are we painting in green color?
- 7) What are we painting in brown color?
- 8) Can we add some yellow or orange leaves?

So, children, what have we created? – A tree. It has a trunk, branches, and leaves. Show me your drawings. Raise your drawings. Well done. You've learned how to draw a tree. Do you like this leaf? – Yes, we do.

ДОДАТОК ГЗ. НАВЧАННЯ ЗОБРАЖЕННЯ КОТА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Children, today we are drawing a cat. Take your albums, pencils, rulers and compasses and put them on the desks. Look at the blackboard. I am showing how to paint a cat. Open the albums and repeat the actions after me».

Step 1. *We start to draw two intersecting circles for the body in the center of the paper and a circle for the cat's head over these two circles. Narrow the contour of the head down. The head of a girl-cat is longer than the boy's head. The head of a boy-cat is round. We are drawing a girl-cat. So, the head is a little longer. At the bottom, we are drawing two small circles. In the upper part of the body, we are drawing two more circles. These four circles are for the cat's paws. At the bottom, we are drawing one more smaller circle for the part of the tail.*

Деталізуючі запитання:

1) What are we drawing today?	5) What is the form of a girl-cat's head?
2) How many circles are we drawing?	6) What is the form of a boy-cat's head?
3) Where are we drawing two intersecting circles?	7) Are you drawing ovals or circles? What are you using to draw them?
4) Where are we drawing a circle for the cat's head?	8) What are you drawing at the bottom of the paper?

Step 2. *Children, we continue learning how to draw a cat. Take your pencils and draw the vertical lines of the cat's paws. Start them from the neck, then we remove unnecessary parts of the lines with a rubber. On each paw we are drawing three fingers, and if your cat is angry, we are drawing claws. Draw two lines for the tail and two triangles on the head for the ears. Look at the blackboard how I am drawing. And repeat my actions in your albums.*

Деталізуючі запитання:

1) What are you drawing?	5) What are you using?
2) Why are you drawing the vertical lines?	6) Are you painting with: pencils or felt-tip pens?

3) What are you removing with a rubber?	7) How many fingers are you drawing on each paw?
4) How are you drawing the cat's paws? What lines are you drawing?	8) What are you drawing on the paws if the cat is angry?

Step 3. *Children, we continue drawing the other parts of the cat. We are drawing the eyes. Draw two small ovals for eyes in the cat's face. Draw a small dot inside each eye. These are pupils. In the lower part of the cat's face, draw a nose in the form of a triangle, and from it, draw two curly lines. This is the cat's mouth. Take a ruler and draw two short straight lines to the right of the mouth and two lines to the left. These are whiskers».*

Деталізуючі запитання:

1) What parts are you drawing now?	5) What shape does the cat's nose have?
2) What figures are you drawing to get the eyes?	6) What lines are you drawing for the cat's mouth?
3) What figure are you drawing inside each eye? What is it?	7) How many lines are you drawing to the right of the mouth?
4) In what part of the face are you drawing the cat's nose?	8) Are you using a ruler or a compass to draw the straight lines?

Step 4. *Children, we are drawing the details. We add fluffiness to the cat. We are drawing short small lines on the cat's body, on the head, on the ears and on the paws. This is fur. You can use a ruler to draw the fur. If you want, you can add a bow or a ribbon around the cat's neck or a bowl of milk next to the cat».*

Деталізуючі запитання:

1) What are you drawing now?	5) Where are you drawing the lines?
2) What do you add to the cat?	6) What are you drawing with the lines?
3) Are you drawing straight or wavy lines?	7) What thing are you using to draw the cat's fur?
4) What lines are you drawing?	8) What can you add on the cat's neck?

Step 5. *Children, now we are coloring the cat. Take your colored pencils and color the cat in red, yellow, white, grey, brown or black colors. You can paint short and long stripes on the cat's body, head, paws and tail. You can use a ruler to draw the stripes. The stripes can be vertical and horizontal. The cat is ready. If the cat has a bow or a ribbon, color it too. If you want, you can add a bowl of milk at the cat».*

Деталізуючі запитання:

1) What are you coloring?	5) What stripes are you drawing?
2) What are you coloring with?	6) Where are we painting the stripes?
3) What color are you painting the cat's body?	7) What thing are you using to draw the stripes?
4) What color are you painting the cat's paws?	8) What parts of a cat are you coloring?

Now, children, the picture is ready. Raise the albums and show your pictures to me and then to each other. What do you see in the picture? You see a cute, nice cat. At our lessons you learned how to draw a cat. Do you like this cat? – Yes, we like it.

ДОДАТОК Г4. НАВЧАННЯ ЗОБРАЖЕННЯ ПРЕДМЕТІВ МЕБЛІВ (СТІЛ) АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

– *Children, today we're going to draw a table. Make sure you have your albums, pencils, rulers, and compasses ready on your desks. Look at the blackboard where I'll demonstrate how to draw a table. Open the albums and repeat the actions after me.*

Step 1: *Take your pencils. Let's draw a big rectangle in the middle of your paper. This rectangle will be our table. Make sure it's nice and straight! Remember to use your rulers to help you keep the lines straight and even.*

Деталізуючі запитання:

- 1) What are we drawing today?
- 2) How many rectangles are we drawing?
- 3) Where are we drawing a rectangle?
- 4) Are we drawing a square or a rectangle?
- 5) What are you using to draw it?
- 6) Is your rectangle big or small?
- 7) What color is your rectangle?
- 8) Are your lines straight and even?

Step 2: *Now, let's add the table legs. Draw four straight lines, two on each side of the rectangle, extending downwards. Make sure they're evenly spaced and the same length. These lines will be our table legs.*

Деталізуючі запитання:

- 1) What are you drawing?
- 2) How many lines are we drawing?
- 3) Are we drawing two or three lines on each side of the rectangle?
- 4) What lines are you drawing? Straight or wavy?
- 5) What are you using?
- 6) Are you painting with: pencils or felt-tip pens?
- 7) Are these four lines the same length?
- 8) What part of the table is it?

Step 3: *Let's add some details to our table. Draw smaller rectangles at the bottom of each table leg to make them look like feet. Then, draw another rectangle inside the big rectangle to represent the tabletop. Make sure it's parallel to the outer rectangle and the same length. This will give our table a more realistic look!*

Деталізуючі запитання:

- 1) What parts are you drawing now?
- 2) What figures are you drawing to get the legs of the table?
- 3) How many rectangles are we drawing?
- 4) Are these rectangles the same? Is one bigger?
- 5) Are these rectangles parallel?
- 6) Is one rectangle inside the other?
- 7) How many lines are you drawing draw a rectangle?
- 8) Are you using a ruler or a compass to draw the straight lines?

Step 4: *Now, let's add some finishing touches to our table. Draw some lines across the tabletop to represent wood grain. You can also add some small circles or dots to show knots in the wood. Don't forget to add any other details you like to make your table unique and special!*

Деталізуючі запитання:

- 1) What are you drawing now?
- 2) What do you add to the table?
- 3) Are you drawing straight or wavy lines?
- 4) What lines are you drawing?
- 5) Where are you drawing the lines?
- 6) What are you drawing with the lines?
- 7) Did you also add some circles?
- 8) Did you also add some dots?

Step 5: *Lastly, let's color our table! You can choose any colors you like. Maybe you want your table to be brown like wood, or maybe you want it to be a fun, bright color like red or blue. Use your crayons, markers, or colored pencils to carefully color in your table, making sure to stay inside the lines.*

Деталізуючі запитання:

- 1) What are you coloring?
- 2) What are you coloring with?
- 3) What color are you painting the table?
- 4) Is your table brown like wood?
- 5) What color is your table?
- 6) What thing are you using to draw the stripes?
- 7) What parts of the table are you coloring?
- 8) Is your table big or small?

Now, children, the picture is ready. Raise the albums and show your pictures to me and then to each other. What do you see in the picture? You see a table. At our lessons you learned how to draw a table. Do you like this table? – Yes, we like it.

ДОДАТОК Г5. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ТЕХНІКИ ЧИТАННЯ ТА ПИСЬМА МОВНОГО ТА ЛІНГВОМОВЛЕННЄВОГО МАТЕРІАЛУ, ЯКИЙ ЧИТАЄТЬСЯ ЗА ОСНОВНИМ КОДОМ (МАТЕРІАЛ ПОДАЄТЬСЯ У ФОРМАТІ СПАРЕНИХ ЗАНЯТЬ)

Формування навичок техніки читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за основним кодом				
№ уроків	Літери	Читання мовного матеріалу	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного використання	
			побутового характеру	предметного характеру
1, 2	Tt [t] Ee [e] Nn [n]	ten, tent, net	net, tent	ten
3, 4	Ii [i] Pp [p]	pen, pet; it, in, pit, pin, tin, tint, tip + <i>слова для читання з уроків 1, 2</i>	pet, it, in	pen, tint, tip, pin
5, 6	Aa [æ] Oo [ɔ] Ff [f]	fen; fit, fin, if; at, an, fat, pat, pan, fan, nap, tap, paint [peint]; on, of [əf], top, pot, not, pont, font, <i>+ слова для читання з уроків 1,2; 3,4</i>	fat, a [ə] pan, a tap, a fan, a pot on, not, at; a fat pet, in a pan, at a tent, on a top of a tent,	a pet, a top, a tip of a pen, a tip of a pin; paint [peint]. oil Ann, paint a tent. Nat, paint a pin. Pat, paint a pen.
7, 8	Mm [m] Ll [l] Ss [s]	nest, sell, less, set, left, men, metal; sip, sit, still, slip, mint, mill, miss, mist, lip, lift, lit, little, nil, pill, till, fill, ill, film, is [iz];	ill, still, little, a lamp, a map, a man, a stamp, a flat, an [ən] apple, a bottle, is [iz], sit;	metal, a nest, a set, oil; a set of maps, a set of paints, a metal pen,

Формування навичок техніки читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за ОСНОВНИМ КОДОМ				
№ уроків	Літери	Читання мовного матеріалу	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного використання	
			побутового характеру	предметного характеру
	Немое “e”	man, mat, am, map, flat, lamp, stamp, mass, plan, apple, lot, loft, lost, bottle, stop, oil + <i>читання німого “e”</i> Apple, bottle, little, tapple + слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6	an ill man, a little apple; in a little flat, at a little lamp, on a top of a bottle. It is a pen. It is not a pin. It is a top of a map. It is not a top of a lamp. Tom, sit still. Lis is a fat pet. Lis is in a flat.	a metal pin. It is a top of a nest. It is a set of paints. It is not a set of pens. It is a set of oil paints.
9, 10	Bb [b] Dd [d] Gg [g]	bell, dent, end, egg, get, best, bed, bless; big, bill, dig, dip, pig, fig, gift; bad, dad, sad, sand, bag add, stand, damp, and, glad, band, flag, pad; blond, bolt, old, pond, fond, dog, dot, doll, gold, got, god, golf + <i>слова для читання з уроків из уроков 1,2; 3,4; 5,6; 7,8</i>	bad, big, old, sad, glad, a bag, a bell, a bed, a pond, a dad, a doll, an egg, a gift, a flag, stand, and; a bag and a map, a big apple and a little egg, a sad man and a glad dog, at a big pond and at a little tent. It is a big flag. It is on a top of a tent. It is a big doll. It is a gift. Meg, stand still. Den, stand at a tent. Bill, sit in a tent. Bob, paint a gold pin. Tom, paint a little doll. It is a big bell. It is metal. Bill is an old dad. Bill is glad. Bill is not sad.	gold, a pad, a dog, a pig, a gold pen, a little pad, a big dog, a bad pig. Bob, paint a gold pin. Tom, paint a little doll. It is a big bell. It is metal. A pad is in a bag. A pen is not in a bag. It is on a bed.
11, 12	Hh [h]	hen, hem, hell, help; depict	hot, cold, left, his,	plastic, depict

Формування навичок техніки читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за ОСНОВНИМ КОДОМ				
№ уроків	Літери	Читання мовного матеріалу	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного використання	
			побутового характеру	предметного характеру
	Cc [k]	hiss, hill, clip, hit, his [hiz]; hat, hand, ham, has [hæz], cap, cat, can, cab, candle, clap, plastic; hot, host, hop, cold, compass [ˈkʌmpəs]], <i>+ слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8</i>	a hat, a cap, a candle, a hand, a leg, help, has [hæz], can; a hot egg and a cold apple, a big hat and a little cap, a left hand and a left leg. It is a big candle. It is not a big lamp. Bob, help Den. Den, help Ann. Ann can help Tom. Bill has a flat. It is not little. It is big. His dad Pat is in his big flat. Pat is not sad. Pat is glad.	a cat, a compass, a hen, a plastic bottle, a metal compass, a big dog and a little cat, a fat hen. Bess is a little cat. Bess is fat. Bess is on a bed. Bess has a little egg. Bess is glad. Bob has a pin. His pin is gold. Bob can paint a gold pin. Ann can paint a big flag. Tom can not paint a flag. Tom has a compass. And Tom can paint an apple.
13, 14	Rr [r] Uu [ʌ]	red, dress, rent; rid, rip, ripple, trip, strict, print, ribbon [ˈribən]; rat, rabbit, ram, rag, tram, brand, crab, adult; rod, rob, roll, crop, frog, romantic;	plump, a bus, a tram, a cup, a plum, a dress, a ribbon, must, run, stand up, but; a red cup, a fat pig and a plump man, a big bus and a little tram, in a tram and at a bus, a big apple and a little plum, a red dress and a red ribbon.	red, a rabbit, a frog; a little rabbit and a big cat, Bob has a red apple. Bob must paint a red apple. But Bob can not paint it. Bob can paint a little plum. It is a big frog. It is not in a tent. It is in a pond. It can not

Формування навичок техніки читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за ОСНОВНИМ КОДОМ				
№ уроків	Літери	Читання мовного матеріалу	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного використання	
			побутового характеру	предметного характеру
		rust, rug, run, bus, bun, buff, plus, up, plump, plum, cup, cut, dust, hull, null, tug, bug, must, but, hut, brass, gum, duff + <i>слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10</i>	Bob, stand up. Bob must stand still. Ann, sit still. Ann must sit still. Pat can run but Tom can not run. Tom can sit. Tom must help Bell.	run. It can sit. Bill can paint a frog. It is a pet. But it is not a cat. But it is not a dog. It is a little rabbit. It is not in a flat. It is at a bed. It has a little plum. Tom can paint a rabbit and his plum.
15, 16	Kk [k]; Jj [dz]	kettle, kept, keg, kelt, desk, jet, jest, milk, silk, disk, kid, kit, fill, kilt, kiss, kin, kitten, jam, join, job, jolt, cotton ['kotən]; jump, jug + <i>слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10; 11,12; 13,14</i>	a kettle, a desk, a jug, jam, milk, silk, cotton, jump; a jug of jam, a jug of milk, a metal kettle, a cotton dress and a silk ribbon. Bob can run and Dan can jump. It's Tom. Tom has a cotton cap on. His cap is big. It's Ann. Ann has a silk hat on. It is little. Bob can run and Ann can jump.	a kitten, a fat kitten and a fat cat, a red kitten and a red hen. It's Bob. Bob has a big jug. It's milk. Milk is in a jug. It's a little kitten. It's at a jug. It can jump into ['intə] a jug. But it must not jump. It must sit at a jug. It's Den. Den can paint a jug of milk. But Nat can not paint it. Nat has a compass. Nat can paint an apple. Nat can paint a little red apple at a big jug.

Формування навичок техніки читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за ОСНОВНИМ КОДОМ				
№ уроків	Літери	Читання мовного матеріалу	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного використання	
			побутового характеру	предметного характеру
17, 18	Vv [v] Yy [i]	vet, vest, vessel, very, berry, jelly, merry, ferry, level, Bessy; silly, Kitty, victory; savvy, carry, vat, van, many, happy, candy; lorry, story, glory, sorry, hobby, Polly; Bunny + слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10; 11,12; 13,14; 15,16	happy, silly, very, a vest, a berry, a candy, carry, many, seven; a happy man and a sad dad, a silly kitten, a very big flat, a very little nest, a cotton vest and a silk dress, a red berry, a berry and an apple, a little candy; seven cats, ten rabbits, many pets. It's Bob. Bob is at a pond. Bob has a tent. Bob is not in a tent. Bob is at a tent. Bob has seven cats. Bob can paint his cats. His cats can run and jump. Bob can run and jump too [tu:].	a hobby, seven cats, ten hats, many cups, many lamps. Bill has a hobby. His hobby is to paint pets. Bill can paint a cat. Bill can paint a kitten. Bill can paint a dog. Bill can paint a frog and a rabbit. Den has a net. Den has a jug in his net. Den has a cup in his net. Den has many plums and apples in his net. Den must carry his net into his flat. But Den can not carry it. Bob, help Den.
19, 20	Xx [ks] Ww[w]	well, wet, swept, swell, west, went, Rex; will, wig, win, wind, wisp, wit, witty, six; wag, axe, Max; fox, box, ox + слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6;	well, witty, a box, six, a box of cats, a witty man, a witty man and a silly kitten, Ann is ill and Bob is well. Ann is in a flat. Ann is in a bed. Bob is not in a flat. Bob is at a pond and at his tent.	a fox, a red fox, a silly fox. A fox is in a box. A dog is not in a box. A dog is at a box. A dog can jump into a box and hit a fox. It's Bill. Bill is at his desk. Bill must paint a cup of milk.

Формування навичок техніки читання та письма мовного та лінгвомовленнєвого матеріалу, який читається за ОСНОВНИМ КОДОМ				
№ уроків	Літери	Читання мовного матеріалу	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного використання	
			побутового характеру	предметного характеру
		7,8; 9,10; 11,12; 13,14; 15,16; 17,18	Bob has a nest. His nest is on the top of his tent. His silly little kitten is in his nest. It has a little frog. Bob is happy. And his little kitten is happy too [tu:].	But Bill can not paint it. Bill has a compass. Bill can paint a little box. Bill has a set of oil red paints. His box will be [bi:] red.
21, 22	Ck [k], Q, q [kw] Z, z [z]	black, clock, block, sock, dock quest, zest; quill, quit, quiz, quick, quickly, stick, zigzag, zip, zit, fizz, dizz, dizzy, biz; bronze; puzzle, buzz. + слова для читання з уроків 1,2; 3,4; 5,6; 7,8; 9,10; 11,12; 13,14; 15,16; 17,18; 19,20	a clock, a sock, a stick, quickly; a black dress and a red hat, a cotton red ribbon and a silk black vest, seven black socks and six red socks, very many socks and very many caps. Bob is at a pond. Bob has a dog. His dog is Rex. His dog is at a pond too. His dog is big and black. His dog has a stick. Rex can run very quickly. Rex can hit a cat.	black, bronze, a bronze jug and a metal bottle, a bronze kettle and plastic cup. A man has a bronze clock. His bronze clock is in his flat. His desk is in his flat too. Bob is at a desk. Bob has a lamp, a map, a candle on his desk. Bob must paint a candle. But he can not paint it. Ann is at his desk too. Ann can help Bob.

ДОДАТОК Г6. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ТЕХНІКИ ЧИТАННЯ ТА ПИСЬМА МОВНОГО Й ЛІНГВОМОВЛЕННЄВОГО МАТЕРІАЛУ, ЩО ЧИТАЄТЬСЯ ЗА ПРАВИЛАМИ БУКВОСПОЛУЧЕНЬ З ГОЛОСНИМИ ТА ПРИГОЛОСНИМИ У ПОЗИЦІЯХ, ВІДМІННИХ ВІД ОСНОВНОГО ЧИТАЛЬНОГО КОДУ (МАТЕРІАЛ ПОДАЄТЬСЯ У ФОРМАТІ СПАРЕНИХ ЗАНЯТЬ)

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
23-24	TH [ð] [θ], Y [j]	That, than, then, the, them, thus, with, withhold. Thin, thrill, thick, thicken, thrift, thimble, throb, theft, moth, thump, thrum, thrust, thud, thug, both, depth. Yes, yell, yap, yet, yelp – they, boy, soy, toy, coy, grey, prey.	Артиклі A / AN, THE A pen, a man, an apple, an egg. It is a big toy. The toy is in the box. It is a little boy. The boy is at the desk.	<i>Активна лексика</i> They, them, with, both, boy, toy, yes. <i>Текст</i> It's a boy. This boy is Nick. Nick is little. Nick is at the pond. Nick has a toy cat, a toy dog, a toy fox and a toy hen. His toy cat is not bad. It is on the box. His toy dog is big and black. It is not in the box. It is in his hands. His toy fox is red. His toy hen is red. They are both red. They sit on the sand. Ann is with Nick at the pond. Ann likes Nick's toys.	<i>Активна лексика</i> Thin, thick, grey. <i>Текст</i> This boy is Sam. Sam has a clock. His clock is not bronze. His clock is metal. His clock is grey. His clock is on the desk. His box is on the desk too [tu:]. The box is not thin. The box is thick. It is big. It is grey. It has a set of oil paints and a compass in it.

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
25-26	SH [ʃ] CH [tʃ] + слова для читання з попередніх уроків	Ship, shift, shrill, dish, fish, finish, shrimp, shelf, shell, shred, thresh, shed, shop, shot, shock, shamrock, shabby, shall, slash, splash, cash, shut, shuttle, shrub, shrug, flush, rush, brush, crush, crash, flash, lash. Chick, chip, chill, chilly, chin, pinch, children, kitchen, chicken, chat, check, cherry, bench, chest, chess, chap, chop, sketch, chestnut.	Звороти: <i>THERE IS,</i> <i>THERE ARE</i> <i>в ствердній формі</i> + іменники у множині: <i>books, pens, ships.</i> There is a book on the desk. There is an egg in the box. There are many pens in the box.	<i>Активна лексика</i> Children, ship, dish, bench, shop, shelf, kitchen, chess, shut, finish. <i>Речення</i> There is a toy ship on the shelf. There is a box of chess on the bench. Shut the box of chess. Let's finish the lesson. <i>Текст</i> It's a big shop. There are many shelves in the shop. There are eggs, apples, plums and cherries on the shelves. Sam buys berries and carries them to his kitchen. The berries are red. They are fresh. Net comes [kʌmz] to Sam and gives him a big fish. They cut the fish and boil it. The children are happy. It's a good [ɡʊd] dish.	<i>Активна лексика</i> Sketch, brush, chicken, fish, cherry, chestnut. <i>Текст</i> We are at the lesson. We learn [lɜ:n] to paint. We paint chickens, nuts and chestnuts. We paint with a brush. We paint sketches. We paint in the albums ['ælbəmz]. We use felt-tip pens. There are many felt-tip pens on the desks. They are red, grey, gold and black. The lesson of painting is interesting ['ɪnt(ə)rɪstɪŋ].
27-28	AR [ɑ:] OR [ɔ:] +	Are, car, far, bar, barn, lard, card, tart, art, cart, dark,	Звороти: <i>THERE IS,</i>	<i>Активна лексика</i> Car, start, scarf, sport, party, yard,	<i>Активна лексика</i> Art, work, artwork, dark, card, mark, star,

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
	G [dʒ] + слова для читання з попередніх уроків	start, star, arm, farm, smart, lark, part, park, mark, scarf, carpet, shark, sharp, artist, party, charm, yarn, yard, you [ju]. Large, barge, margin, charge, orange. For, fork, born, form, norm, ford, fort, or, short, sport, cord, sort, torn, thorn, corn, north, cork, torch, torment, forgot, forth, forty, ornament, work [wə:k].	THERE ARE в заперечній формі + іменники в множині: roses, brushes. There are many red benches in the park. But there is no black bench in the park. There are many cards in the box. But there is no map.	carpet, or, fork, for. You are, they are. <i>Текст</i> We are children. We are in the kitchen. The kitchen is not big. It is little. There is a shelf on the wall [wɔ:l]. There is a clock on the shelf. There is a jug on the left of the clock. There is a boy in the kitchen. He is at the table [teɪbl]. There is a cup on the table. The boy has a fork in his hand. There is a silk scarf on the boy's neck. The dog is in the kitchen too. It is under the table. It is on the carpet. It has a toy doll and a toy car. The boy and the dog are glad and happy.	artist, ornament, sharp, large, orange, short. <i>Текст</i> We are at the lesson. We learn to paint. We paint an ornament. We colour ['kʌlə] it in orange, dark red, grey and gold. My ornament is not large, it is little. My ornament is not an artwork because [bɪ'kɔ:z] I am not an artist. I only start to paint. But it is my artwork. I can paint the north star and the sun too. I can colour them in gold and red colours.
29-30	IR [ə:] ER [ə:] UR [ə:]	Girl, bird, third, thirst, skirt, shirt, dirty, first, birth,	Звороти: THERE IS,	<i>Активна лексика</i> Girl, skirt, shirt, dirty, her, first, second, third.	<i>Активна лексика</i>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
	+ слова для читання з попередніх уроків	<p>fir, sir, stir, thirsty, thirty, chirp, irk, firm.</p> <p>Her, per, herd, term, perch, perfect, vertical, perform, kernel, err, nerd, concern, fern, verb, verse, terse.</p> <p>Purr, turn, burn, occur, nurse, curd, curl, curt, curb, burst, burly, church, fur, hurt, surf, burst, disturb, turnip, lurk.</p> <p>Your [jɔ:].</p>	<p>THERE ARE у запитальній формі +</p> <p>Іменники у множині: <i>children, women, men.</i></p> <p>Is there a girl on the bench? – Yes, there is. Are there many boys at the pond? – Yes, there are.</p> <p>Присвійний відмінок іменників: the girl's skirt, the artist's work.</p>	<p><i>Текст</i></p> <p>Hello, children. Stand up, children. Sit down [daun], children. This is a text. Let's read [ri:d] it. Olga is a smart girl. Olga is in her kitchen. Olga is going to ['gəʊɪŋ tu] press her skirt, shirt, dress, scarf and ribbon. Her things are not dirty. They are clean [kli:n]. Olga is a pupil ['pju:pl]. The girl is little. Olga is not in the second form. Olga is in the first form. And Olga's sister, Lina, is elder. Lina is in the third form. Lina is a good pupil. Lina can help Olga to do lessons. She can help her to paint a birch. Her hobby is to paint trees and pets.</p>	<p>Bird, birch, vertical, horizontal, perfect. Your work is perfect.</p> <p><i>Текст</i></p> <p>Children, let's paint a bird. It is little. It is in the park. It is on the tree. It is a birch tree. Open your albums and start your work. Your work is good, Victor. Your work is good, Dima. And your work is perfect, Rima. It is the best. Now, children, let's paint vertical and horizontal lines. This is the first line, this is the second line and this is the third line. They are perfect.</p>
31-32	A [ei] NG [ŋ]	Make, made, may, lay, pay, play, pray,	The Present Continuous	<i>Активна лексика</i>	<i>Активна лексика</i>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
	НК [ŋ] + слова для читання з попередніх уроків	ray, say, cake, day, name, shape, came, wavy, lake, plane, plate, page, cityscape, tail, landscape, way, Thursday, maple, cage, birthday, same, saint, hay, take, away. Grass [gra:s], glass[glɑ:s]. Morning, thing, spring, song, long, sing, sang, ring, rang, king, bang, hang, cling, lungs, along, swing, wing, painting, singing, sitting, blessing, working. Pink, wink, thank, think, sink, drink,	Tense: <i>стверджувальн а форма:</i> You are painting. Bob is playing in the yard. Net is singing a song. The little cat is running after Bob in the yard. They are making a big cake. Дні тижня Monday ['mʌndeɪ] Tuesday ['tju:zdeɪ] Wednesday ['wenzdeɪ] Thursday Friday	Morning, cake, day, lake, plate, name, thing, take, may, make, lay, pray, say, think, thank you, sing songs. Make your bed. Lay the table. Happy birthday. <i>В реченнях</i> Children, lay the table and make the cake. Taste the cake. Thank you. The children are playing chess. Net and Bob are playing chess. Say it in English [IHGLIΣ]. The tent is at the lake. <i>Текст</i> Good morning, children. Net, what [wɒt] day is it today? – It is Monday. – Is it really Monday? – Yes, it is. Children, what are your names? My name is Olga Petrivna. Let's start the day with praying for victory. Let's wish Ukrainian [ju:'kreɪnɪən] soldiers	Painting, page, maple, cityscape, landscape, shape, tail, wavy line, long, pink. <i>В реченнях</i> Let's paint the cityscape. Open books on page ten. <i>Текст</i> Good morning, children. What is the day today? Is it Thursday or Monday? – It's Monday today. Children, let's paint lines. Paint them multicoloured. Paint long thick red lines, paint short thin grey lines, paint wavy black lines and join them in an ornament. The ornament

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
		frank, blank, trunk, bank, blink, link, tank, monk, honk	Saturday Sunday.	['səʊldʒəz] to win in the war [wo:]. Let's start the work. Поem Solomonna Grunday was born on Monday, went to school on Tuesday, finished it on Wednesday, married on Thursday, gave birth to child on Friday, went to France on Saturday, and came back home on Sunday. That's a happy life of pretty woman Grunday.	has an interesting shape. Children, look at this landscape. I think it is perfect. There are many big trees: chestnuts, birches, oaks, maples. There are green leaves on the trees. The birds are sitting on the trees and singing. There is fresh grass at the lake. The children are running on the grass. They are happy. There is a dog with a long tail at the children. The dog is happy too.
33-34	Е [i:] У відкритому складі ЕА, ЕЕ [i:], [e]	He, she, me, we, be. Sea, seascape, please, leaf, leaves, read, beat, teach,	Особові займенники I [ai], you, he, she, it, we, they + The Present	<i>Активна лексика</i> He, she, we, me. Please, street, Black Sea, read, eat, teach, meet, see, feel, sweet, three.	<i>Активна лексика</i> Seascape, green, peach, leaf, leaves, bee. I can paint a bee. <i>Text</i>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
	+ слова для читання з попередніх уроків	yeast, bean, eat, east, easel, eagle, tea, each, pea, peanut, peach, dream, neat, plead, leap, reap, heal, meal, meat – Ready, steady, head, health, wealth, bread, instead, sweat, deaf, spread, breast. Three, street, flee, fleet, bee, meet, seed, deed, feel, peel, see, green, eel, been, fee, sweet, teeth, sheep, cheek, feet, queen, free, freeze, beet,	Continuous Tense: <i>заперечна форма</i> I am not painting. I am singing a song. You are not painting. You are meeting them. He is not painting. He is teaching children. She is not eating. She is looking at the apples. The bee is not eating leaves. The bee is sitting on the leaves. We are not	Health, wealth, ready, head. <i>В реченнях</i> I wish you health and wealth. My street is long. And his street is short. I live in Shevchenko street. I feel well. I feel bad. Glad to meet you. I eat a sweet nut, a sweet plum, a sweet peach and a sweet apple. <i>Текст</i> Good morning, children. We are at the English lesson. What day is it today? – it is Monday. Where is Net? – She is absent. She is ill. Her health is not well. And where is Nick? He is absent too. But he is not ill. He is at his sport club. He takes part in the chess games. Children, I want [wɒnt] to teach you to speak about Odesa. Odesa is on the Black Sea. There are many green trees in Odesa in	Good morning, children. You are at the lesson. I see that all are present. No, Oksana Petrivna, Lena is absent. She is ill. Her health is not well. She is in the hospital in Shevchenko street. I wish her to recover [rɪ'kʌvər]. Children, look at me. It's a sketch of seascape. On the left of the sea there are many trees with green leaves. Look there is a bee on one of it. The water ['wɔ:tə] in the sea is cold because [bɪ'kɔ:z] the weather is windy. Children, I want to teach you to paint such a seascape. Take

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
		breeze, weed, feel, keep, sleep, creep. Friend [frend].	running. We are stand-ing. They are not teaching. They are painting.	summer. The weather is hot. Children can swim in the sea. Vova, please, speak about Odesa. Net, read about Odesa. The text is on the desk. Dina, are ready to read this text too? Do [du:] it, please.	your felt-tip pens and paint the seascape. I see it is ready!
35-36	O [ou] у відкритому складі OO [u] , S [z] + слова для читання з попередніх уроків	Go, no, so, home, note, notebook, bone, lone, sole, vote, dome, broke, broken, oval ['əʊvəl], Good, too, zoo, book, pool, tool, swimming pool, wood, wool, soon, cool, boom, room, cartoon, spoon, noon, noodle, tooth, shampoo, food, foot.	The Present Continuous Tense – <i>питальна форма: запитання</i> Are you painting? – Yes, I am. Are they running? – No, they are not. They are jumping. Are we	<i>Активна лексика</i> Book, room, zoo, spoon, wool, food, home, go, nose, lips, cheeks, good, too, swimming pool, use. <i>В реченнях</i> It is a dress. It's made of wool. It's food. We eat fresh food. <i>За темою «Зовнішність»</i> Nose, lips, cheeks, legs, hands, chin, neck, head, body. Buratino's nose is long. Malvina's nose is short. Buratino's hands are long. Malvina's hands are short.	<i>Активна лексика</i> Cartoon, art tool, notebook, goose, rose, broken line, oval, compose, easel. <i>Text</i> Hello, children, I am glad to see you at my painting lesson. At first, I want to know [nəʊ] what art tools you have. Nick, say, please. – I have a rubber, a compass, a ruler, an album, felt-tip pens of

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
		Rose, pose, dose, chose, those, use, compose, easel, nose, reason, season, easy, teasing, choose, rise, these, noise, goose, geese	working? – Yes, we are. Is he cleaning? – No, he is not. He is resting. Is she going home? – Yes, she is. Is the rabbit jumping? – No, it is not. It is running home.	Buratino's legs are long. Malvina's legs are short. <i>Text</i> Hello, children, I am glad to meet you in my flat. Come into my room. Sit down at the table. There are many pictures [pɪktʃəz] on the table. Take one of them and describe what you see. Vova, what do you see in your picture? I see a Zoo. There are many animals there: red foxes, grey rabbits and funny kangaroos. The animals are not in the cages. They are at the swimming pool. It is hot in the street. They want to swim. On the left of the swimming pool there is a cage with chickens. There are many big bees at the cage. I like this zoo. Net, what do you see in your picture? I see a girl. She is at home. The girl is	different colours: red, grey, black, green and pink. And what art tools do you have, Olga. – I have a rubber, a compass, a ruler, an album, felt-tip pens and a note-book. – Sit down. Thank you. Children, today you must know how to paint broken lines and ovals. Look at my easel. I am painting them. Take your felt-tip pens and paint broken lines and ovals in your albums. Children, look at the easel once again. What's this? – This is a goose. Ann, can you paint it? – No, I can not. And you,

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
				pretty. Her face [feis] is oval. Her nose is small and turned up. Her lips are pink. Her cheeks are rosy. Net has a red woolen dress on. She has a little red hat on her head.	Lena? Can you paint a goose? – No, I can not. So, we learn to paint a goose next lesson. Поem Good morning, good morning to you, good morning, good morning, we are glad to see you.
37-38	I [ai] IGH [aɪ] S [s] + слова для читання з попередніх уроків	I, hi, fine, life, tidy, untidy, pipe, lie, kite, bite, line, nine, five, mine, drive, violet, chamomile, idle, rise, like, pike, dine, ride. Light, night, high, fight, right, might, thigh, sigh, sight, knight, bright,	The Present Continuous Tense – <i>альтернативні запитання:</i> Is he or she painting? Are you or they painting? Are men or women driving? Числівники	<i>Активна лексика</i> Hi, fine, nine, five, city, plus, face, light, like, ice-cream, place. Take a place. May I stand up? What is her face like? <i>В реченнях</i> It is a light dress. It is made of silk. It's my right hand. That's my left hand. I like sweet apples. I like sweet ice-cream. Vova, take your place.	<i>Активна лексика</i> Fine arts (зображувальне мистецтво), line, circle, still life (натюрморт), right. May I take your pen? May I take your felt-tip pen? We are painting a circle. <i>За темою "Квіти"</i>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
		fright, flight, tight, highlight Eight [eɪt]. Nice, price, spice, slice, mice, ice, ice-cream, icy, face, place, lace, pace, race, space, fence, hence, pence, cell, circle, iceberg, city.	One [wʌn], Two [tu:], Three, Four [fɔ:], Five, Six, Seven, Eight [eɪt], Nine, Ten. Додавання та віднімання в межах десяти: One plus one is two. Two plus two is four. Ten minus one is nine.	<i>Text</i> Hello, children, Who is absent today? – Boris is absent today. What is the day today? – It is Monday. Today I want to teach you to count from one to ten and to solve maths problems. At first let's learn the poem. Поem One, two, three, look at me. Four, five, six, pick up sticks. Seven, eight, nine, let's draw a line. And at last "ten", let's paint tall men. Now Vova, count from one to ten. And you, Lina, count from ten to one. Now children, solve the math problems: One plus one is two. Two plus two is four. Three plus three is six. Children, I see you can count well. And now let's describe this girl. What is her	violet, chamomile, rose, lily. <i>Text</i> Hello, children, I am glad to see you at the fine arts lesson. Today I want to teach you to paint a still life. Still life is a picture with fruits and flowers. Do you know any fruits? – Apples, plums, berries, cherries, oranges, grapes and peaches. Do you know any flowers? – I know violets, chamomiles, roses. What colours are they? – The roses may be pink and red. The chamomiles are yellow ['jeləʊ]. The violets may be blue and

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
				name? It is Malvina. What is her face like? Her face is oval. What are her cheeks like? Her cheeks are rosy. What is her nose like? Her nose is small.	pink. The lilies may be blue. Now, children, look at this easel and describe the still life that you see.
39-40	<p>U [ju:], Y [ai] у відкритому складі + слова для читання з попередніх уроків</p>	<p>Tune, tube, mute, blue, Yule, cue, cube, cute, nude, duty, dune, pupil, UFO, computer, uniform, unicorn, Ukrainian, utensils, accuse, muse, assume, mule, amuse. My, by, cry, fry, rye, fly, try, sky, dry, sly.</p>	<p>The Present Continuous Tense – розділові запитання: He is painting, isn't he? – Yes, he is. She is driving, isn't she? – Yes, she is. They are going home, aren't they? – Yes, they are. + Присвійні займенники: my, your [jɔ:],</p>	<p><i>Активна лексика</i> Cute, my, by, cry, fly, try, sky, duty, on duty, I am on duty. He is on duty. <i>Тема "Транспорт"</i> Fly by plane, go by car, go by train, go by tram, go by bus, sail by ship. <i>Text</i> Hello, children, Who is absent today? – Boris is absent today. What is the day today? – It is Tuesday. Who is on duty today? – I am on duty today. Today we learn different kinds of transport. Look at these pictures. This is a picture of a plane. It is big and</p>	<p><i>Активна лексика</i> Tube, tube with paints, cube, colours ['kʌləz], watercolours [wɒtəkʌləz]. <i>За темою «Кольори»</i> Blue, purple, pink, gold, red, green, black, grey, yellow, brown. <i>Text</i> Hello, children, I am glad to see you at the fine arts lesson. Today I want to teach you to paint colourful lines, ovals, circles and cubes. Take your tubes with</p>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
			his, her, its, our [aʊə], their [ðeə]. My flat, your toy, his tube, her colours, our pupils, their compass.	new. It is in the blue sky. I like to fly by plane. Children, this is a plane, isn't it? – Yes, it is. – Describe it. Now, children, look at this car. It is quick and new. I like to drive by car. Children, this is a car, isn't it? – Yes, it is. – Describe it. Now, children, look at this train. It is long and slow. I like to go by train. This is a train, isn't it? – Yes, it is. – Describe it. Now, children, look at this ship. It is big and high. I like to sail by ship. Children, this is a ship, isn't it? – Yes, it is. – Describe it.	paints and watercolours. Be ready to paint. Children, look at my easel. I am painting different lines. I am painting straight blue lines. I am painting green broken lines. I am painting purple wavy lines. Describe these lines and paint them in your albums. Children, look at the easel. I am painting different circles and ovals. I am using a compass to paint the circles. I am painting a red circle and a green oval. I am painting a blue circle and a pink oval. Children, describe these circles and ovals

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
					and paint them in your albums.
41-42	<p>OU [au], OW [au], [ou], OA [ou] + слова для читання з попередніх уроків</p>	<p>Mouse, foul, found, bound, bounce, loud, count, couch, county, loud, lout, out, cloud, blouse, mouth, round, south, fountain-pen, about, around, down, account, amount, arouse, cloud, douse, ground, blackout, found, dropout, trout, lounge, hound, sound, handout, house, noun. Country ['kʌntri]. Cow, cowboy, cowl, now, bow,</p>	<p>Модальні дієслова: can, must, may в стверджувальній формі: I can run. He can jump. Children must study. You may play chess. You may sit next to Ann. But don't speak. Ром: I like little fluffy cats, big red dogs and even rats. Bob has white with brown cows and a funny little mouse. Ann has</p>	<p><i>Активна лексика</i> Loud, mouth, now, town, down, coat count, how, about, house. How are you? – I am fine, thank you. <i>В реченнях</i> I am dreaming about victory. We are dreaming about victory. Vova, count from one to ten. Nick is my friend. Nick is from Britain. Ukraine [ju: 'kreɪn] is our country. America is our friend. Poland is our friendly country. Britain is our friendly country. America, Britain, Poland help Ukraine to get victory. <i>Text</i> Hello, children, Who is absent today? – Nick is absent today. What is the day today? – It is</p>	<p><i>Активна лексика</i> Mouse, brown, yellow, round / oval, fountain-pen, oak, make a bird house. <i>За темою «Тварини»</i> Mouse, mice, cow, pig, hen, fish, crow, chicken, cock, bird, goose. <i>Text</i> Hello, children, how are you? I hope you are fine. Let's go to my sister's village. It is not far from Odesa. It is in a very nice place. There is a big pond in the village. There are many green trees at the pond. On the</p>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
		how, brown, town, down, downy, vow, fowl, how. – Low, below, yellow, show, sow, snow, window, crow, row, bowl, blow, meadow Boat, load, oak, cloak, coat, coal, float, loan, road, oat, broach, foam.	funny little foxes; they are all insquare boxes. Nick likes to go to the Zoo, to feed birds and kangaroo. Many animals kangaroo. All the animals are friends, some of them are our pets.	Monday. How are you? – We are fine, thank you. Children, today we are speaking about Ukrainian heroes. They are fighting for our victory. They are strong and brave. We wish them health and wealth. We go to churches and pray for their lives. We are dreaming about the victory against the enemies. Children, what names of Ukrainian heroes do you know? – They are: Vitaly Skakun, Denys Prokopenko, Mykhailo Dianov, Kateryna “Ptashka” Polishchuk. We are proud of them. We never [‘nevə] forget their names. Children, speak about Ukrainian heroes.	left of the pond there is my house and on the right of the pond there is a big farm. Let’s go to the farm at first. Look, there are red and brown cows on the meadow. They are eating green grass. There is a yard near the meadow. There are pink pigs there. The pigs are not thin. They are fat. They are eating fruits, vegetables, leaves and eggs. There is a chicken farm in this village too. There are many yellow chickens, hens and cocks there. They are eating seeds and drinking water. And

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
					now, children, let's go to my house.
43-44	<p>Er [ə] Or [ə] у ненаголошеному положенні + слова для читання з попередніх уроків</p>	<p>Paper, rubber, marker, flower, letter, sister, duster, silver, summer, winter, weather, supper, dinner, under, butter, driver, tiger, miner, thunder, teacher, corner, bigger, ruler, founder, former, outer, counter, feather, leather, bother, doctor, actor, shoulder, yesterday.</p>	<p>Модальні дієслова: у заперечній формі: I can not (can't) run. You can not (can't) jump. He can not (can't) sing. She can not (can't) fly. You may not go into this room. He may not drive a car. You must not (mustn't) swim in this river. She must not (mustn't) take this book.</p>	<p><i>Активна лексика</i> За темою «Сім'я» Family, sister, brother ['brʌðə], mother ['mʌðə], father ['fa:ðə], uncle, aunt [ ]; treat. Let's me introduce myself. My name is ... За темою «Професії» Worker, teacher, doctor, nurse, actor, miner, driver. <i>Text</i> Let's me introduce myself. My name is Bill. I am seven. I have [hæv] a large friendly family. My mother is young. She is thirty two. My mother is a doctor. She works at the hospital. She treats little children. My father, Tom, is young too. He is thirty four. He is a driver. He drives a big long car from Ukraine to Poland. He</p>	<p><i>Активна лексика</i> Paper, rubber, marker, ruler, flower, duster, tiger Bigger, silver <i>Text</i> Let's me introduce myself. My name is Tamara. I am at the fine arts lesson. I am at the desk. There is a big sheet of thick paper on my desk. On the right of it there is a rubber, a ruler and colourful pencils: silver, gold, bronze, red, pink, purple, white, yellow, brown. On the left of this sheet of paper there</p>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
			The Present Simple Tense в стверджувальній формі: I play. You play. We play. They play. She plays. He plays. It works.	brings there Ukrainian goods. He is a good driver, he can drive his car quickly and safe. I have an elder sister. Her name is Ann. Ann is ten. She is in the third form. She is a good pupil. She studies well. She does her lessons every day. I have a granny. Her name is Helen. She is sixty two. She looks about the house. She cooks, does shopping and cleans the flat. I help my granny every day. My granddad, Nick, is sixty four. He is a worker. He works the paper factory. His factory makes colourful paper: red, pink, white, green, blue, brown, black, grey, gold and purple. I have an aunt, Vera. She is thirty seven. She is a nurse. She works at the hospital as my mother. She treats people. She does them injections	are colourful markers. I can use only paints. I can not paint with markers. Our art teacher is going to show us how to use markers. Today we are going to paint animals and flowers. We paint such animals as: a tiger, a fox and a rabbit. I want to learn to paint them. We paint such flowers as: rose, chamomile, lily, bluebells, violet. Vova, bring me a duster, please, and clean the blackboard [blækbɔ:d]. I want to show how to paint a tiger.

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
				<p>[,m'dʒekʃənz]. I have an uncle, Victor. He is forty. He is a teacher. He works at school. He teaches children to speak English. He is a good teacher. His pupils like his lessons very much. All the members of our family are very friendly. We often meet at our house. And we always glad to see each other ['ʌðə]. I also have a friend Mike. Read the poem about his family.</p> <p style="text-align: center;">Poem</p> <p>It's a family of mine, my father Nick likes to design [di'zain], my mother Dina often cooks, she also ['ɔ:lsəʊ] reads a lot of books. My brother's name is Andrey, he does [dʌz] his lessons every day. My little sister is only one, she learns to stand, to speak and run. My granny Olga all us feeds, all</p>	

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
				house work she always deeds. My uncle Bob works in the bar, he has a new, expensive car. My aunt Oksana skies and skates, she does it well in winter days. We all are friendly, young and old that's why my family is the best in the world.	
45-46	Повторення читання буквосполучень: TH SH CH AR OR NG NK EA EE OO OU	That, than, then, the, them, thus, with, withhold. Thin, thrill, thick, theft, moth, thump, thug, both, depth. Ship, shift, shrill, dish, fish, finish, shelf, shell, shop, shall, rush, brush. Chick, chin, pinch, children, kitchen, chicken, cherry,	Модальні дієслова: <i>В загальних та альтернативних запитаннях:</i> May I go out? May I sit on the bench or on the chair? Can I take your book?	<i>Активна лексика</i> <i>За темою "Їжа"</i> Meals, food, supper, dinner, breakfast, lunch, butter, bread, milk, cheese, eggs, meat, fish, candy, sandwich, potato, cake <i>Text</i> Food is very important in our life. We usually ['ju:ʒvəlɪ] eat three times a day. In the morning we have breakfast. We often eat eggs and cheese for breakfast. We also drink milk, tea or coffee. People usually eat bread and butter in the	<i>Активна лексика</i> Trunk, branches, flower bed, blackboard, show. <i>Повторення</i> Pencil, pen, felt-tip pens, markers, colours, watercolours, brushes, tube with paints, paper, notebook, easel, compass, album, sheet of paper, sketch <i>Text</i> Hello, children, I am glad to see you. Today I

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
	OW OA IGH	bench, chap, chest, sketch, chestnut. Are, car, far, bar, card, art, cart, dark, start, star, arm, farm, smart, park, shark, sharp, artist, For, fork, born, form, norm, or, short, sport, thorn, north, torch, forth, forty, ornament. Morning, thing, spring, song, long, sing, sang, ring, king, painting, singing, sitting. Pink, wink, thank, think, sink, drink, bank, tank, monk, honk.	Can you play football or basketball? The Present Simple Tense в заперечній формі: I don't eat in the morning. I only drink tea. You don't eat meat. You eat fish. We don't like milk. We like tea. They don't want to eat apples. They want peaches. He doesn't cook dinner. He cooks supper.	morning. I don't eat bread. My granny doesn't eat bread too because she wants to be thin and healthy. Some people have lunch in the morning. They usually have a cup of tea and a sandwich. In the middle of the day we usually have dinner. We have soup, meat or fish and fruit salad for dinner. Many people prefer fat fish because it is useful for their health. My mother doesn't eat fat food because she wants to be slim. In the evening all our family has supper together [tə'geðə] but we don't eat the same food. My father prefers boiled meat with vegetables. My mother doesn't eat such meal in the evening. She prefers cheese and a cup of coffee with milk. My granny usually eats salad and cheese in the	am going to teach you to paint trees with green leaves in them and to paint flowers in the flower beds. Take your albums and put them on your desks. Put colourful paints and felt-tip pens on the desks too. Look at this sheet of paper. It's an oak leaf. Look at this sketch and try to make it yourself in your albums. I see you are doing it well. And now look at this sketch. It is an oak tree. Look at the trunk of this tree. It is brown and very thick. Look at the blackboard and see how I am painting it. Try to do the

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
		Sea, seascape, please, leaf, leaves, read, beat, teach, eat, east, easel, tea. Three, street, fleet, bee, meet, seed, deed, feel, peel, see, green, sweet, teeth, sheep. Light, night, high, fight, right, might, knight, bright, fright, flight, tight.	She doesn't run in the morning. She swims in the swimming pool.	evening. My granddad likes to eat meat and potatoes in the evening. As for me I don't like to eat in the evening. But my parents make me do it. That's why I eat only candies, cakes and drink tea. All of us try to eat useful food besides me.	same lines in your album. And now take a brown marker and colour it. Vova, don't speak. – I am speaking because I can not paint such a trunk. Vova, go to my desk please and I'll show (покажу) how to do it. Now, children, look at the branches of this tree. Let's paint them. The branches must be brown. And the oak leaves may be green. Paint them, children. I like your works very much.
47-48	AI = All [ɔ:l] PH [f], KN [n]	Mall, call, ball, fall, wall, all, small, tall, chalk, always, hall,	The Present Simple Tense у <i>питальній формі:</i>	<i>Активна лексика</i> Call, ball, wall, all, tall, always, talk, knife, know, telephone, phone, vegetables	<i>Активна лексика</i> Chalk, ball, small, album, graphic, photo,

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
	+ слова для читання з попередніх уроків	stall, alter, pall, spall, talk, walk. 'Album ['albəm]. Graphic, photo, photocopy, phase, phrase, phantom, phonetics, photostat, telephone, phone, paragraph, elephant, pheasant. Knife, knee, knack, knelt, knight, knit, knob, knock, knoll, knot, knuckle, know, knighthood, knew, knowledge, knead, kneel, knitting.	Загальні запитання: Do you talk with your friends? – Yes, I talk. Do they know your telephone number? – Yes, they know. Does he eat vegetables? – Yes, he eats. Does she draw animals at her drawing lessons? – Yes , she draws.	За темою «Пори року. Погода» Summer, winter, spring, autumn ['ɔ:təm], weather, cold, hot, wind, ice, snow, frost, thunder, lightning. Text There are 4 seasons in a year: winter, spring, summer and autumn. Winter is a very fine season. In winter it is usually cold but the weather is always fine. We can see the white snow on the ground and on the trees. There are no leaves on the trees but they are still nice because the branches are white with snow. Children like winter because they skate, ski and play snowballs. The water in the lakes and ponds is covered with ice.	elephant, pheasant, horse, trunk. Text Hello, children, today I am going to teach you to draw an elephant, a pheasant and a horse. Children. Look at me. I am going to the blackboard, taking a piece of chalk and drawing an elephant. But at first I am doing it in graphic. Please, open your albums and look at this photo. It's a photo of an elephant. It is big and grey. It has a big trunk. There is a ball in his trunk. Try to draw the elephant graphically. Now take grey felt-tip

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
				<p>Spring comes after winter. It is the best season in the year. All nature wakes up. The birds come back to the cities and they make nests on the trees. At the beginning of spring we can see the first grass and the first leaves on the trees. And at the end of spring there are many spring flowers in the fields and in the meadows. Summer comes after spring. It is hot in summer. The sun shines brightly and the water in the ponds, lakes and seas is warm. Children can swim and lie in the sun. Autumn comes after summer. The weather in autumn is not usually fine but it is also a nice season. The leaves in the trees are yellow and red. We can see the leaves on the ground too. They cover the ground as a</p>	<p>pens and colour it. And now I'll show you how to draw a pheasant. Look at the blackboard and do the same lines in your albums. I also have a photo of a pheasant. Now compare the photo with the picture in your albums. Children now look at this photo. What's this? – It's a horse. Yes, you are right. It's really a horse. Describe it please. Vova says: It is not small. It's a big, red horse. It is in the meadow. The horse is dark red. It is eating green grass. I like this horse. But I don't know how to draw it. – It</p>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
				<p>colourful carpet. In autumn it is cool and sometimes it rains. The weather in autumn may be windy and may be warm. Autumn is good because the fields are full of vegetables. And the trees in the orchards are full of fruits. So we see that all seasons in a year are very nice.</p> <p style="text-align: center;">Поem</p> <p>Spring is green, summer is bright, autumn is yellow, winter is white.</p>	<p>doesn't matter. Look at the blackboard. Look, how I am doing it. Repeat my drawing actions in your albums. I see, children, you are doing well. Now show your pictures to each other. That is all for today. Our lesson is over. I am satisfied ['sætɪsfaɪd] (задовільний) with you work.</p>
49-50	<p>Wh [w], Wr [r], Wa [wə:], AW [O]</p>	<p>White, wheel, whiff, whim, whip, whiz, whippet, whipping, whirl, whisk, whisper, whiskers, whither, when, why, which.</p>	<p>Питальні слова: when, why, which, what [wɒt], where [weə], who [hu:], whom [hu:m],</p>	<p><i>Активна лексика</i> when, why, which, what, where, who wall, warm, wash, water, war. <i>В реченнях</i> How are you? – I am fine. I am bad. I am so-so.</p>	<p><i>Активна лексика</i> Draw, drawing, white, water, favourite. <i>За темою: «Опис частин тіла тварин»</i> Whiskers, paws, tail, claws.</p>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
	+ слова для читання з попередніх уроків	Write, writer, wrote, written, wrong. Water, watery, want, wasp, wart, wash, war, warm, wardrobe, ward, warranty, waffle, watermelon, was, wander, wand, waterfall. Draw, drawer, drawing, thaw, paw, withdraw, pawn, lawyer, hawk, awe, raw, saw, dawn, law, straw, flaw, claws.	whose [hu:z], how + The Present Continuous Tense – питальні речення зі словами: <i>when, where, which, who, whom, whose, how.</i> What are you doing? – I am painting a horse. Where are they going? – They are going to the park. Who is running in the yard? – A boy is running.	Why is Poland a friendly country? Poland is helping Ukraine to win in the war. Why is Britain a friendly country? Britain is helping Ukraine to win in the war. Why is America a friendly country? America is helping Ukraine to win in the war. <i>Text</i> <i>Бесіда учителя з черговим</i> Hello, children, What is the day today? – It is Monday. How are you? – We are fine, thank you. Children, who is absent today? – Nick is absent today. Why is he absent? – He is ill. <i>Бесіда учень-учень</i> 1: Hello, Nick. – 2: Hello, Tom. 1: Where are you going? – 2: I am going home after classes.	<i>В реченнях</i> It's a dog. His name is Rex. This dog is big and fluffy. It has a long tail, four thick paws, big round eyes and a turned up nose. This dog is in the room under the desk. Rex is a kind dog. <i>Text</i> Hello, children. Today I'll teach you to draw a cat. Cats are my favourite pets. They are very nice. Look at this photo. What's this? – Yes, it's a very nice cat. Children, Let's describe it. His name is Kirusha. He is light red. Its Kirusha's head. These are large brown eyes.

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматики	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
			<p>How are the children drawing? – The children are drawing with a pencil.</p> <p>Модальні дієслова: питальні речення зі словами: <i>when, where, which, who, whom, whose, how, what.</i></p> <p>What can you do? – I can draw a tiger.</p>	<p>1: What form are you in? – 2: I am in the second form.</p> <p>1: What subjects do you study? – 2: I learn English, Ukrainian, math and drawing.</p> <p>1: What is your favourite subject? – 2: My favourite subject is drawing.</p> <p>1: Why is it so? – 2: It is so because at our drawing lessons we learn English and drawing. Our drawing teacher always speaks English at our drawing lessons. We like it very much.</p> <p>Poem: Little mouse, little mouse, where is your house? Little cat, little cat, I have no flat. I am a little a mouse. I have no house. Little mouse, little mouse, why aren't you in your house? Little cat, little cat, I am under the bed.</p>	<p>And this is his very nice nose. The nose is pink. Children, look at his whiskers. They are thick and long. They help him to feel meal. This is Kirusha's body. Is he thin or plump? Yes, you are right. He is plump because he eats well. His fur is not fluffy, it is straight but very thick. And these are his paws. The colour of his paws differs from the colour of his body because one of it is white and red, the other is only red. The third paw isn't very red. It's white, grey and red. The fourth paw is dark and light. Look, all his</p>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Граматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
				Little mouse, little mouse, when will you be in the house? Little cat, little cat, I don't know yet. Little mouse, little mouse, who is there in your house? Little cat, little cat, there is my father rat but you never catch my dad. Little mouse, little mouse, how can I get to your house? Little cat, little cat, I will never tell you that.	paws have very sharp claws. But he never scratches because he is a very kind pet. And what's this, children? Is it a tail? Yes, you are right. It's a tail. His tail is thick and fluffy. And now children. I want you to describe Kirusha.
51-52	<p>TURE [tʃ]</p> <p>TION [ʃn]</p> <p>SION [ʃn], [zn]</p> <p>SURE [ʒ], [ʃ]. + слова для читання з попередніх уроків</p>	<p>Picture, culture, future, capture, nature, creature, nurture, structure, caricature, prefecture, adventure.</p> <p>Depiction, caption, dictation, foundation, situation, motion, emotion, operation,</p>	<p>Активізація вивченої граматики</p> <p>There are many animals in the zoo.</p> <p>There is a boy in the room.</p> <p>The boy is drawing a cat.</p> <p>The girl is drawing a dog.</p>	<p><i>Активна лексика</i></p> <p>Adventure, dictation, television, pleasure, with pleasure, sure, I am sure.</p> <p><i>В реченнях</i></p> <p>I like to read adventure stories. We are sitting at the desks and writing an English dictation.</p> <p><i>Text</i></p> <p>Hello, children, who is on duty today? Children, let's write a short dictation. It doesn't consist</p>	<p><i>Активна лексика</i></p> <p>Picture, nature, creature, depiction, measure, composition</p> <p><i>В реченнях</i></p> <p>The painting has a depiction of the war. It is hard to measure the world. It is very big and wide.</p>

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
		repetition, option, position, pension Oppression , obsession, emission, compulsion, compassion, admission, composition – Vision , invasion, division, conclusion, intrusion, television, revision. Pleasure , measure, treasure, closure, exposure – Sure , surely, unsure, ensure, insure, pressure	The children are sitting at the lesson. What are you doing? – I am talking with my friend. Are you talking with a teacher? – No, I am not. I am talking a girl. I can play chess. – Can you play chess? – No, I can not. I can play football. What can you do? – I can draw an elephant.	only of words. It consists of an interesting text. This text is about the adventure of animals. First listen to the text and then write it after my dictation. It's a story about the life of the animals in the zoo. Let's look at them. He's a big, grey elephant. He's in the cage. He has a ball in his trunk. It is big but it is not angry. He is kind. He likes children. Children always feed him. They give his apples, candies, sweets, fruits and vegetables. In summer he drinks much water. And in winter when the weather is cold, he lies in a big warm house. And now children, we see a tiger in the cage in the picture. The fur is thick. It is red and black. He has thick, long claws. But he never scratches people with these claws, because	The composition of this picture is very interesting. <i>Text</i> <i>Multicoloured world</i> We live [lrv] in a multicoloured world. The nature in it is very nice. The sky is blue, the sun is bright yellow. The trees in spring are green. In winter they are white. In autumn the trees are yellow. There are many fine flowers around us. They are roses, chamomiles, violets. The roses may be red, pink, white and yellow. The chamomiles are white. The petals are white and the pestle is

Формування навичок техніки читання та письма мовного й лінгвомовленнєвого матеріалу, що читається за правилами буквосполучень з голосними та приголосними у позиціях, відмінних від основного читального коду					
№ уроків	Голосні, приголосні + буквосполучення	Читання мовного матеріалу	Грамматика	Лінгвомовленнєвий матеріал для активного вживання	
				Побутового характеру	Предметного характеру
				<p>he is kind. Now, children look, what is going with the animals now. These animals take part in an adventure. The fox is opening the door of the elephant's cage and is jumping on his back. The elephant can't throw the fox. He caught the fox with his trunk and takes him away from his back. The tiger is running after the fox. The fox is hiding in his cage. The people are looking at the animals and getting pleasure from this adventure.</p>	<p>yellow. The petals of violets are purple, the leaves are green. The lakes, ponds and seas are very nice too. The water in them is always blue. That's why we say that nature around us is beautiful.</p>

ДОДАТОК Г7. МАТЕРІАЛ ДЛЯ РОЗШИРЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ УЧНІВ ТА НЕОБХІДНІ ГРАМАТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ ДЛЯ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ У ПРЕДМЕТНО-МОВЛЕННЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Матеріал для розширення словникового запасу учнів та необхідні граматичні конструкції для його застосування у предметно-мовленнєвій діяльності

№	Тематика	Активна лексика	Активна граMATика	Мовлення учителя з навчання образотворчої діяльності (малювання)
53–54	Об’ємне зображення квітів (троянда, ромашка)	straight, heart, petal, contour, width, rounded ends, to try, the same size, bottom row, double, a little curved line, opposite sides, close, ready	1. We want to draw the ovals. 2. Draw straight lines. 3. Closer to the bottom of the stem.	Today we are drawing a chamomile. Open your albums and take grey pencils. First, we are drawing two ovals. The small oval is in the center. The big oval is around the small oval. If we want to draw the ovals, we can use a compass. In the small oval we are drawing short straight lines. This is the heart of a chamomile. Now we are drawing petals. Draw lines from the contour of the first oval to the contour of the second oval. The lines have a long shape, small width, rounded ends. Try to draw them the same size. Draw a double, slightly curved line down to get the stem. Closer to the bottom, draw small long lines – these are leaves. Colour the heart yellow, the stem and leaves green, and leave the petals white. The chamomile is ready.
55–56	Об’ємне зображення тварин (кіт, миша)	intersecting circles, over, to narrow down, to remove,	1. We want to draw. 2. The head of a girl-cat is longer than the	We are drawing a cat. Draw two intersecting circles for the body and a circle for the head. Narrow the contour of the head. The girl-cat’s head is longer. At

Матеріал для розширення словникового запасу учнів та необхідні граматичні конструкції для його застосування у предметно-мовленнєвій діяльності

№	Тематика	Активна лексика	Активна грамика	Мовлення учителя з навчання образотворчої діяльності (малювання)
		unnecessary, angry, triangle, ears, eyes, dot, inside, to add, pupil, fluffiness, chest, bow, ribbon, bowl of milk, next to	boy's head. 3. Draw two small ovals for eyes.	the bottom draw four small circles for paws. Then draw vertical lines for the legs and remove unnecessary parts. On each paw, draw three fingers (or claws if angry). Draw two triangles for ears, two ovals for eyes with dots (pupils), a triangle nose, curly lines for the mouth, and whiskers. Add fluffiness with short lines. Optionally, draw a bow or bowl of milk. Colour the cat in any colour. The cat is ready.
57– 58	Об'ємне зображення птахів (снігур, голуб)	bullfinch, to divide, halves, outline, to look like, stroke, clear, fan, preliminary contours, to consist of, feathers, to overlap, another, to connect, always, beak, to delete, to remain, plumage, surface	1. The circle will help us to draw the bird. 2. An eye is closer to the beak.	Today we are drawing a bullfinch. Divide the paper into four squares and draw three circles. Draw a triangle beak and shape the head. Draw a line for the body and two strokes for paws. Add body contours. Then draw the tail like a fan with feathers. Draw the eye – a circle closer to the beak. Erase all unnecessary outlines. Add small plumage details with short lines across the surface. The bird is ready.

ДОДАТОК Г8. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 2 КУРСУ, ЩО ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСЬКУ ЯК ЗАСІБ ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ)

Усього було задіяно 50 годин: 48 годин (24 пари) – на вивчення англійської мови як засобу образотворчої діяльності (малювання), що 2 години (1 пара) були призначені для проведення контрольної роботи. Повний обсяг лексичного матеріалу та відповідні йому тексти представлені у додатках.

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 2 курсу, що вивчають англійську як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)

№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
1	Малюнок: суть, види, стилі, історія	Лексика: art, painting, drawing, portrait, landscape, still-life, abstract, romanticism, realism, modernism, prehistoric, cave paintings, Renaissance тощо. Граматика: Present Simple, Past Simple, Present Perfect ----- 2 год.	Визначення поняття «малюнок», його видів, стилів живопису; періоди історії живопису від первісності до сучасності ----- 2 год.	Описати види малюнків, порівняти минулі й сучасні техніки, висловити думку щодо популярних засобів образотворення ----- 2 год.
2	Техніки образотворчої діяльності	Лексика: pencil, chalk, oil, gouache, pastel, graphite, easel painting, monumental painting тощо. Граматика: Present Simple, Present Continuous, Conditionals	Види технік: прості, змішані, нетрадиційні; визначення поняття «техніка» -----	Порівняти історичні й сучасні техніки; обґрунтувати переваги сучасних засобів -----

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 2 курсу, що вивчають англійську як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)

№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
		----- 2 год.	2 год.	2 год.
3	Основи композиції, композиційний центр	Лексика: shape, form, frame, symmetry, line, curve, point, spot, contrast тощо. Граматика: Present Simple, Imperatives, Conditionals ----- 2 год.	Поняття: композиція, композиційний центр, статика і динаміка; основи побудови ----- 2 год.	Назвати елементи простої та сюжетної композиції; пояснити структуру композиції ----- 2 год.
4	Жанри: портрет, натюрморт	Лексика: portrait, self-portrait, ceremonial, still life, symbolic, dead game тощо. Граматика: Present/Past Simple, Modals ----- 2 год.	Визначення жанру; види портретів і натюрмортів; митці, картини ----- 2 год.	Характеризувати жанри, наводити приклади митців, розкривати історичний розвиток ----- 2 год.
5	Жанри: пейзаж, побутовий, анімалістичний	Лексика: landscape, cityscape, household genre, animalism, harmony, allegory тощо. Граматика: Present/Past Simple, Modals ----- 2 год.	Визначення жанрів, відомі художники, сюжети ----- 2 год.	Пояснити суть кожного жанру, навести приклади та назвати картини ----- 2 год.

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 2 курсу, що вивчають англійську як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)

№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
6	Живопис у 19 ст.	Лексика: classicism, romanticism, realism, impressionism, revolution, canvas тощо. Граматика: Past Simple, Past Perfect, Participle I ----- 2 год.	Етапи розвитку живопису в 19 ст.; вплив революцій на стиль ----- 2 год.	Пояснити причини змін у стилях; назвати митців і картини епохи ----- 2 год.
7	Живопис у 20 ст.	Лексика: symbolism, cubism, surrealism, abstractionism, industrial era тощо. Граматика: всі часові форми, модальні дієслова ----- 2 год.	Напрями мистецтва 20 ст., трансформації після світових війн ----- 2 год.	Характеризувати напрями; аргументувати зміну стилів; назвати представників ----- 2 год.
8	Живопис у 21 ст.	Лексика: digital art, street art, graffiti, global culture, transformation тощо. Граматика: Present/Past Simple, Participle I ----- 2 год.	Сучасні напрямки; цифрове мистецтво, глобалізація культури ----- 2 год.	Пояснити роль сучасних технологій у мистецтві, навести приклади митців і технік ----- 2 год.

**ДОДАТОК Г9. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
З КУРСУ, ЩО ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ ЯК ЗАСІБ ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ)**

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 3 курсу, що вивчають англійську мову як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)				
№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
1	Історія живопису. Розвиток живопису в українському образотворчому мистецтві 19 ст.	<i>Лексика:</i> history of painting, development of painting in Russian artistic culture in the 19th century, painting trends: classicism, iconography, realism, modernism, impresionism, unique ethnic and cultural phenomenon, cultural diversity, traditional crafts cultural identity, to accumulate. <i>Граматика:</i> Present Simple, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, Modals, Passive i Active Voices. ----- 2 год.	Формування національного образотворчого мистецтва у 19 ст. Визначення течій: класицизм іконопис, реалізм, модернізм, імпресіонізм; причини переходу етапів розвитку живопису : впливу західноєвропейських тенденцій; засильство імперської політики; відомі українські художники 19 ст. ----- 2 год.	Розкажіть про розвиток живопису в українському образотворчому мистецтві 19 ст.; охарактеризуйте кожен напрямок живопису 19 ст.; назвіть основні причини змін, що відбуваються, у розвитку живопису в 19 ст.; обґрунтуйте кожен з причин переходу одного етапу розвитку живопису в інший; назвіть відомих українських художників 19 ст. та їх знамениті картини. ----- 2 год.

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 3 курсу, що вивчають англійську мову як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)				
№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
2	Історія живопису. Розвиток живопису в українському образотворчому мистецтві 20 ст.	<p><i>Лексика:</i> development of painting in Ukrainian artistic culture in the 20th century, painting trends: expressionism, Ukrainian avant-garde, folk art, neobyzantism, postmodernism; Ukrainian art <i>influenced by</i> Byzantine art. formation of Ukrainian culture in the conditions of the formation of totalitarianism; to comprise, to combine, to emerge, to establish, to develop the trend, figurative and coloristic techniques, heritage, thematic clusters of religious inspiration.</p> <p><i>Грамматика:</i> Present Simple, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Розвиток національного українського образотворчого мистецтва у 20 ст. Визначення течій:</p> <p>експресіонізм, український авангард, народний живопис, неовізантизм, постмодернізм, причини переходу етапів розвитку живопису: Перша світова війна, революція, громадянська війна; політика українізації; репресії проти української інтелігенції; Друга світова війна; післявоєнне відродження культури.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Розкажіть про розвиток живопису в українському образотворчому мистецтві у 20 ст; охарактеризуйте кожен напрямок живопису 20 ст.; назвіть основні причини змін у розвитку живопису в 20 ст.; обґрунтуйте кожен з причин переходу одного етапу розвитку живопису до іншого; назвіть відомих українських художників 20 ст. та їх найбільш відомі картини. Вкажіть жанр, у якому художники працювали, та назвіть його основні риси.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 3 курсу, що вивчають англійську мову як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)				
№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
3	Історія живопису. Розвиток живопису в українському образотворчому мистецтві 21 ст.	<p><i>Лексика:</i> development of painting in Ukrainian artistic culture in the 21st century, painting trends: abstract, contemporary, avantgarde painting, to be influenced by its wider European modernist context, to be closely associated with, achievements, to get into the world artistic process, to get world recognition, synthesis of European modernism and folk ART traditions, influential.</p> <p><i>Граматика:</i> Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Past Simple, Future Simple.</p> <p>----- 2 год.</p>	<p>Розвиток національного українського образотворчого мистецтва у 21 ст. Визначення течій : контемпоральний, абстрактний , авангардний живопис ;</p> <p>причини переходу етапів розвитку живопису : революційні події епохи Майдану; в воєнні події російсько-української війни; українські митці 21 ст.</p> <p>----- 2 год.</p>	<p>Розкажіть про розвиток живопису в українському образотворчому мистецтві 21 ст; охарактеризуйте кожен напрямок живопису 21 ст.; назвіть основні причини змін у розвитку живопису в 21 ст.; обґрунтуйте кожен з причин переходу одного етапу розвитку живопису в інший; назвіть відомих українських художників 21 ст. та їх картини.</p> <p>----- 2 год.</p>
4	Особливості творчості	<p><i>Лексика:</i> features of art work of famous Ukrainian painters of</p>	Творчість відомих українських живописців	Розкажіть про відомих українських живописців

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 3 курсу, що вивчають англійську мову як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)				
№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
	відомих українських живописців минулого	the past: Alexander Murashko, Nikolay Ivasyuk, Sonia Delaunay; distinctive features, peculiarities, to hold a personal exhibition, to break down the traditional patterns and borders. <i>Грамматика:</i> Present Simple, Past Simple, Past, Continuous, Past Perfect, Modals. ----- 2 год.	минулого: Олександра Мурашка(1875-1919), Миколи Івасюка(1865-1937), Соні Делоне (1885–1979), їх відомі картини. ----- 2 год.	минулого: Олександра Мурашка , Миколу Івасюка, Соні Делоне. Назвіть їх найвідоміші твори та жанр, у якому вони працювали. Висловіть свою думку щодо їхніх картин. ----- 2 год.
5	Особливості творчості відомих українських живописців сучасності	<i>Лексика:</i> features of art work of famous Ukrainian painters of the past: Ivan Marchuk, Eugene Garchinska, Agrafena Gandzyuk; the most popular contemporary Ukrainian artists, to be appreciated by public. <i>Грамматика:</i> Present Simple, Present Continuous, Present Perfect, Modals. -----	Творчість відомих українських живописців сучасності Івана Марчука (1936), Євгенії Гапчинської (1974), Аграфени Гандзюк (1976) їхній художній стиль. ----- 2 год.	Розкажіть про відомих українських живописців сучасності: Івана Марчука (1936), Євгенії Гапчинської (1974), Аграфена Гандзюка . Назвіть їх найбільш відомі твори. Висловіть свою думку щодо їхніх картин. ----- 2 год.

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 3 курсу, що вивчають англійську мову як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)				
№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
		2 год.		
6	Особливості творчості відомих зарубіжних живописців минулого	<p><i>Лексика:</i> features of art work of famous Western painters of the past: Leonardo da Vinci, Vinset van Gogh, Rembrandt van Rhine; art features, characteristics, artistic style and manner; a true genius, to grace the world with presence, to change the world greatly.</p> <p><i>Граматика:</i> Present Simple, Past Simple, Past Continuous, Past Perfect, Modals, Gerund, Participle.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Творчість відомих зарубіжних живописців минулого: Леонардо да Вінчі (1452-1519), Вінсет ван Гога (1853-1890), Рембранта ванн Рейн (1606-1669), їх художній стиль, манера письма і всесвітньо відомі картини</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Розкажіть про відомих зарубіжних художників минулого: Леонардо да Вінчі, Вінсет ван Гоге, Рембрант ван Рейне. Назвіть їх найбільш відомі твори та жанр живопису. Виразіть свою думку з приводу їх картин, опишіть одну з них.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>
7	Особливості творчості відомих зарубіжних живописців сучасності	<p><i>Лексика:</i> features of art work of famous Western painters of the contemporary period: Glenn Brown, American John Currin, Japanese Tetsuya Ishida, their creations and</p>	<p>Творчість відомих зарубіжних живописців сучасності англійця Гленн Брауна (1966), американця Джона Каррін (1962), японця Тетсуя Ішиди</p>	<p>Розкажіть про відомих зарубіжних живописців сучасності: англійця Гленна Брауна, американця Джо-не Карріна, японця Тетсуя Ішида.</p>

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 3 курсу, що вивчають англійську мову як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)				
№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
		specific manner, known for surrealist portrayal, to show paintings across the countries. <i>Грамматика:</i> Present Simple, Pre-sent Continuous, Present Perfect, Modals, Active and Passive Voices, Participle. ----- 2 год.	(1973), їх художній стиль, манера письма і відомі картини. ----- 2 год.	Назвіть їх найвідоміші твори та жанр живопису. Виразіть свою думку з приводу їх картин, опишіть одну з них. ----- 2 год.

Усього було задіяно 45 годин: 42 години (21 пара) – на вивчення англійської мови як засобу навчання образотворчої діяльності (малювання), решта – 3 години – були призначені для проведення контрольної роботи. Повний обсяг лексичного матеріалу та відповідні йому тексти представлені у додатках.

ДОДАТОК Г10. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 4 КУРСІВ, ЩО ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСЬКУ ЯК ЗАСІБ ВИКЛАДАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (МАЛЮВАННЯ)

Розподіл навчального навантаження для здобувачів вищої освіти 4 курсів, що вивчають англійську як засіб викладання образотворчої діяльності (малювання)				
№	Тематика	Зміст мовної інформації	Зміст теоретичної інформації	Зміст мовленнєвої діяльності
1	Способи зображення окремих предметів навколишньої дійсності в різних жанрах .	<p><i>Лексика:</i> ways of depicting individual objects of the surrounding reality in different genres; to paint in pencil, watercolor paints, gouache, oil paints; techniques of drawing: shading, sketching, layering, line drawing, contour drawing; the image of objects in foreshortenings; placement of geometric shapes.</p> <p><i>Граматика:</i> Present Simple, Present Continuous, Future Simple, Conditionals (type I), Gerund.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Визначення способів зображення предметів навколишньої діяльності; вибір малювальних матеріалів: малярні олівцем, акварельними фарбами, гуашшю, олійними фарбами. Зображення предметів у ракурсах. Розміщення геометричних фігур.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Розкажіть про способи зображення окремих предметів у різних жанрах, назвіть техніки виконання, наведіть приклади картин різних жанрів і назвіть способи зображення предметів. Перерахуйте малювальні матеріали, які можуть бути задіяні при створенні сюжетної картини.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>

2	Способи передачі пропорційних співвідношень між об'єктами та їх розташування у просторі	<p><i>Лексика:</i> ways of transferring proportional relationships between objects and their location in space; to compare and to measure parts of the drawing; image on the sheet plane; placement in the background; distance between the parts of the objects.</p> <p><i>Грамматика:</i> Present Simple, Future Simple, Conditionals (type I).</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Визначення пропорцій та їх значення в образотворчому мистецтві; визначення простору; визначення співвідношень між об'єктами, вимірювання відстані між частинами.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Поясніть, що таке пропорції у живопису і яке значення вони мають для створення малюнка. Розкажіть, як правильно визначити пропорційне співвідношення між об'єктами в живопису, як визначити відстань між частинами.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>
3	Способи передачі дії через зображення руху	<p><i>Лексика:</i> ways to convey action through image of movement; kinds of actions; rules of depicting actions on the paper; the use of diagonal, vertical, horizontal lines; direction of the lines in the drawing; dynamism, to use blurred background, to slow down the movement</p> <p><i>Грамматика:</i> Present Simple, Present Continuous, Future Simple, Conditionals (type I), Gerund.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Визначення особливостей передачі дії через зображення руху; види руху; механізм передачі руху; правила передачі руху; використання діагональних ліній, використання розмитого фону на картині.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>	<p>Назвіть, які способи передачі дії через зображення руху ви знаєте; поясніть, як передавати взаємодію між об'єктами на аркуші; які лінії на малюнку допомагають передати рух, з якою метою використовують розмитий фон на картині.</p> <p>-----</p> <p>2 год.</p>

ДОДАТОК Д

СТАТИСТИЧНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО

ДОДАТОК Д1. ТЕОРІЯ СТАТИСТИЧНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗМІН У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВУ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ *t*-КРИТЕРІЮ СТЬЮДЕНТА

Для статистичної перевірки змін у підготовці майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови на констатувальному та формульальному етапах експерименту був застосований *t*-критерій Стьюдента.

Розрахунок критерію Стьюдента за кожною компетентністю відбувався за формулами:

1. **Дисперсія.** Дисперсія (s^2) – це міра варіабельності (розсіювання) даних. Вона показує, наскільки значення у вибірці відхиляються від її середнього значення. Дисперсія дозволяє визначити, чи є дані сильно зосереджені навколо середнього, чи мають значні відхилення. Це є важливим етапом у підготовці до подальшого статистичного аналізу.

Стандартне відхилення (s) – це квадратний корінь з дисперсії. Воно показує середню величину відхилення значень від середнього значення. Стандартне відхилення є ключовим складником в усіх видах *t*-тестів, оскільки воно дозволяє оцінити ступінь варіабельності даних.

Формула для обчислення вибіркової дисперсії:

$$s^2 = \frac{\sum(x_i - \bar{x})^2}{n-1} \quad (5.1)$$

де X_i – кожне окреме значення, $\bar{X}$ – середнє значення, а n – кількість значень. Ця формула дозволяє оцінити, наскільки розподілені значення в вибірці навколо її середнього значення.

2. **Парний t -тест для різниць між парами.** У t -тестах стандартне відхилення дозволяє оцінити, наскільки середні значення двох вибірок або середнє значення однієї вибірки статистично відрізняються від певного очікуваного значення.

Для всіх видів t -тестів стандартне відхилення є важливим складником формули, тому спочатку розраховували дисперсію, щоб знайти стандартне відхилення, а потім використовували його у t -статистиці.

Ми проводили порівняння середніх значень знань та навичок для кожного університету, щоб визначити, чи є різниця між цими двома параметрами. Для цього ми використовували **парний t -тест**, оскільки знання та навички були пов'язані між собою для кожного студента.

$$t = \frac{\bar{D}}{\frac{s_d}{\sqrt{n}}} \quad (5.2)$$

де:

$\bar{D}$ – середнє значення різниць між парами,

s_d – стандартне відхилення різниць, яке розраховується на основі дисперсії різниць між знаннями та навичками для кожного студента.

n – кількість студентів.

3. **Одновибірковий t -тест для перевірки**, чи є середнє значення вибірки відмінним від певного заданого значення (наприклад, перевірка, чи відповідає середній рівень знань стандартному значенню). Формула для одновибіркового t -тесту:

$$t = \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{s}{\sqrt{n}}} \quad (5.3)$$

де:

$\bar{X}_2$ – вибіркоче середнє,

μ – очікуване середнє,

s – вибіркоче стандартне відхилення,

n – кількість спостережень.

4. **Двовибірковий t -тест** (незалежні вибірки) для обчислення для незалежних вибірок (різні університети).

Для порівняння середніх значень знань та навичок між двома групами з різних університетів використовувався **двовибірковий t -тест для незалежних вибірок**.

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}} \quad (5.4)$$

де:

$\bar{X}_1$ та $\bar{X}_2$ – середнє значення вибірок (знань та умінь або лексичного та граматичного матеріалу,

s_2^2 і s_1^2 – це дисперсії для кожної з двох вибірок. Дисперсії використовуються для оцінки ступеня варіабельності даних у кожній вибірці, що впливає на значення t -статистики.

n_1 і n_2 – обсяги вибірок (кількість студентів).

5. формула) дозволяє оцінити значущість різниці між рівнями знань та навичок для кожного студента або рівня в університеті, коли є

кілька рівнів значень, що порівнюються. Формула для t -статистики парного t -тесту для оцінки різниці між рівнями знань та умінь:

$$t = \frac{\bar{D}}{\sqrt{\frac{\sum(D_i - \bar{D})^2}{n \cdot (n-1)}}} \quad (5.5)$$

де:

D_i – різниця між парними значеннями знань та умінь для кожного рівня,

$\bar{D}$ – середнє значення різниць D_i

n – кількість рівнів (значень оцінок), які порівнюються.

Парний t -тест застосовувався для порівняння рівнів знань та навичок в одній і тій самій групі студентів.

Двовибірковий t -тест застосовувався для порівняння знань або навичок між різними групами студентів (наприклад, між університетами).

Одновибірковий t -тест використовувався для порівняння середнього значення вибірки з певним стандартом.

Кожен з цих тестів використовувався для відповідного типу гіпотези та структури даних, що забезпечує точне та обґрунтоване статистичне оцінювання значущості різниць у досліджуваних даних.

ДОДАТОК Д2. СТАТИСТИЧНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ СФОРМОВАННОСТІ ДИФЕРЕНЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ, СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА АУТОПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЙ

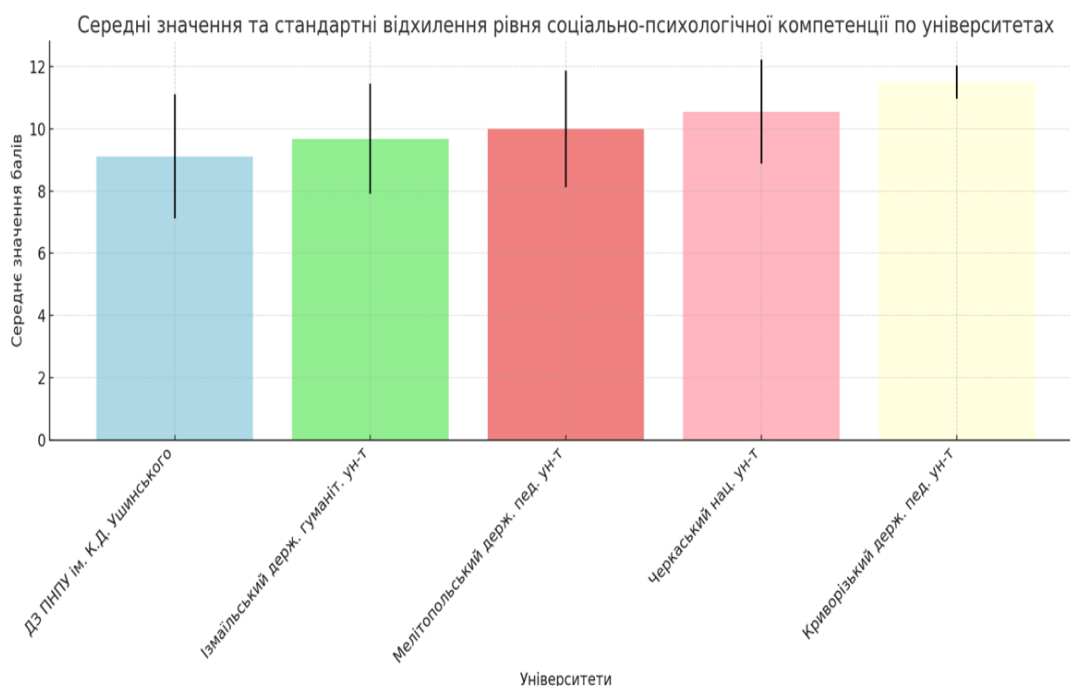
Результати сформованості у майбутніх учителів початкових класів *диференціально-психологічної компетенції* унаочнено нижче на Рис. 1. Наведемо середні значення та стандартні відхилення за t-критерієм Стьюдента для рівня знань у кожному університеті:

Рис. 1. Графік порівняння середніх значень і стандартних відхилень результатів перевірки рівнів сформованості диференціально-психологічної компетенції для різних університетів.

ДЗ ПНПУ ім. К.Д. Ушинського: середнє значення: 14.44, стандартне відхилення: 2.73; Ізмаїльський державний гуманітарний університет: середнє значення: 14.78, стандартне відхилення: 2.15; Мелітопольський державний педагогічний університет: середнє значення: 16.17, стандартне відхилення: 1.82; Черкаський національний університет: середнє значення: 16.85, стандартне відхилення: 1.35; Криворізький державний педагогічний університет: середнє значення: 15.36, стандартне відхилення: 2.40.

Результати сформованості у майбутніх учителів початкових класів *соціально-психологічної компетенції* унаочнено нижче на Рис. 2. Наведемо середні значення та стандартні відхилення за t-критерієм Стьюдента для рівня знань у кожному університеті: ДЗ ПНПУ ім. К.Д. Ушинського: середнє значення: 9.11, стандартне відхилення: 2.00; Ізмаїльський державний гуманітарний університет: середнє значення: 9.68, стандартне відхилення: 1.76; Мелітопольський державний педагогічний університет: середнє значення: 10.00, стандартне відхилення: 1.87; Черкаський національний університет: середнє значення: 10.55, стандартне відхилення: 1.67; Криворізький державний педагогічний університет: середнє значення: 11.50, стандартне відхилення: 0.53

Рис. 2. Графік порівняння середніх значень і стандартних відхилень результатів перевірки рівнів сформованості соціально-психологічної компетенції для різних університетів

Результати сформованості у майбутніх учителів початкових класів *аутопсихологічної компетенції* унаочнено нижче на Рис. 3. Наведемо середні значення та стандартні відхилення за t-критерієм Стьюдента для рівня знань у кожному університеті: ДЗ ПНПУ ім. К.Д. Ушинського:

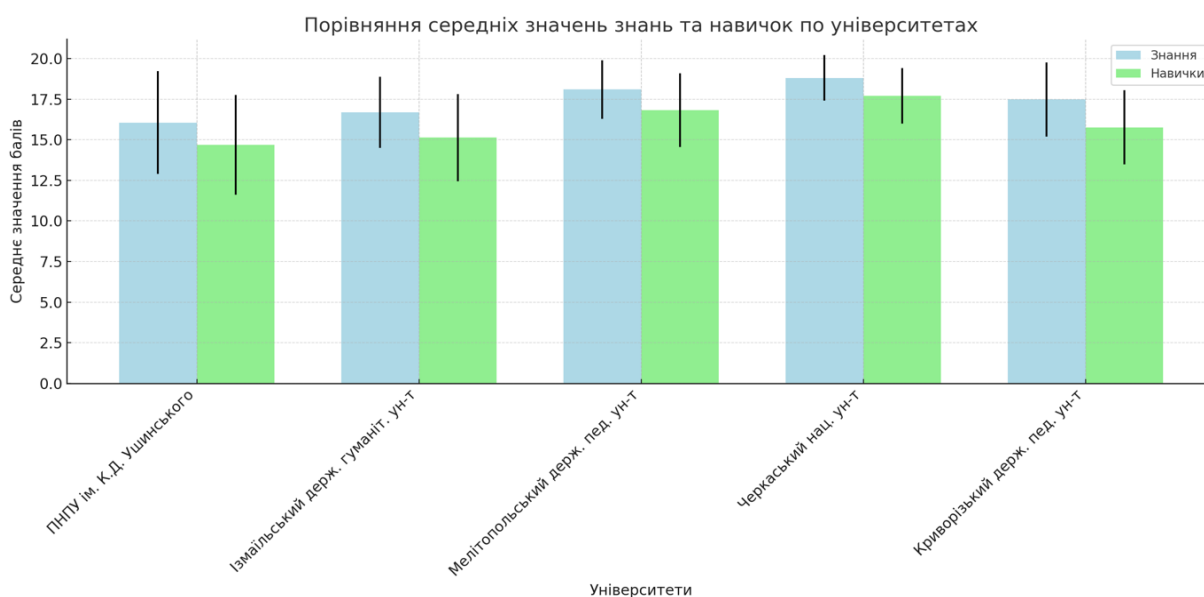
середнє значення: 7.09, стандартне відхилення: 1.52; Ізмаїльський державний гуманітарний університет: середнє значення: 6.98, стандартне відхилення: 1.54; Мелітопольський державний педагогічний університет: середнє значення: 7.39, стандартне відхилення: 1.37; Черкаський національний університет: середнє значення: 7.26, стандартне відхилення: 1.41; Криворізький державний педагогічний університет: середнє значення: 7.92, стандартне відхилення: 1.10.

Рис. 3. Графік порівняння середніх значень і стандартних відхилень результатів перевірки рівнів сформованості аутопсихологічної компетенції для різних університетів

ДОДАТОК ДЗ. СТАТИСТИЧНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ СФОРМОВАННОСТІ ІСТОРИКО-ХУДОЖНЬОЇ ТА ЖАНРОВО- ОБРАЗОТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЙ

На рис. 4 унаочнено результати розрахунку критерію Стьюдента для кожного університету: ПНПУ ім. К.Д. Ушинського: середнє значення (знання): 16.06, стандартне відхилення (знання): 3.17; середнє значення (навички): 14.69, стандартне відхилення (навички): 3.07; t -статистика: 1.85, p -значення: 0.068 (різниця не є статистично значущою на рівні 0.05);

Рис. 4. Порівняння середніх значень знань та навичок результатів сформованості у майбутніх учителів початкових класів історико-художньої компетенції

Ізмаїльський державний гуманітарний університет: середнє значення (знання): 16.69, стандартне відхилення (знання): 2.19; середнє значення (навички): 15.13, стандартне відхилення (навички): 2.68; t -статистика: 3.01, p -значення: 0.003 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05);

Мелітопольський державний педагогічний університет: середнє значення (знання): 18.09, стандартне відхилення (знання): 1.80; середнє значення (навички): 16.83, стандартне відхилення (навички): 2.27; t -

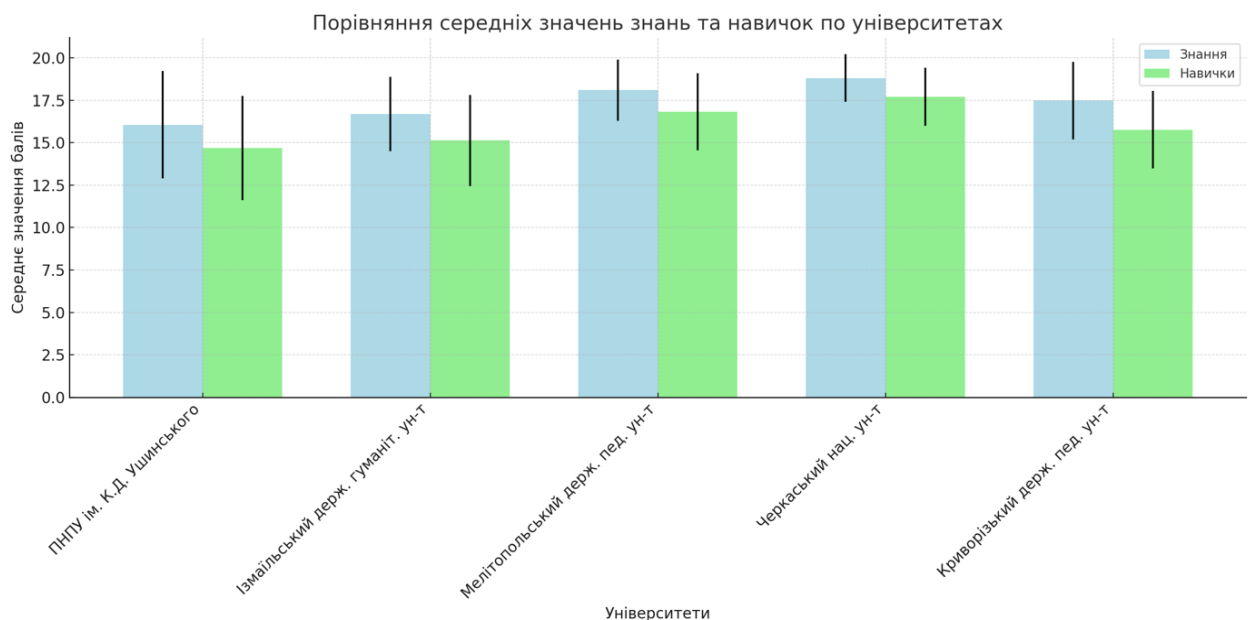
статистика: 2.57, p -значення: 0.013 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05);

Черкаський національний університет: середнє значення (знання): 18.80, стандартне відхилення (знання): 1.40; середнє значення (навички): 17.70, стандартне відхилення (навички): 1.72; t -статистика: 2.22, p -значення: 0.033 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05);

Криворізький державний педагогічний університет: середнє значення (знання): 17.48, стандартне відхилення (знання): 2.29; середнє значення (навички): 15.76, стандартне відхилення (навички): 2.28; t -статистика: 2.66, p -значення: 0.011 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05).

Відповідно до отриманих результатів, різниця між рівнями знань і вмінь є статистично значущою для всіх університетів, окрім ПНПУ ім. К.Д. Ушинського.

Отримані дані дають підставу вважати, що **історико-художня компетенція** у здобувачів вищої освіти сформована на достатньому рівні.

Рис. 5. Порівняння середніх значень знань та вмінь результатів сформованості у майбутніх учителів початкових класів жанрово-образотворчої компетенції

На рис. 6. унаочнено результати розрахунку критерію Стьюдента для кожного університету: ПНПУ імені К.Д. Ушинського: середнє значення (знання): 16.11, стандартне відхилення (знання): 3.02; середнє значення (навички): 14.77, стандартне відхилення (навички): 2.95; t -статистика: 1.88, p -значення: 0.064 (різниця не є статистично значущою на рівні 0.05);

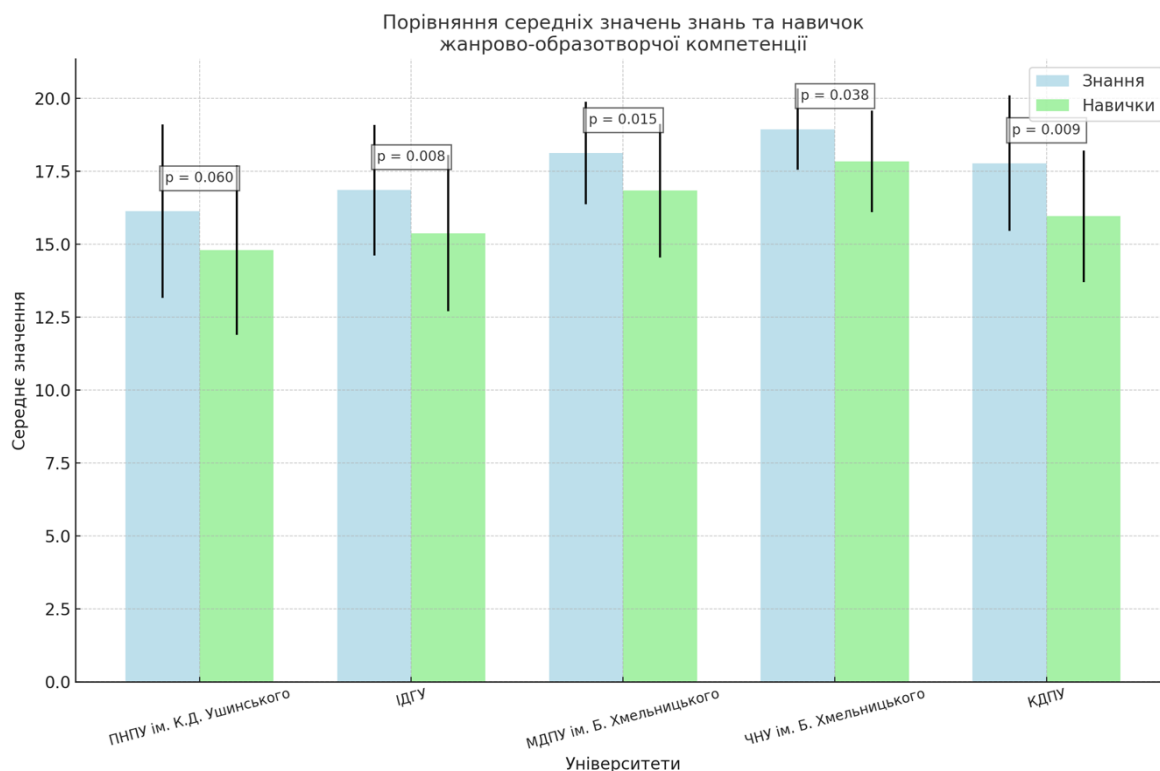
Ізмаїльський державний гуманітарний університет: середнє значення (знання): 16.83, стандартне відхилення (знання): 2.25; середнє значення (навички): 15.33, стандартне відхилення (навички): 2.72; t -статистика: 2.75, p -значення: 0.007 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05);

Мелітопольський державний педагогічний університет: середнє значення (знання): 18.00, стандартне відхилення (знання): 1.87; середнє значення (навички): 16.70, стандартне відхилення (навички): 2.40; t -статистика: 2.46, p -значення: 0.017 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05);

Черкаський національний університет: середнє значення (знання): 18.89, стандартне відхилення (знання): 1.37; середнє значення (навички): 17.79, стандартне відхилення (навички): 1.72; t -статистика: 2.19, p -значення: 0.035 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05);

Криворізький державний педагогічний університет: середнє значення (знання): 17.75, стандартне відхилення (знання): 2.27; середнє значення (навички): 15.96, стандартне відхилення (навички): 2.20; t -статистика: 2.78, p -значення: 0.008 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05).

Відповідно до отриманих результатів, різниця між рівнями знань і вмінь є статистично значущою для всіх університетів.

Рис. 6. Порівняння середніх значень результатів сформованості у майбутніх учителів початкових класів вмінь та навичок жанрово-образотворчої компетенції

ДЗ ПНПУ ім. К. Д. Ушинського: середнє значення (знання): 16.14, стандартне відхилення (знання): 2.97; середнє значення (навички): 14.80, стандартне відхилення (навички): 2.91; t -статистика: 1.91, p -значення: 0.060 (різниця не є статистично значущою на рівні 0.05);

Ізмаїльський державний гуманітарний університет: середнє значення (знання): 16.86, стандартне відхилення (знання): 2.24; середнє значення (навички): 15.38, стандартне відхилення (навички): 2.68; t -статистика: 2.74, p -значення: 0.008 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05)

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького: середнє значення (знання): 18.13, стандартне відхилення (знання): 1.76; середнє значення (навички): 16.84, стандартне відхилення (навички): 2.29; t -статистика: 2.51, p -значення: 0.015 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05);

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького: середнє значення (знання): 18.95, стандартне відхилення (знання): 1.39; середнє значення (навички): 17.84, стандартне відхилення (навички): 1.74; *t*-статистика: 2.16, *p*-значення: 0.038 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05);

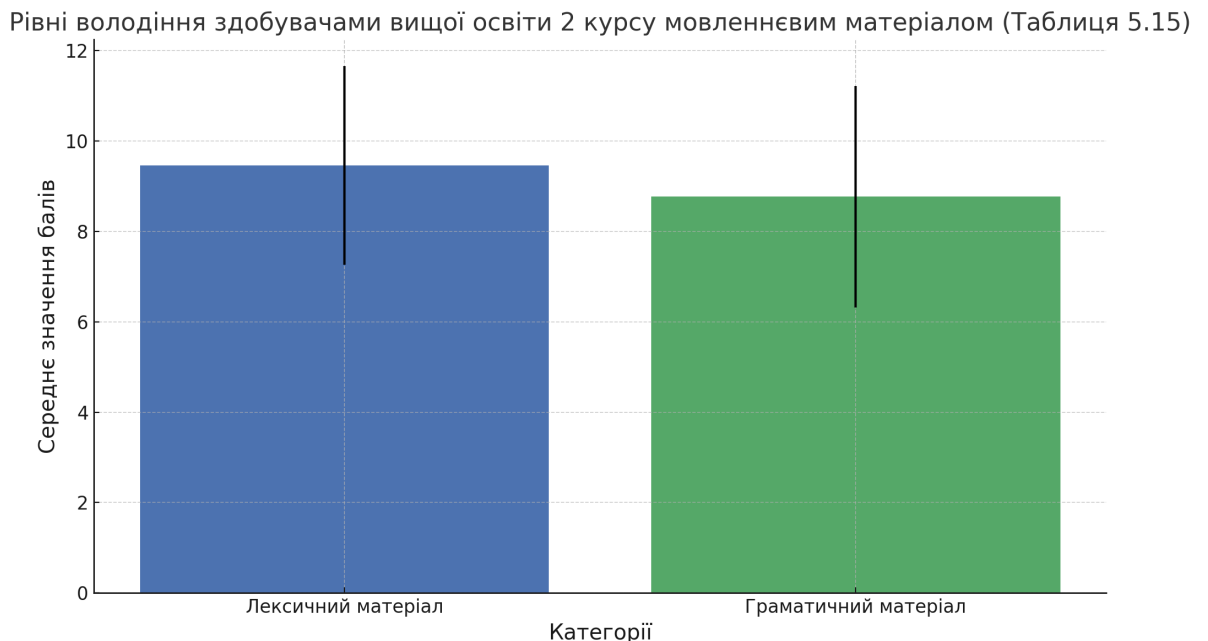
Криворізький державний педагогічний університет: середнє значення (знання): 17.78, стандартне відхилення (знання): 2.32; середнє значення (навички): 15.96, стандартне відхилення (навички): 2.25; *t*-статистика: 2.72, *p*-значення: 0.009 (різниця є статистично значущою на рівні 0.05)

ДОДАТОК Д4. СТАТИСТИЧНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ЗДОБУТТЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ РІВНІВ ЗНАНЬ НА НАВИЧОК

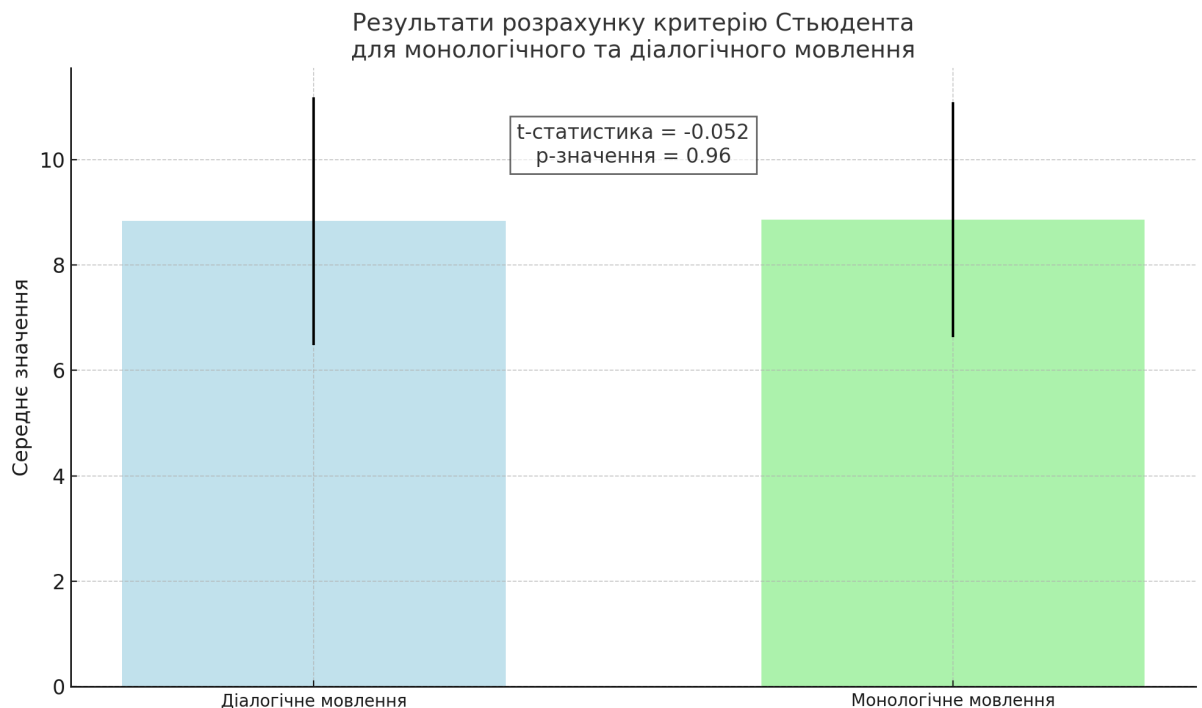
Рівні володіння здобувачами вищої освіти 2 курсу мовленнєвим матеріалом. На рис. 7. унаочнено статистичний аналіз результатів рівнів оволодіння лексичним та граматичним матеріалом здобувачами вищої освіти 2 курсу: середнє значення для лексичного матеріалу: 9.46, стандартне відхилення: 2.20; середнє значення для граматичного матеріалу: 8.77, стандартне відхилення: 2.45; t -статистика: 1.23, p -значення: 0.23.

Згідно з отриманими результатами, t -статистика становить 1,23, а p -значення дорівнює 0,23, що свідчить про відсутність статистично значущої різниці між рівнем засвоєння лексичного та граматичного матеріалу на рівні значущості 0,05. Отже, немає підстав стверджувати, що рівень оволодіння лексичним матеріалом суттєво відрізняється від рівня оволодіння граматичним матеріалом.

Рис. 5.9. Графік рівнів оволодіння лексичним та граматичним матеріалом здобувачами вищої освіти 2 курсу

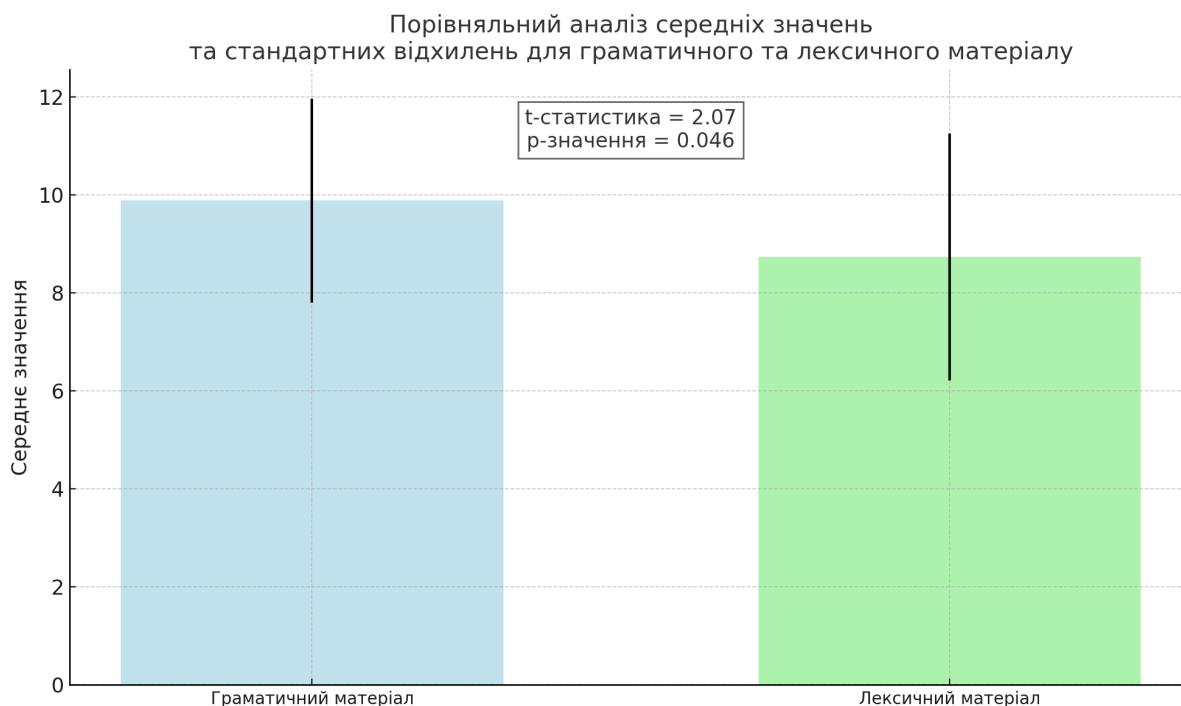
Результати розрахунку критерію Стьюдента для монологічного та діалогічного мовлення унаочнено на рис.10:

Рис. 10. Порівняльний аналіз середніх значень та стандартних відхилень рівнів сформованості мовленнєвих умінь здобувачів вищої освіти у монологічному та діалогічному мовленні

Результати аналізу рівня сформованості діалогічного та монологічного мовлення, здійсненого за допомогою t-критерію Стьюдента, засвідчили такі показники: середнє значення для діалогічного мовлення становить 8,83 при стандартному відхиленні 2,35, а для монологічного мовлення – 8,86 при стандартному відхиленні 2,23. Розраховане значення t-статистики дорівнює -0,052, а p-значення становить 0,96. Оскільки $p > 0,05$, можна зробити висновок про відсутність статистично значущої різниці між рівнем сформованості діалогічного та монологічного мовлення.

Результати порівняння середніх значень та стандартних відхилень для граматичного та лексичного матеріалу унаочнено у рис. 11.

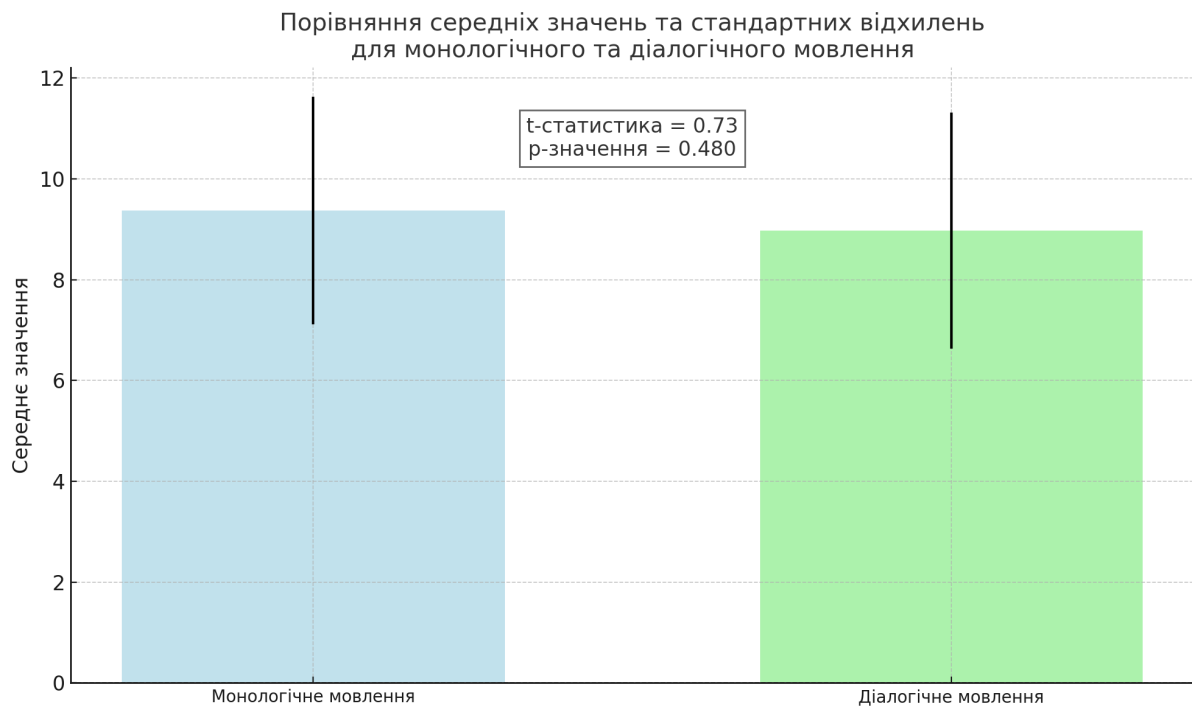
Рис. 11. Порівняльний аналіз середніх значень та стандартних відхилень для граматичного та лексичного матеріалу

Середнє значення для граматичного матеріалу становило 9.89 із стандартним відхиленням 2.08, тоді як середнє значення для лексичного матеріалу було 8.74 із стандартним відхиленням 2.52. Розрахована t -статистика дорівнює 2.07, а p -значення складає 0.046.

Оскільки значення p менше 0.05, це свідчить про наявність статистично значущої різниці між результатами граматичного та лексичного матеріалу. Це вказує на те, що студенти краще засвоїли граматичний матеріал порівняно з лексичним.

На графіку 5.12. показано порівняння середніх значень та стандартних відхилень для монологічного та діалогічного мовлення. Результати розрахунку критерію Стюдента для монологічного та діалогічного мовлення показують таке. Середнє значення для монологічного мовлення становило 9.37 із стандартним відхиленням 2.26,

тоді як середнє значення для діалогічного мовлення було 8.97 із стандартним відхиленням 2.34. Розрахована t -статистика дорівнює 0.73, а p -значення складає 0.48. Оскільки значення p більше 0.05, це свідчить про відсутність статистично значущої різниці між результатами монологічного та діалогічного мовлення.

Рис. 12. Порівняння середніх значень та стандартних відхилень для монологічного та діалогічного мовлення

Нижче на рис. 13 відображено порівняння середніх значень та стандартних відхилень для лексичного та граматичного матеріалу. Середнє значення для лексичного матеріалу становило 10.20 зі стандартним відхиленням 1.77, тоді як середнє значення для граматичного матеріалу було 8.83 зі стандартним відхиленням 2.59.

Рівні розвитку мовленнєвих умінь здобувачів вищої освіти. Результати розрахунку t -критерію Стьюдента, застосованого для порівняння рівнів сформованості монологічного та діалогічного мовлення, засвідчують такі показники: середнє значення для діалогічного мовлення становить 8,83 при стандартному відхиленні 2,35, у той час як середнє

значення для монологічного мовлення дорівнює 8,86 зі стандартним відхиленням 2,23. Розраховане значення t -статистики становить -0,052, а p -значення дорівнює 0,96. Оскільки p -значення суттєво перевищує загальноприйнятий рівень статистичної значущості (0,05), робиться висновок про відсутність статистично значущої різниці між показниками монологічного та діалогічного мовлення.

Рівні оволодіння здобувачами вищої освіти 3 курсу мовленнєвим матеріалом. Результати розрахунку критерію Стьюдента для граматичного та лексичного матеріалу:

Результати аналізу різниці між рівнем засвоєння граматичного та лексичного матеріалу засвідчують таке: середнє значення для граматичного матеріалу становить 9,89 при стандартному відхиленні 2,08, тоді як для лексичного матеріалу середнє значення дорівнює 8,74 зі стандартним відхиленням 2,52. Розраховане значення t -статистики становить 2,07, а p -значення – 0,046. Оскільки p -значення менше порогового рівня значущості 0,05, це дає підстави стверджувати про наявність статистично значущої різниці між результатами засвоєння граматичного та лексичного матеріалу.

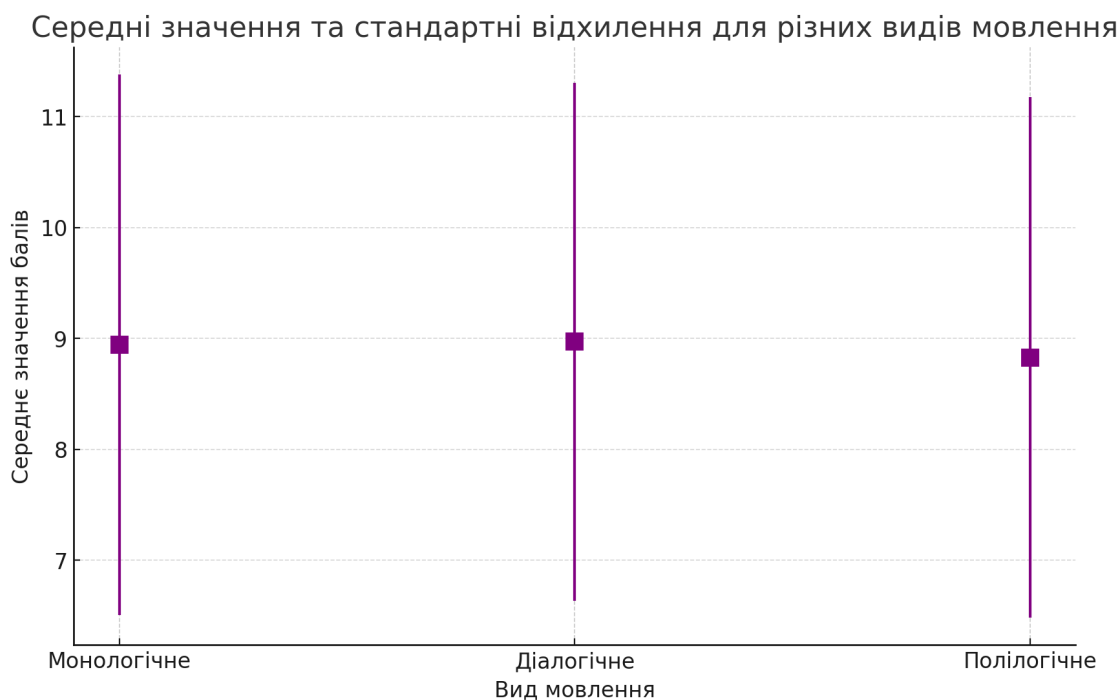
Рівень розвиненості мовленнєвих умінь здобувачів вищої освіти 3 курсу. Аналіз результатів за допомогою критерію Стьюдента щодо порівняння рівнів монологічного та діалогічного мовлення показав такі значення: середній показник для монологічного мовлення становить 9,37 при стандартному відхиленні 2,26, тоді як для діалогічного мовлення – 8,97 зі стандартним відхиленням 2,34. Розраховане значення t -статистики становить 0,73, а p -значення – 0,48. Оскільки p -значення перевищує пороговий рівень значущості 0,05, можна зробити висновок про відсутність статистично значущої різниці між рівнями сформованості монологічного та діалогічного мовлення.

Рівні володіння здобувачами вищої освіти 4 курсу мовним матеріалом. Аналіз результатів за критерієм Стьюдента щодо порівняння

рівня засвоєння лексичного та граматичного матеріалу виявив такі показники: середнє значення для лексичного матеріалу становить 10,20 при стандартному відхиленні 1,77, тоді як для граматичного матеріалу – 8,83 зі стандартним відхиленням 2,59. Розраховане значення t-статистики дорівнює 2,59, а p-значення становить 0,013. Оскільки отримане p-значення є меншим за встановлений рівень значущості 0,05, це свідчить про наявність статистично значущої різниці між результатами засвоєння лексичного та граматичного матеріалу. Таким чином, рівень засвоєння лексичної інформації виявився вищим у порівнянні з граматичним.

На основі результатів парних t-тестів для *рівнів розвиненості мовленнєвих навичок у здобувачів вищої освіти 4 курсу* було встановлено, що середні значення для монологічного, діалогічного та полілогічного мовлення є близькими: відповідно 8.94, 8.97 та 8.83. Стандартні відхилення перебувають у межах 2.34–2.44, що свідчить про подібну варіативність у результатах.

Розраховані p-значення у всіх трьох порівняннях значно перевищують поріг статистичної значущості (0.05): 0.96 у випадку порівняння монологічного та діалогічного мовлення; 0.84 – для монологічного та полілогічного; 0.80 – для діалогічного та полілогічного мовлення. Це дозволяє зробити висновок, що статистично значущих відмінностей між рівнями розвиненості монологічного, діалогічного та полілогічного мовлення у досліджуваній вибірці не виявлено. Усі три види мовлення розвинені приблизно на однаковому рівні, що свідчить про збалансованість навчального процесу щодо формування різних форм усної комунікації. У всіх випадках значення (p) більше 0.05, що вказує на відсутність статистично значущої різниці між парами груп (монологічне, діалогічне та полілогічне мовлення).

Рис. 13. Порівняльний аналіз середніх значень та варіативності показників для трьох видів мовлення здобувачів вищої освіти

Результати володіння методологічними знаннями організації процесу навчання образотворчої діяльності (малювання). На основі наведених статистичних даних щодо трьох показників рівня сформованості певних компетентностей у здобувачів вищої освіти можна зробити такі аналітичні висновки:

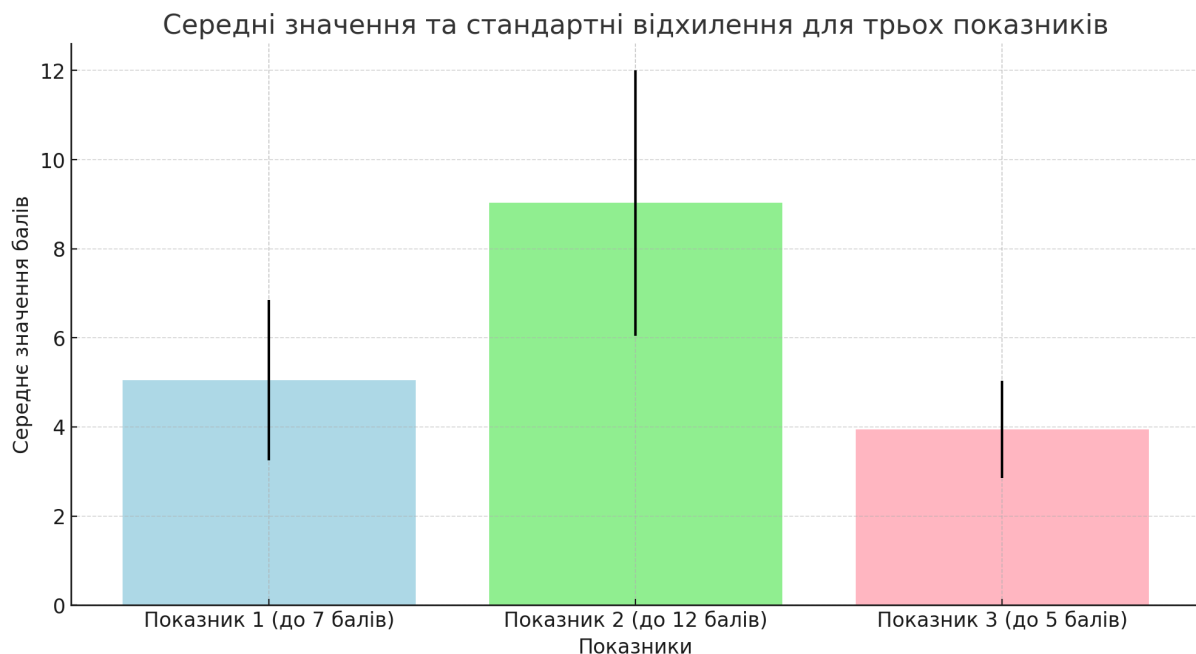
Показник 1, який оцінюється за 7-бальною шкалою, має середнє значення 5.05 при стандартному відхиленні 1.80. Це свідчить про відносно високий середній рівень досягнень, хоча й з помірною варіативністю результатів, що може вказувати на певні індивідуальні коливання в рівні засвоєння матеріалу.

Показник 2, максимальне значення якого становить 12 балів, характеризується середнім значенням 9.03 та значно більшим стандартним відхиленням – 2.98. Це свідчить про достатньо високий середній рівень сформованості відповідних знань чи навичок, проте із суттєвою варіативністю, яка може бути зумовлена індивідуальними особливостями

здобувачів, різною попередньою підготовкою або специфікою завдань, що оцінювалися.

Показник 3 (максимум – 5 балів) має середнє значення 3.95 та досить низьке стандартне відхилення (1.09), що вказує на стабільність результатів у межах групи та загалом добрий рівень опанування відповідного компонента освітньої програми.

У цілому отримані результати свідчать про достатньо високий рівень засвоєння навчального матеріалу за всіма трьома показниками, при цьому найбільша варіативність спостерігається за другим критерієм, що може потребувати додаткової методичної уваги з боку викладачів.

Рис. 14. Порівняльний аналіз середніх значень та варіативності трьох освітніх показників здобувачів вищої освіти

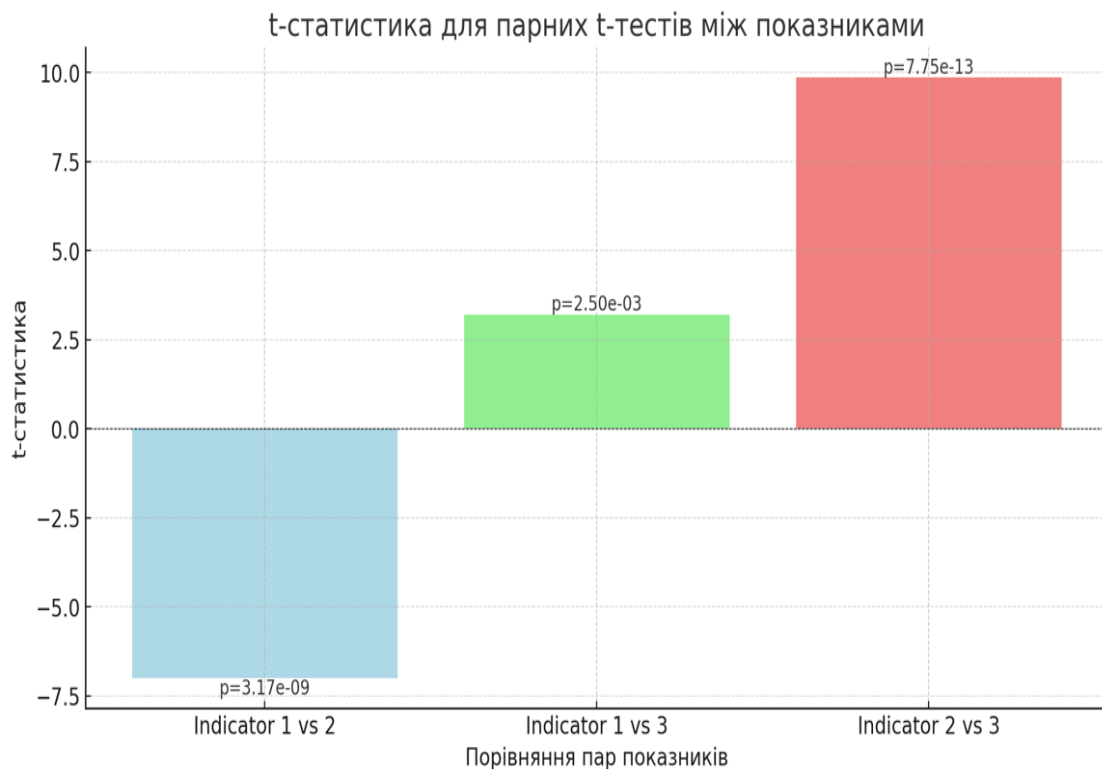
На графіку унаочнені середні значення та стандартні відхилення для кожного показника.

Результати парних t -тестів свідчать про наявність статистично значущих відмінностей між усіма порівнюваними показниками. Зокрема, при порівнянні першого показника (з максимальною оцінкою до 7 балів) із другим показником (до 12 балів) t -статистика склала -7.01 , а p -значення –

3.17e-09, що є вкрай малим і свідчить про суттєву різницю між цими показниками. Аналогічно, при зіставленні першого показника з третім (до 5 балів), t -статистика дорівнює 3.20, а p -значення – 0.0025, що також підтверджує наявність значущої різниці. Найбільш помітну розбіжність зафіксовано при порівнянні другого та третього показників: t -статистика становить 9.86, а p -значення – 7.75e-13, що вказує на дуже високий рівень статистичної значущості. Таким чином, у всіх випадках p -значення менше 0.05, що дає підстави стверджувати про достовірну різницю між рівнями засвоєння матеріалу, які відображають відповідні показники.

Більш наочно результати викладено у нижченаведеному графіку:

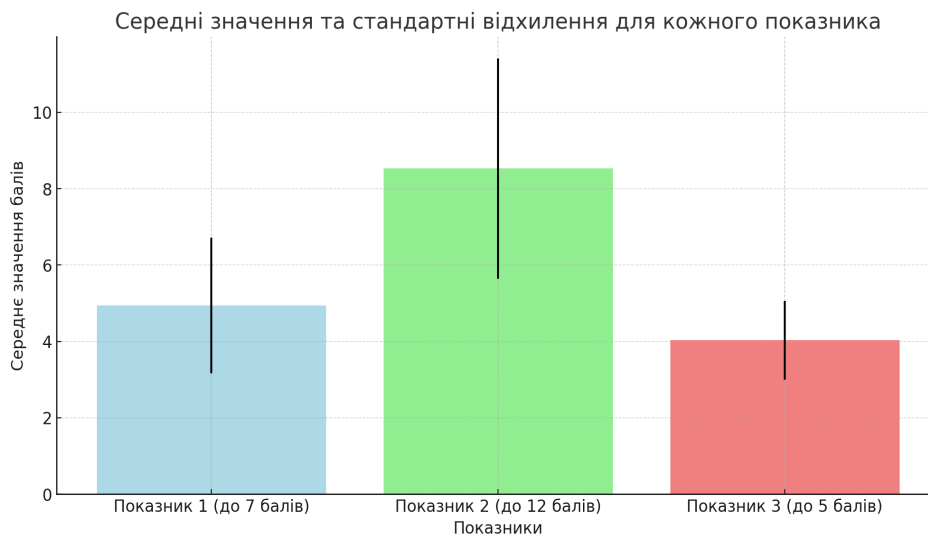

Рис. 15. Порівняльний аналіз трьох освітніх показників: середні значення та варіативність

Графік унаочнює значення t -статистики для парних t -тестів між трьома показниками. Підписи на графіку також включають значення (p), які підтверджують статистично значущу різницю між кожною парою показників.

ДОДАТОК Д5. СТАТИСТИЧНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ВОЛОДІННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ РІВНЯМИ ВМІНЬ

*Результати оволодіння вміннями організації процесу навчання
образотворчої діяльності (малювання). Результати розрахунків для трьох
показників*

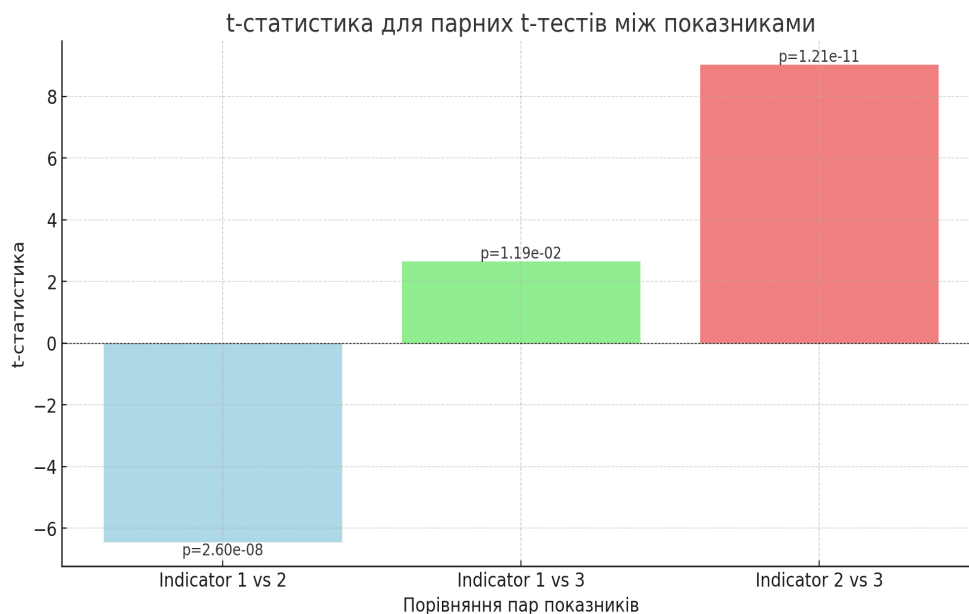

Рис. 16. *Середні значення та стандартні відхилення трьох показників сформованості мовних компетентностей здобувачів вищої освіти*

Наведені середні значення та стандартні відхилення для трьох показників демонструють помітні відмінності у рівнях засвоєння матеріалу серед здобувачів. Зокрема, для показника 1, що оцінюється за шкалою до 7 балів, середнє значення становить 4.94 при стандартному відхиленні 1.77, що свідчить про загалом достатній, але не максимально можливий рівень досягнень. Для показника 2, що оцінюється за 12-бальною шкалою, середнє значення становить 8.53 при стандартному відхиленні 2.88, що вказує на вищий рівень сформованості відповідних умінь, але також і на більшу варіативність результатів. У випадку з показником 3, оціненим за 5-бальною шкалою, середнє значення – 4.03, а стандартне відхилення – 1.03, що свідчить про досить рівномірні результати у межах високої успішності. Такий розподіл значень дозволяє припустити наявність різного рівня

складності або дидактичного навантаження між оцінюваними параметрами, що потребує подальшого аналітичного порівняння через статистичні методи.

Результати парних t-тестів, проведених для трьох показників сформованості мовної компетентності, свідчать про наявність статистично значущих розбіжностей між усіма порівнюваними парами. Зокрема, при порівнянні показника 1 з показником 2 було отримано t-статистику -6.46 , при р-значенні $2.60e-08$, що значно нижче порогового рівня 0.05 . Це дає підстави стверджувати про наявність суттєвої різниці між зазначеними показниками. Аналогічно, порівняння показника 1 з показником 3 дало t-статистику 2.64 при р-значенні 0.0119 , що також свідчить про статистично значущу різницю. Найвищу значущість зафіксовано між показниками 2 і 3: t-статистика склала 9.02 , а р-значення $-1.21e-11$. Таким чином, у всіх випадках показники демонструють достовірні розбіжності, що може бути важливим для подальшого аналізу ефективності освітньої програми або методики формування мовної компетентності

Рис. 17. Середні значення трьох показників сформованості мовної компетентності здобувачів вищої освіти та статистична значущість розбіжностей між ними (за критерієм Стьюдента)

Ці результати свідчать про наявність статистично значущих відмінностей між усіма порівнюваними парами показників.

ДОДАТОК Д6. СТАТИСТИЧНА ПЕРЕВІРКА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ АПРОБАЦІЇ РОЗРОБЛЕНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Дослідно-експериментальна апробація розробленої системи підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої та іншомовної мовленнєвої діяльності здійснювалася у 4 етапи в таких вузах, як: ДЗ ПНПУ імені К. Д. Ушинського, Ізмаїльського державного гуманітарного університету, Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Криворізького державного педагогічного університету.

На першому етапі відбувалася перевірка сформованості психологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, в якій приймали участь 174 здобувача вищої освіти із 5 педагогічних університетів України. Їх навчали викладачі-психологи цих вишів за офіційно-затвердженими програмами.

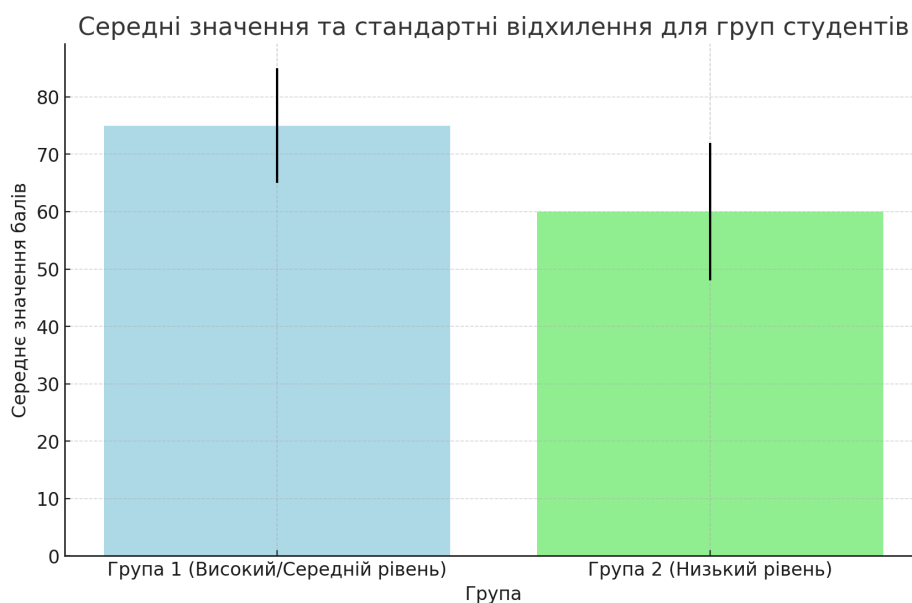
Психологічна компетентність передбачала сформованість таких видів компетенцій: диференціально-психологічної з такими критеріями її визначення: диференційно-психологічної обізнаності; диференційно-психологічних умінь; соціально-психологічної з такими критеріями її визначення: соціально-психологічної поінформованості соціально-психологічних умінь; аутопсихологічної з такими критеріями її визначення: аутопсихологічної обізнаності; аутопсихологічних умінь.

Результати формування психологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів показали, що запрограмованими психологічними знаннями і вміннями на високому та середньому рівнях оволоділи 154 здобувача вищої освіти (89%), тому вони були залучені до подальшого етапу експерименту. 20 здобувачів вищої освіти (11%),

проявили низький рівень відповідних знань та вмінь і тому не брали участь у подальшому дослідженні.

Таким чином, 154 здобувача вищої освіти проявили психологічну готовність до педагогічної роботи із молодшими школярами.

Результати t-тесту для двох груп на першому етапі (Група 1 (154 студенти): студенти з високим та середнім рівнем знань. Група 2 (20 студентів): студенти з низьким рівнем знань): t-статистика: 4.67; р-значення: 0.0001.

Рис. 18. Результати t-тесту для двох груп на першому етапі

Результати показують, що різниця між групами є статистично значущою (р-значення набагато менше 0.05). Це свідчить про те, що здобувачі вищої освіти з високим і середнім рівнем компетенцій мають значно кращі показники, ніж здобувачі з низьким рівнем компетенцій.

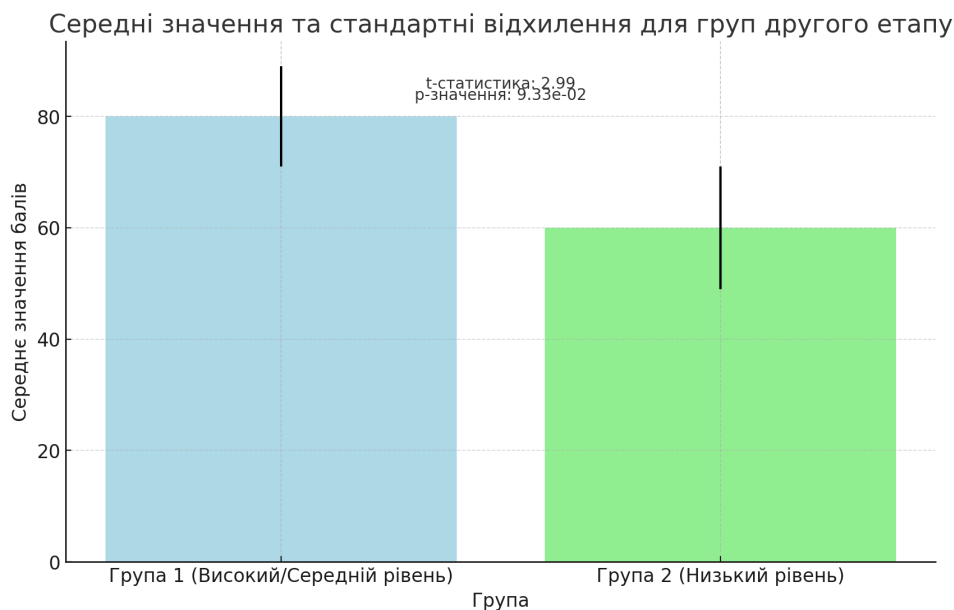
На другому етапі відбувалася перевірка сформованості художньо-образотворчої компетентності майбутніх учителів початкових класів, в якій брали участь 154 здобувача вищої освіти із тих самих 5 університетів України. Їх навчали викладачі кафедри образотворчого мистецтва за офіційно-затвердженими програмами.

Художньо-образотворча компетентність передбачала сформованість таких видів компетенцій: історико-художньої, з такими критеріями її визначення: історико-мистецької обізнаності; історико-художніх умінь; жанрово-образотворчої, з такими критеріями її визначення: жанрово-образотворчої обізнаності; жанрово-образотворчих умінь; техніко-графічної, за такими критеріями її визначення: техніко-графічної обізнаності; техніко-графічних умінь.

Результати сформованості художньо-образотворчої компетентності майбутніх учителів початкових класів показали, що запрограмованими художньо-зображальними знаннями і вміннями на високому та середньому рівнях оволоділи 151 здобувач вищої освіти (98%). Тому вони перейшли до подальшого етапу експерименту. 3 здобувача вищої освіти (2%), проявили низький рівень оволодіння відповідними знаннями та вміннями і тому не брали участь у подальшому дослідженні.

Таким чином, 151 здобувач вищої освіти проявив готовність до навчання образотворчої діяльності (малювання) молодших школярів.

Результати t-тесту для двох груп на першому етапі експерименту (Група 1 (151 особа): здобувачі вищої освіти з високим та середнім рівнем знань. Група 2 (20 осіб): здобувачі вищої освіти з низьким рівнем знань): t-статистика: 2.47, р-значення: 0.13.

Рис. 18. Результати порівняння середніх значень та стандартних відхилень для двох груп на другому етапі експерименту

На графіку відображено порівняння середніх значень та стандартних відхилень для двох груп на другому етапі експерименту. Група з високим та середнім рівнем компетенцій має вищі середні бали, ніж група з низьким рівнем. Показник t-статистики: 2.99 вказує на відносно помітну різницю між групами. р-значення: 0.093 більше за стандартний рівень значущості 0.05, що означає, що різниця між групами не є статистично значущою.

Незважаючи на те, що середні значення показують відмінності між групами, р-значення вказує, що ця різниця не є достатньо значущою для того, щоб можна було зробити висновок про реальну відмінність на рівні значущості 0.05.

На третьому етапі відбувалася перевірка сформованості іншомовно-мовленнєвої компетентності майбутніх учителів початкових класів, в якій брав участь 151 здобувач вищої освіти із вищезазначених вишів України. Їх навчали фахівці в галузі англomовної філології за офіційно затвердженими програмами. Натомість це експериментальне навчання проходило за різними умовами: 1) в ДЗ ПНПУ ім. К.Д.Ушинського з його 35 здобувачами вищої освіти, як формувальний експеримент під нашим методичним

наглядом з метою визначення ефективності розробленої методики; 2) в інших чотирьох вищезазначених вишах з їх 116 здобувачами вищої освіти, як масове навчання без нашого методичного нагляду – лише на основі надісланих навчальних матеріалів і методичних рекомендацій щодо їх впровадження з метою визначення технологічності розробленої методики.

Іншомовно-мовленнєва компетентність передбачала сформованість: 1) мовної компетенції, 2) мовленнєвої компетентності.

Мовна компетенція мала такі критерії її визначення: фонетичні знання, навички та вміння; лексичні знання, навички та вміння; граматичні знання, навички та вміння.

Результати формування мовної компетенції показали, що 35 здобувачів вищої освіти ДЗ ПНПУ ім. К.Д.Ушинського досягли таких результатів: на високому рівні оволоділи мовною компетенцією 12 здобувачів вищої освіти (34%), на середньому рівні – 16 здобувачів вищої освіти (46%), на достатньому рівні – 7 здобувачів вищої освіти (20%), на низькому рівні – ніхто. Результати формування мовної компетенції в інших 4-х вишах були такими: на високому рівні із 116 осіб оволоділи мовною компетенцією 30 здобувачів вищої освіти (26%), на середньому рівні – 43 здобувача вищої освіти (37%), на достатньому рівні – 38 здобувачів вищої освіти (33%), на низькому рівні – 5 здобувачів вищої освіти (4%). Це обумовило подальшу участь в дослідженні 111 здобувачів вищої освіти із 4-х вишів.

Зазначені результати формування мовної компетенції в умовах формувального експерименту такі, що дають можливість вважати розроблену методику ефективною. Результати масового навчання іншомовного матеріалу загалом нижчі, але достатні щоб вважати розроблену методику як ефективною, так і технологічною.

Мовленнєва компетентність мала такі критерії її визначення: передмовленнєві, мовленнєві та рефлексивні вміння в читанні;

передмовленнєві, мовленнєві та рефлексивні вміння в монологічному мовленні; передмовленнєві, мовленнєві та рефлексивні вміння в діалогічному і полілогічному мовленні; передмовленнєві, мовленнєві та рефлексивні вміння в аудіюванні; передмовленнєві, мовленнєві та рефлексивні вміння в письмі.

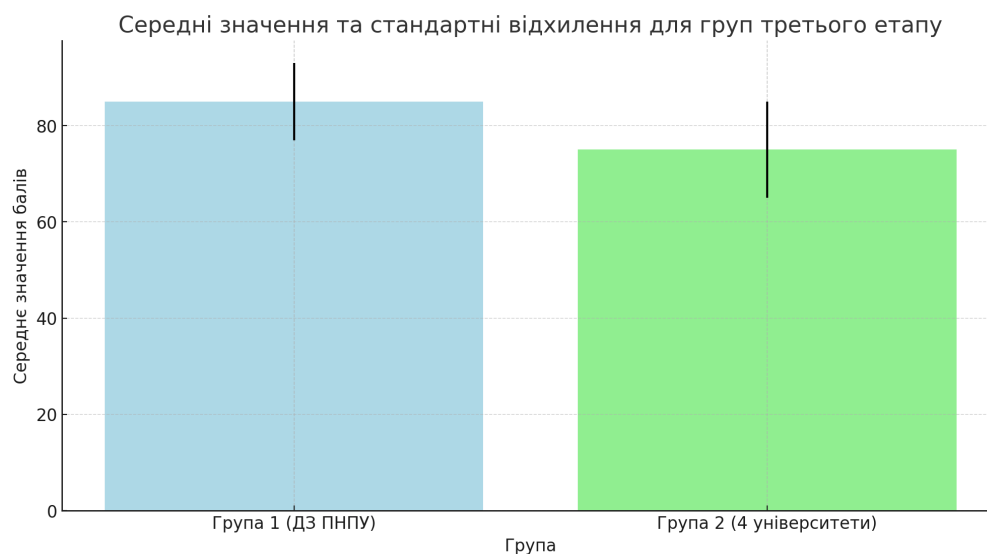
Результати формування мовленнєвої компетентності в усіх видах мовленнєвої діяльності у 35 здобувачів вищої освіти, які брали участь у формувальному експерименті, були: на високому рівні у 23 здобувачів вищої освіти (20%), на середньому рівні – у 44 здобувачів вищої освіти (38%), на достатньому рівні – у 49 здобувачів вищої освіти (42%), на низькому рівні – ні у кого. Такі дані дають підставу вважати розроблену методику розвитку вмінь іншомовної мовленнєвої діяльності ефективною.

Заняття за цією методикою в умовах масового навчання були такими: із 111 здобувачів вищої освіти 4-х вишів оволоділи всіма видами іншомовної комунікації на високому рівні 16 здобувачів вищої освіти (14%), на середньому рівні – 34 здобувачів вищої освіти (31%), на достатньому рівні – 53 здобувачів вищої освіти (48%), на низькому рівні – 8 здобувачів вищої освіти (7%). Отже, розроблену методику навчання англomовної мовленнєвої діяльності можна вважати не тільки ефективною, а й технологічною.

Таким чином, 35 здобувачів вищої освіти ДЗ ПНПУ ім. К.Д.Ушинського і 103 здобувачів вищої освіти 4-х вишів проявили готовність до пояснення молодшим школярам способів зображення запрограмованого матеріалу в його контурно-зображувальному, об'ємно-зображувальному та творчо-зображувальному видах англійською мовою.

Результати t-тесту для двох груп на третьому етапі експерименту Група 1 (35 осіб), здобувачі вищої освіти ДЗ ПНПУ ім. К.Д. Ушинського: середнє значення: 83.83, стандартне відхилення: 7.45.

Група 2 (116 осіб), здобувачі вищої освіти 4 інших університетів: середнє значення: 74.98, стандартне відхилення: 9.94.

Рис. 19. Результати підрахунку середніх значень та стандартних відхилень для двох груп (5 ВНЗ) на третьому етапі

На графіку показані середні значення та стандартні відхилення для кожної групи окремо, що дозволяє візуально оцінити різницю в результатах між групами.

На четвертому етапі відбувалася перевірка сформованості педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів в її дидактичному аспекті, в якій брало участь 138 здобувачів вищої освіти із тих же п'яти педагогічних вишів України. Їх навчали фахівців в галузі педагогіки та методики навчання іноземних мов за офіційно затвердженими програмами.

Педагогічна компетентність майбутніх учителів початкових класів передбачає сформованість як виховної, так і дидактичної компетенцій. У роботі детально розглянуто дидактичну компетенцію, тоді як виховна компетенція розкривалася у взаємозв'язку з дидактичною, як її невід'ємним складником.

Дидактична компетенція оцінювалася за такими критеріями: методологічним, що передбачає знання закономірностей, принципів і

методів навчання; діяльнісним, який вимагає вміння організувати навчальний процес відповідно до змісту навчального предмета, умов навчання у початковій школі з урахуванням вікових особливостей і здібностей учнів; методичним, що охоплює знання способів організації навчального процесу та здатність реалізовувати його засобами англійської мови.

Експериментальне навчання проводилось з 35 здобувачами вищої освіти в умовах формувального етапу експерименту та із 103 здобувачами вищої освіти в умовах масового навчання. Результати формувального етапу експерименту показали готовність всіх 35 здобувачів вищої освіти (100%) до навчання образотворчої діяльності (малювання) англійською мовою; а результати масового навчання показали готовність 99 здобувачів вищої освіти (96%) до такої педагогічної діяльності; що загалом становило 134 здобувачі вищої освіти, які готові до отримання спеціальності «Учитель початкових класів з правом викладання образотворчої діяльності (малювання) англійською мовою». Це обумовлює удосконалення освітньої програми для майбутніх учителів початкових класів.

Але на цьому експериментальна апробація розробленої методики формування готовності майбутніх учителів початкових класів до певної педагогічної діяльності не завершилася. Вона продовжувалась перевіркою реалізації встановленої готовності в процесі реального навчання; в нашому випадку, в процесі навчання першокласників образотворчої діяльності (малювання) засобами англійської мови. До цієї роботи були залучені тільки 35 здобувачів вищої освіти 4-го курсу ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, які протягом одного навчального року навчали 918 учнів шкіл Одеської, та Миколаївської областей. Підготовлені здобувачі вищої освіти до такої педагогічної діяльності інших 4-х вищів не брали участь в цьому етапі експерименту в зв'язку зі складними умовами військового стану в нашій країні. Результати розвиненості вмінь образотворчої діяльності

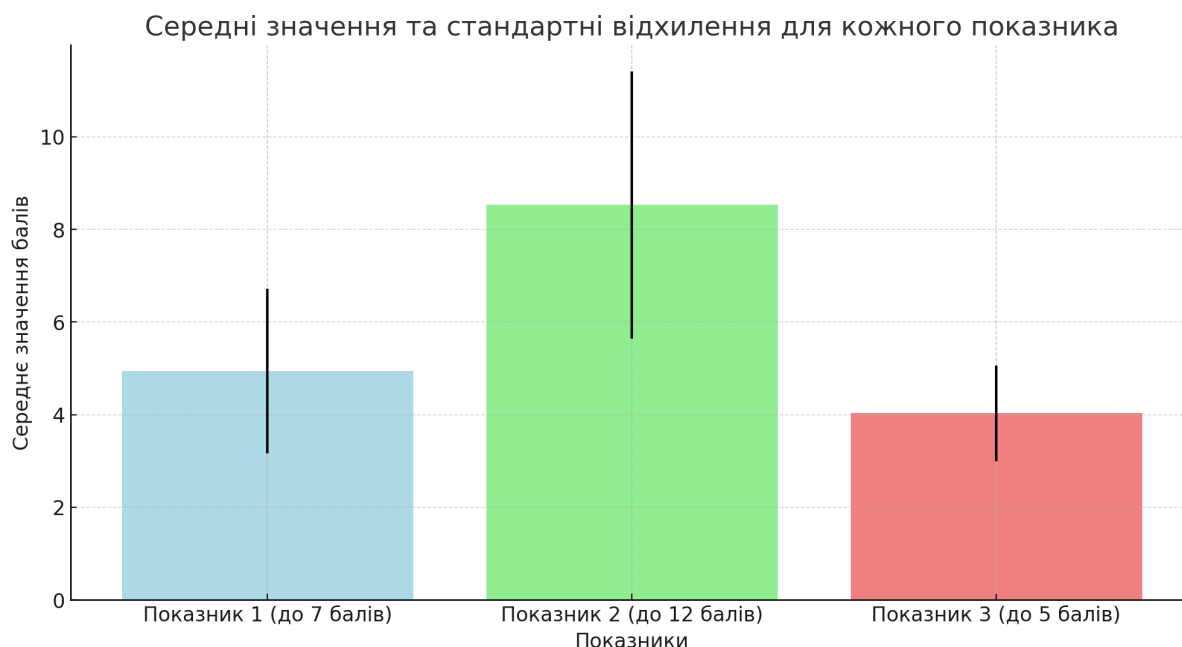
(малювання) в їх англomовному супроводі визначалися за певними критеріям.

Результати володіння вміннями організації процесу навчання. Здобувачі вищої освіти ДЗ ПНПУ імені К. Д. Ушинського продемонстрували **вміння** реалізації відповідних знань *за першим показником* обсягом: 100% – 10 осіб; 86% – 12 осіб; 71% – 7 осіб; 57% – 8 особи.

Майбутні учителі продемонстрували **вміння** реалізації відповідних знань *за другим показником* в такому обсязі: 100% – 5 осіб; 92% – 5 осіб; 83% – 7 осіб; 75% – 6 осіб; 67% – 5 осіб; 58% – 2 особи; 50% – 2 особи. Таким чином, далі пройшли всі 37 майбутніх учителів.

Майбутні учителі продемонстрували **вміння** реалізації відповідних знань *за третім показником* в обсязі: 100% – 16 осіб; 80% – 12 осіб; 60% – 9 осіб.

Результати статистичних розрахунків для трьох показників (таблиця 5.5) унаочнено у рис. 20.:

Рис. 20. Результати статистичних розрахунків для трьох показників

Середні значення та стандартні відхилення для трьох показників показують такі результати:

Показник 1, максимальна кількість балів – 7: середнє значення становить 4.94, а стандартне відхилення – 1.77. У дослідженні взяли участь 35 студентів.

Показник 2, максимальна кількість балів – 12: середнє значення становить 8.53, а стандартне відхилення – 2.88. Загальна кількість студентів – 38.

Показник 3, максимальна кількість балів – 5: середнє значення – 4.03, стандартне відхилення – 1.03. Кількість студентів – 35.

Результати парних t -тестів показують наявність статистично значущих відмінностей між всіма трьома показниками:

Порівняння показника 1 із показником 2: t -статистика дорівнює -6.46 , а p -значення становить $2.60e-08$, що є дуже малим значенням. Це вказує на статистично значущу різницю між показниками.

Порівняння показника 1 із показником 3: t -статистика дорівнює 2.64 , а p -значення становить 0.0119 , що також свідчить про наявність статистично значущої різниці між показниками.

Порівняння показника 2 із показником 3: t -статистика становить 9.02 , а p -значення – $1.21e-11$, що також є дуже малим значенням. Це вказує на значущу різницю між цими показниками.

Таким чином, у всіх випадках p -значення є меншим за 0.05 , що підтверджує наявність статистично значущих відмінностей між усіма показниками.

**ДОДАТОК Д7. ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ІЗ ДЕТАЛІЗАЦІЄЮ КРИТЕРІЇВ,
ПОКАЗНИКІВ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ**

Компетенція	Критерій	Показники знань	Показники вмінь	Рівні оцінювання	Результати перевірки
Диференціально-психологічна	Диференціально-психологічний	8 особливостей характеру, 4 типи темпераменту, 15 емоційних станів, 2 варіанти поведінки, 2 методи впливу	Характеризувати дітей, визначати темперамент, коригувати поведінку, застосовувати методи впливу	Високий: всі вимоги виконані Середній: не більше 3 недоліків Низький: більше 3 недоліків	94% здобувачів досягли високого рівня знань; 90% – вмінь.
Соціально-психологічна	Соціально-психологічний	3 форми спілкування, 7 технік індивідуального спілкування, 2 види контактів, 6 способів впливу, 2 види нормативної поведінки	Використовувати форми і техніки спілкування, організовувати контакти, переконувати через вербальні засоби та приклади поведінки	Високий: всі вимоги виконані Середній: не більше 3 недоліків Низький: більше 3 недоліків	89% здобувачів показали високий рівень знань; 85% – вмінь.
Аутопсихологічна	Ауто-психологічний	7 способів спонукання до саморозвитку, 2 види мотивації, 3 способи самооцінки	Спонукаати до саморозвитку, розвивати мотивацію, застосовувати	Високий: всі вимоги виконані Середній: не більше 3 недоліків	92% здобувачів досягли високого

		професійної діяльності	способи самооцінки	Низький: більше 3 недоліків	рівня знань; 88% – вмінь.
Дидактична	Методологічний	7 закономірностей навчання, 12 принципів навчання, 5 методів організації навчання	Реалізовувати закономірності, принципи та методи навчання на практиці	Високий: 100-95% правильних відповідей Середній: 94-89% правильних відповідей Низький: 88-83% правильних відповідей	Успішність становила 90% для знань і 87% для вмінь.
	Діяльнісний	Рецептивні та репродуктивні знання лексики та граматики	Використовувати лексичні й граматичні структури в мовленнєвій діяльності	Високий: всі вимоги виконані Середній: не більше 3 недоліків Низький: більше 3 недоліків	93% здобувачів показали високий рівень знань; 89% – вмінь.
Історико-художня	Історичний	14 видів живопису у світовій культурі, 8 причин змін світового живопису, 10 видів живопису в українському мистецтві, 12 причин змін в	Характеризувати етапи розвитку живопису, обґрунтовувати причини змін, аналізувати історичні аспекти живопису	Високий: 41-39 одиниць/дій Середній: 38-37 одиниць/дій Низький: 36-35 одиниць/дій	85% здобувачів досягли високого рівня знань; 82% – вмінь.

		українському живописі			
	Історико-художній	41 інформаційна одиниця (14 етапів світового живопису, 7 причин змін, 10 етапів українського живопису, 10 причин змін)	Виконання 41 навчальної дії (обґрунтування етапів і причин змін у світовому й українському живописі)	Високий: всі вимоги виконані Середній: не більше 3 Недоліків Низький: більше 3 недоліків	88% здобувачів показали високий рівень знань; 84% – вмінь.
Жанрово-образотворча	Жанровий	5 жанрів мистецтва, особливості творчості українських і зарубіжних художників	Диференціювати й характеризувати жанри, презентувати роботи українських і зарубіжних художників	Високий: 37-36 Середній: 35-34 Низький: 33-32	87% здобувачів показали високий рівень знань; 83% – вмінь.
Техніко-графічна	Графічний	4 способи зображення 4 методи створення композицій, 4 засоби зображення	Виконувати графічні роботи відповідно до технік та жанрів	Високий: всі вимоги виконані Середній: не більше 3 Недоліків Низький: більше 3 Недоліків	90% здобувачів досягли високого рівня знань; 88% – вмінь.
Методична	Теоретична	40 інформаційних одиниць (предмет, об'єкт, методи, принципи, зв'язки з	Аналізувати характеристики методики, моделювати процес	Високий: 100-95% правильних відповідей	Успішність становила 92% для

		психологією, лінгвістикою)	навчання, обґрунтовувати зв'язки методики з іншими дисциплінами	Середній: 94-89% правильних відповідей Низький: 88-83% правильних відповідей	знань і 89% для вмінь.
	Практична	Знання 3 способів організації навчання, виконання навчальних дій відповідно до способів	Виконання практичних дій малювання з використанням англійської мови	Високий: всі вимоги виконані Середній: не більше 3 недоліків Низький: більше 3 недоліків	88% здобувачів показали високий рівень знань; 85% – вмінь.

ДОДАТОК Д8. ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ТРЬОХ ЕТАПАХ

Етап	Цілі навчання	Методичні дії	Результати навчання
Лінгвопонятійний	Засвоєння понятійного апарату змістового курсу і відповідної лексико-граматичної бази	<ul style="list-style-type: none"> - Вивчення термінів і лексики через семантизацію, трактування змісту та переклад. - Читання, прослуховування, повторення, запис лексики. - Виконання вправ: підстановочні таблиці, переклад, робота з мікротекстами і мікродіалогами. 	Розуміння термінології, готовність до сприйняття лекційного матеріалу.
Предметно-мовленнєвий	Сприйняття, осмислення і відтворення предметного матеріалу англійською мовою	<ul style="list-style-type: none"> - Прослуховування лекції, читання матеріалу, відповіді на запитання до змісту. - Відтворення змісту лекції: без змін, з уточненнями, з власними коментарями. - Підготовка та обговорення професійно-мовленнєвих завдань. 	Розуміння змісту предметного матеріалу, здатність до обговорення та творчого відтворення.
Професійно-діяльнісний	Практичне застосування предметних знань в умовах англійського середовища	<ul style="list-style-type: none"> - Самостійне дослідження теми через додаткові джерела. - Підготовка та презентація тематичних доповідей, статей, участь у дискусіях. - Створення власних продуктів навчальної діяльності (твори, сценарії). 	Формування професійних умінь із англійським супроводом, готовність до інтегрованого викладання.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації

Фрумкіної Арини Леонівни

**з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до
інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами
англійської мови»**

**на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)**

Протягом 2021-2023 навчальних років в Міжнародному гуманітарному університеті впроваджувалася лінгводидактична модель для розвитку методичної компетентності майбутніх учителів у сфері інтегрованого навчання образотворчої та іншомовної мовленнєвої діяльності. Ариною Леонівною Фрумкіною розроблено експериментальну методику підготовки майбутніх учителів до інтегрованого іншомовного навчання учнів малюванню засобами англійської мови.

У роботі були використані науково обгрунтовані положення дисертації, які знайшли втілення в практичних аспектах, таких як: розробка діагностичних та експериментальних методик для підготовки майбутніх учителів до інтегрованого навчання образотворчої діяльності засобами англійської мови; відбір експериментального лінгво-мовленнєвого матеріалу для повсякденного та професійного спілкування; створення навчальних матеріалів для вчителів з методики навчання малюванню учнів молодших класів англійською мовою; розширення змісту фахових навчальних предметів, таких як «Методика викладання іноземної мови»,

«Педагогіка та психологія початкової освіти», «Новітні освітні та цифрові технології», «Педагогічна та ораторська майстерність», а також розробка курсу «Методика інтегрованого навчання освітньої та іншомовно-мовленнєвої діяльності» як важливого елемента освітнього процесу.

У ході експериментальної роботи були запропоновані педагогічні умови, які сприяли ефективній підготовці майбутніх вчителів початкових класів до викладання малювання засобами англійської мови у початковій школі.

На підставі результатів експериментального дослідження зроблено висновки щодо актуальності та перспективності наукової роботи А. Л. Фрумкіної. Визнано цілеспрямованість впровадження матеріалів її дисертації у практику освітнього процесу вищих навчальних закладів, які готують вчителів початкових класів, а також в навчання учнів молодших класів. Результати дослідження теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови» А. Л. Фрумкіної обговорено і схвалено на засіданні кафедри германських та східних мов і перекладу Міжнародного гуманітарного Університету (протокол № від 10.10.2023 року).

Довідку видано для подання за місцем захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови).

Завідувачка кафедри

Арина ФРУМКІНА

Декан факультету

Ганна АДАМОВА

Проректор з наукової роботи

Василь ЛЕФТЕРОВ

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад

«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

752-98-10,

65020, м.Одеса, вул. Старопортофранківська, 26. Тел.: (048) 723-40-98, факс: (048) 732-51-03
E-mail: pdpu@pdpu.edu.ua

від 06.06.2024р. № 1128/30/3

Довідка

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Арини ФРУМКІНОЇ на тему «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до
інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
та зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Результати дисертаційного дослідження з теми «Підготовка майбутніх
учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої
діяльності засобами англійської мови» Фрумкіної Арини Леонівни апробовано та
впроваджено в освітньому процесі Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
впродовж 2018-2023 навчальних років.

В експерименті від самого початку взяло участь 45 студентів 4 курсу
факультету початкового навчання, які навчалися за розробленими авторкою
дисертації матеріалами. Експериментальне навчання проводилося з метою перевірки
готовності студентів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності
засобами англійської мови. Готовність визначалася нею як сформованість таких
видів компетентностей: психолого-педагогічної, художньо-образотворчої,
іншомовно-мовленнєвої в їхній процесуальній єдності, що імплементувалося під час
експериментальної роботи.

Перевірка сформованості психолого-педагогічної компетентності у
майбутніх учителів початкових класів проводилась з метою відбору тих, хто здатен
у психолого-педагогічному аспекті до подальшого навчання молодших школярів
малюванню англійською мовою. Для визначення такої здатності учасники
експерименту мали проявити не менш, ніж 50-відсотковий рівень
психолого-педагогічних знань та вмінь. Виявилось, що з таким рівнем
психолого-педагогічної компетентності було 39 студентів, які продовжили участь у

формувавальному експерименті, але вже у розвитку художньо-образотворчої і іншомовно-мовленнєвої компетентностей в їх процесуальній єдності.

Критеріями оцінювання такої інтегрованої навчальної діяльності були наступні компетенції: для художньо-образотворчої - історико-художня, жанрово-образотворча, техніко-графічна; для іншомовно-мовленнєвої - мовні: фонетична, лексична та граматична та мовленнєві: в монологічному, діалогічному, полілогічному мовленні; аудіюванні, читанні та письмі. Обидві в межах образотворчої тематики.

Результати становлення мовної компетенції в межах образотворчої тематики: показали, що 37 студентів ДЗ ПНПУ імені К. Д. Ушинського досягли таких результатів: на високому рівні оволоділи мовною компетенцією 14 студентів (34%), на середньому рівні - 16 студентів (46%), на достатньому рівні - 7 студентів (20%), на низькому рівні не залишився ніхто.

Результати становлення мовленнєвої компетентності в межах образотворчої тематики в усіх видах мовленнєвої діяльності у 37 студентів, які брали участь у формувавальному експерименті, були: на високому рівні у 25 студентів (20%), на середньому рівні - у 44 студентів (38%), на достатньому рівні - у 49 студентів (42%), на низькому рівні не залишився ніхто. Це дало підставу вважати розроблену систему підготовки вчителів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови **ефективною**.

Результати апробації та впровадження наукового дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено та схвалено на засіданні кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського» (протокол № 16 від 27 травня 2024 року).

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 - теорія та методика професійної освіти, 13.00.02 - теорія та методика навчання (германські мови).

Завідувач кафедри

проф. Ірина КНЯЖЕВА

Декан факультету

проф. Ірина ПАЛЬШКОВА

Проректор з наукової роботи

проф. Ганна МУЗИЧЕНКО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Юридична адреса: вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь, Запорізька область, Україна, 72312,
Фактична адреса: вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна, 69000,
тел. (061) 286-23-60, (096) 21-61-372 E-mail: rectorat@mdpu.org.ua, www.mdpu.org.ua,
код ЄДРПОУ 02125237

05 ЛЮТ 2024 № 01-15/221 На № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації
Фрумкіної Арини Леонівни
з теми:

«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Результати дисертаційного дослідження Фрумкіної Арини Леонівни, які є теоретично значущими та практично цінними в контексті реалізації реформи «Нова українська школа», впроваджувалися впродовж 2022-2024 н.р. у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького під час вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх вчителів початкових класів в рамках ОПІ «Початкова освіта. Іноземна мова». Запропоновані здобувачкою новітні способи та технологічні прийоми навчання англійської мови майбутніх вчителів початкових класів виявилися ефективними, що сприяло підвищенню рівнів їхньої іншомовно-мовленнєвої й фахової компетентності. Застосування тем образотворчої спрямованості не тільки пожвавило інтерес майбутніх вчителів початкових класів до українського та зарубіжного живопису, але й зумовило підвищення рівнів їхньої лексичної й соціокультурної компетентності.

Результати апробації та впровадження науково-методичного забезпечення іншомовної підготовки майбутніх вчителів початкових класів, запропонованого А.Л.Фрумкіною, обговорено та схвалено на засіданні кафедри методики викладання германських мов (протокол № 11 від 30. 01. 2024 року).

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови).

Ректор

Наталя ФАЛЬКО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(КДПУ)

пр. Гагаріна, 54, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50086, тел. (056) 470-13-34
E-mail : kdpu@kdpu.edu.ua, Код ЄДРПОУ 40787802

02 ЛЮТ 2024

№ 08-41/2

На № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації
Фрумкіної Арини Леонівни

з теми: «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

У Криворізькому державному педагогічному університеті впродовж 2021-2024 рр. успішно впроваджувалася технологія підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови, розроблена А. Л. Фрумкіною. Дослідниця акцентувала увагу на проблемі розвитку мовних та мовленнєвих компетенцій майбутніх учителів початкових класів, задля ефективного навчання предметам англійською мовою, що включає підготовку вчителів не лише до володіння мовою на високому рівні, але й до здатності використовувати цю мову як засіб навчання у своїй професійній діяльності. Запропонована технологія впроваджувалася на практичних заняттях зі здобувачами освіти (майбутніми вчителями початкової школи) з дисциплін «Іноземна мова» та «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Методика викладання у початковій школі», а також під час педагогічної практики майбутніх учителів, в під час якої були апробовані розроблені авторкою дисертації матеріали з навчання малюванню учнів молодших класів із використанням засобів англійської мови.

Результати апробації технології підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови, розробленої А. Л. Фрумкіною, обговорено та схвалено на засіданні кафедри англійської філології (протокол № 6 від 25 січня 2024 року).

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови).

РЕКТОР

Ярослав ШРАМКО

000145

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

бульвар Шевченка, 81, м. Черкаси, 18031, тел./факс: (0472) 354463, 372142
e-mail: cic@cdu.edu.ua Код ЄДРПОУ 02125622

19.01.2024 № 21/04-а

на № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації
Фрумкіної Арини Леонівни
«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів
образотворчої діяльності засобами англійської мови»
поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Надана Фрумкіній Арині Леонівні про те, що розроблені нею під час виконання дисертаційного дослідження теоретичні положення, методичні рекомендації та навчально-методичні матеріали, спрямовані на підготовку майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови, впроваджувалися в освітній процес Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького впродовж 2021–2023 н.р., отримавши схвалення науково-педагогічного персоналу.

Впровадження авторських методичних рекомендацій та навчально-методичних матеріалів, висвітлених у публікаціях Фрумкіної А. Л. сприяло не тільки оновленню робочих програм та методичного забезпечення навчальних дисциплін, що входять до ОПП спеціальності Початкова освіта, але й значному підвищенню рівнів сформованості у майбутніх учителів початкових класів психолого-педагогічної, художньо-образотворчої та іншомовно-мовленнєвої компетентностей.

Враховуючи наукову якість навчально-методичних матеріалів, розроблених Фрумкіною А. Л., та позитивну оцінку отриманих результатів і висновків зроблено висновок про доцільність їх використання у практиці закладів вищої освіти.

Результати впровадження методичних рекомендацій та навчально-методичних матеріалів дисертаційного дослідження Фрумкіної Арини Леонівні було обговорено та затверджено на засідання кафедри початкової освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 13 від 16 січня 2024 року).

Проректор з наукової
та інноваційної діяльності

О. В. Спрягайло

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Респіна, 12 м. Ізмаїл,
Ізмаїльський район, Одеська область, 68610
Тел./факс: +38 (04841) 6-30-01, +38 (094) 95-65-001
E-mail: idgu@ukr.net
Веб-сайт: <http://www.idgu.edu.ua/>

Банк ДКСУ м. Київ
МФО 820172
P/p UA728201720343151001200012580
Код ЄДРПО 02125467

№ 1-4/51

01.02.2024

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Майбутнього державного
гуманітарного університету

проф. Кічук Я.В.

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації **Фрумкіної Арини Леонівни**
з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до
інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності
засобами англійської мови»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Впродовж 2021-2023 років на педагогічному факультеті Ізмаїльського державного гуманітарного університету проходили апробацію науково-методичні матеріали дисертації Арини Леонівни Фрумкіної у вигляді лінгводидактичної моделі формування у майбутніх учителів початкових класів готовності до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови. Зокрема, під час формування іншомовно-мовленнєвої компетентності майбутніх учителів початкових класів, необхідної для викладання образотворчого мистецтва англійською мовою, особливо цінною виявилася авторська система вправ, диференційована згідно лінгво-понятійного, предметно-мовленнєвого та професійно-діяльнісного етапів їхньої фахової та іншомовної підготовки, висвітлених у публікаціях Фрумкіної А. Л. (Практична підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до викладання фахових дисциплін англійською мовою *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Луцьк, 2022. № 4. С. 71–78; Формування іншомовно-мовленнєвої компетентності майбутніх учителів початкових класів для викладання

образотворчого мистецтва англійською мовою. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2022. №2(1), С. 197–204).

Результати впровадження лінгводидактичної моделі формування у майбутніх учителів початкових класів готовності до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови, запропонованої Фрумкіною Ариною Леонідівною, обговорено та схвалено на засідання кафедри дошкільної та початкової освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 15 січня 2024 року).

Декан педагогічного факультету
д.пед.н., професор

[Handwritten signature]

Надія КІЧУК

Завідувач кафедри
дошкільної та початкової освіти
к.пед.н., доцент

[Handwritten signature]

Дора ІВАНОВА

Начальник відділу кадрів

[Handwritten signature]

Ганна ОМЕЛЬЧЕНКО

Д О В І Д К А

про впровадження результатів дисертації
Фрумкіної Арини Леонівни

з теми

«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови) в освітній процес Одеського ліцею № 16 Одеської міської ради

Для успішної реалізації державної політики в сфері реформування освіти А. Л. Фрумкіна розробила концепцію інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови, яка передбачала, що навчання малюванню має здійснюватися іноземною мовою з метою організації штучного іншомовного середовища для створення умов реального спілкування іноземною мовою, а також досягнення вмінь малювання відповідно до затверджених програм з цього предмету.

В Одеському ліцеї № 16 Одеської міської ради впроваджувалися результати дисертаційного докторського дослідження Фрумкіної Арини Леонівни. Експериментальна робота проходила у три етапи за розробленими автором експериментальними матеріалами для навчання молодших школярів малювання англійською мовою, в яких реалізовувався триблочний процес навчання, а саме: сприйняття англійських фраз класно-урочного побуту для розуміння мовлення та дій вчителя; слухання та повторення англійського мовлення вчителя, пов'язаного з виконанням дій малювання для подальшого самостійного коментування власних малюнків англійською мовою; вивчення англійських букв, звуків, їх написання та транскрибування для формування навичок техніки читання та письма за основним кодом; читання голосних та приголосних, що відрізняються від основного коду; читання словосполучень та речень зразків побутового та предметного мовлення з їх подальшим відтворенням. Наголосимо, що представлені матеріали дослідження отримали позитивну оцінку з боку педагогічного колективу школи.

Результати ефективності розробленої автором експериментальної методики було перевірено за допомогою критеріїв оцінювання малюнків та нормативності іншомовного мовлення учнів. Результати впровадження наукового дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено та затверджено на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів (протокол № 10 від 30 червня 2023 року).

На першому етапі критеріями оцінювання були: лінійно-образотворчий, для перевірки якості виконаного малюнка, і лінгво-мовленнєвий першого порядку для перевірки сформованості вмінь англомовної презентації свого малюнка. На другому етапі критеріями були: об'ємно-образотворчий і лінгво-мовленнєвий другого порядку. На третьому етапі критеріями були: композиційно-образотворчий і лінгво-мовленнєвий третього порядку.

Контрольний підсумковий зріз в кінці навчального року, проведений за результатами впровадження експерименту, засвідчив позитивну динаміку сформованості в молодших школярів вмінь малювання згідно шкільної програми і вмінь англомовного коментування власних зображувальних дій, що свідчить про можливість та правомірність інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови.

Довідку видано для пред'явлення за місцем вимоги.

Директор ліцею

Еліза АВАНЕСЬЯН-АКОБЯН

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації

Фрумкіної Арини Леонівни

з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови» на

здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Арина Леонівна Фрумкіна, отримала довідку про те, що результати її дисертаційного дослідження з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови» останні роки було впроваджено в навчальний процес Одеського ліцею № 90 ім. О. С. Пушкіна Одеської міської ради.

У навчальному процесі застосовувалися розроблені автором дисертації експериментальні матеріали для навчання молодших школярів малюванню засобами англійської мови, які включали:

- експериментальну програму, яка визначала зміст, обсяг і послідовність вивчення матеріалу;
- систему вправ, що реалізувалася на трьох етапах: контурно-зображувальному, предметно-зображувальному і творчо-зображувальному;
- встановлений алгоритм методичних дій щодо розвитку предметних та іншомовних лінгвістичних вмінь дітей молодшого шкільного віку.

Дослідницьку увагу було сфокусовано й на виховній діяльності вчителя, яка проводилася на уроці іноземною мовою, сприяючи таким чином розвитку вмінь учнів сприймати на слух іншомовне мовлення вчителя виховного характеру.

Під час експериментального навчання пані Фрумкіна налагоджувала тісну співпрацю з вчителями. Разом вони обговорювали результати навчання учнів на кожному етапі, а також Арина Леонівна надавала вчителям консультації та поради щодо вдосконалення експериментальної методики.

Експериментальна методика виявилася ефективною. У кінці навчального року 72% учнів досягли високих і середніх рівнів

сформованості вмінь малювання та вмінь іншомовного коментування своїх зображальних дій. Це свідчить про те, що інтегроване навчання образотворчої та іншомовної мовленнєвої діяльності є можливим і доцільним. Тому розроблену методику варто пропонувати широкому загалу вчителів і методистів.

Результати апробації та впровадження наукового дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено та затверджено на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів (протокол № 10 від 29 червня 2023 року).

В. о. директора

Олена БИШКО

АКТ

впровадження результатів дисертаційного дослідження

Фрумкіної Арини Леонівни

з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Арина Леонівна Фрумкіна отримала цей акт про впровадження результатів її дисертаційного дослідження в навчальний процес Рибаківського ліцею Коблівської сільської ради.

Дослідження, проведене А. Л. Фрумкіною, було присвячене проблемі підготовки майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови.

Автор розробила експериментальні матеріали для навчання молодших школярів малюванню засобами англійської мови. Ці матеріали включали в себе:

- Експериментальну програму, яка визначала зміст, обсяг і послідовність вивчення матеріалу
- Систему вправ, що реалізувалася на трьох етапах: контурно-зображувальному, предметно-зображувальному і творчо-зображувальному. На кожному етапі використовувалися різні вправи, спрямовані на розвиток умінь та навичок молодших школярів у галузі образотворчої діяльності та англійської мови.
- Встановлений алгоритм методичних дій щодо розвитку предметних та іншомовних лінгвістичних вмінь дітей молодшого шкільного віку. Алгоритм включав в себе такі етапи, як постановка завдання, пояснення завдання, виконання завдання, перевірка виконання завдання та підведення підсумків.

Впровадження експериментальних матеріалів у навчальний процес Рибаківського ліцею Коблівської сільської ради показало їх ефективність. Учні, які навчалися за цими матеріалами, демонстрували високі результати у галузі образотворчої діяльності та англійської мови. Вони краще розуміли англійську мову, могли використовувати її для спілкування та творчості.

Ось деякі конкретні приклади ефективності впровадження експериментальних матеріалів:

- Учні краще розуміли поняття та терміни, пов'язані з образотворчою діяльністю: вони могли правильно називати кольори, форми, розміри, види малюнків.

- Учні могли використовувати англійську мову для спілкування під час створення малюнків: могли пояснювати свої задуми, давати вказівки один одному, обговорювати свої роботи.

- Учні могли створювати більш творчі та цікаві малюнки, використовуючи різні техніки та прийоми, щоб висловити свої ідеї.

Впровадження експериментальних матеріалів А. Л. Фрумкіної є значним внеском у розвиток методики навчання образотворчої діяльності засобами англійської мови. Ці матеріали можуть бути використані в інших навчальних закладах для підвищення ефективності навчання молодших школярів.

Дослідницькі інтереси А. Л. Фрумкіної поширювалися не лише на навчання образотворчості, а й на виховну діяльність вчителя, оскільки інтегроване навчання образотворчої та мовленнєвої діяльності сприяє розвитку умінь учнів розуміти іноземну мову, яку вони чують від учителя під час виховних заходів.

Експериментальна методика виявилася ефективною. У кінці навчального року 67% учнів досягли високих і середніх рівнів сформованості вмінь малювання та вмінь іншомовного коментування своїх зображальних дій. Ці результати свідчать про те, що інтегроване навчання образотворчої та мовленнєвої діяльності може бути ефективним засобом розвитку умінь учнів.

Результати апробації та впровадження наукового дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено та затверджено на засіданні педагогічної ради ліцею (протокол № 3 від 01.11. 2023 року).

Акт видано для пред'явлення за місцем захисту дисертаційного дослідження.

Директор ліцею

Тамара ДРОТЕНКО

АКТ
впровадження результатів дисертації
Фрумкіної Арини Леонівни
з теми

«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Акт видано Фрумкіній Арині Леонівні в тому, що на базі одеського ліцею № 38 Одеської міської ради протягом останніх років впроваджувалися результати її дисертаційного докторського дослідження з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови».

У навчальному процесі застосовувалися розроблені автором дисертації експериментальні матеріали для навчання молодших школярів малюванню засобами англійської мови, які включали: експериментальну програму; систему вправ, що реалізувалася на трьох етапах: контурно-зображувальному, предметно-зображувальному і творчо-зображувальному; встановлений алгоритм методичних дій щодо розвитку предметних та іншомовних лінгвістичних вмінь дітей молодшого шкільного віку. Дослідницьку увагу було сфокусовано й на виховній діяльності вчителя, яка проводилася на уроці іноземною мовою, сприяючи таким чином розвитку вмінь учнів сприймати на слух іншомовне мовлення вчителя виховного характеру.

Під час експериментального навчання здобувачка постійно спілкувалася з вчителями, з якими обговорювалися результати навчання учнів на кожному етапі, надавала консультації та поради щодо коректування певних аспектів експериментальної методики.

Наголосимо, що експериментальна методика виявила позитивні результати. Більшість учнів (70%) в кінці навчального року досягли високого та середнього рівнів сформованості вмінь малювання згідно з темами

програми предмету «Мистецтво» та вмінь іншомовного коментування своїх зображальних дій, що свідчить про можливість та правомірність інтегрованого навчання учнів образотворчої та іншомовної мовленнєвої діяльності. Вважаємо за доцільне пропонувати розроблену методику широкому загалу вчителів і методистів загальноосвітніх навальних закладів.

Результати апробації та впровадження наукового дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено та затверджено на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів.

Акт видано для подання за місцем захисту дисертації.

Директор школи

Яна ПОЦЕЛУЄВА

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації

Фрумкіної Арини Леонівни

з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»

**на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)
в освітній процес Одеського ліцею № 56 Одеської міської ради**

Упродовж декількох років на базі початкових класів Одеського ліцею № 56 Одеської міської ради було здійснено апробацію наукових експериментальних матеріалів з проблеми навчання учнів молодших класів образотворчої діяльності засобами англійської мови.

Особливої уваги заслуговує система вправ, що реалізувалася на трьох етапах: контурно-зображувальному, предметно-зображувальному і творчо-зображувальному. Метою першого етапу було навчити учнів малювати: різнокольорові лінії; геометричні фігури; орнаменти з елементів геометричних фігур в лінійному зображенні і коментувати свої дії англійською мовою. Метою другого етапу було навчити учнів малювати: прості навколишні предмети у типових їм місцях в об'ємному зображенні з опорою на зразок. Метою третього етапу було навчити учнів створювати сюжетні малюнки з власними творчими елементами і коментувати свої дії англійською мовою.

Зазначимо як позитив, що експериментальне навчання також дозволяло проводити виховну роботу з учнями англійською мовою. Методика засвоєння фраз виховного характеру полягала в: багаторазовому промовлянні цих фраз учителем англійською мовою; їхньої семантизації за допомогою екстралінгвістичних засобів; їхньому запам'ятовуванні на основі виконання відповідних дій. Обов'язковою умовою для міцного

запам'ятовування фраз було те, що кожна наступна група фраз виховного характеру активізувалася у взаємозв'язку з усіма попередніми.

Проведена апробація науково-методичних матеріалів підтвердила актуальність і значущість дисертаційного дослідження А. Л. Фрумкіної для навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови.

Результати апробації та впровадження наукового дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено та затверджено на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів (протокол №3 від 26 грудня 2023 року).

Директор

Світлана ФОМЕНКО

АКТ

впровадження результатів дисертації

Фрумкіної Арини Леонівни

з теми

«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)
в освітній процес

*Одеського ліцею № 10 імені льотчиків-космонавтів
Г. Т. Добровольського та Г. С. Шоніна Одеської міської ради*

Протягом останніх років в Одеському ліцеї № 10 імені льотчиків-космонавтів Г. Т. Добровольського та Г. С. Шоніна Одеської міської ради, А. Л. Фрумкіна провела науково-педагогічний експеримент. Основною метою експерименту було впровадження розробленої автором методики інтегрованого навчання, спрямованої на розвиток учнів у галузі образотворчої діяльності засобами англійської мови.

Процес навчання включав в себе використання спеціально розробленої системи вправ, яка складалася з трьох етапів: контурно-зображувального, предметно-зображувального і творчо-зображувального. Також була впроваджена експериментальна програма роботи з учнями, а також методичні рекомендації для вчителів, які включали запрограмований алгоритм методичних дій для розвитку мовленнєвих та предметних навичок учнів молодшого шкільного віку.

Результати цього наукового дослідження були обговорені і схвалені на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів.

Результати ефективності експериментальної методики були перевірені через оцінку малюнків, створених учнями, з урахуванням якості малюнка та мовної англійської презентації. Перевірка проводилася під час уроку та перед початком наступного, а другий перевірка була основною та показовою.

За результатами експерименту було виявлено, що 76% учнів досягли високого та середнього рівнів у навичках малювання згідно шкільної програми і 71% учнів досягли високого та середнього рівнів у вміннях іншомовного коментування своїх зображувальних дій.

Отже, результати експерименту свідчать про те, що методика навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови є ефективною, якщо вона використовується систематично.

Директор

Володимир Шелакін

Володимир ШЕЛАКІН

Д О В І Д К А

про впровадження результатів дисертації
Фрумкіної Арини Леонівни
з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до
інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами
англійської мови»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)
в освітній процес **Одеської початкової школи № 119 Одеської
міської ради**

Упродовж декількох останніх років, на базі Одеської початкової школи № 119 Одеської міської ради, проводилося активне впровадження та апробація наукових експериментальних матеріалів, спрямованих на ефективне навчання учнів молодших класів образотворчої діяльності засобами англійської мови.

Однією з ключових особливостей проведеного експерименту є реалізація системи вправ на трьох етапах: контурно-зображувальному, предметно-зображувальному та творчо-зображувальному. На кожному етапі ставилася своя мета, відповідно до якої розвивалися вміння учнів та впроваджувалися англійськомовні коментарі та оцінки.

Підсумкова апробація визнала актуальність та значущість дослідження А. Л. Фрумкіної, підтверджуючи його придатність для розвитку образотворчих навичок учнів англійською мовою. Затвердження результатів експерименту відбулося на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів (протокол № 9 від 31 травня 2023 року).

На контурно-зображувальному етапі великий акцент робився на освоєнні учнями навичок малювання: створення різнокольорових ліній, відтворення геометричних фігур, а також використання елементів

відтворення геометричних фігур, а також використання елементів геометричних орнаментів у лінійному зображенні. Особливий аспект полягав у здатності учнів коментувати свої творчі дії англійською мовою, що сприяло розвитку їхнього іншомовного мовлення.

Другий етап – предметно-зображувальний – спрямовував учнів на малювання об'єктів оточуючого середовища в об'ємному зображенні з опорою на візуальні зразки. Це не лише розвивало технічні навички, але і стимулювало використання англійської мови для коментування своїх робіт та взаємодії школярів.

Третій етап – творчо-зображувальний – ставив перед учнями завдання створити сюжетні малюнки з власними творчими елементами. Тут велике значення приділялося не лише вмінню виражати свої думки мовою, але і коментуванню своїх творчих процесів англійською мовою.

Важливою складовою апробації було також включення виховної роботи в процес експерименту. Учні не лише засвоювали технічні аспекти малювання, а й отримували навички вживання англійської мови для вираження виховних ідей та коментування власної роботи та робіт однокласників.

Директор*

Наталя КРИВЕНКО

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації

Фрумкіної Арини Леонівни

з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови) в освітній процес Одеського ліцею «Європейський» Одеської міської ради

Упродовж 2022-2023 н.р. на базі Одеського ліцею «Європейський» Одеської міської ради А. Л. Фрумкіною здійснювався науково-педагогічний експеримент, що передбачав реалізацію розробленої автором методики інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови.

В процес навчання учнів молодших класів впроваджувалися: розроблена дисертанткою система вправ, що реалізувалася на трьох етапах: контурно-зображувальному, предметно-зображувальному і творчо-зображувальному; експериментальна програма роботи з учнями; методичні рекомендації для вчителів і запрограмований дисертанткою алгоритм методичних дій щодо розвитку предметних та іншомовних лінгвістичних вмінь дітей молодшого шкільного віку.

Результати впровадження наукового дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено та затверджено на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів (протокол № 3 від 20 жовтня 2023 року).

Результати ефективності розробленої автором експериментальної методики було перевірено за допомогою критеріїв оцінювання малюнків, виконаних учнями, які визначали якість зображення малюнка та нормативність іншомовного мовлення учнів. Задля цього проводилася перевірка якості виконаного малюнка та здатність його англомовної

презентації. Перевірка здійснювалася двічі: під час уроку та перед початком наступного уроку у формі перевірки домашнього завдання. Друга перевірка була основною та показово-результативною.

Здобуті експериментальні дані засвідчили, що 75% учнів досягли високого та середнього рівнів сформованості вмінь малювання згідно шкільної програми і 69% учнів досягли високого та середнього рівнів сформованості вмінь іншомовного коментування власних зображувальних дій.

Таким чином, результати експериментального навчання дають підстави стверджувати, що методика навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови є ефективною за умови її систематичної реалізації.

В.о. директора

Слинчак
Олена СЛИНЧАК

Д О В І Д К А

про впровадження результатів дисертації
Фрумкіної Арини Леонівни

з теми «*Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови*»
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)
в освітній процес Одеського ліцею № 35 Одеської міської ради

Протягом академічного року 2022-2023 у Одеському ліцеї № 35 Одеської міської ради відбувалася інтеграція наукових досліджень Арини Леонівни Фрумкіної щодо інтеграції образотворчої діяльності та англійської мови. Для цього була розроблена методика, включаюча етапи навчання, підготовку вчителів та створення методичного та інструктивного матеріалу.

У процесі експерименту важливу роль відігравала не лише навчальна, але й виховна робота, спрямована на розвиток позитивного соціального клімату та формування цінностей співпраці та толерантності серед учнів. Під час контурно-зображувального етапу виховання зосереджувалось на сприйнятті англійських пояснень вчителя та взаємодії між учнями. Сприяння взаєморозумінню та підтримці в учбовому процесі сприяло формуванню позитивного взаємодії між учнями. Під час предметно-зображувального етапу акцент робився на англійському коментуванні дій з малювання та оцінці робіт однокласників. Учні вивчали спільно англійською мовою різноманітні аспекти малювання та вираження своїх думок щодо робіт інших. Творчо-зображувальний етап сприяв не лише розвитку мовленнєвих навичок, але і виявленню креативності учнів. Спільне творче середовище сприяло формуванню позитивного ставлення до творчого вираження та взаємодії.

Після впровадження дослідження результати обговорили та схвалили на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів (протокол № 10 від 15 червня 2023 року).

У підсумку, впровадження експериментальної методики не лише сприяло розвитку навчальних досягнень учнів, а й вплинуло на побудову позитивних взаємин та розвиток культури спілкування в класному колективі.

Апробація матеріалів підтвердила актуальність дослідження пані Фрумкіної та його значущість для лінгводидактики. За отриманими даними 75% учнів досягли високого та середнього рівнів сформованості вмінь малювання за шкільною програмою, а 73% – високого та середнього рівнів сформованості вмінь іншомовного коментування власних зображувальних дій.

Довідку надано для пред'явлення за місцем захисту.

Директор

Віктор АРВАТ

А К Т

впровадження результатів дисертації
Фрумкіної Арини Леонівни

з теми:

«Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти
13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)
в освітній процес

Шевченківського закладу загальної середньої освіти № 2 Кілійської
міської ради

Протягом одного навчального року у Шевченківській заклад загальної середньої освіти № 2 Кілійської міської ради було активно впроваджено та протестовано наукові експериментальні матеріали Арини Леонівни Фрумкіної з метою ефективного викладання образотворчої діяльності для учнів молодших класів засобами англійської мови.

Однією із ключових особливостей цього експерименту є система вправ на трьох етапах: контурно-зображувальному, предметно-зображувальному та творчо-зображувальному. Кожен етап визначав свою мету, досягнення якої включало розвиток навичок учнів та використання англійської мови для коментування та оцінювання.

Загальний висновок експерименту підтвердив актуальність та важливість дослідження А. Л. Фрумкіної, підкреслюючи його ефективність у розвитку образотворчих навичок учнів англійською мовою. Результати експерименту були схвалені на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів за протоколом № 9 від 31 травня 2023 року.

На етапі контурно-зображування головний фокус був на розвитку малюнка, зокрема на створенні різнокольорових ліній, відтворенні геометричних фігур та використанні геометричних орнаментів у лінійних зображеннях. Особлива важливість приділялася можливості учнів коментувати свої творчі дії англійською мовою, сприяючи розвитку їх іншомовного мовлення.

Другий етап, що стосується предметно-зображування, направляв учнів на малювання об'єктів оточуючого середовища у тривимірному вигляді з використанням візуальних зразків. Це не лише сприяло розвитку технічних навичок, але й підтримувало використання англійської мови для коментування робіт та взаємодії школярів.

Третій етап, тобто творчо-зображувальний, ставив перед учнями завдання створити сюжетні малюнки з власними творчими елементами. Тут велика увага приділялася не лише вмінню висловлювати свої думки мовою, але і коментуванню творчих процесів англійською мовою.

Не менш важливою частиною апробації було включення виховної роботи в експеримент. Учні не лише опановували технічні аспекти малювання, але й набували навичок використання англійської мови для вираження виховних ідей та коментування своєї та робіт своїх однокласників.

Директор

Людмила СЛОБОДЕНЮК

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації

Фрумкіної Арини Леонівни

з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

в освітній процес Одеського ліцею «Ланжеронівський»

Одеської міської ради

Протягом навчального року 2022-2023 у Одеському ліцеї «Ланжеронівський» Одеської міської ради, були впроваджені наукові розробки А. Л. Фрумкіної, пов'язані з інтегрованим навчанням учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови.

Для проведення цього експерименту була розроблена методика навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови. Були обґрунтовані етапи навчання, підготовлені методичні та інструктивні матеріали, та підготовлені вчителі початкових класів до інтегрованого навчання образотворчої діяльності засобами англійської мови.

Результати впровадження дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено і затверджено на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів (протокол № 2 від 23 жовтня 2023 року).

Реалізація експериментальної методики відбувалася на трьох етапах, які включали контурно-зображувальний, предметно-зображувальний і творчо-зображувальний навчання малюванню засобами англійської мови. Кожен етап включав в себе спеціальні вправи, які передбачали такі методичні дії, як слухання англомовного пояснення вчителя щодо техніки зображення предметів, повторення англійських фраз, пов'язаних з

конкретними предметами, а також англомовне коментування власних дій та дій однокласників.

Апробація науково-методичних матеріалів підтвердила актуальність і важливість досліджень А. Л. Фрумкіної, а також показала, що ці дослідження мають наукове та практичне значення для сучасної лінгводидактики. Експериментальні дані підтвердили, що 75 % учнів досягли високого та середнього рівнів навичок малювання відповідно до шкільної програми, і 73 % учнів досягли високого та середнього рівнів навичок коментування своїх дій англійською мовою.

Директор

Завеса

Наталя САВЕЛЬЄВА

Д О В І Д К А

про впровадження результатів дисертації

Фрумкіної Арини Леонівни

з теми «Підготовка майбутніх учителів початкових класів до інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності засобами англійської мови»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальностей 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови) в освітній процес Одеського ліцею № 50 Одеської міської ради

Протягом навчального року 2022-2023 в Одеському ліцеї № 50 Одеської міської ради А. Л. Фрумкіна провела науково-педагогічний експеримент, спрямований на впровадження розробленої нею методики інтегрованого навчання учнів образотворчої діяльності за допомогою англійської мови. В процесі навчання учнів молодших класів використовувалися система вправ на трьох етапах (контурно-зображувальному, предметно-зображувальному і творчо-зображувальному), експериментальна програма роботи з учнями, методичні рекомендації для вчителів та запропонований алгоритм методичних дій для розвитку предметних та іншомовних лінгвістичних вмінь дітей молодшого шкільного віку.

Ефективність розробленої методики було оцінено за допомогою критеріїв оцінювання малюнків та іншомовного мовлення учнів. Результати показали, що 77% учнів досягли високого та середнього рівнів у навичках малювання згідно з шкільною програмою, а 70% учнів досягли високого та середнього рівнів умінь іншомовного коментування власних зображувальних дій.

Результати впровадження наукового дослідження А. Л. Фрумкіної обговорено та затверджено на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів (протокол № 1 від 8 вересня 2023 року).

На кожному етапі імплементувалися певні групи вправ, які включали такі методичні дії: сприйняття на слух англomовного пояснення вчителя техніки зображення різних предметів; сприйняття на слух та повторення за вчителем англійських фраз, пов'язаних із зображенням конкретних предметів, та проведення самих дій; англomовне коментування як власних дій з малювання предметів, так і дій своїх однокласників; вираження англійською мовою оцінки реальних навчальних досягнень однокласників.

Проведена апробація науково-методичних матеріалів підтвердила актуальність і значущість дослідження Фрумкіної А. Л. і показала, що це дослідження має наукову та практичну цінність для сучасної лінгводидактики. Здобуті експериментальні дані засвідчили, що 77% учнів досягли високого та середнього рівнів сформованості вмінь малювання згідно шкільної програми і 71% учнів досягли високого та середнього рівнів сформованості вмінь іншомовного коментування власних зображувальних дій.

Довідку надано для пред'явлення за місцем захисту.

Директор

Юлія ТКАЧЕНКО